BESZÁMOLÓ
A HORTOBÁGYI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2024. ÉVI SZAKMAI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Debrecen, 2025. 08. 12

.....

Medgyesi Gergely Árpád

igazgató

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság DEBRECEN 20.

A beszámolót jóváhagyom.

Budapest, 2025. 09. 04.

Agrárminisztérium Helyettes Államtitkár

.....

Balczó Bertalan

természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés 6

2. Személyi állomány 6

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi 8

3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai 8

3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék) 8

3.1.2. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesíteni tervezett (védelemre tervezett) területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék) 10

3.1.3. „Ex lege" védett természeti területek 10

3.1.4. „Ex lege" védett természeti értékek (barlangok /kiépítések, műszaki beavatkozások, hasznosítási jelentések, dokumentációs tevékenységek, térképezések, állapotfelvételek, kezelési tervek, nagyobb feltárások) 11

3.1.5. Natura 2000 területek 11

3.1.6. Nemzetközi jelentőségű területek 19

3.1.7. Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei (például a földtani alapszelvények, földtani képződmények) 23

3.2. Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek (Védett mesterséges üregek) 23

3.3. Egyéb, speciális területi kategóriák: 23

3.3.1. Erdőrezervátum 23

3.3.2. Országos Ökológiai Hálózat 25

3.4. Magas Természeti Értékű Területek 25

3.5. Helyi jelentőségű védett természeti területek 26

4. Kutatás és monitorozás (saját, illetve más szervvel végeztetett, külön megjelenítve) 26

4.1. Kutatás (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei) 26

4.2. Monitorozás (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei) 34

4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként 64

4.4. Jelentési kötelezettség (EU, nemzetközi egyezmény, nemzetközi szervezet) 64

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység 64

5.1. Természetvédelmi kezelések és Natura 2000 fenntartási tervek 64

5.1.1. Természetvédelmi kezelési tervek (meglévő, elmúlt évben készült, előkészített, kihirdetett) 64

5.1.2. Natura 2000 fenntartási tervek és céldokumentumok (elmúlt évben készült vagy felülvizsgált) 66

5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és területegységek szerinti bontásban) 73

5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások 73

5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése 82

5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa, forrása, kezdete, várható befejezése) *91*

5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt) *94*

5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások 94

5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése 104

5.4.3. Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése 110

5.4.4. Védett és közösségi jelentőségű fajok kártételei 111

5.5. Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek *113*

5.6. Természetvédelmi mentőtevékenység *113*

6. Saját vagyonkezelésű területeken folyó tevékenység 119

6.1. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védettségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok) 119

6.2. Génmegőrzés *128*

6.2.1. Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében 128

6.2.2. Egyéb állatállomány, kezelésük 131

6.2.3. Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében 131

6.3. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése *134*

6.4. Vadászterületeken folyó vadállomány szabályozás *137*

6.5 Halgazdálkodási vízterületek *141*

6.5.1. Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek 141

6.5.2 Védett természeti területen található halastavak 142

7. Tájvédelem 143

7.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások) *143*

7.2. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben *145*

7.3. Település- és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás *145*

7.4. Tájképvédelmi övezetek módosítása *145*

7.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások *145*

8. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei, ld. mellékelt táblázat) 147

9. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység 158

9.1. Ügyiratforgalom *158*

9.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés/jogsegély a hatóságok számára (természetvédelmi-, környezetvédelmi-, erdészeti-, földügyi hatóság, önkormányzat, MVH stb. bontásban) 160

9.1.2. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek 162

9.1.3. Jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, Költségvetési, HEO stb. bontásban 163

9.1.4. Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés 166

9.2. Szabálysértés *166*

9.3. Természetvédelmi bírság *168*

9.4. Büntető ügyek ... *170*
9.5. Polgári és közigazgatási perek ... *171*

10. Természetvédelmi Őrszolgálat ... **173**
10.1. Alapadatok ... *173*
10.1.1. Személyi feltételek ... 173
10.1.2. Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák ... 174
10.1.3. Polgári természetőrök ... 176
10.2. Feladatellátás ... *176*
10.2.1. Hatósági feladatellátás ... 177
10.2.2. Együttműködés más hatóságokkal ... 178
10.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása ... 179

11. Költségvetés és vagyon ... **188**
11.1. Kiadások ... *188*
11.2. Bevételek ... *191*
11.3. Vagyon ... *196*
11.3.1 Befektetett eszközök ... 196
11.3.2 Forgóeszközök ... 196
11.4. Épületek ... *197*
11.5. Eszközök ... *198*

12. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok ... **199**
12.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra ... *199*
12.1.1. Látogató-, és oktatóközpontok ... 199
12.1.2. Tanösvények ... 200
12.1.3. Egyéb bemutatóhelyek (pl. tájházak, arborétumok, geológia, barlangi bemutatóhelyek) ... 200
12.1.4. Természetiskolai minősítésre felterjesztett helyszínek ... 207
12.1.5. Szálláshelyek ... 207
12.1.6. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények ... 208
12.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások ... *208*
12.2.1. Szakvezetéses túrák, speciális túrák (pl. fotós túrák, kalandtúrák) ... 208
12.2.2. Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények ... 208
12.2.3. Természetiskolai minősítésre felterjesztett programszolgáltatás ... 209
12.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások (pl. természetvédelmi táborok, kulturális jellegű rendezvények, kézműves foglalkozások) ... 210
12.2.5. Kiadványok ... 217
12.2.6. Látogatóstatisztika 2024-ben ... 218
12.2.7. Környezeti nevelési statisztika ... 221
12.3. Társadalmi kapcsolatok ... *224*
12.3.1 Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása ... 224

12.3.2. Natúrparkokkal való kapcsolat ... 224
12.3.3. Kommunikáció – hírlevelek, honlapok, rendszeres kiadványok ... 224
12.4. Tervezett fejlesztések ... 225
12.5. Együttműködési megállapodások ... 225
12.6. Fontosabb események ... 226
13. Közfoglalkoztatás (személyi feltételek, elvégzett feladatok, eredmények, javaslatok) ... 227
13.1. Alapfeladatok, személyi feltételek ... 227
13.2. Elvégzett feladatok, eredmények ... 227
13.3. Tapasztalatok ... 228
13.4. Javaslatok ... 228
14. Belföldi és külföldi együttműködés ... 228
15. Ellenőrzés ... 233
15.1. Belső ellenőrzés ... 233
15.2. Külső ellenőrzés ... 238
16. Éves munka legfontosabb összefoglalása ... 240
17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv), külön részletezve a tervezett pályázatok ütemezését és megvalósítását ... 242
17.1. Pályázati forrás terhére tervezett fontosabb célkitűzések ... 242
17.2. 2025. évi feladatok, célkitűzések ... 249

1. Bevezetés

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság elmúlt évéről is elmondható, hogy bővelkedett örömteli fordulatokban, de újabb, - főleg a szárazság okozta - kihívásokkal is szembe kellett néznünk.

Fontosságát és az elvégzendő feladat nagyságát figyelembe véve, a 473 darab természetvédelmi kijelöléssel történő földhaszonbérleti szerződés előkészítése, megkötése volt a legnagyobb szervezést igénylő munka. E mellett a megnövekedett ügyirat forgalmat is sikerült nagyobb fennakadások nélkül kezelni.

Rendezvényeink, eseményeink közül kiemelkedett a GINOP pályázatból felújított és új szemléletet tükröző kiállítási anyaggal berendezett Pásztormúzeum megnyitása. Ennek a fejlesztésnek pályázati eleme volt a Hortobágyi Látogatóközpont természetrajzi kiállításának átalakítása. Az interaktív tartalommal kiegészített és új alapokra helyezett kiállítás új címe a „Hortobágy természete" lett.

Az Ifjú Kócsagőr versenyen, a 6 fős mezőnnyel induló területi döntőből továbbjutó versenyzőnk és mentora nyerte meg az országos döntőt, akik az Egyesült Királyságban található Lake District Nemzeti Parkban vehettek részt egy tanulmányúton.

Októberben egy szakmai konferencia keretében megemlékeztünk arról, hogy a „Hortobágyi Nemzeti Park – A Puszta" világörökségi helyszín 25 éve nyert felvételt a Világ Kulturális és Természeti Örökségének listájára. A jubileumi konferencián a világörökségi helyszín kiemelkedő kulturális és természeti értékeit, valamint a megőrzésükért tett intézkedéseket mutattuk be.

Tovább folytatódtak a Hortobágy-Halastóhoz tervezett Madárszínház megvalósításának előkészítő munkái. A beruházás műszaki tartalmával kapcsolatban, a konzorciumi partnerek álláspontját sikerült egymáshoz közelíteni.

2024-ben, a Magyar Államkincstár delegálási szerződése alapján a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálata 750 esetben végzett területhasználattal kapcsolatos szakértői ellenőrzést. Ez jóval meghaladja az előző évi ellenőrzések számát, miközben az őri létszám továbbra sem emelkedett. Az ellenőrzések magas száma miatt az alapfeladataink ellátása válik bizonytalanná.

A nyári csapadékösszeg az Igazgatóság területén mindenhol jelentős elmaradást mutatott. A működési területünkön átlagosan 75,13 mm csapadék hiány alakult ki, ami nagyrészt súlyos aszályt jelent. Megfigyelhető, hogy a vizes élőhelyek csökkenése mellett évről-évre romlik számos hortobágyi erdőnek az állapota a kedvezőtlen termőhelyi adottságok mellé felsorakozó szélsőséges klimatikus hatások, valamint az elmúlt években egyre intenzívebbé váló növényi károsítók miatt.

2. Személyi állomány

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban HNPI vagy Igazgatóság) 2024. évi átlagos statisztikai létszáma 156 fő, **záró munkajogi létszáma 161 fő** volt, melyből 68 fő nő. A 40 év felettiek száma 109 fő, ebből 48 fő nő. Jogviszony megszüntetés az elmúlt évben 20 esetben történt.

A szakmai vezetők (főosztályvezető, osztályvezetők) létszáma 2024. december 31-én 15 fő, ebből 4 fő nő.

Az Igazgatóság szervezeti egységei a 2024. év december 31. állapotnak megfelelő záró létszámadatokkal:

	Szervezeti egység/Csoport	Kormánytisztviselő (Kit.tv.)/fő (tartós távollévőkkel együtt)	Munkavállaló (Mt.)/fő (tartós távollévőkkel együtt)	Tartós távollét/fő
1.	Igazgatóság (főosztályvezetők, szakmai tanácsadók)	6	0	0
2.	Természetmegőrzési Osztály (TMO)	11	0	0
3.	Területkezelési Osztály (TKO)	18	9	2
4.	Pályázatkezelési Osztály (PKO)	5	0	3
5.	Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály (ÖKO)	15	14	0
6.	Pénzügyi és Számviteli Osztály (PSZO)	5	0	1
7.	Jogi, Igazgatási és Birtokügyi Osztály (JIBO)	14	0	0
8.	Bihari-sík Tájegység (BTE)	5	0	0
9.	Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegység (HDNYTE)	5	0	0
10.	Hortobágy Tájegység (HTE)	8	0	0
11.	Közép-Tisza-Jászság Tájegység (KTJTE)	9	11	0
12.	Nagykunság Tájegység (NTE)	7	1	0
13.	Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység (NYSZBTE)	11	1	0
Összesen:		**119**	**36**	**6**
Mindösszesen:		**161**		

A HNPI jelentős mértékben vesz részt a munkahely teremtési és a vidék lakosságának a megtartására irányuló állami célkitűzésekben, melyet az alábbi táblázat szemléltet:

1. A nemzeti park igazgatóságok részéről a védett természeti területek és a Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán **foglalkoztatottak száma** (fő)	
1.1. Kormánytisztviselők	110
1.2. Szerződéses munkavállalók	0
1.3. MTv munkavállalók	30
2. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán alkalmazott **közfoglalkoztatottak száma** (fő)	5

3. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán az igazgatósággal írásos megállapodás alapján együttműködő **vállalkozások érintett munkavállalóinak becsült száma (fő)**	
3.1 Turisztikai szolgáltatók	80
3.2. Megbízott tervező/kivitelező vállalatok	27
3.3. Gazdálkodók, mezőgazdasági, erdészeti vállalkozások	530
3.4. Egyéb	42

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1. *Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék)*

A HNPI illetékességi területén lévő országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatait az alábbi táblázat tartalmazza:

Működési terület (ha)						
	Védett természeti terület		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	*Kiterjedése (ha)*			*Száma (db)*	*Kiterjedése (ha)*
Nemzeti park	1	80367,29	12923,03	0	1	24629
Tájvédelmi körzet	4	55532	4172	0	4	13159
Természetvédelmi terület	20	6068	60	0	5	361
Természeti emlék	0	0	0	0	0	0
Összesen	**25**	**141967,29**	**17095**	0	**10**	**38149**

A Természetvédelmi Információs Rendszer (továbbiakban TIR) országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területeket tartalmazó nyilvántartási részének felülvizsgálata és aktualizálása megtörtént. Ugyanígy a védetté nyilvánító, védettséget fenntartó jogszabályok mellékleteiben szereplő ingatlanok adatai és a TIR nyilvántartásában szereplő ingatlan adatok közötti ellentmondások megszüntetése, azok térképi fedvényeinek pontosítása és javítása érdekében kért felülvizsgálat az állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis és a megküldött segédanyagok felhasználásával, továbbá a helyben rendelkezésre álló információk alapján a természetvédelmi területek (TT) esetében megtörtént.

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Hortobágyi Nemzeti Park (HNP)	97/NP/73	80367,29	8715
Baktalórántházi Erdő Természetvédelmi Terület	149/TT/77	310,52	36,6
Bátorligeti-legelő Természetvédelmi Terület	182/TT/86	23,4	23,4
Bátorligeti-ősláp Természetvédelmi Terület	18/TT/50	52,7	0
Fényi-erdő Természetvédelmi Terület	49/TT/54	297,7	0
Bihari-legelő Természetvédelmi Terület	184/TT/86	770,3	0
Cégénydányádi-park Természetvédelmi Terület	74/TT/60	14,28	0
Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület	249/TT/92	1092,1	0
Hajdúbagosi földikutya-rezervátum Természetvédelmi Terület	136/TT/76	265,7	0
Hencidai Csere-erdő Természetvédelmi Terület	222/TT/90	107,8	0
Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület	244/TT/91	159,8	0
Kállósemjéni Mohos-tó Természetvédelmi Terület	52/TT/54	95	0
Kecskeri-puszta Természetvédelmi Terület	230/TT/90	1226	0
Tiszadobi-ártér Természetvédelmi Terület	148/TT/77	1021,2	0
Tiszadorogmai Göbe-erdő Természetvédelmi Terület	175/TT/84	171,9	0
Tiszaigari Arborétum Természetvédelmi Terület	133/TT/76	48,4	0
Tiszakürti Arborétum Természetvédelmi Terület	295/TT/00	59,4	0
Tiszatelek-Tiszaberceli-ártér Természetvédelmi Terület	164/TT/78	1021,3[1]	0

[1] 80/2007. (X. 18.) KvVM rendelet alapján megállapított kiterjedés.

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület	142/TT/77	184,9	0
Vajai-tó Természetvédelmi Terület	268/TT/96	77,8	0
Zádor-Híd és környéke Természetvédelmi Terület	135/TT/76	88,5	0
Bihari-sík Tájvédelmi Körzet	284/TK/98	17095	0
Hajdúsági Tájvédelmi Körzet	201/TK/88	7068,66	911,22
Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet	158/TK/78	9338,51	1260,32
Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet	171/TK/82	22005,63	2695,65

3.1.2. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesíteni tervezett (védelemre tervezett) területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék)

Újonnan létesítendő országos jelentőségű védelemre tervezett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék bontásban):

Tiszafüredi Kemény-kastély és parkja - 2,66 hektár.

A meglévő országos jelentőségű védett természeti terület **bővítése** (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék bontásban):

Borsósi-tározó - 260 hektár

3.1.3. „Ex lege" védett természeti területek

2024-ben is több esetben vettünk részt ex lege védett kunhalom egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásában:

- Berekfürdő 0361b (8480 m^2), 0361c (694 m^2) hrsz-ú ingatlanon lévő Pincés-halom kiterjedésének megállapítása. A kunhalom teljes területe: 9444 m^2
- Kunhegyes 0620/5 hrsz-ú ingatlanon lévő Akasztó-halom kiterjedésének megállapítása. A kunhalom teljes területe: 13190 m^2
- Berekfürdő 0355 (7 m^2), 0356 (942 m^2), 0366 (403 m^2), 0367a (1789 m^2), 0367g (904 m^2) hrsz-ú ingatlanon lévő Szentmiklósi-halom kiterjedésének megállapítása. A kunhalom teljes területe: 4045 m^2
- Kunhegyes 0450/6a (2422 m^2), 0450/6c (2447 m^2) és 0450/10 (638 m^2) hrsz.-ú ingatlanon lévő Nagy-Purgány-halom kiterjedésének megállapítása. A kunhalom teljes területe: 5507 m^2
- A Kunhegyes 0648/37a (7664 m^2), és 0648/37b (2126 m^2), hrsz.-ú ingatlanon lévő Cibak-halom kiterjedésének megállapítása. A kunhalom teljes területe: 9790 m^2
- A Kunhegyes 0641/5a hrsz.-ú ingatlanon lévő Kettős-halom, kunhalom kiterjedésének megállapítása. A kunhalom teljes területe: 18993 m^2

- A Kunhegyes 0200/1 hrsz.-ú ingatlanon lévő Fekete-halom kunhalom kiterjedésének megállapítása. A kunhalom teljes területe: 3197 m^2

Az eljárások során összesen 7 db, 641 466 m^2-nyi kunhalom lett lehatárolva.

Ex lege védett természeti területek	**Egyedi jogszabállyal védett természeti területen elhelyezkedő**		**Egyedi jogszabállyal védett természeti területen kívül elhelyezkedő**	
	Száma (db)	*Kiterjedése (ha)*	*Száma (db)*	*Kiterjedése (ha)*
láp	39	656	262	9106
szikes tó	13	492	101	4160
kunhalom	148	-	955	563, 7*
földvár	5	-	46	-***
barlang	-	-	-	-
forrás	-	-	-	-
víznyelő	-	-	-	-

3.1.4. „Ex lege" védett természeti értékek (barlangok /kiépítések, műszaki beavatkozások, hasznosítási jelentések, dokumentációs tevékenységek, térképezések, állapotfelvételek, kezelési tervek, nagyobb feltárások)

Az Igazgatóságunk működési területén jelenlegi ismereteink szerint barlang nem található.

3.1.5. Natura 2000 területek

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár				
védett területegység	**száma (db)**	**kiterjedése (hektár)**	**tárgyévi változás**	
			száma (db)	**kiterjedése (hektár)**
NATURA 2000 KMT*	6	294 159	–	–
NATURA 2000 KTT, KJTT*	124	269 281	–	–

* A NATURA 2000 területek két típusa átfed, összkiterjedésük 366 993 hektár.

Különleges madárvédelmi területek (6 db)

SITECODE	**NÉV**
HUHN10001	Szatmár-Bereg
HUHN10002	Hortobágy
HUHN10003	Bihar
HUHN10004	Közép-Tisza
HUHN10005	Jászság

HUHN10008	Felső-Tisza

Különleges természetmegőrzési területek (24 db)

SITECODE	NÉV
HUHN20004	Felső-Sebes-Körös
HUHN20026	Nyírábrányi Káposztás-lapos
HUHN20027	Nyírábrányi Kis-mogyorós
HUHN20028	Csohos-tó
HUHN20029	Létavértesi Falu-rét
HUHN20030	Fülöpi láprétek
HUHN20031	Hanelek
HUHN20037	Bátorligeti-láp
HUHN20039	Piricsei Júlia-liget
HUHN20040	Apagyi Albert-tó
HUHN20041	Apagyi Falu-rét
HUHN20043	Paszabi kubikgödrök
HUHN20067	Csikós-lápos
HUHN20079	Pusztamizsei-erdő
HUHN20113	Kisvárdai gyepek
HUHN20120	Vajai-tároló
HUHN20122	Tócó völgye
HUHN20124	Daru-rét
HUHN20127	Kraszna menti rétek
HUHN20129	Nyírbogdányi rét
HUHN20131	Orosi gyepek
HUHN20133	Balkányi Libegős
HUHN20159	Tunyogmatolcsi Holt-Szamos
HUHN20160	Gőgő-Szenke

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (100 db)

SITECODE	NÉV
HUHN20001	Felső-Tisza
HUHN20002	Hortobágy
HUHN20003	Tisza-tó
HUHN20005	Nagy-Széksós–Rakottyás
HUHN20006	Pocsaji csordalegelő
HUHN20007	Szentpéterszeg-hencidai gyepek
HUHN20008	Kismarja–Pocsaj–Esztári-gyepek
HUHN20009	Derecske–konyári gyepek
HUHN20010	Pocsaji-kapu
HUHN20011	Hencidai Csere-erdő
HUHN20012	Sándorosi tavak
HUHN20013	Közép-Bihar
HUHN20014	Kismarjai Nagy-szik
HUHN20015	Közép-Tisza
HUHN20016	Kék-Kálló-völgye
HUHN20017	Hajdúbagosi-legelő
HUHN20018	Mikepércsi Nyárfáshegyi-legelő
HUHN20019	Bánki-erdő
HUHN20020	Monostorpályi-legelő
HUHN20021	Halápi Álló-hegy
HUHN20022	Rauchbauer-erdő
HUHN20023	Hármashegyi-tölgyesek
HUHN20024	Martinkai-legelő
HUHN20025	Kőrises–Jónás-rész
HUHN20032	Gúti-erdő
HUHN20033	Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek

HUHN20035	Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő
HUHN20036	Bátorligeti Nagy-legelő
HUHN20038	Újtanyai lápok
HUHN20042	Napkori legelő
HUHN20044	Jászdózsai Pap-erdő
HUHN20045	Kaszonyi-hegy–Dédai-erdő
HUHN20046	Gelénes–Beregdaróc
HUHN20047	Vámosatya-Csaroda
HUHN20048	Tarpa-Tákos
HUHN20049	Lónya-Tiszaszalka
HUHN20050	Kömörő-Fülesd
HUHN20051	Eret-hegy
HUHN20053	Magosligeti-erdő és gyepek
HUHN20054	Csaholc–Garbolc
HUHN20055	Rozsály–Csengersima
HUHN20056	Jánki-erdő
HUHN20057	Grófi-erdő
HUHN20058	Teremi-erdő
HUHN20059	Bika-rét
HUHN20060	Nyíregyházi lőtér
HUHN20062	Ófehértói lőtér
HUHN20063	Baktai-erdő
HUHN20064	Rohodi-legelő
HUHN20065	Nyírturai-legelő
HUHN20069	Hajdúszoboszlói szikes gyepek
HUHN20070	Darvasi Csiff-puszta
HUHN20071	Nyírmihálydi-legelő

HUHN20072	Bökönyi Közös-legelő
HUHN20073	Jászárokszállási szikesek
HUHN20074	Alattyáni Berki-erdő
HUHN20076	Borsóhalmi-legelő
HUHN20077	Jászfényszarui-erdő
HUHN20078	Jászsági Zagyva-ártér
HUHN20081	Újszász-jászboldogházi gyepek
HUHN20085	Jászapáti–jászkiséri szikesek
HUHN20089	Alsó-Zagyva hullámtere
HUHN20092	Hajdúszováti gyepek
HUHN20093	Kaba-földesi gyepek
HUHN20095	Lányi-legelő
HUHN20098	Dél-ásványi gyepek
HUHN20100	Gatály
HUHN20101	Bihari-legelő
HUHN20103	Berekböszörmény–körmösdpusztai legelők
HUHN20105	Csökmői gyepek
HUHN20106	Újfehértói gyepek
HUHN20107	Nagy-Vadas
HUHN20109	Sóstói-erdő
HUHN20114	Tiszalöki szikesek
HUHN20116	Tiszavasvári szikesek
HUHN20121	Czakó-tó
HUHN20125	Nyírgyulaji Kis-rét
HUHN20128	Nyírség-peremi égeresek
HUHN20134	Kállósemjéni Csordalegelő
HUHN20138	Aranyosi-legelő

HUHN20139	Szalóki Nagy-fertő
HUHN20140	Úrbéri-legelő
HUHN20141	Tiszaigar–Tiszaörsi Körtvélyes
HUHN20144	Kenderesi-legelő
HUHN20145	Kecskeri-puszta és környéke
HUHN20146	Hegyesbor
HUHN20148	Pásztói-legelő
HUHN20149	Mezőtúri Szandazugi-legelő
HUHN20152	Kunszentmártoni Bábockai-legelő
HUHN20153	Szelevényi Tó-köz
HUHN20154	Csépa-szelevényi gyepek
HUHN20155	Cserkei Nagy-fertő
HUHN20156	Tiszasasi Láp-legelő
HUHN20157	Tiszaugi Körtvélyes és Bokros
HUHN20158	Tiszakürt-tiszainokai gyepek
HUHN20161	Sámsoni úti Bellegelő
HUHN21162	Jászalsószentgyörgyi erdő
HUHN21163	Biri Nagy-rét
HUHN21164	Liget-legelő
HUHN21165	Penészleki gyepek

2024-ben a Daru-rét (HUHN20124) kiterjedése 12 hektárral nőtt.

A HNPI működési területére eső Natura 2000 területek mintegy negyede rendelkezik hatósági táblával.

Az összes bemutató létesítmény (36) közül 16 érint Natura 2000 területet.

A tárgyévben futó projektek közül mindegyik érint Natura 2000 területet, több közülük célzottan közösségi vagy kiemelt közösségi jelentőségű állatfaj, vagy élőhelytípus megőrzését tűzte ki célul.

A Natura 2000 területek összesített adatait a következő táblázat tartalma

Terület kódja és megnevezése	Kihelyezett tábla (db)	Területet érintő tanösvény vagy látogatóközpont megvalósulása (db)	Élőhely-rekonstrukció (ha)	Területet érintő projektek száma (db)
HUHN20002 Hortobágy	0	0	1) 121 110 - 2) 141 241	2db 1 (LIFE19 NAT/LT/000898 Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára) 2 (LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoads „A kerecsensólyom védelme az Észak-alföldi régióban”
HUHN10005 Jászság	0	0	141 241	LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoads „A kerecsensólyom védelme az Észak-alföldi régióban”
Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő (HUHN20045)	0	0	1327	1 db (LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures)
Tarpa-Tákos (HUHN20048	0	0	6351	1 db (LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the

				implementation of PAF strategic measures)
Kömörő-Fülesd (HUHN20050	0	0	1944	1 db (LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures)
Daru-rét (HUHN20124)	0	0	118	1 db (LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures)
HUHN10002 **Hortobágy**	0	0	1) 141 241 - 2) 121 110	2 db 1 LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoads „A kerecsensólyom védelme az Észak-alföldi régióban”) 2 (LIFE19 NAT/LT/000898 Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára)

Jelenleg előkészítési fázisban van a „KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)”, így egyelőre csak előzetes adatokat tudunk megadni az élőhelyrekonstrukciók területéhez, melyek az alábbiak:

Terület kódja és megnevezése	**Élőhely-rekonstrukció (ha)**
Derecske-konyári gyepek (HUHN20009)	618,43
Pocsaji-kapu (HUHN20010)	91,63
Közép-Bihar (HUHN20013)	733,85
Kaba-földesi gyepek (HUHN20093)	68,98
Bihari-legelő (HUHN20101)	598,55
Bihar (HUHN10003)	1451,07
Kék-Kálló-völgye (HUHN20016)	140,798
Monostorpályi-legelő (HUHN20020)	97,672
Nyírábrányi Káposztás-lapos (HUHN20026)	70,231
Nyírábrányi Kis-Mogyorós (HUHN20027)	45,767
Csohos-tó (HUHN20028)	153,787
Vajai-tároló (HUHN20120)	85,744
Kisvárdai gyepek (HUHN20113)	25,514

3.1.6. Nemzetközi jelentőségű területek

A nemzetközi jelentőségű területek összesített adatai:

Terület megnevezése	Kihelyezett tábla (db)	Területet érintő tanösvény vagy látogatóközpont megvalósulása (db)	Élőhely-rekonstrukció (ha)	Területet érintő projektek száma (db)
A Hortobágy Ramsari Terület	-	6		1
B Ramsari Terület				
C Ramsari Terület				
D Bioszféra-rezervátum	van	13		
E Európa Diplomás Terület				
F Világörökségi terület	van	21		

Terület megnevezése	Kihelyezett tábla (db)	Területet érintő tanösvény vagy látogatóközpont megvalósulása (db)	Élőhely-rekonstrukció (ha)	Területet érintő projektek száma (db)
G UNESCO Globális Geopark				

I. Ramsari területek

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
védett területegység	**száma (db)**	**kiterjedése (hektár)**
	2	58 908

A HNPI működési területére eső Ramsari területek nem rendelkeznek jelzőtáblával. Az összes bemutató létesítmény (36) közül 6 érint Ramsari területet. Az élőhely-rekonstrukciós tevékenységekkel érintett terület összesen mintegy 304 hektár. A tárgyévben futó projektek közül 3 db érint Ramsari területet.

II. MAB bioszféra rezervátumok (továbbiakban: MAB BR)

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
védett területegység	**száma (db)**	**kiterjedése (hektár)**
	1	154 591

A HNPI működési területére eső MAB BR terület rendelkezik határ jelölő táblákkal. Az összes bemutató létesítmény (36) közül 13 érint MAB BR területet. Az élőhely-rekonstrukciós tevékenységekkel érintett MAB BR terület összesen mintegy 304 hektár. A tárgyévben futó projektek közül 3 db céloz meg MAB BR területet.

Részt vettünk az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság MAB (Man and the Biosphere) Szakbizottságának évi rendes ülésén 2024. október 31-én, mely az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságról szóló 299/2021. (VI. 1.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdésének b) pontja, illetve ugyanezen szakasz (3) bekezdése alapján vált lehetővé. A Bioszféra-rezervátumok Nemzetközi Napjának megünneplésére 2024. november 9-én Hortobágyi Libanap címmel szakvezetéses túrát szervezünk a Hortobágyi Halastavakon. 2024.11.15-én a Magyar Tudomány és az UNESCO Világörökség Egyezményének megünneplése alkalmából a Budapesti Metropolitan Egyetem Turizmus Intézete, mint UNESCO Tanszék (UNESCO UNITWIN hálózat tagja) által Fenntartható örökségvédelem témában szervezett konferencián "Világörökségi attribútumok élményszerű bemutatása a Hortobágyon - pásztorok bevonása az új kiállítások megvalósításába" címmel előadást tartottunk, illetve felvettük a kapcsolatot az egyetem Turizmus Intézetével a potenciális szakmai együttműködés érdekében az örökségturizmus és a fenntartható örökségvédelem területén.

A Process of Excellence jelentéstételi feladathoz kapcsolódóan 2023-ban benyújtott jelentésünket (Periodic_review_HortobagyBR_2023) a Hortobágy Bioszféra Rezervátum 2013-2023 tíz éves időszakáról az UNESCO jóváhagyta.

III. Európa Diplomás területek

A HNPI működési területén Európa Diplomás terület nem található.

IV. Világörökségi területek

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár	
védett területegység (ún. világörökségi helyszín)	**kiterjedése (hektár)**
"Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta"	74 670[2]

A Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta, egy pásztortársadalmak által formált kultúrtáj, amely máig hordozza a több ezer éves hagyományos tájhasználat ép és látható nyomait, példázva egyúttal az ember és természet közötti harmonikus kapcsolatot. Az UNESCO Világörökségi Bizottsága a „Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta" megnevezésű helyszínt HU-474rev azonosító számmal 1999-ben vette fel a Világörökségi Listára, kulturális örökség kategóriában.

2024. október 25-én nemzetközi szakmai konferenciát szerveztünk annak alkalmából, hogy a „Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta" világörökségi helyszín 25 éve nyert felvételt a Világ Kulturális és Természeti Örökségének listájára. A jubileumi konferencia keretében a VÖ helyszín kiemelkedő kulturális és természeti értékeit, illetve a megőrzésük érdekében folytatott több évtizedes tevékenységet és annak eredményeit mutattuk be. A rendezvényen többek között video üzenetben köszöntőt mondott Lazare Eloundou Assomo, a Világörökség Központ igazgatója is, valamint személyesen is megtisztelte és köszöntötte eseményünket Sebastian Kęciek, Lengyelország rendkívüli és meghatalmazott nagykövete.

Világörökségi gondnoksági kijelölés meghosszabbítása

A világörökségi gondnokságról szóló 32/2012. (V.8.) NEFMI rendeletben foglaltakkal összhangban a HNPI 2013-tól látja el a világörökségi gondnoksági feladatokat. A 7 éves gondnoksági megbízás 2019. december 31-én lejárt, amelyet a szakterületért felelős tárca 2022. decemberében 2027. december 31-ig meghosszabbított. A 2016-ban elkészült világörökségi kezelési terv dokumentáció kormányrendeletben történő kihirdetése egyelőre nem valósult meg.

A HNP Világörökségi helyszín világörökségi védőövezetének kijelölését célzó előkészítő feladatok

Az ennek előfeltételét jelentő jogszabály-módosítást (131/2007. (XII.27.) KvVM rendelet) az Agrárminisztérium Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztálya (továbbiakban AM NPTF) előkészítette, a közigazgatási egyeztetések lezajlottak, ám a módosított rendelet nem lépett hatályba.

Jelentéstételi kötelezettségek

A harmadik időszaki jelentéstételi ciklusban (2018-2024) a 2023. július 31-i határidőre teljesítettük a 6 éves jelentéstételi kötelezettséget "Periodic Reporting" az UNESCO online felületén **(Hortobágy National Park - the Puszta in the framework of the Third Cycle 2018-2024 of the Periodic Reporting exercise** in the Europe and North America region).

A világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. tv. 7. § (2) g) bekezdésében, valamint a világörökségi területté jelölés hazai eljárásrendjéről, a világörökségi kezelési tervek tartalmi követelményeiről és elkészítésük rendjéről, a gondnokságokról, valamint a világörökségi területen az államot megillető elővásárlási jogról szóló 335/2019. (XII. 23.) Korm. 14.§ d)

[2] A világörökségi helyszín jelölési dokumentációjában az szerepel, hogy a világörökségi helyszín körül 200 000 hektár védőövezet kerül lehatárolásra.

bekezdésében foglaltaknak megfelelően határidőre (2023. december 7.) benyújtottuk a Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta világörökségi helyszín világörökségi gondnoksági feladataival megbízott HNPI éves beszámolóját, melyet ebben az évben a 2019-2023 négy éves időszakra vonatkozóan kellett összeállítanunk.

A HNPI működési területére eső világörökségi terület rendelkezik jelzőtáblákkal. Az összes bemutató létesítmény (36) közül 16 érint világörökségi területet. A világörökségi helyszínen 5 tanösvény fut.

V. Geoprak

A HNPI működési területén geopark nem található.

VI. Csillagoségbolt park

A Hortobágyi Csillagoségbolt-Park 2011. január 31-én bekerült a nemzetközileg jegyzett csillagoségbolt-parkok közé ezüst minősítéssel. Mindez fémjelzi a terület különleges természeti adottságait, amihez különösen gazdag kulturális értékek is társulnak, hiszen a rézkor óta nyílt legelőtáj, melyhez töretlenül fennálló pásztorkultúra kötődik. Ennek része a kulturális csillagászati örökség is. Az UNESCO 2003-ban indította el a Csillagászat és Világörökség programot (http://whc.unesco.org/en/astronomy/), hogy csokorba gyűjtse azokat a világörökségi helyszíneket, melyeknek csillagászati vonatkozása is van, nem csak az épített és tárgyi emlékekre fókuszálva, de a még fennmaradt, a csillagos égbolthoz fűződő hagyományt is figyelembe véve ("Indigenous uses of Astronomy"). Ennek keretében a HNP 2018. őszén felkerült UNESCO-ICOMOS-IAU Astronomy and World Heritage listájára (https://www3.astronomicalheritage.net/index.php/show-entity?identity=95&idsubentity=1).

A témában számos előadást tartottunk, cikket írtunk, így például kiemelve a HNPI Facebook oldalán megjelent bejegyzéseket és a Magyar Hang cikkét a hortobágyi pásztorok csillagászati ismereteiről (Magyar Hang karácsonyi szám), tv interjúkat adtunk.

A csillagoségbolt-parkot a Darksky International nemzetközi szervezet felügyeli, melynek a HNPI is tagja. Kötelezettségeink közé tartozik a fényszennyezettség folyamatos nyomon követése (öt mérőponton kézi Sky Qualtiy Meter-rel, Erdei Iskola folyamatos SQM mérés, Malomháza: all-sky kamera), a zavaró fényforrások felmérése, megszüntetése, világítás rekonstrukciók (Látogatóközpont világítás rekonstrukciója), az ökoturisztikai és környezeti nevelési programokban a csillagoségbolt-park értékeinek, a fényszennyezés természetvédelmi, tájvédelmi aspektusainak bemutatása, mely feladatoknak 2024-ben is eleget tettünk.

A csillagoségbolt-park értékeinek védelmét szolgálja többek között, hogy Hajdú-Bihar vármegye Területrendezési Tervében önálló övezetként definiálják, a HNP védőövezetének kijelöléséről szóló 45/2020 (IX.21.) AM rendelet pedig a védőövezetének kijelöléséről rendelkezik. A rendezési tervek véleményezése, a Természetvédelmi Őrszolgálat (továbbiakban TVŐ) és a területi természetvédelmi hatósággal folytatott szakmai és hatósági együttműködése révén érvényesítjük a fenti előírásokat. Így például esti bejárások voltak hortobágyi, újszentmargitai telephelyek felmérése kapcsán.

A fentieken túl új csillagoségbolt-park táblákat készítettünk és helyeztünk ki (10 helyszín), és új leporellót készítetünk a csillagoségbolt-parkról.

A csillagoségbolt-park kapcsán számos nemzetközi együttműködésekben is részt vettünk (Night Light Interreg, V4 ökoturizmus, HUSKROUA Carpathian Star Way, Turn off the lights turn on the stars Etrasmus+ programok). Részt vettünk és előadást tartottunk a

Planetáriumok és bemutató csillagvizsgálók szerepe az oktatásban XIII. workshopon (Alsóörs, Balatonfűzfő), a „Tudományos tanácsadás a fényszennyezés kapcsán és a társadalom válasza” workshopon (MTA Pécsi Akadémiai Bizottság), az Eurodark 2024 konferencián és egy csillagoségbolt-parkok létesítésével kapcsolatos tanácsadást célzó peer-review-en Hollandiában.

3.1.7. Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei (például a földtani alapszelvények, földtani képződmények)

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
Részterület	**Kiterjedés**	**Bennfoglaló védett terület**
Kaszonyi-hegy – földtani képződmény	3,5 ha	Kaszonyi-hegy TT
Pocsaji homokbánya – földtani képződmény	0,6 ha	Bihari-sík TK
Tarpai Nagy-hegy - földtani képződmény	4,5 ha	Szatmár-Beregi TK

3.2. Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek (Védett mesterséges üregek)

A HNPI működési területén – jelenlegi ismereteink szerint – nem találhatóak védett mesterséges üregek.

3.3. Egyéb, speciális területi kategóriák:

3.3.1. Erdőrezervátum

Az erdőrezervátum védett erdőterület, fokozottan védett magterületből és védett védőzónából áll. A magterületen minden emberi tevékenységet végérvényesen beszüntetnek annak érdekében, hogy az erdő természetes folyamatai zavartalanul és hosszú távon érvényre juthassanak és azok megismerhetővé, tanulmányozhatóvá váljanak. Egyes természetvédelmi szempontból indokolt esetekben, amikor a természetes folyamatok veszélybe kerülnek ezektől eltérő beavatkozásokra szükség lehet. Jellemzően ilyen az inváziós fajok megjelenése az adott területen.

Az Erdőrezervátum program fő célja:

- az erdők természetes életének, változatos szerkezetének, hosszú távú folyamatainak, és gazdag élővilágának megismerése;
- a Magyarország tájait és jellemző erdőtársulásait képviselő erdőállományok - európai rendszerbe illeszkedő - országos hálózatának kialakítása és megőrzése;
- az ismeretek bemutatása és közvetítése a természetvédelem, az erdőgazdálkodás és a természeti értékeink iránt fogékony társadalmi csoportok felé.

Így a program hosszú távú gyakorlati haszna lehet, hogy a természetvédelmi célú erdőkezelés és a természetközeli erdőgazdálkodás a mai gyakorlatnál jobban építhet az erdő természetes folyamataira, az erdő spontán felújulására és természetes faállomány-szerkezetére, amelynek ugyanúgy része a famatuzsálem, a kidőlt, vagy álló holt fa, a koronaszintben megjelenő lék, a sok elegyfafaj, mint a nagy gazdasági értékkel rendelkező szálfa.

A HNPI működési területén található erdőrezervátumok a következők:

Név, kód	Összterület (ha)	Magterület (ha)	Kihirdető rendelet
Farkas-sziget 1, ER-23	74.7	24,3	15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074.)
Farkas-sziget 2, ER-18	41	8,4	15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074.)
Bockerek-erdő, ER-19	215,8	60,1	15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074.)
Dédai-erdő, ER-20	72	19,7	15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074.)
Tilos-erdő, ER-22	62,3	22,3	15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074.)
Baktai-erdő, ER-24	36,6	28,4	15/2000. KöM rendelet (MK 2000/66: 4072-4074.)
Összesen	**502,4**	**163,2**	

A *Fényi-erdőrezervátum* ER-21 a "tervezett" kategóriába tartozik, melynek esetében a tervezett erdőrezervátum egy részének nem védett jellege függesztette fel az erdő-rezervátumként való kihirdetését. A nem védett rész állami tulajdonú, a Nyírerdő Zrt. vagyonkezelésében van, Natura 2000 terület. 2024-ben a védőzóna Bátorliget 5I erdőrészletében tarvágásos véghasználat történt, a HNPI részére ennek okairól előzményiről tájékoztatás nem érkezett. Így természetvédelmi kezelői álláspontuk sem érvényesülhetett a hatósági eljárásban.

A Baktai-erdő ER védőzónájában, Baktalórántháza 46C erdőrészletben tovább folyik az inváziós fajokkal erősen fertőzött faállomány cseréje, a felújítás „újraindítása”, a friss felújítást 2024-ben bekerítették.

2024-ben a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (továbbiakban NBmR) programjához kapcsolódóan a „Természeti értékek védelme” szakmai keretből növénytársulástani felmérések történtek a Tilos-erdő ER sziki tölgyes (*Galatello-Quercetum roboris)* állományaiban, ahol azok cserjésedése, záródása, így a gyepi, szikes réti fajok visszaszorulása tendenciának mondható, amelyet a 2024-es felvételek eredményei alátámasztanak.

Hasonló módon cönológiai felmérések történtek a Dédai-erdő, a Bockereki-erdő és a Fényi-erdő kihirdetett illetve tervezett erdőrezervátumok tölgy-kőris-szil ligeterdő *(Fraxino pannonicae-Ulmetum)* állományaiban. A kőrisek pusztulása többfelé érzékelhető, mértéke egyelőre még nem jelentős. A Fényi-erdő ER területén ezt korábbi viharkár erősítette, ennek nyomán inváziós fajok megjelentek a magterületen is. A vízhiány jelei mindhárom erdőben jól érzékelhetőek. ***A Bockereki-erdő ER területén az erősen túltartott vadállomány a fokozottan védett erdőben már nehezen visszafordítható folyamatokat generált, és nem csak a természetes felújulást teszi lehetetlenné, hanem láthatóan az értékes erdei élőhelyek végletes degradációját, elszegényedését okozza.***

3.3.2. Országos Ökológiai Hálózat

Az ökológiai hálózat elveinek alkalmazása segítséget nyújt, hogy a fejlesztések során a vármegye tájai ne veszítsék el kedvező adottságaikat, és a védett területek mozaikjain kívül is fennmaradjon az emberi tevékenység, a táj és a természeti adottságok harmóniája. 2018-ban megtörtént az Országos Ökológiai Hálózat övezeti lehatárolásának pontosítása a vármegyei területrendezési tervek felülvizsgálatához.

Fontos megjegyezni, hogy az előző években jelzett jogszabályi ellentmondás az Országos Ökológiai Hálózat és a települési térségek kategóriái között (A vármegye területrendezési tervének jóváhagyásakor hatályos 2018. évi CXXXIX. törvény „Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről” (továbbiakban: MoTrT) 22.§ alapján) továbbra is életben van, és továbbra sincs megnyugtató megoldás a helyzet kezelésére.

Az Országos Ökológiai Hálózat módosítására igények jelentkeztek 2024-ban, azonban módosítás nem történt.

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
védett területegység	**száma (db)**	**kiterjedése (hektár)**
magterület	2326	302 699
ökológiai folyosó	2696	148 855
puffer-terület	1481	285 131
Összesen:	4431	736 685

3.4. Magas Természeti Értékű Területek

A Vidékfejlesztési Program zonális természetvédelmi célprogramjai olyan konkrétan lehatárolt, ún. Magas Természeti Értékű Területeken (továbbiakban: MTÉT) támogatják a gazdákat a természetkímélő gazdálkodási módok kialakításában és fenntartásában, ahol a mezőgazdasági hasznosítás folytatása különösen fontos feltétele a biodiverzitás, a tájkép, valamint az épített és történeti értékek hosszú távú megőrzésének. Az MTÉT kifizetései olyan előre kijelölt területeken elérhetők, melyek természeti és táji adottságait annyira értékesek, hogy ott különleges földhasználati módok támogatása indokolt.
A 2022-2024 közötti agrár-környezetgazdálkodási támogatási időszakban a HNPI működési területén az alábbi tematikus előíráscsoportokban kapnak kompenzációs támogatást gazdálkodók:

-gyep és szántó földhasználati kategória, alföldi madárvédelmi előírásokkal: 27 243,93 ha

-szántó földhasználati kategória, kék vércsevédelmi előírásokkal: 339,81 ha,

-gyep földhasználati kategória, nappali lepkevédelmi előírásokkal: 1 369,03 ha,

-gyep és szántó földhasználati kategória, túzokvédelmi előírásokkal: 32 993,81ha.

Összességében tehát 61 948,93 ha terület részesül MTÉT támogatási formában a HNPI működési területén.

A területek természetvédelmi szakmai szempontú ellenőrzésében a HNPI együttműködő szervezetként adatokat szolgáltat a Magyar Államkincstár (a továbbiakban: MÁK) felé.

2024 folyamán lezajlott az MTÉT felülvizsgálat. Ennek során a HNPI működési területét érintő összes MTÉT-en megtörtént a területek újrakódolása, lehatárolása az aktuális MePar

blokkokhoz igazodóan. Ennek során hangsúlyosan vettük figyelembe a gyeprezervátum TECS elérhetőségének biztosítását a 2025 - 2029 támogatási időszakban.

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár	
MTÉT terület neve	**kiterjedése (hektár)**
Hortobágy	122 688
Bihari-sík	60 005
Szatmár-Bereg	95 061
Jászság	52 987
Összesen:	**330741**

3.5. Helyi jelentőségű védett természeti területek

Az Igazgatóság részéről 2024. évben 68 alkalommal került sor helyi jelentőségű védett természeti terület létrehozásával kapcsolatban a Tvt. 25.§ (4) bekezdés szerinti nyilatkozat kiadására vagy védettségének feloldásával kapcsolatban a Tvt. 24.§ (4) szerinti vélemény kiadására. Ez 15 esetben jelentett írásos megkeresést, állásfoglalás kérést az Agrárminisztérium irányába.

4. Kutatás és monitorozás (saját, illetve más szervvel végeztetett, külön megjelenítve)

4.1. Kutatás (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei)

Réka, Kiss & Lukács, Katalin & Godó, Laura & Tóth, Ágnes & Miglécz, Tamás & Szél, László & Demeter, László & Balázs, Deák & Valkó, Orsi. (2024). Understanding the effects of weather parameters on the population dynamics of an endangered geophyte supports monitoring efficiency. 10.21203/rs.3.rs-4345243/v1.

Lovas-Kiss, Á., Antal, L., Mozsár, A., Nyeste, K., Somogyi, D., Kiss, B., Tóth, R., Tóth, F., Lilla Fazekas, D., Vitál, Z., Halasi-Kovács, B., Tóth, P., Szabó, N., Löki, V., Vincze, O. and András Lukács, B. (2024), Bird-mediated endozoochory as a potential dispersal mechanism of bony fishes. Ecography, 2024: e07124. https://doi.org/10.1111/ecog.07124

Molnár V. A., Bak H., Bodics D., Bordé S., Chabrecsek T., Fekete R., Gilicze B., Gyurisán D., Hunyadi T., Jordán S., Kelecsényi P., Kis Sz., Kiss G., Koloszár A., Lovas-Kiss Á., Löki V., Mäh Z., Mészáros A., Simon P., Süveges K., Szabó Gy., Vikár J., Vizler Cs., Jakab G., Takács A. (2024). Adatok a Pannon Ökorégió őshonos növényfajainak ismeretéhez I (1–5). Kitaibelia 29(2): 160–172. https://doi.org/10.17542/10.17542/kit.29.046

Szemán, K., Végvári, Z., Gőri, S., Kapocsi, I., Székely, T., & Manning, J. A. (2024): Harem size should be measured by more than the sum of its parts: Phenology-based measurements reveal joint effects of intrinsic and extrinsic factors on a polygamous herbivore under non-stationary climatic conditions.,14:e10865.| https://doi/10.1002/ece3.10865

Kiss, Ádám, Ádám Takács, and Csaba Pigniczki. "The recolonization of the Collared Pratincole (Glareola pratincola) in its natural steppe habitats in Hungary–an overview of the species' grassland activities between 1995 and 2024." Ornis Hungarica 32.2 (2024): 298-308.

Zalai, T., Katona, J., Tóth, P., Végvári, Z., & Lukács, B. A. (2024). Assessing the effects of long-term habitat reconstruction on breeding shorebird populations in a steppe region. Global Ecology and Conservation, 54, e03182.

Ádám Kiss, Zsolt Végvári Z, Vojtěch Kubelka, Ákos Monoki, István Kapocsi, Szilvia Gőri, Tamás Székely: Breeding in an agricultural landscape: conservation actions increase nest survival in a ground-nesting bird. *Oryx*. 2024;58(2):240-249.

https://doi.org/10.1017/S0030605323000911

No.	Kutatási projekt tárgya	Kutató	Kutatás helyszíne	Kutatás forrása	Forrás nagysága (ezer Ft)	Kutatás főbb eredményei
1.	Halak és makrogerinctelenek felmérése (lápi póc állományok genetikai elemzése és haltani felmérések)	Sallai Zoltán	Balmazújváros (Magdolna-ér), Máta, Kömörő-Fülesd (HUHN20050)	Saját forrás (Természeti értékek védelme szakmai keret saját forrással történő kiegészítése)	3 250	Az elért főbb eredmények a táblázat alatt olvashatók.
2.	Szaproxilofág bogarak felmérése	Kovács Tibor	Szatmári-sík	Saját forrás (Természeti értékek védelme szakmai keret saját forrással történő kiegészítése)	1 000	Az elért főbb eredmények a táblázat alatt olvashatók.
3.	Erdőlakó denevérfajok felmérése	Dobrosi Dénes	Erdőtervezési körzetek	Saját forrás (Természeti értékek védelme szakmai keret saját forrással történő kiegészítése)	1 000	Az elért főbb eredmények a táblázat alatt olvashatók.
4.	Hortobágy víztesteinek lefolyás monitorozása, makró és mikró vízfolyások modellezése	Intespect KFt.; dr. Bakó Gábor, HNPI; Szabó Gyula, Konyhás Sándor,Moldován Orsolya, Balogh Szabolcs	Kapros-puszta, Máta, Kecskés, Kúngyörgy, Pentezug, Angyalháza, Borsós, Zám, Borzas	saját forrás	50	Az elért főbb eredmények a táblázat alatt olvashatók.
5.	Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság területén kialakult tűzesetek adatbázisának összeállítása	Szabó Gyula, Balogh Szabolcs	HNPI működési területe	saját forrás	50	A HNPI működési területén történő tüzesetek adatbázisba foglalása, valamint térinformatikai alap adatbázis elkészítése.
6.	Hortobágyi Nemzeti Park	Déri Múzeum, Nemzeti	Nyírő-lapos, Görbehát,	saját forrás	100	A HNPI területén található régészeti

	Igazgatóság területén belül elhelyezkedő régészeti lelőhelyek beazonosítása	Régészeti Intézet, HNPI: Balogh Szabolcs	Pentezug, Malomháza, Debrecen település külterülete, Zám-puszta Magdolna-puszta			lelőhelyek adatbázisának aktualizálása terepi felvételezések és irattári anyagok felhasználásával.
7.	Vadriasztó lánc és felszerelésének lehetőségei és korlátai	KITE Zrt. HNPI: Szabó Gyula, Balogh Szabolcs		saját forrás	30	Tárgyaljuk a különböző GPS alapú precíziós eszközök természetvédelemi alkalmazhatóságait, a különböző vadriasztó eszközök lehetőségeit, köztük a vadriasztóláncot, sőt még az általukfejlesztett PGR meterológiai rendszer természetvédelmi lehetőségeit is
8.	„Ősgyep” felderítése Zám-puszta és Görbehát területén	Docardion Kft. Máté András, HNPI: Lesku Balázs, Balogh Szabolcs, GDI Esri Magyarország Kft.		saját forrás	30	Az GDi Esri Magyarország Kft. munkatársaival merevszárnyú drón segítségével repültünk le 90 hektárt. Cél az egykori gyepterületek, valamint Árpád-kori szántók beazonosítása.
9.	Partimadár felmérés	Dr. Gőri Szilvia/Dr. Székely Tamás	Bombatér, Hortobágyi Halastó V. tóegység, Kis-kondás és Bivalyos-tó, Hajdú-fenék.	saját forrás	200	Célunk, hogy hosszú távon (szűkös anyagi feltételek esetén is) egységes módszertan szerint végezhető kutatási programot tudjunk folytatni a partimadarak hatékonyabb védelme érdekében, megfelelő élőhelyek fenntartásával, kezelésével

10.	*Bombatéri élőhelyrekonstrukciót követő gyepesedési folyamatok vegetációdinamikai vizsgálata*	Dr. Deák Balázs	HNP/Bombatér	saját forrás	500	Az elért főbb eredmények a táblázat alatt olvashatók.
11.	Szürkemarha és bivaly legelés hatásának vizsgálata a bombatér területén található száraz és nedves szikes növénytársulások növényzetére	Dr. Deák Balázs	HNP/Bombatér	saját forrás	500	Az elért főbb eredmények a táblázat alatt olvashatók.
12.	Tüzet követő gyepregenerációs folyamatok vizsgálata és a növényzet helyreállításának elősegítése restaurációs módszerekkel	Dr. Deák Balázs	HNP/Angyal háza, Egyek-Pusztakócs	saját forrás	1215	Az elért főbb eredmények a táblázat alatt olvashatók.

A táblázat áttekintő beszámolójához és annak sorszámozásához igazodva a részletesebb beszámoló ismertetése:

1. Halak és makrogerinctelenek felmérése (lápi póc állományok genetikai elemzése és haltani felmérések)

A vizsgálat során Balmazújváros külterületén található Magdolna-érben, egy kisebb, stabil önfenntartó populációját találtuk a fajnak. Ebből az állományból, valamint a Hortobágy folyó melletti mátai élőhelyről mentett állományból DNS-mintákat gyűjtöttünk. A genetikai minták elemzésével a Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ, Haszonállat-génmegőrzési Intézetet (NBGK HGI) bíztuk meg, ahol elvégezték a 40 db genetikai minta elemzését.

A két hortobágyi populációból összesen 33 db 96%-os alkoholban tárolt lápi póc úszómintát gyűjtöttünk, melyek két populációból LP1 (Magdolna-ér) (16 egyed) és LP2 (Máta) (17 egyed) származtak. Univerzális farokszekvencia segítségével fluoreszcensen jelöltük a kapott fragmenseket, melyeket Beckman Coulter Genetic Analyzeren választottuk el, majd hosszukat a GenomLab GeXP System fragmentanalízis programmal határoztuk meg. A két vizsgált populáció allélfrekvencia adataiból adatbázist hoztunk létre a további elemzésekhez.

Eredményeink szerint a két vizsgált populáció molekuláris genetikai jellemzőiben hasonlít a korábbi vizsgálatban jellemzett populációkhoz.

A DAPC analízis eredménye szerint az LP1 és LP2 populáció genetikailag a Hpap és a HM3 populációkhoz áll legközelebb. Ezek a populációk a Borsodi mezőségben találhatóak és TAKÁCS és MUNKATÁRSAI (2015) közlése alapján a fellelhetőségük a következő: Hejő (Hpap) N47.91033 E20.90809 és Hejő (HM3) N47.86618 E21.00431.

Összességében elmondható, hogy a két vizsgált populáció genetikai változatossága hasonló (kicsit magasabb) a többi hazai lápi póc populáció átlagához. Mindkét populáció a Borsodi-mezőség és a Felső-Tisza populációihoz áll legközelebb és jól elkülönül az ország többi részén élő populációktól. Eredményeink alapján sem megerősíteni, sem cáfolni nem tudjuk az LP2 populáció esetleges mesterséges szaporításból való származását.

2. Szaproxilofág bogarak felmérése

A kutatás elsődleges célja a védett- és közösségi jelentőségű xilofág és szaproxilofág bogárfajok – *Rhysodes sulcatus, Lucanus cervus, Osmoderma eremita, Limoniscus violaceus, Cucujus cinnaberinus, Cerambyx cerdo, Rosalia alpina, Morinus funereus* – megtalálása, illetve adataik gyarapítása, állományaik nagyságának feltárása a Szatmári-sík erdeiben. A munka során természetesen az egyéb, természetvédelmi szempontból jelentős xilofág- és szaproxilofág bogárfajok feljegyzése is megtörtént.

A Szatmári-sík területén 17 mintavételi helyen történtek xilofág- és szaproxilofág bogár adatfelvételezések. A munka során 27 xilofág- és szaproxilofág bogárfaj 316 adata keletkezett, amelyből 259 adat konkrét tápnövényhez kötődik. A közösségi jelentőségű szaproxilofág bogárfajok közül hármat kimutattunk (104 adat). Ezek a *Lucanus cervus* (36 adat), a *Cucujus cinnaberinus* (29 adat), és a *Cerambyx cerdo* (39 adat). További 17 szaproxilofág védett bogárfaj 197 adatát is excel táblázatba rögzítettük.

Az erdőkhöz kötődő bogárfauna kutatása során az a kialakult általános tapasztalat, hogy szinte mindenütt nagyon kis kiterjedésű, gyakran elszigetelt idős természetközeli állományok vannak, amelyekben a még meglévő biológiai sokféleség léte erősen fenyegetett. Sajnos ez az általunk vizsgált 17 mintavételi terület esetében sincs másként. Ezek az erdők részben védettek, részben Natura 2000 területek. Ennek ellenére ezekben az erdőkben is számos helyen folyik erdőgazdálkodás, aminek országos szinten is megfigyelhetőek negatív hatásai. A holtfa, az odvak, a böhöncök, a cserje-szint és az elegyfafajok hiánya; a tájidegen fajok jelenléte, a rövid vágásforduló, az elszigetelődés térben (pl.: mezőgazdasági területek, nagyterületű fiatalosok) és/vagy időben (egykorúság), a természetközeli idős állományok kis kiterjedése és összeomlása “utód nélkül” (vö.: Kovács 2014).

A Natura 2000, ritka, védett valamint a természetvédelmi szempontból fontos erdők kijelöléséhez használandó indikátor bogárfajok magas arányában megjelenő gazdagság (xilofág- és szaproxilofág bogár biodiverzitás) a természetközeli idős erdőfoltok jelenlétének köszönhető mind a 17 vizsgált terület esetében. Ennek fennmaradása az erdőterületek idős állományainak megmaradásával, valamint a fiatalabb, az erdő életének folytonosságát biztosító területek pufferzónaként történő megtartásával biztosítható. Az erdészeti tevékenység egyedül ennek kiszolgálására korlátozódhat: a tájidegen fásszárúak eltávolítása, tarra vágott területek őshonos, ide illő fajokkal történő erdősítése.

A WWF Magyarország 2016-ban publikált elemzése szerint a 180 évnél idősebb erdők területe országosan nem éri el az 1000 hektárt - ami az országos erdőterületeknek kevesebb, mint fél ezreléke! Bár ilyen korú fákból sajnos nagyon kevés van, a legfontosabb természetvédelmi feladat, hogy a vizsgált területek idős részei elérhessék, meghaladhassák ezt a kort, és őserdő jellegű maradványfoltokként tarthassák fenn a táj valamikori képét és biológiai sokféleségét. Ebben segíthet a kiemelt xilofág és szaproxilofág bogárfajok, mikrohabitatjaik, illetve élőhelyeik ismerete.

A felmérést végző kutató több mint három évtizedes tapasztalatai alapján azon a véleményen van, hogy a HNPI működési területén levő természetközeli erdei élőhelyeken be kell fejezni a fatermesztési célú erdőgazdálkodást és ezt fel kell váltania az élőhelyek és a még meglévő

biológiai sokféleség megmaradását és növelését célzó, hosszútávú, természetvédelmi szemléletű erdészeti tevékenységnek. A fák és erdők védelme a jelenlegi globális klímaváltozás negatív hatásait is csökkenti.

3. Erdőlakó denevérközösségek monitorozása

2024-ben a HNPI illetékességi területén a Szatmár-Nagyecsedi Erdőtervezési Körzetben végeztünk erdei denevér felmérő munkát. 64 db erdőrészlet lett kijelölve, ahol a vizsgálatok elvégzését terveztük. Július második felében összesen 82 mintavételi pontról gyűjtöttünk denevérhangokat.

A denevérek mozgásintenzitásának mérésére az Audiomoth típusú denevérdetektorokat használtuk. Egy-egy éjszakára alkalmanként általában 25 db ultrahang-detektort helyeztünk ki. A műszereket a fák ágaira lógattuk fel 5-8 méter magasságban, úgy hogy azok az ott elrepülő denevérek hangját jól fel tudják venni. Minden mintavételi helyen 1 teljes éjszakát működtettük az eszközöket, majd töltésre beszedtük, s a következő alkalommal újabb helyeken raktuk ki ezeket. A detektorokat olyan hálózatban helyeztük ki, hogy az észlelt denevérek előfordulási adataiból következtetni tudjunk arra, hogy mely erdőrészeket használják vagy lakják a denevérek.

Összesen 21 denevérfajt mutattunk ki, melyek közül 4 fokozottan védett, 2 további faj pedig közösségi jelentőségű, vagy más néven Natura 2000-es faj. A leggyakoribb faj a szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*) volt. Ez nem meglepetés, hiszen az Alföld erdős tájain mindenütt ez a denevérfaj dominál. Az erdőben mozgó állatok többsége minden bizonnyal az itt lévő idős faegyedek faodvaiban és hasadékaiban tanyázik. A második leggyakoribb faj a fokozottan védett pisze denevér (*Barbastella barbastellus*). A mintavételi helyek 82%-ánál rögzítettük a faj egyedeinek ultrahangját. Más alföldi erdőkhöz képest itt kimagasló ennek a fajnak az aktivitási értéke, ami valószínűleg az idős tölgy-kőris erdőknek köszönhető. Az öreg tölgyfák kérgei alatt, továbbá a hasadékokban és odvakban gazdag idős magyar kőrisek törzsében keresi búvóhelyét ez a denevérfaj. Ezeknek az idős erdőállományoknak és a hagyásfacsoportoknak a megőrzése segíti e fokozottan védett denevérfaj helyi populációjának a további fennmaradását. A harmadik leggyakoribb faj a korai denevér (*Nyctalus noctula*). Az itt előforduló példányok többsége elhagyott harkályodvakban tanyázik.

Az erdőlakó denevérek kapcsán a Szatmár-Nagyecsedi Erdőtervezési Körzetben végeztünk erdei denevér felmérő munkát. Július második felében 64 db erdőrészletben összesen 82 mintavételi pontról gyűjtöttünk denevérhangokat. Összesen 21 denevérfajt felvételeztünk. Jelentős aktivitást mutatott a fokozottan védett pisze denevér (*Barbastella barbastellus*).

9. Partimadár felmérés

Az adatrögzítés az OBM felületén történik, a projekt számára kialakított partimadár protokoll és adatlap használatával. 2024-ben valamennyi mintaterületen volt partimadár költés, illetve a nyár közepétől táplálkozó- és gyülekezőhelyeket is biztosítottak változatos partimadár közösségek számára. A kedvező időjárási feltételeknek köszönhetően a költőterületeken a vízborítás június végéig (bombatéri szikes vizek), vagy azt követően is kitartott (Hajdú-fenék), ill. nem volt hirtelen lezúduló nagy mennyiségű csapadék, ami különösen a bombatéri szikesen költő gulipánoknál okozhatja a sikeres költés meghiúsulását. A bombatéren a tájrehabilitációs beavatkozások során a bombatölcsérek összenyitásával kialakított két időszakos szikes vizes élőhelyen idén a megtelepedő 7 gulipán (*Recurvirostra avocetta*) párból 5 pár sikeresen nevelt fiókákat. 2024-ben 5 helyszínen végeztünk felmérést: egykori bombázó lőtér; Hortobágyi Halastó V. tóegység, Kis-Kondás és Bivalyos-tó; Hajdú-fenék. A bombatéren, összhangban az ott megkezdett botanikai kutatásokkal, 2022 óta már

két mintavételi helyszínt érint a program, egyrészt bivalylegeléssel kezelt szikes réteken és szikes mocsári élőhelyeken, másrészt szürkemarhával legeltetett száraz szikeseken. A bivalylegeltetéssel a korábban homogén szikes mocsári élőhelyeken mozaikos, egyre több nyílt vízfelülettel és iszapfelszínekkel tarkított élőhely alakult ki, ami a partimadarak számára sokkal kedvezőbb fészkelő- és táplálkozóhelyet jelentett. A bivallyal legeltetett szikes réteken új fészkelő partimadár fajok jelentek meg, mint gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), piroslábú cankó (*Tringa totanus*), és növekvő számban bíbic (*Vanellus vanellus*).

10. Bombatéri élőhelyrekonstrukciót követő gyepesedési folyamatok vegetációdinamikai vizsgálata

Az egykori bombázó lőtéren az élőhelyrekonstrukciót követően az újranépesedési folyamatok nyomon követését, a terület botanikai monitorozását célzó természetvédelmi állapotfelmérés fő célja a gyepesedés sikerességének értékelése, olyan indikátorok használatával, mint a gyomok és a szikes gyepekhez kötődő specialista növényfajok borítása és fajszáma, melyek mind természetvédelmi, mind gyepgazdálkodási szempontból informatívak. A területen a HNPI egy Európában is egyedülálló tájléptékű rekonstrukciós programot indított és 2017 őszére felszámoltuk az egykori bombatölcsérek okozta tájsebeket, több száz hektáros területen elindult a szabad talajfelszín gyepesedése. A kutatás során a tájrehabilitáció során kialakult szabad talajfelszíneken négy mintaterületen, összesen 180 darab 1 m^2-es kvadrátban végeztünk cönológiai felvételeket. Eredményeink azt mutatják, hogy a bombatéri élőhelyrekonstrukciót követő gyepesedési folyamat sikeres. A gyepesedés hetedik évében, 2024-ben a szikes gyepi specialista fajok váltak uralkodóvá a területen. Az évelő füvek borítása jelentősen csökkent 2022 és 2023 között a 2022-es extrém aszályos év hatásaként. 2024-ben az évelő füvek regenerációja elindult, és borításuk jelentősen növekedett, de még mindig nem éri el a korábbi évek szintjét. Emiatt fontos a jövőben nyomon követni, hogyan változik ezen jelentős gyepalkotók borítása, különösen az aszályos években. A gyomok borítása a gyepesedési folyamat elejétől kezdve alacsony volt, az átlagos kvadrátonkénti borításuk jóval 10% alatt volt mind a hét évben. Ennek feltehetően az lehet az oka, hogy a talaj nagy sótartalma kedvezőtlen a legtöbb gyomfaj számára. Ennek köszönhetően a vizsgált területen a gyepregenerációt nem hátráltatta a gyomosodás, és már három év alatt a kialakult növényzet természetközeli állapotot mutatott. A kedvező változásokat jelzi a Borhidi-féle természetességi érték növekvő tendenciája is.

11. Szürkemarha és bivaly legelés hatásának vizsgálata a bombatér területén található száraz és nedves szikes növénytársulások növényzetére

A természetvédelmi állapotfelmérés célja a bivaly és szürkemarha legeltetés növényzetre gyakorolt hatásának összehasonlító vizsgálata szikes élőhely-komplexumokban. Mivel a legeltetés hatása feltehetően élőhelytípus függő, ezért egy nedvességi grádiens mellett három élőhelytípus célzott vizsgálatát végeztük el 2024 nyarán: 1) legmagasabb térszinteken található száraz gyepek; 2) átmeneti térszinteken levő szikes rét zóna és a 3) legmélyebb fekvésű területeken található mocsarak. Az eredményeket összevetettük a 2021-es és 2023-as évi felmérés eredményeivel is, ami alapján elmondható, hogy a négyéves vegetációfejlődés alapján, a szárazgyepeken a szürkemarha legeltetés, a nedves élőhelyeken pedig a bivalylegeltetés tűnik természetvédelmi szempontból kedvezőbb hatásúnak. A vizsgált területeken a szürkemarha által legelt száraz gyepekben a sótűrő, tipikus szikes gyepi fajok borítása és a gyep növényzetének Borhidi-féle módszer alapján számolt természetessége magasabb volt, mint a bivaly által legelt szárazgyepekben. A rétek esetében mindkét állatfaj legelése viszonylag jó természetességű gyepet tartott fenn, viszont a bivalylegelés hatására jelentősen nőtt a közönséges tarackbúza (*Elymus repens*) borítása, ami

természetvédelmi szempontból kevéssé kedvező folyamat, a rétek eljellegtelenedéséhez vezethet. A bivalyok három év alatt nagyon szépen kilegelték a mocsári növényzetet és egy mozaikos, nyílt iszapfelszínekkel tarkított élőhelyet alakítottak ki, így ezen vizes élőhelyek kezelésére kiválóan alkalmasak. A negyedik évben elindult ezeknek a felszíneknek a benövényesedése, az ilyen élőhelyekre jellemző pionír és halofiton fajokkal.

12. Tüzet követő gyepregenerációs folyamatok vizsgálata és a növényzet helyreállításának elősegítése restaurációs módszerekkel

A 2023-ban megkezdett természetvédelmi állapotfelmérés a HNP gyepterületein 2022. évben kialakult tüzek növényzetre gyakorolt hatásainak vizsgálata, valamint a tűz megfékezése során alkalmazott tűzpásztákon a természetes gyepi növényzet megtelepedésének nyomon követése. A kutatás során természetes (löszgyep és rét) és rekonstruált (lösz magkeverékkel vetett) gyepekben vizsgáltuk *Angyalházán* és E*gyek-Pusztakócson* kijelölt mintavételi helyszíneken, hogy a tűz hogyan hat a természetes társulásalkotó növényfajok és gyomok mennyiségére. Továbbá azt is vizsgáljuk, hogy a tűz megfékezésére használt tűzpásztákon milyen eredményességű a spontán és a különböző módszerekkel (talaj elegyengetése gyűrűshengereléssel, fűmagvetés, legeltetés) elősegített gyepregeneráció. A második évre sok esetben bizonyos mértékű természetesség csökkenést tapasztaltunk a vizsgált állományokban, ami a gyepi fajok visszaszorulásával és a gyomok előretörésével járt. Ez a jelenség bizonyos mértékben minden bizonnyal az időjárási körülményeknek köszönhető: a szárazabb időjárás és a legelés együttes hatására következhetett be. A vizsgált gyepekben a tűznek nem volt detektálható hatása a második évre. A tűzpásztákon végzett talajbolygatásnak a természetes és telepített szárazgyepekben nagyobb hatása volt a vegetációra, mint a rétekben. A szárazgyepekben a nyomvonalakon a gyomok és bolygatástűrő fajok nagyobb mértékben előretörtek, és esetenként a második évre borításuk nőtt. Ez tekintettel arra, hogy a vegetációfejlődés egy korai szakasza aggodalomra nem ad okot, külön beavatkozás nem szükséges (azért sem mert különösen problémás gyom vagy inváziós faj nem telepedett meg a nyomvonalakon), viszont mindenképpen figyelemmel kell kísérni a folyamatokat. Érdekes módon míg a nyomvonalak csenkesszel történő bevetése jelentős javulást eredményezett a telepített gyepekben, addig ezt a hatást nem lehetett észlelni a természetes gyepekben.

Kutatással kapcsolatos tevékenységek:

2024.01.12-14. részt vettünk az Eszterházy Károly Katolikus egyetemen rendezett III. Emlőskutatók Szakmai Napja: Konferencia és Workshopon. Témánk a fokozottan védett magyar földikutya (*Nannospalax (leucodon) hungaricus*) túrások Interspect Kft.-vel közösen végzett drón felvételezéseinek elemzése. Mintaterületeink a Hajdúbagos földikutya-rezervátum TT, valamint a Tócóvölgye (HUHN20122), Tócó-völgyi Természetvédelmi Terület, Józsai-legelő. Itt 0,5-1 cm terepi felbontású domborzatmodelleket készítettünk a területekről, amelyeket geoinformatikai szoftverben dolgoztunk át s elemeztük a túrások térbeli elhelyezkedését, esetleges táji elemek összefüggéseit. Az előadás anyagából egy bővített cikk is készült.

2024.02.1-2.-án a XIII. Tájtörténeti Tudományos Konferencián vettünk részt. Bemutatott előadásunk címe „Malomháza a Hortobágy folyó vízimalmának nyomában”. Kutatásunk anyagát az Interspect Kft.-vel közösen végzett terepi felméréseink, valamint a National Geographic online felületén megjelent rövid írásunk adta. A Konferencia izgalmas és tanulságos volt, mivel a tájtörténeti kutatások legújabb szegmenseivel is megismerkedhettünk és a szünetekben értékes beszélgetések zajlottak. Ugyanitt a poszter szekcióban a LIFE IP Grassland Kaszonyi-hegyi projektterületén zajló élőhely kezelési munkákat mutattuk be a “Tájformáló természetvédelem a Kaszonyi-hegyen” c. poszteren.

2024.02.16.-án az Interspect Kft. tartott a HNPI dolgozóinak a terepi drón felvételezésekről szóló workshopot. Itt szó esett a különböző drónok terepen alkalmazható paraméterezési beállításairól, a drón kamerák és egyéb eszközök helyes beállításairól. Az elkészített felvételezések felhasználhatóságát és helyességének ellenőrzését is áttekintettük, valamint a kalibrálási és felszálás előtt elvégezendő feladatokat is a terepi tapasztalatainkkal összevetettük.

2024.05.03-án Bakó Gáborral, az Intespekt Kft. ügyvezető igazgatójával valamint Konyhás Sándor MTÉT koordinátorral közösen folytattuk a Hortobágy Pentezug precíziós drón felvételezését.

2024.03.08.-án a KITE Zrt.-vel folytattunk le tárgyalást a közös partnerség kialakítása érdekében. Szó esett a különböző GPS alapú precíziós eszközök természetvédelemi alkalmazhatóságairól, a különböző vadriasztó eszközökről, köztük a vadriasztó láncról, sőt még az általuk fejlesztett PGR meterológiai rendszer természetvédelmi lehetőségeit is áttekintettük. A cég rendkívül konstruktívan állt az ötleteinkhez, sőt a közös gondolkodás során egyéb korszerű módszerek közös fejlesztését és megvizsgálását is felvetettük. A partnerségi viszony itt nem állt meg, a tárgyalások még folyamatban vannak.

A 2024 évben Veres Alexandra a Debreceni Egyetem (továbbiakban DE) természetvédelmi mérnök MSc szakos hallgatója végzett egy ürgeállomány változásra vonatkozó elemző kutatást, az ebből készült dolgozattal kijutott az Országos Tudományos Diákköri Konferenciára. A Harangodi-tó ürgeállományával kapcsolatban egy természetvédelmi mérnök BSc szakos hallgató táplálékpreferencia vizsgálatot végez, a kapott adatok még kiértékelés alatt vannak.

A Harangodi ürgeállomány esetében a tavaszi ébredést követően lakossági bejelentés érkezett, hogy az állomány nagy részén szőrhiányos tüneteket észleltek. A Fővárosi Állat- és Növénykert (továbbiakban FÁNK) részéről Dr. Sós Endre főállatorvos vett a megfogott egyedektől mintát. A szőrhiányos állapot az április végi NBmR felméréskor már nem volt észlelhető az állatokon, kezelés nélkül megszűnt.

4.2. Monitorozás (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei)

No.	Monitorozó projekt tárgya	Kutató	Monitorozás helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (ezer Ft)	Kutatás főbb eredményei*
1.	Országos földikutya védelmi munka	dr. Németh Attila	Madaras, Bagamér, Albertirsa	Természeti értékek védelme szakmai keret	1 000	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
2.	Denevérközösségek felmérése	Dobrosi Dénes	HNPI működési terület	Természeti értékek védelme szakmai keret	1 500	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
3.	Kisemlős monitorozás bagolyköpet elemzéssel	Bombay Bálint	HNPI működési terület	Saját forrás	920	Főbb eredmények a táblázat

						alatt olvashatóak.
4.	Ürgék (*Spermophilus citellus*) monitorozása	Moldován Orsolya	Debrecen-Józsa (Tócó ér mente) Hajdúszoboszló (Gáti-legelő) Hajdúszoboszló (reptér) Kállósemjén (Honcsokos) Nagykálló (Harangod) Nyíregyháza (Simai úti (volt) lőtér) Sáránd (Városréti-legelő)	Saját forrás	50	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
5.	Ritka és telepesen költő madárfajok monitorozása	Katona József	HNPI működési terület	Saját forrás	500	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
6.	Élőhelytérképezés	Dr. Szigetvári Csaba	Hajdúnánás O5x5_021 és a Szakállas O5x5_045 számú NBmR 5x5 km-es mintanégyzetek	Természeti értékek védelme szakmai keret	2 200	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
7.	Edényes növényfajok monitorozása	Lesku Balázs	HNPI működési terület	Saját forrás	1 395	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
8.	Növénytársulások monitorozása	Dr. Szigetvári Csaba	HNPI működési terület	Természeti értékek védelme szakmai keret	920	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
9.	Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása	Dr. Szigetvári Csaba	HNPI működési terület	Természeti értékek védelme szakmai keret	1 120	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.

10.	Egyenesszárnyúak felmérése országos koordináció	Dr. Nagy Antal	Kaszonyi-hegy, Dédai-erdő, Dédai-erdő menti tisztások, Nádudvar, Hajdúbagos, Bagamér	Természeti értékek védelme szakmai keret	300	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
11.	Egyenesszárnyú közösségek felmérése	Dr. Nagy Antal	Nádudvar: Szelencés Hajdúbagos: Nagy-nyomás Bagamér: Daru-hegyek	Saját forrás	450	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
12.	Közösségi jelentőségű egyenesszárnyú fajok felmérése	Dr. Nagy Antal	Kaszonyi-hegy (HUHN20045) Dédai-erdő (Dédai erdő menti tisztások) (HUHN20045)	Saját forrás	300	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
13.	Keresztes vipera (*Vipera berus)* felmérés	Somlainé Lengyel Anna, Vass Imre, Habarics Béla, Barna Péter, Somlai Tibor	Szatmár-Bereg	Saját forrás	400	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
14.	Egyedi tájérték kataszterezése	Kiss Balázs	Mezősas, Furta	Saját forrás	100	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
15.	Gombák felmérés	Dr. Szigetvári Csaba	Nyíregyháza, Sóstói-erdő, Baktai-erdő TT területén, a Ricsikai-, berkeszi, szamosszegi Grófi-erdő	Saját forrás	500	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
16.	A keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) elterjedésének vizsgálata	Kordás Sándor	Újléta, Létavértes, Kokad, Pocsaj	Természeti értékek védelme szakmai keret	300	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
17.	Sztyeplepke (*Paracossulus thrips*) populációk mennyiségi vizsgálata a	Pál Attila/Patalenszki Adrienn	Tiszafüred-Kócsi-puszta, Balmazújváros-Darassa,	Természeti értékek védelme szakmai	400+100	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.

	Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság területein		Újszentmargita-Cigány-hát	keret +saját forrás		
18.	Magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) mennyiségi vizsgálata (denzitás becslés)	Pál Attila/Patalenszki Adrienn	Hortobágy-Derzsi-erdő	Természeti értékek védelme szakmai keret +saját forrás	300+50	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.
19.	Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) mennyiségi vizsgálata	Pál Attila/Patalenszki Adrienn	Barabás-Kaszonyi-hegy	Természeti értékek védelme szakmai keret +saját forrás	200+50	Főbb eredmények a táblázat alatt olvashatóak.

A táblázat áttekintő beszámolójához és annak sorszámozásához igazodva a részletesebb beszámoló ismertetése:

1. Országos földikutya védelmi munka

Az országos földikutya védelmi munka során alapvetően háromféle tevékenységet végeztünk el az alábbiak szerint:

Korábban létrehozott földikutyaállományok túlélési sikerességének ellenőrzése

A 2024-es év során intenzív adatgyűjtés történt, hogy meggyőződhessünk néhány korábban, példányok áttelepítése révén létrehozott földikutya-populáció állapotáról, ezen korábbi természetvédelmi beavatkozások sikerességéről. Ezek az adatgyűjtések a legelső ilyen akciót jelentő a bagaméri populációt, és a legutóbbi befejezett áttelepítést, a madarasi populációt érintették.

A bagaméri populációban 2024 februárjában tettünk kísérletet földikutya példány befogására, igazolva a helyben született egyedek jelenlétét. Február 19-én befogtunk egy fiatal (kb. 2 éves) nőstény földikutyát (N47,47226°E021,96144°). A példány a saját járatrendszerébe lett visszaengedve február 20-án. Bár a populáció térbeli terjeszkedése meglehetősen egyértelművé tette a populáció létrehozásának sikerét, ez volt az első eset, hogy helyben született példány befogása mindezt megerősítette.

A madarasi populációban 2024. március 20-21 napokon tettünk kísérletet annak igazolására, hogy mostanra már helyben született egyedekkel gyarapodott az áttelepítéssel létrehozott populáció. A terepmunka során 2 példány földikutyát befogtunk: egyikük egy már helyben született 187g tömegű hím példány volt (N46, 038466° E019,280663°), a második egy visszafogás volt, az egyik alapító példányt az eredeti elengedési helye közelében újra befogtuk. A visszafogott egyed az új élőhelyen való szabadon bocsátása óta 124 g súlygyarapodást mutatott az elengedéskor mért tömeghez képest, ami egyértelműen igazolja a madarasi élőhely földikutyák számára való alkalmasságát.

Havaria-esemény kezelése

Az albertirsai földikutya-populáció élőhelyét jelentő egyik élőhelyfragmentumot súlyos kedvezőtlen hatás érte 2023 november végén, mikor a Strandfürdő melletti élőhelyet

felszántották. A sajnálatos esetet követően igyekeztünk felmérni, hogy a területen maradt-e túlélő példány. A 2023. december 3.-i felmérés eredménye szerint legalább 2 példány földikutya túlélte a beavatkozást. Az év első felében többször ellenőriztük a területet (február 21., április 23., május 17., június 3.) meggyőződve a példányok jelenlétéről. Mindeközben szakmai segítséget nyújtottunk a DINPI szakembereinek a felszántott élőhely regenerálódását segítő gyep-felülvetés megtervezéséhez és megvalósításához.

Délvidéki földikutya jövőbeli áttelepítésének előkészítése

Megvizsgáltuk a délvidéki földikutya legészakibb ismert (albertirsai) populációjából áttelepítéssel, egy újabb, mesterséges állomány létrehozásának lehetőségét.

Az albertirsai élőhelyet ért súlyos élőhelykárosítás világosan megmutatta, hogy mennyire sérülékeny az adott populáció. Már korábban is felmerült annak a lehetősége, hogy példányok befogása és áttelepítése révén, védett területen egy új populációt hozzunk létre, amely segítheti az állomány genetikai anyagának fennmaradását bármiféle kedvezőtlen hatás esetén. Ezért a DINPI szakembereivel együttműködve kerestük az albertirsaihoz földrajzilag legközelebb eső, és élőhelyi jellemzői (domborzat, talaj, növényzet) tekintetében leginkább hasonló élőhelyet. A választás a Monorierdő mellett fekvő Bogárzó nevű helyi védett területre esett, ahol 2024 nyarán további vizsgálatok és helyszíni bejárás során az élőhelyen belül kijelöltük azokat a területeket, amelyek majd alkalmasak lehetnek a befogott földikutyák elengedésére.

2. Denevérközösségek felmérése

A Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer denevérfelmérése során olyan épületeket vizsgáltunk át, amelyek a HNPI működési területén vannak és a monitorozásra előzetesen kijelölt denevér kölykezőhelyek.

A felmérés során a következő denevérfajokkal találkoztunk: nagy patkósorrú denevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), kései denevér (*Eptesicus serotinus*) és szürke hosszúfülű-denevér (*Plecotus austriacus*).

Az épületeket július első felében ellenőriztük. A kolóniák egyedszámát becsléssel állapítottuk meg. A szabadon függeszkedő csoportokról digitális fényképet készítettünk, s később képernyőn számoltuk meg az állatokat. A hasadékokba húzódó példányok számát a cincogó hangok és a kihulló ürülék kupacának mérete alapján becsültük. Ahol lehetőségünk volt, ott éjszaka, a kirepülő denevéreket szemrevételezéssel és ultrahang-detektor segítségével is megszámoltuk.

A jelentős épületlakó denevérkolóniák felmérését elvégeztük. Összesen 23 épület átvizsgálása történt meg. A felmért kölykező nőstények száma ugyan csökkent a csonkafülű denevér *(Myotis emarginatus*) és a hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*) esetében is, de mindez valószínűleg a forró nyári időszaknak volt köszönhető. A július közepén megvizsgált kölykezőhelyekről a nőstények egy része ekkorra már elköltözött. Jövőre mindenképpen indokolt korábban, vagyis legkésőbb júniusban ellenőrizni a denevérszállásokat.

3. Kisemlős monitorozás bagolyköpet elemzéssel

Az egyes Hortobágyon előforduló kisemlős fajok elterjedésének és mennyiségi viszonyainak a kutatása indirekt módszerrel bagolyköpet vizsgálatok alapján történt. A kisemlősök faunisztikai kutatásához a legszélesebb táplálékspektruma a gyöngybagolynak (*Tyto alba*) van, így főként ennek a fajnak a köpetei lettek begyűjtve.

A mintavételezés 2024. júniusában és szeptemberében történt. 13 mintavételi helyszínen jártunk, ahol 5 helyszínen nem tudtunk sikeresen köpeteket gyűjteni. Így összességében 8 helyszínről származó mintát elemeztünk. Ebből 4 helyszínt két alkalommal, a tavaszi-nyár eleji, és az őszi monitoring alkalmával is mintáztunk. A gyűjtött 511 köpetből 2592 egyedet azonosítottunk be összesen. A köpetenkénti átlag prédaszám 5,07.

A gyűjtött mintákban 17 emlősfaj csontjait azonosítottuk fajszinten (ebből 8 védett faj), 5-öt magasabb taxonómiai szinten, ezen kívül 3 énekesmadárfaj, gyíkok, 1 kétéltűfaj, és különféle rovarok maradványait felvételeztük.

Az egyes lokalitások (gyűjtőhelyek) kisemlős taxonjainak összesítőjéből kitűnik, hogy a leggyakrabban előforduló zsákmányállatok közül a következő fajok dominálnak: *Crocidura suaveolens*, és a *Microtus arvalis*. A korábbi évek monitorozási eredményeihez képest is kiugróan magas egyedszámmal (41 %) van jelen a *Crocidura suaveolens* a zsákmányolt fajok között, még a *Microtus arvalis*nál (30 %) is több egyedszámmal. Meg kell említeni egy törpedenevér (*Pipistrellus sp.*) fajt és egy fehértorkú denevért (*Vespertilio murinus*) is. A fehértorkú denevért eddig 2020-ban (Balmazújváros, Andrásháza major), 2021-ben (Hortobágy, Halőrház) és 2023-ban (Nagyiván, Fehér-hodályok) kimutattuk. A védett emlősfajokat a rovarevőkön kívül képviselte még a törpeegér (*Micromys minutus*) és a mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius*).

A 2024-es gyöngybagoly köpetvizsgálatok alapján elmondható, hogy a Hortobágy kisemlős faunája faj- és egyedszám vonatkozásaiban is igen változatos és gazdag táplálékforrásként szolgál az egyes itt előforduló bagolyfajok számára. Az évek közötti jelentős különbség a prédaállatok fajdiverzitásában és egyedszámában további monitorozást indokol.

4. Ürgék (*Spermophilus citellus*) monitorozása

2024. évben az ürgepopulációk monitorozását Nyíregyháza (Simai úti volt katonai lőtér), Nagykálló (Harangod), Kállósemjén (Honcsokos), Sáránd (Városréti-legelő), Hajdúszoboszló (Gáti-legelő), Hajdúszoboszló (repülőtér), Debrecen-Józsa területeken valósítottuk meg az NBmR protokollja alapján.

A felmérést az Országos Ürgelajstrom applikációban végeztük. Az adatokat később vezettük fel a monitoring lapokra.

A nyíregyházi repülőtér élőhelyére elektronikús úton többszöri egyeztetést követően sem engedélyezték a belépést a megnövekedett repülési terhelés miatt, szóbeli közlésük alapján a területen nincs ürge. A felmérés sikertelenségét jeleztük Dr. Váczi Olivér, a Herman Ottó Intézet munkatársa felé. Hasonló helyzettel találkoztunk a hajdúszoboszlói reptér területén is, ahol szintén azt a tájékoztatást kaptuk a reptér terheltsége miatt nem válik lehetővé a belépés engedélyezése.

A nagykállói Harangod területén a korábbi évekhez hasonlóan stabil állomány volt megfigyelhető. Az ürgék gyakorlatilag állandóan, nagy egyedszámban jelen vannak a felszínen, rendkívül bizalmasak. A park nagy látogatottságú, ez az állatokat láthatóan nem zavarja.

A hajdúszoboszlói Gáti-legelőn a terület szélén volt észlelhető néhány egyed, a felmérési területen és a terület többi részén nem volt nyoma az állatoknak. A hajdúszoboszlói reptér területén a 2023. évi felmérésben az állatok eltűnését tapasztaltuk. 2024-ben a felmérés során ismételten megfigyeltük az ürgék jelenlétét. A füves felszállópálya területén egyenletes eloszlásban észleltük az aktív lyukakat, láttunk a felszínen állatokat.

A Debrecen-Józsa területen történt felmérés során a mintavételi hely a korábban legjobban lakott területre esik, ennek ellenére nagyon kevés aktív lyukat találtunk, vizuálisan és hang alapján sem volt érzékelhető aktivitás. Az állomány erőteljesen lecsökkent, erősen veszélyeztetett.

A nyíregyházi Simai úti volt katonai lőtér területéről a faj eltűnt. A kállósemjéni Honcsokos területről a faj szintén tartósan eltűnt. A sárándi Városréti-legelő területén a faj jelenléte továbbra sem volt kimutatható.

A 2023-ban és 2024-ben végzett sikeres földikutya áttelepítéseket az áttelepítéstől számítva minden hónapban legalább egy alkalommal monitoroztuk (TVŐ, TMO, DE). A felmérések eredményeként megállapítható, hogy a természetvédelmi akciók mindkét helyszínen (Monostorpályi, Hajdúsámson-Martinka) eredményesek voltak.

5. Ritka és telepesen költő madárfajok monitorozása

A HNPI a korábbi évek gyakorlatának megfelelően a 2024-es naptári évben is a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (továbbiakban MME) által kidolgozott protokollnak megfeleltethetően végezte el a ritka és telepesen fészkelő madárfajok célzott madártani felmérését.

A HNPI berkein belül immár bevett gyakorlat minden olyan fajnál, melyeknél az általuk költésre használt fészkek/számukra kihelyezett mesterséges költőládák lokációja évről-évre ugyanazon a ponton van (rétisas, fehér gólya, fekete gólya, kerecsensólyom, szalakóta stb.), a HNPI-TVŐ dolgozói a biotikai adatok gyűjtésére szolgáló OpenBioMaps (továbbiakban OBM) szoftver standard módon kezelhető ún. "fészkelési form" felületén gyűjtötték a felsorolt fajok fészkelési adatait. Ennek megfelelően az adatok feldolgozása, kinyerése és összesítés sokkal hatékonyabban és gyorsabban történhetett meg.

Sajnos a viszonylag csapadékos és kedvező csapadékeloszlású 2023-as év után a tavalyi év ismételten rendkívül aszályosnak mutatkozott. A HNPI Természetvédelmi Őrszolgálata nagy erőfeszítést tett a tájban kora tavasszal még jelenlévő víz megtartására, ahol azt vízkormányzásra alkalmas műtárgyak lehetővé tették. Az ilyen formán létrejövő víztestek (húszas-harmincas nagyságrendben) kulcsfontosságúnak bizonyultak a fészkelő partimadarak és vízimadarak szempontjából a hamar kiszáradó tájban. Így talán kijelenthető, hogy az országos átlaghoz képest a HNPI törzsterülete viszonylag jó feltételeket kínált ezen természetvédelmi szempontból kritikusan fontos fajok számára. A ritka fészkelő récefajoknak (böjti réce, kanalas réce, nyílfarkú réce, cigányréce) és a fokozottan védett partimadaraknak (piroslábú cankó, nagy goda) fészekaljait felvételeztük, sőt a kifejezetten mély vizes állapotokat kedvelő fehérszárnyú szerkőnek is kialakult 2 fészekalja a Hortobágyon.

A fokozottan védett ragadozómadár-fajoknak (parlagi sas, rétisas stb.) költési szempontból közepes éve volt, míg a szalakótának és gyurgyalagnak kifejezetten kedvezett a száraz, meleg időjárás. A költő gémfélék is jelentős számban képviseltették magukat a halastavi gémtelepeken, 2024-ben is bizonyított az igen ritka batla fészkelése, illetve a kifejezetten déli-mediterrán elterjedésű pásztorgém is folytatta a térhódítását, s immár minimum 4 gémtelepen is költ a működési területünkön.

6. Élőhelytérképezés

Élőhelytérképezés keretében a Hajdúnánás O5x5_021 és a Szakállas O5x5_045 számú NBmR 5x5 km-es mintanégyzetek élőhelytérképezésére, illetve újratérképezése történt.

A Hajdúnánás O_021 számú 5x5 km-es négyzet az Alföldön, a Hajdúhát kistájon található. A táj képét a sok évszázada folytatott mezőgazdálkodás határozza meg, az élőhelyek nagy arányban antropogén jellegűek. A meghatározóan löszös talajok kiváló termőképességűek, így a mintaterület túlnyomó része mezőgazdasági terület, meghatározóan szántók, egyéves szántóföldi kultúrákkal és kevesebb lucernával. Gyümölcsösök csak elvétve, kis arányban találhatóak meg. Az erdősültség igen alacsony, természetközeli erdei élőhely gyakorlatilag nincs is. Jellemzőek a (főleg akácos) fasorokkal kísért földutak, dűlőutak, csatornák. Aszfaltozott út kevés, de a mintanégyzetet minden égtáj irányába átszelik, illetve a kvadrát ÉNy-i sarkánál az utóbbi évek változását jelenti a szántókon kiépített új autópálya. Jellemzőek a szétszórtan álló tanyák, mezőgazdasági telephelyek, bár előbbiek egy részét az utóbbi időszakban már elhagyták. A gyepek aránya is igen csekély, főleg mélyebb fekvésben, víznyomott helyeken maradtak meg, szikesedő rétek (F2), mocsárrétek (D34, OB) és apró mézpázsitos mozaikok (F4) képében. Természetközeli löszgyepek (H5a) gyakorlatilag nem maradtak, leromlott, átalakult állományaik legelőkön, mezsgyéken találhatóak. A négyzetben jellemző a szikesedő foltok mozaikos megjelenése, főleg mélyebb fekvésben. A terület megmaradt egyetlen kiterjedt gyepje a Nagy-lapos, szikes gyepek (F2, F1b, F4) és löszlegelők (H5a, OC) foltjaival. Az utóbbi évek szárazodása miatt a maradék gyepfoltok jelentős részét is feltörték. A beépítettség, infrastrukturális helyfoglalás növekedése (a jelzett autópálya építést kivéve) nem jellemző. A szántók (T1) és az évelő szántóföldi kultúrák (lucerna T2) foltjai egymást követve folyamatosan változnak. Kis területen jellemző a szántóföldi öntözés, illetve térségi jellegzetesség a mákföldek megjelenése. Inváziós fajok kiterjedt állományai (a domináns szántók miatt) nem jellemzőek, de több faj is jelen van és terjed /az akác (*Robinia pseudoacacia*) mellett pl. selyemkóró (*Asclepias syriaca),* aranyvesszők *(Solidago sp.),* amerikai kőris *(Fraxinus pennsylvanica),* parlagfű *(Ambrosia artemisiifolia),* fenyércirok *(Sorghum halepense*)/.

A Szakállas O_045 számú 5x5 km-es négyzet az Alföldön, a Közép-Tiszavidék Szolnok-Túri-sík kistáján található. A táj képét itt is a sok évszázada folytatott mezőgazdálkodás határozza meg, az élőhelyek nagy arányban antropogén jellegűek. Az előző, rendelkezésre álló élőhely térkép 2004-ben készült, a jelenlegi térképezés a területen bekövetkezett valódi (tehát nem az ÁNÉR változásából vagy akkor hibákból eredő) változásokat is mutatja. Jelenleg is az eltérő adottságú szántóterületek a meghatározóak, kisebb kiterjedésben féltermészetes vagy másodlagos gyepek is előfordulnak. Szokásosnak mondható rotáció történt egyes T1 és T2 területek (egyéves szántókultúrák illetve évelők, főleg lucerna) között. Az erdősültség továbbra is alacsony, természetközeli erdei élőhely gyakorlatilag nincs is, bár őshonos fafajú telepített erdőfoltok (RC, RB) előfordulnak. Ugyanakkor a telepített erdők aránya több folt erdősítésével érzékelhetően nőtt. A nem elhanyagolható területfoglalású lakott területek és telephelyek, üzemek kiterjedése jelentősen nem változott. Az infrastrukturális létesítmények közül az autópálya kialakításával a közutak kiterjedése jelentősen nőtt, ami egyben az 5x5 km-es négyzet legjelentősebb változása is. Az épülő autópálya gyakorlatilag keresztben átszeli a négyzetet, területfoglalása (~45 ha, főleg T1 helyén, de gyepeket is igénybe vett) mellett tájképi változást okozó jelentősége is nagy. A négyzetben két bányaterületet is kialakítottak 2004 óta, jelentős kiterjedéssel (anyaggödrök, egy felhagyott és egy egészen új, gyümölcsösök és szántók helyén). A gyepek jórész szikesedő legelők és jellegtelenebb szikes rétek (F1b, F2) kiszáradó mocsárrétek (D34), mezofil kaszálók (OB), löszgyep maradványok csak töredékesen (mezsgyéken, kunhalmok, legelők apró mozaikjai) maradtak fenn (a mezsgyékben néhány löszgyepi növény apró állománya ugyanakkor előkerült). A természetesebb gyepek (F1b, F2) aránya látszólag nőtt, de ez alapvetően élőhelyi kategória átsorolásból adódik. Inváziós fajok állományainak összkiterjedése viszonylag csekély (a jellemző szántó művelés ezt korlátozza is), de

általánosan előfordul az akácon (*Robinia pseudoacacia*) túl már a selyemkóró (*Asclepias syriaca),* aranyvesszők *(Solidago sp.),* amerikai kőris *(Fraxinus pennsylvanica).* Összefüggő, részben telepített foltokat is alkot az ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia)*. A szántók közötti erdőfoltokban (elszigetelt helyzetük ellenére) megjelent az alkörmös (*Phytolacca americana)* és a kései meggy (*Prunus serotina).*

Edényes növényfajok monitorozása

	Faj neve	Felmérés típusa	Felmérés helye	Teljesülés	Főbb eredmények, fontos információk
1.	Kisfészkű aszat *(Cirsium brachycephalum)*	E	HNPI területe (állandó mintavételi helyeken kívüli előfordulások)	E	A faj a szikesedő mocsarak, rétek karakterfaja. A kétéves növény állományadatai igen hektikusan változnak, elsősorban az adott évek csapadékjárásának függvényében. A HNPI működési területén elszórtan a Bereg-Szatmári síkon, a Rétközben és a Nyírségben, illetve a Hajdúságban is előfordul, míg a Hortobágyon és a Bihari-síkon hatalmas állományai élnek. A virágzó egyedek száma évről évre jelentős ingadozást mutat. 2024-ben helyenként jelentős számban virított, de az állományok többnyire alatta maradtak a csapadékos években tapasztalt mennyiségeknek.
2.	Tarka sáfrány *(Crocus reticulatus)*	A	Bagamér (Bagaméri-erdő) Bagamér (határsáv) Debrecen (Bánki-erdő) Debrecen (Raport út mente) Debrecen (Mézes-hegy) Debrecen (Paci-tölgyes) Debrecen (Nyárfalapos-dűlő) Mikepércs (Fekete-rét)	igen	2024-ben a virágzó tövek egyedszáma ismét nőtt (szintén kb. harmadával, az előző ciklushoz hasonlóan), az egyedszám növekedés azonban nem vehető biztosra, mivel reálisan csak a virágzó tövek felmérése végezhető el, így ez inkább a virágzó tövek számában jelentkező ingadozásnak mondható. 2019-ben a tarka sáfrány nagyon gyengén virágzott, a nem virágzó tövek számlálása/becslése alig lehetséges, nem adott használható eredményt (valószínűleg a 4500 töves állomány alulbecsült, ilyen módon a 2019-es felmérés vélhetően nem tekinthető relevánsnak). 2023-ban a

					2022-es aszályos évhez képest a tavaszi (és egyben egész éves) csapadék több volt, így a 2024-es évben ez mindenképpen fontos tényezője lehetett a virágzó tövek számának emelkedésében. Valószínűleg javult a felmérések pontossága/alapossága is. Néhány kisebb állomány töredék, kis egyedszámú lelőhelyek a már ismertek közelében előkerültek, illetve erre a jövőben is lehet számítani.
3.	Hóvirág *(Galanthus nivalis)*	E	HNPI területe Bátorliget: Bátorligeti-láp, Debreceni: Monostori-erdő, Monostorpályi: Csík-gát	E	A HNPI működési területén élő állományok országos szinten nem, csak alföldi viszonylatban jelentősek. Biztosan előfordul a Bereg-Szatmári síkon és a Nyírségben. Beregi (Dédai-erdő) állománya jelentősebb, míg a többi lelőhelyen néhány tövestől százas vagy legfeljebb 1-2 ezer körüli populációi vannak. A számolt tövek alapvetően a virágzó töveket jelentik, így az ingadozás nem feltétlenül az egyedek, hanem az adott évben virágzó tövek számának ingadozását mutatják. 2024-ben a Bátorligeti-láp, a debreceni Monostori-erdő és a monostorpályi Csík-gát állományainak felmérése történt meg. Ezeken a lelőhelyeken ingadozó/stagnálónak mondhatóak az állományok (a Monostori-erdőben az egyedszám korábban az erdészeti beavatkozás után esett vissza).
4.	Kornistárnics *(Gentiana pneumonanthe)*	C2	Fülesd (Baka Béla tag), Gelénes (Gelénesi-legelő)	igen	A faj felmért legnagyobb állományában (Fülesd) korábban jelentős virágzó egyedszám csökkenés volt tapasztalható. Ez részben a kedvezőtlen, száraz időszaknak, részben az élőhelyeket érintő

					szukcessziós változásoknak (cserjésedés, erdősödés, avarosodás) tulajdonítható. Az élőhely rekonstrukciós beavatkozások hatása remélhetőleg érezhető az egyedszámok/virágzó tövek révén is, bár a virágzó tövek éves ingadozása is jelentős. A Gelénesi-legelőn virágzó állománya ingadozónak mondható, viszont 2024-ben kimondottan alacsony volt a virágzó tövek száma. Hasonlóan a fülesdi virágzó állomány egyedszáma is csökkent. 2024-ben nagy valószínűséggel az igen forró, hosszú, száraz nyári periódus erősen csökkenthette a virágzó tövek számát. A tendencia jelenleg csökkenőnek minősíthető.
5.	Szibériai nőszirom *(Iris sibirica)*	C1	Bátorliget (Bátorligeti-láp)	igen	Az állomány a 2021-es felméréshez képest 2024-ben csökkenést mutat a virágzó hajtások száma alapján, de a nyírségi és beregi állományok általában gyengébben virágoztak 2024-ben. A polikormonok számában is történt csökkenés, ennek egy része a virágok nélküli kisebb méretű polikormonok korlátozottabb felismerhetősége miatt is lehet. A polikormonok hozzávetőleges elkülönítése ezen a felmérési területen többé-kevésbé megoldható (de csak hozzávetőleges értéket ad), ezért a nagyobb ingadozást mutató virágzó hajtásszám felmérés mellett a jelenlegi felmérés során polikormon egyedszám felmérés is történt (hasonlóan az előző felmérésekhez).
6.	Magyar nőszirom *(Iris aphylla subsp. hungarica)*	(B+) E	HNPI területe (E: állandó mintavételi helyeken kívüli előfordulások)	E	Polikormonos növekedésű növényfaj. Hajtásszám/virágzó hajtásainak száma évente jelentős eltérést mutathat. A felmérések során a hajtásszámok meghatározása (is) történt, mivel virágzó

					hajtások minimális számban voltak jelen, és ez az állományok méretéről jobb információt ad. 2024-ban a virágok, virágzó hajtások száma alacsony volt.
7.	Heverő iszapfű *(Lindernia procumbens)*	E	HNPI működési terület	igen	A faj nagyszámú jelenléte kizárólag a bő csapadékú, belvizekben gazdag években észlelhető (amennyiben még a nyár folyamán visszahúzódik a víz). A monitorozásra kijelölt korábbi mintavételi helyeken a faj jelenlétét nem tapasztaltuk, míg a Szatmári-síkon (Nagyar: Erge-hát) és a Bihari-síkon (Zsáka: Szarkas-lapos) két jelentősnek mondható (több ezer töves) állományt rögzítettünk 2019-ben, míg 2020-ban a Hortobágyi Nemzeti Parkban, Püspökladány térségében (Nagy-Kun-lapos) került elő kis állománya. 2021-ben Esztár külterületén került elő minimális egyedszámú lelőhelye. 2022-ben nem került elő. Új állományait jelezte Lévai Szabolcs Mezőtúr térségében 2023-ból és 2024-ben. 2024-ben ezen kívül más lelőhelyen nem került elő.
8.	Vidrafű *(Menyanthes trifoliata)*	A	Bátorliget (Bátorligeti-láp) Piricse (Júlia-liget) Csaroda (Bábtava) Beregdaróc (Nyíres-tó) Kállósemjén (Mohos) Máriapócs (Csíkos-lápos) Nyírgelse (Baromlak) Penészlek (Veres-rét) Fülöp (Marci-legelő laposa)	igen	Egyedszámai korábban is alapvetően csökkenőnek mondhatóak voltak (megjegyezve, hogy a növény jellege miatt az egyedszám megállapítása gyakran bizonytalan, a hajtásszám pedig jelentős ingadozást mutathat), *de több nyírségi lelőhelyen 2024-re drámaivá vált a csökkenés*, a korábbi ismert állományok lelőhelyén nem találtunk detektálható egyedeket/hajtást. Így pl. a Bátorligeti-lápon és a Zöld Marci laposán korábbi jelentős állományok nem hoztak hajtás 2024-ben. Az erős visszaszorulásban kivételt képez a beregi Bábtava és a Nyíres-tó tőzegmohás lápjain élő állományok, amely

			Fülöp (Zöld Marci-legelő) Nyírábrány (Hanelek) Nyírábrány (Mogyorós-erdő) Nyírábrány (Keszlertag) Kokad (Daru-láp) Létavértes (Nagy-kaszáló) Pocsaj (Pocsaji-láp)		korábban a tőzegmohás felszín rovására terjedő állományt is tartalmaznak. A hajtásszámok túlnyomó részét ezek a beregi állományok adják. A nyírségi állományok erőteljes csökkenésének oka egyértelműen a szárazodás, az élőhelyek megszűnése, illetve ezzel kapcsolatos átalakulása, kisebb arányban a szukcessziós változások (amelyek szintén nem függetlenek a kiszáradástól).

8. Növénytársulások monitorozása

A növénytársulások felmérésének keretében 2024-ben a HNPI működési területén, az NBmR protokollja alapján 9 társulást (2 erdős, 7 gyepes) 11 állományt mértünk fel.

	Növénytársulás megnevezése	**Felmérés helye**	**Teljesülés**	**Főbb eredmények, fontos információk**
1.	*Fraxino pannonicae-Ulmetum* (Tölgy-kőris-szil ligeterdő)	1. Beregdaróc: Dédai-erdő erdőrezervátum 2.Vámosatya: Bockerek-erdő erdőrezervátum 3. Bátorliget: Fényi-erdő (tervezett erdőrezervátum)	igen	Dédai-e. ER: Az erdő természetközeli állományai kiemelkedő természeti értéket képviselnek. Az erdőtömbben egyértelműen látszanak a szárazság jelei. A vadállomány hatása egyelőre közepesnek mondható, de egyértelműen erősödött a korábbi évekhez képest. A keményfaliget állományok jellemzően átmeneteket mutatnak a gyertyános-tölgyesek felé. A lékes mikrotarvágások jelentős és tartós gyomosodást okoznak. A mintavételi területen kezd jelentkezni a kifejlett kőrisek fokozott pusztulása is, bár mértéke egyelőre nem jelentős. Bockerek ER: Az erdő jelentős természeti értéket képvisel. A mintavételi területen egyértelműen látszik a túltartott vadállomány hatása, a lágyszárúszint és cserjeszint (újulattal együtt) gyakorlatilag hiányzik, ez az állapot tartósult. A felvételek a társulás egyéb állományaitól emiatt jelentősen eltérő eredményt adnak. Véleményünk szerint az erősen túltartott vadállomány a fokozottan védett erdőben már nehezen visszafordítható folyamatokat generált, és nem csak a

				természetes felújulást gátolja, hanem az értékes erdei élőhelyek végletes degradációját, elszegényedését okozza. Fényi-e. ER: Az erdő természetközeli állományai kiemelkedő természeti értéket képviselnek. Az erdőtömbben egyértelműen látszanak a szárazság jelei. A vadállomány hatása jelenleg közepesnek mondható. Az inváziós és gyomfajok jelenléte erősödő, korábban nem detektált inváziós fajok (pl. *Ailanthus altissima*) is megjelentek. A mintavételi terület egy részén már erős lékesedét okozott a kőrisek pusztulása, aminek révén erőteljesebbé vált a gyomok és inváziós fajok betelepedése is (bár az aljnövényzet fajkészletében ezen kívül egyéb változás egyelőre nincs).
2.	*Galatello-Quercetum roboris* (Sziki tölgyes)	Újszentmargita: Tilos-erdő erdőrezervátum	igen	A Tilos-erdő unikális jellegű élőhely. A sziki tölgyes állományok cserjésedése, záródása, így a gyepi, szikes réti fajok visszaszorulása tendenciának mondható, amelyet a 2024-es felvételek eredményei is alátámasztanak. A felvételezés előtti időszak csapadékja után az aljnövényzet üdébb képet mutat. Az inváziós fajok jelen vannak, ugyanakkor jelentős további térnyerést nem tapasztaltunk.
3.	*Achilleo-Festucetum pseudovinae* (Cickórós füves szikespuszta)	Nádudvar (Szelencés)	igen	A társulás mintavételi területét 2022-ben kiszáradt, kilegelt állapotban az akkori kiterjedt pusztai tűz érintette. A növényfajok számában és összetételében látható 2023-as változást így ez tűzvész (és aszály) okozta. A leégett részeken a társulás szerkezetében 2024-ben is láthatóak a változások, a zártnak mondható gyepszőnyeg felszakadozottsága nem állt még helyre, a Festuca pseudovina aránya alacsony, a borítás láthatóan továbbra is csekélyebb. Ugyanakkor a pionír/egyéves fajok aránya magasabb maradt, de a csupasz felszínek aránya némileg csökkent. Ún. bodorka fajok a tavalyi évhez képest csekély arányban vannak jelen. A fentiek miatt a mintavételi terület (a protokolltól eltérő) évenkénti

				felmérését javasoljuk (ez indokolta a 2024-es, évenkénti felmérést is).
4.	*Acorelletum pannonicae* (Magyarpalkás)	Nyíregyháza, Újfehértó: Nagy-Vadas-tó	igen	A társulás 2024-ben ismét NEM azonosítható, amit többszörös előzetes bejárás is megerősített, beleértve a mintavételi hely tágabb környezetét is. A terület vízellátása a társulás esetleges kialakulásához 2024-ben még reményteljesen indult, ugyanis 2023 ősze kiemelkedően, majd a tél mérsékelten csapadékos volt. A tavaszi hónapok aszálya, majd a kiemelkedően esős júniust követő forró, aszályos nyár mégis ellehetetlenítette a sziki iszaptársulás létrejöttét. Lényegében 2018-2020 között csak fragmentálisan jelent meg Acorelletum pannonici társulás, 2021-2024 között még úgy sem. A társulás névadó fajának 2024-ben egyetlen példányát sem sikerült fellelni a mintavételi területen és annak szomszédságában. Ismert, korábbi években legnagyobb állományai helyén is évelő fajok (*Puccinellia limosa, Aster tripolium*) átlagosan 62% körüli borítású szikfok jellegű társulása állandósult, amelyben az Acorellus pannonicus mellett az egyéb, általában erre az aszpektusra jellemző egyéves fajok aránya is szokatlanul csekélynek mutatkozik az elmúlt 6 évben. 2018 és 2021 között emellett egyre nagyobb teret nyertek a záródó szikes rétre és szikes mocsarakra jellemző fajok is, de egyelőre – valószínűleg az extrém aszályos 2022 és 2024 miatt – ez a folyamat egyelőre visszafordult vagy lelassult a mintaterületen Ismervén az Acorelletum pannonici társulás természetes évek közötti dinamikáját, ezt nem tekintettük a monitorozás akadályának. A vegetáció átlagos záródása a 2018-ban tapasztalt érték (ekkor 26%) többszörösére növekedett (2023-ban 71%, 2022-ben 53%, 2021-ben 66%, 2020-ban 74%, míg 2019-ben közel 63%). A tófenéki vakszikvegetáció több éve záródó mézpázsitos-sziki

				őszirózsás növényzetnek adta át a helyet. 2024-as felmérésünk idején a záródás nagyjából a megelőző évek középértékén (62%) alakult, Degradációs jelenségként értelmezhetőek a területen az ismételten 2024-ben is áthaladó gépjárműnyomok, ez azonban megítélésünk szerint jelen intenzitásában nem befolyásolják érdemben negatívan társulás állapotát. Meglátásunk szerint, ha az aszályos évek még tovább, hosszabb időn keresztül folytatódnak, a társulás idővel teljes mértékben eltűnhet a területről. Az évelő sziki növényzet záródásában mellett közrejátszhat a legeltetéses használat hiánya. 2023-ban és 2022-ben egyszeri nyári kaszálás történt a mintavételi területen (2019-ben és 2021-ben nem történt érdemi gyephasználat, azt megelőzően juh legeltetése volt jellemző). 2024-ben a mintaterületen nem történt kaszálás vagy legeltetős (néhány tíz méterrel távolabb viszont volt nyári kaszálás).
5.	*Agrostio-Alopecuretum pratensis* (Ecsetpázsitos szikirét)	Kunmadaras (Kunmadarasi-puszta, Kunkápolnás)		Az ecsetpázsitos sziki rét társulás növényzete 2024-ben a korai tavasz és a területen (a tágabb térséghez képest eltérő módon) csapadékszegény tavasz révén kevésbé vitális, a borításértékek és a fűmagasság, az ecsetpázsit borítása is alacsonyabbak, és láthatóan csekély a virágzó tövek száma. Ezt fokozta a száraz tavasz miatt korábbi legeltetési nyomás erősödés is. Emiatt az állomány habitusa alapján alig azonosítható. A fajszám és főleg a borításérték alacsonyabbak, de egyelőre nem tekintjük állandósult változásnak.
6.	*Artemisio-Festucetum pseudovinae* (Ürmös szikespuszta)	Nádudvar (Szelencés)	igen	A társulás mintavételi területét 2022-ben kiszáradt, kilegelt állapotban érintette az akkori kiterjedt pusztai tűz. A növényfajok számában és összetételében látható 2023-as változást vélhetően a 2022-es aszály és a pusztai tűzvész okozta. 2024-ben is érzékelhető még az Artemisia santonicum arányának és általában a borításnak az alacsonyabb mértéke,

				hasonlóan a Festuca pseudovina kisebb vitalitásához (apró méret, kevés virágzat) és borításához. A közönséges/gyom egyéves fajok aránya nem kiugróan magas. A fentiek miatt a mintavételi terület (a protokolltól eltérő) évenkénti felmérését javasoljuk (ez indokolta a 2024-es, évenkénti felmérést is).
7.	*Camphorosmetum annuae* (Bárányparéjos vakszik)	Kunmadaras (Kunmadarasi-puszta)	igen	A bárányparéjos szolonyec vaksziknövényzet társulást 2024-ben a felvételezést megelőző időszakban igen forró és aszályos időjárás érintette. A július végi időpont ellenére a Camphorosma tövek vitalitása, mérete, így borítása is viszonylag alacsony. Az eleve kis fajszámú, speciális társulás növényfajainak számában és összetételében ugyanakkor jelentős változás nem történt. Ugyanakkor továbbra is jellemzőnek mondható folyamat, hogy a tavaszi vízborítás elmaradásával/csökkenésével a társulásban helyenként fokozatosan nagyobb teret nyernek a gyepi fajok (pl. *Artemisia santonicum, Festuca pseudovina*).
8.	*Pholiuro-Plantaginetum tenuiflorae* (Kígyófarkfű-vékony útifű társulás)	Kunmadaras (Kunmadarasi-puszta)	igen	A kígyófarkfű-vékony útifű társulás 2024-ben a korai tavasz és a területen (a tágabb térséghez képest eltérő módon) csapadékszegény május révén kevésbé vitális, a borításértékek alacsonyabbak. A névadó fajok (*Pholiurus pannonicus, Plantago tenuiflora*) folyamatosan jelen vannak, de a Plantago aránya és vitalitása alacsonyabb. Az apró *Festuca pseudovina* növények fokozatos megjelenése, betelepülése elsősorban a tavaszi vízhiányokat és az élőhely kezdődő átalakulását mutatja.
9.	*Puccinellietum limosae* (Sziki mézpázsitos)	Kunmadaras: Kunmadarasi-puszta		A sziki mézpázsitos társulás 2024-ben a korai tavasz és a területen (a tágabb térséghez képest eltérő módon) csapadékszegény tavasz után alacsony borítású, a Puccinellia növények aprók, alig virágoztak. A speciális viszonyok miatt egyéb fajok betelepülése egyelőre nem számottevő 2024-ben.

9. Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása

A közösségi jelentőségű élőhelyek felmérésének keretében 13 mintavételi területen NBmR protokoll alapján történő extenzív adatlapos felmérése történt, amelyekből 4 db a monitoring keretében már ismételt felvételezés.

Erdei élőhelyeket 3 helyszínen vizsgáltunk

- 91E0 – Nagydobos,
- 91F0 - Bátorliget,
- 91I0 – Debrecen.

Gyepes élőhelyeket 9 helyszínen mértünk fel:

- 1530 - Hajdúszoboszló,
- 1530 - Hajdúszoboszló,
- 3130 – Tiszabezdéd,
- 3270 – Szabolcsveresmart,
- 6250 - Egyek,
- 6260 - Nagykálló,
- 6410 – Baktalórántháza,
- 6440 - Nyíregyháza,
- 7230 – Bátorliget.

Vizes élőhelyeket 1 helyszínen mértünk fel:

- 3150 - Tiszacsege.

Az egyes felmért vegetációs egységek rövid összefoglaló értékelése

Erdei élőhelyek:

91E0_HNPI_2024 (Nagydobos): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: láp- és mocsárerdők (J2). A 2018.06.26-án, KEHOP projekt keretében elkészült „SZCS-HN-0179” kódú felvétel megismétlése, ugyanazon sarok- és részminta-koordinátákkal. A mintavételi vegetáció egyértelműen azonosítható volt, a felvételezés a vegetáció szempontjából megfelelő aszpektusban történt. A felső lombkoronaszint uralkodó fafaja a mézgás éger (*Alnus glutinosa*), amely leginkább a viszonylag magas átmérő kategóriában 31-60 cm) volt jelen, ami az állomány viszonylag idős voltára utal. Összefüggő második lombkoronaszint nem jellemző, de itt az őshonos fafajok, pl. zelnicemeggy (*Padus avium*) mellett invázív fafajok (kései meggy – *Padus serotina*, amerikai kőris – *Fraxinus pennsylvanica*) is megjelennek. A gyepszintben a tipikus, kedvező állapotot indikáló fajok száma (ezek részben láperdei, részben keményfaligetekre jellemző zárt erdei fajok) viszonylag magas (11 faj), borításuk viszont meglehetősen alacsony. Inváziós lágyszárúak száma is számottevő (2 faj), borításuk egyelőre alacsony. Védett fajok száma 2 (tőzegpáfrány – *Thelypteris palustris*, szálkás pajzsika – *Dryopteris carthusiana*). A gyepszint degradációra utaló fajainak (főként nagy csalán és hamvas szeder) összborítása meglehetősen magas (60%). Állományszerkezeti értelemben a mintaterület viszonylag változatos, a holtfa mennyisége magas, vannak lábas égerek. Az állomány természetességi közepes (3), amit elsősorban a gyomok magas aránya és az inváziós fásszárú fajok terjedése indokol. A 2018-as felméréssel összehasonlítva némi romlás tapasztalható. A karakterfajok száma ekkor ugyanannyi volt, viszont az inváziós fásszárúak aránya növekedett. Feltűnő, hogy a 2018-ban még nagy tömegben (>5%) jelen levő tőzegpáfrány (*Thelypteris palustris*) borítása 2024-re 1% alá csökkent. A holtfa mennyisége ugyan 2024-re jelentősen megnövekedett 2018-hoz képest,

de ennek hátterében elsősorban az állományalkotó mézgás éger nagyarányú (bizonyára a kiszáradással összefüggő) pusztulása áll.

91F0_HNPI_2024 (Bátorliget 12E, Bátorligeti-láp): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: keményfás ártéri erdők (J6). A mintavételi vegetáció egyértelműen azonosítható volt, bár nem folyómenti („csak" a nyírségi Bódvaj partja melletti) helyzetű, a többi állományhoz hasonlóan átmenetet mutat az üde gyöngyvirágos tölgyesek felé, számos hegyvidéki, üde erdei fajjal az aljnövényzetben. A felvételezés a vegetáció szempontjából megfelelő aszpektusban történt. Az erdőállomány alakja miatt 100x100 méteres szabályos négyzet helyett 50x200 méteres mintakvadrát lett kijelölve, a részminták elhelyezkedése szabályos vonal mentén, egyenletes távolságban történt. A felső lombkoronaszint uralkodó fafaja a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) és a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis*) amelyek elsősorban magasabb átmérő kategóriában (>60 és 31-60 cm) voltak jelen, ami az állomány kifejezetten idős voltára utal. Jelentős az elegyfafajok (*Tilia* spp., *Ulmus laevis, Acer campestre, Acer tataricum*) aránya is. Invázív fásszárúak a mintaterületen igen csekély arányban, de már megjelentek. A cserjeszint foltokban sűrű vagy közepes, viszonylag fajgazdag, legnagyobb arányban *Corylus avellana, Staphylea pinnata* és a *Tilia* újulatok jellemzőek. A gyepszintben a tipikus, kedvező állapotot indikáló fajok száma (ezek nagyrészt zárt, üde erdei fajok) kifejezetten magas (17 faj), borításuk is számottevő. Inváziós lágyszárúak előfordulnak, de borításuk igen csekély. Védett fajok közül 4 biztosan előfordul. Állományszerkezeti értelemben a mintaterület meglehetősen változatos, a vastag fák és a holtfa mennyisége számottevő, sajnos a kőrispusztulás jelei is észlelhetőek. Az állomány természetességi értéke a fajgazdagság és jó szerkezeti jellemzők, csekély vadhatás az inváziós fajok elenyésző aránya mellett jó (4).

91I0_HNPI_2024 (Debrecen 8N erdőrészlet): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5). A 2018.06.20-án, KEHOP projekt keretében elkészült „SZCS-HN-0248" kódú felvétel megismétlése, ugyanazon sarok- és részminta-koordinátákkal. A mintavételi vegetáció egyértelműen azonosítható volt, a felvételezés a vegetáció szempontjából megfelelő aszpektusban történt. Az állomány/erdőrészlet alakja lehetővé tette a 100x100 méteres szabályos négyzet mintakvadrát kijelölését, illetve ismételt felvételezését. A felső lombkoronaszint uralkodó fafaja alapvetően a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), amely a magasabb átmérő kategóriákban (kevés >60 cm, jellemzően 31-60 cm) volt jelen, ami az állomány korosabb voltára utal. Ugyanakkor invázív fafajok is jellemzőek (elsősorban fehér akác – *Robinia pseudoacacia,* sokfelé kései meggy - *Padus serotina* is), gyakori fajai a második lombkoronaszintnek. A cserjeszint viszonylag erőteljes, többféle fajból áll, de jellemzőek az inváziós fafajok újulatai is, ott a leggyakoribbaknak mondhatóak. A gyepszintben a tipikus, kedvező állapotot indikáló fajok száma (ezek nagyrészt zárt erdei fajok) számottevő (9 faj), borításuk ugyanakkor csekély az egyébként magas borítású aljnövényzetben. Az inváziós lágyszárúak borítása jelentős, elsősorban kisvirágú nenyúljhozzám - *Impatiens parviflora,* de számottevő a fásszárú inváziósok újulatainak/magoncainak aránya is a gyepszintben (megjelent új fajként sajnos a *Phytolacca americana* és a *Celtis occidentalis*). Védett fajt nem detektáltunk. Állományszerkezeti értelemben a mintaterület kevéssé változatos, a vastag fák és a holtfa mennyisége csekély, ugyanakkor a mintaterület változatosságát növeli a közepén fadőléssel kialakult lék. Az állomány természetességi értéke a viszonylagos fajgazdagság, csekély vadhatás, közepes szerkezeti jellemzők, de jelentős inváziós arány miatt közepes (3).

Gyepes élőhelyek:

1530-HNPI_2024a (Hajdúszoboszló - Angyalháza): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: szikes rétek (F2). A mintavételi vegetáció egyértelműen azonosítható volt, a 20x20 méteres mintanégyzet az élőhelytípus megfelelően homogén állományában kijelölhető volt. A felvételezés időpontja a protokollnak megfelelő optimális aszpektusra esett, ugyanakkor a hosszabb ideje tartó aszályos időjárás miatt a növényzet állapota kedvezőtlen volt. A mintakvadrátban uralkodó faj a réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*) és a közönséges tarackbúza (*Elymus repens*). A társulás viszonylag fajszegény, a részmintákban 7 edényes növényfajt detektáltunk. A teljes mintanégyzet fajkészlete közül összesen 4 tekinthető karakterfajnak. A védett fajok száma 0. A vegetáció a felmérés alapján jó (4) természetességi állapotú, invázív vagy gyom jellegű fajok nincsenek jelen. Legeltetéses kezelése általában véve megfelelő, ugyanakkor a legeltetés intenzitása a mostanihoz hasonló aszályos években túlságosan nagy.

1530-HNPI_2024b (Hajdúszoboszló - Angyalháza): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: ürmöspuszták (F1a). A mintavételi vegetáció egyértelműen azonosítható volt, ugyanakkor a szikes élőhelymozaik kisfoltos jellege miatt 20x20 méteres mintanégyzet az élőhelytípus megfelelően homogén állományában nem volt kijelölhető. A módszertan keretei között kijelölhető maximális mintakvadrát 10x25 méteres volt. A felvételezés időpontja a protokollnak megfelelő optimális aszpektusra esett, ugyanakkor a hosszabb ideje tartó aszályos időjárás miatt a növényzet állapota kedvezőtlen volt. A mintakvadrátban uralkodó faj elsődlegesen a veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*), másodrészt a gumós perje (*Poa bulbosa*). A társulás viszonylag fajgazdag, a részmintákban 12 edényes növényfajt detektáltunk. A teljes mintanégyzet fajkészlete közül összesen 8 tekinthető karakterfajnak. A védett fajok száma 0. A vegetáció a felmérés alapján kiemelkedő (5) természetességi állapotú, invázív vagy gyom jellegű fajok nincsenek jelen. Legeltetéses kezelése általában véve megfelelő, ugyanakkor a legeltetés intenzitása a mostanihoz hasonló aszályos években túlságosan nagy.

3130-HNPI_2024 (Tiszabezdéd – Kerek Holt-Tisza): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1). A 2018.09.12-én, KEHOP projekt keretében elkészült SZCS-HN-0170 kódú felvétel megismétlésének tekinthető, viszont az élőhelytípus sajátosságai miatt (minden évben a víztest kiszáradási ütemének megfelelően más zónában alakul ki) nem volt pontosan az eredeti, 2018-as sarokpontok szerint kijelölhető a mintaterület. A mintakvadrát az élőhelytípus zonációját követően elnyújtott 5x20 méteres területen volt meghatározva. A mintavételi vegetáció egyszerűen azonosítható volt, a felvételezés szempontjából optimális aszpektusban. A mintakvadrátban uralkodó faj a parti iszappalka (*Dichostylis micheliana*), a pirók ujjasmuhar (*Digitaria sanguinalis*), és az iszapgyopár (*Gnaphalium uliginosum*). A társulás viszonylag fajgazdag, a részmintákban 14 edényes növényfajt detektáltunk. Összesen 5 tekinthető karakterfajnak. A védett fajok száma 0. A ruderális-szegetális elemek borításának mértéke 6%, inváziós fajként a pirók ujjasmuhar (*Digitaria sanguinalis*) és a kövér porcsin (*Portulaca oleracea*) volt jelen a területen. A vegetáció a felmérés alapján közepes (3) természetességi állapotú. A 2018-as felvételezés során az élőhelytípus paraméterei hasonlóak voltak: a részminták fajszáma: 16, a karakterfajok száma: 5, és 3 inváziósnak tekinthető faj volt jelen az állományban. Ekkor 1 védett faj (palkasás – *Carex bohemica*) is kimutatható volt a vegetációban. Figyelembe vége ennek a pionír élőhelytípusnak az igen nagy változékonyságát, jelenléte és állapota a mintavételi helyen viszonylag stabilnak tekinthető.

3270-HNPI_2024 (Szabolcsveresmart): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA). A 2017.08.17-én, KEHOP projekt keretében

elkészült 3270-0-17_szabolcsveresmart kódú felvétel megismétlésének tekinthető, viszont az élőhelytípus sajátosságai miatt (minden évben a víztest kiszáradási ütemének megfelelően más zónában alakul ki) nem volt pontosan az eredeti, 2017-es sarokpontok szerint kijelölhető a mintaterület, hanem azzal gyakorlatilag szomszédosan, 16x16 méteres mintanégyzetben. A mintakvadrátban uralkodó faj a vízi kányazsázsa (*Rorippa amphibia*), és a vízi mételykóró (*Oenanthe aquatica*). A részmintákban 5 edényes növényfajt detektáltunk, ami ebben az élőhelytípusban közepes értéknek tekinthető. A teljes mintanégyzet fajkészletéből összesen 3 tekinthető karakterfajnak. A védett fajok száma 0. A ruderális-szegetális elemek borításának mértéke 5%, inváziós fajként a feketéllő farkasfog (*Bidens frondosa*) volt jelen a területen. A vegetáció a felmérés alapján jó (4) természetességi állapotú. Az előző felvételezés során az élőhelytípus paraméterei sokban eltérőek voltak: a részminták fajszáma: 8, a karakterfajok száma: 2, és 2 inváziósnak tekinthető faj volt jelen az állományban. Ekkor az uralkodó faj a szelíd keserűfű (*Persicaria dubia*) volt. Figyelembe vége ennek a pionír élőhelytípusnak az igen nagy változékonyságát a fajkészlet és különösen a dominanciaviszonyok tekintetében, jelenléte és állapota a mintavételi helyen viszonylag stabilnak tekinthető.

6250-HNPI_2024 (Egyek: Csípő-halom): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: löszgyepek és kötött talajú sztyeprétek (H5a). A mintavételi vegetáció egyértelműen azonosítható volt, a felvételezés szempontjából megfelelő aszpektusban. A termőhely mozaikosan szikes vegetációval váltakozó területen, a szikesek felé átmentet is mutató foltokkal, kissé magasabb térszínen, kunhalom közelében található bolygatott löszgyep. A mintakvadrátban uralkodó fajok vegyesen egy- és kétszikűek voltak: *Carex praecox, Trinia glauca, Phlomis tuberosa,* valamint *Festuca rupicola, Dianthus pontederae*. A társulás (löszgyepekhez képest) kevésbé fajgazdag, a részmintákban 18 edényes növényfajt detektáltunk. Összesen 6 tekinthető karakterfajnak, meglehetősen sok a zavarástűrő és gyom jellegű faj. Özönnövény a mintaterületen nincsen. A védett fajok száma 1. A vegetáció a felmérés alapján közepes (3) természetességi állapotú. Feltehetőleg a korábbi intenzívebb területhasználat, legeltetés, bolygatás okozta viszonylagos gyomosságát és csekélyebb fajszámot, karakterfajokban való viszonylagos szegényességét (ami a térség löszgyepjeiben általában is jellemző).

6260-HNPI_2024 (Nagykálló): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: homoki sztyepprétek (H5a). A mintavételi vegetáció egyértelműen, azonosítható volt, a felvételezés szempontjából optimális aszpektusban, a 20x20 méteres mintanégyzet megfelelően homogén állományban kijelölhető volt. A mintakvadrátban uralkodó fajok: pusztai csenkesz (*Festuca rupicola*), közönséges csillagpázsit (*Cynodon dactylon*), magyar szegfű (*Dianthus pontederae*). A társulás viszonylag fajgazdag, a részmintákban 23 edényes növényfajt detektáltunk, a teljes mintanégyzet fajkészletéből 10 tekinthető karakterfajnak. Meglehetősen sok a zavarástűrő és generalista faj, gyomok viszont nem jellemzőek, a szegetális és ruderális fajok borítási értéke 2%. Özönnövényként a mintaterületen csak az ürömlevelű parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*) jelenik meg, csekély arányban. A védett fajok száma 1 (homoki imola – *Centaurea arenaria*). A vegetáció a felmérés alapján közepes (3) természetességi állapotú. A mintavételi terület parlageredetű, egykori homoki szőlő. Bár regenerációja csak néhány évtizede tart, regionálisan is kifejezetten értékes, fajgazdag élőhely.

6440_HNPI_2024 (Nyíregyháza): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: mocsárrétek (D34). A mintavételi vegetáció egyértelműen azonosítható volt, a felvételezés szempontjából optimális aszpektusban; a 20x20 méteres mintanégyzet megfelelően homogén állományban kijelölhető volt. A mintakvadrátban uralkodó faj a réti csenkesz

(*Festuca pratensis*), az indás pimpó (*Potentilla reptans*), és a nagyvirágú kakascímer (*Rhinanthus serotinus*). A társulás viszonylag fajgazdag, a részmintákban 30 edényes növényfajt detektáltunk. A teljes mintanégyzet fajkészletéből összesen 8 tekinthető karakterfajnak. A védett fajok száma 1 (pompás kosbor – *Orchis elegans*). A ruderális-szegetális elemek aránya számottevő, az összborítás 4%-át teszi ki, invázív fajok nincsenek. A vegetáció a felmérés alapján közepes (3) természetességi állapotú, mivel határozottan érzékelhető fajkészletében a szárazodás, és foltokban domináns benne a ruderális gyomfajok közül a mezei aszat (*Cirsium arvense*).

7230_HNPI_2024 (Bátorliget: Bátorligeti-láp): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: nem zsombékoló magassásrétek (B5). A mintavételi vegetáció azonosítható volt, ugyanakkor az élőhelymozaik kisfoltos jellege miatt 20x20 méteres mintanégyzet az élőhelytípus megfelelően homogén állományában nem volt kijelölhető. A módszertan keretei között kijelölhető maximális mintakvadrát 25x10 méteres volt. A felvételezés időpontja a protokollnak megfelelő aszpektusra esett. A mintakvadrátban uralkodó faj a mocsári sás (*Carex acutiformis*) és a dárdás nádtippan (*Calamagrostis canescens*). A társulás viszonylag (magassásos jelleghez képest) fajgazdag, a részmintákban 20 edényes növényfajt detektáltunk. Összesen 9 tekinthető karakterfajnak. A védett fajok száma 4 (*Thelypteris palustris, Ranunculus lingua, Carex appropinquata, Dactylorhiza incarnata*). A vegetáció a felmérés alapján jó (4) természetességi állapotú. Az inváziós fajok a mintanégyzeten belül egyelőre nincsenek (de annak közelében már megjelentek).

6410_HNPI_2024 (Baktalórántháza): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: kékperjés rétek (D2). A 2018.05.24-én, KEHOP projekt keretében elkészült SZCS-HN-0153 kódú felvétel megismétlésének tekinthető, azonos koordinátákkal, ugyanabban a 20x20 méteres mintanégyzetben. A mintavételi vegetáció egyértelműen azonosítható volt, a felvételezés szempontjából optimális aszpektusban. A mintakvadrátban uralkodó fajok: nádképű kékperje (*Molinia arundinacea*), mocsári sás (*Carex acutiformis*). A társulás közepesen fajgazdag: a részmintákban 22 edényes növényfajt detektáltunk. A teljes mintanégyzetben összesen 5 a karakterfajok száma, meglehetősen sok a mocsárréti-kaszálóréti faj, ami fokozatos kiszáradás jele lehet. Az özönnövények száma meglehetősen magas, borításuk viszont (egyelőre) minimális, pár tőre tehető. A védett fajok száma 2 (csermelyaszat – *Cirsium rivulare*, buglyos szegfű (*Dianthus superbus*). A vegetáció a felmérés alapján jó (4) természetességi állapotú. A 2018-as, előző felmérés során a részminták fajszáma lényegesen nagyobb volt (33), a karakterfajoké szintén (7 faj); inváziós fajok ekkor még nem voltak jelen; viszont a kaszálóréti fajok aránya már ekkor számottevő volt. Valószínűleg a változás mögött a termőhely fokozatos kiszáradása, az aszály és csapadékmennyiség csökkenése a legfontosabb tényezők.

Vizes élőhelyek:

3150_HNPI_2024 (Tiszacsege: Miskafoki Hol-Tisza): A kijelölt vegetációtípus ÁNÉR élőhelybesorolása: álló és lassan folyó vizek hínárnövényzete (Ac). A mintavételi vegetáció egyértelműen azonosítható volt, a felvételezés szempontjából megfelelő aszpektusban. A vegetációtípust magába foglaló holtág jelentős része horgászvíz, összefüggő hínárnövényzete nincs, a hínárvegetáció a meder végein és kisebb foltokban jellemző. A 10x10 méteres szabályos mintavételi négyzet is a meder alsó végén volt kijelölhető. A mintaterületen (a felmérés idején) uralkodó faj a vízi rucaöröm (*Salvinia natans*) és az apró békalencse (*Lemna minor)*. A társulás viszonylag fajszegény, a részmintákban 6 edényes növényfajt detektáltunk. Összesen 1 tekinthető a mintavételi protokoll szerint karakterfajnak, viszont az összes faj jellemző az élőhelytípusra. Invázív vagy gyom jellegű

fajok nincsenek jelen. A védett fajok száma 1 (*Salvinia natans*). A vegetáció a felmérés alapján jó (4) természetességi állapotú.

10. Egyenesszárnyúak felmérése országos koordináció

2020-ban elkészült és elfogadták az NBmR 2021-2026-os tervezési időszakra szóló országos *Orthoptera* közösségi és fajmonitoringra vonatkozó tervet. A tervezés során prioritásként szerepelt a munkaerő- és a költséghatékonyság, valamint a rendszeres már jelentős adatokkal rendelkező lokalitások megtartása, a hosszú távú célokat nem, vagy kevésbé szolgáló lokalitások szelekciója, valamint az új ismereteken alapuló bővítés is.

A 2024-re tervezett felmérések döntő részben megvalósultak, egy esetben pedig nem tervezett vizsgálat is történt. A közösségi és a faj szintű mintavételek egyaránt sikeresek voltak. A közösségi mintavételek esetén, több területen már középtávú (10-15 év) trendek felállítására alkalmas adatokat kaptunk. A vizsgált közösségi jelentőségű fajok állományai nagyrészt kimutathatók voltak. Ez alól a *Stenobothrus eurasius* Jósvafő Kopasz-tetői állománya volt kivétel.

A vizsgált Natura 2000 jelölő fajok és állományok fennmaradása többségében biztosítottnak látszik. Az állományokat szinte kivétel nélkül a makroklimatikus változások és a szekunder szukcesszió hatása fenyegeti.

Az *Isophya costata* állományokat a legtöbb esetben a makroklimatikus okokra visszavezethető szárazodás veszélyezteti, amit a területek kezelésével néhol kompenzálni tudnak (pl. kései, mozaikos, vagy elmaradó kaszálás). A faj fenológiája jelentősen változik, szintén klimatikus hatásra. A rajzás előrébb tolódik és megrövidül. A mintavételek ütemezését a későbbiekben ennek figyelembevételével kell tervezni. A fenológiai „siettség" mintegy 2 hét a korábban tapasztalt átlagokhoz képest.

A *Stenobothrus eurasius*, *Isophya stysi*, *Odontopodisma rubripes* esetén szintén tetten érhető volt hasonló mértékű fenológiai csúszás, ami a meleg és egyre szárazabb tavaszi, nyár eleji időjárásnak tudható be. Az intenzív használat (legeltetés, korai kaszálás) a folyamatokat tovább erősítve veszélyezteti ezen fajok állományait.

Az együttesek esetén is a klimatikus okokra visszavezethető trendszerű változások figyelhetők meg, különösen a mezo-, illetve higrofil fajok részarányának csökkenésében. Mára több területen is egyre egyértelműbb jelek mutatkoztak az élőhelyek száradására, mind a fajkészlet, mind a tömegességi viszonyok változása alapján.

További veszélyeztető tényező a középhegységi száraz gyepekben a vadtaposás (pl. Déli-Bükk, Déli Bakony vizsgált élőhelyei). Ezeken a területeken a vadűrűség apasztás mindenképp célszerű nem csak az egyenesszárnyúak, hanem más biotikai érték védelme érdekében is.

Az említett változások hatásainak vizsgálata, az élőhelyek és fajaik védelmének tervezése, a kezelési javaslatok kialakítása érdekében a felmért lokalitások vizsgálata a későbbiekben is tervek szerinti ütemezésben javasolt. A hiányzó, vagy nem a terveknek megfelelően mintázott területek esetén a tervek felülvizsgálata szükséges.

11. Egyenesszárnyú közösségek felmérése

A HNPI működési területéhez tartozó helyszínek közül 2024-ben Hajdúbagos: Nagy Nyomás, Bagamér: Daru-hegyek és Nádudvar: Szelencés területén végeztünk egyenesszárnyú közösségi felméréseket. A rendszeres mintahelyeken területenként három alkalommal végeztünk gyűjtéseket, minden esetben derült napsütéses időben, az NBmR

protokoll által javasoltnak megfelelően. A mintavételezés fűhálóval (ø 45 cm), mintánként 300 hálócsapással történt.

1. Orthoptera-együttesek Hajdúbagos: Nagy-Nyomás területén: A 2024-es felmérés során a 3 mintaterületen (1-3) a háromszori mintavétel során összesen 778 egyenesszárnyú egyedet fogtunk be, melyek közül 161 faji szinten nem határozható lárva volt. A határozható egyedek száma 617 volt, ami a fogott anyag 79,3 %-a. 2024-ben a korábbi évekhez hasonlóan sáskák (*Caelifera*) dominanciája, volt jellemző mind a fajszám, mind az egyedszám tekintetében. Ez a hasonló nyílt élőhelyekre általában jellemző sajátság. A területen továbbra is két védett egyenesszárnyú faj az *Acrida ungarica* és a *Gampsocleis glabra* volt jelen 2024-ben és mindkettő állománya stabilnak mondható.

2. Orthoptera-együttesek a bagaméri Daru-hegyeken: 2024-ben a három mintaterületen összesen 802 egyenesszárnyú egyedet fogtuk be, ami egyaránt felülmúlta az elmúlt három mintavétel eredményét (2015., 2017. és 2021). A faji szinten nem határozható lárvák száma mindössze 65 volt. A határozható egyedek száma 737 arányuk igen nagy 91,9 % volt. A fogott fajok száma a mindössze eggyel volt kevesebb, mint 2017-ben és 2021-ben, összesen 26 fajt fogtunk be a területen. A fajok között 9 Ensifera és 17 Caelifera volt. A területen négy védett faj az *Acrida ungarica*, a *Calliptamus barbarus*, az *Acrotylus longipes* és a *Gampsocleis glabra* jelenléte ismert, melyek mindegyike bekerült a 2024-es mintákba.

3. Orthoptera-együttesek a nádudvari Szelencés területén: A 2024-ben a vizsgált mintaterületeken összesen 334 egyenesszárnyú egyedet fogtunk be, amiből 279 volt faj szinten határozható és 55 a faj szinten nem határozható apró lárva. A határozható egyedek aránya, így 83,5 % volt, ami a 2017-es adatot (80,4 %) idézte szemben az igen alacsony 2021-es 69,2 %-kal. A fogott fajok száma 18 volt, ami felülmúlta a 2021-es (16 faj) és a 2017-es (15 faj) adatot is. A fajok közül 5 *Ensifera*, míg 13 a *Caelifera* rendbe tartozik. A sáskák (*Caelifera*) aránya, mind faj mind egyedszám tekintetében kimagasló volt, ami az ilyen típusú nyílt élőhelyekre jellemző képet mutatta. A vizsgált területen két védett faj az *Acrida ungarica* és a *Gampsocleis glabra* jelenléte volt kimutatható. Mindkét védett faj mindkét mintaterületen előfordult.

A hajdúbagosi Nagy Nyomás területén 26, Bagamér Daru-hegyeken 26, Nádudvar Szelencésen 18 egyenesszárnyú adatát gyűjtöttük be, ami minden esetben legalább elérte a korábbi években tapasztalt fajgazdagságot. Hajdúbagoson és Nádudvaron egy-egy korábban nem ismert faj (*Dociostaurus brevicollis* és *Chorthippus brunneus*) jelenléte volt kimutatható, míg Bagaméron új faj nem lett meghatározva. Ezen túl a már ismert előfordulású védett fajok a *Gampsocleis glabra*, az *Acrotylus longipes*, az *Acrida ungarica*, a *Calliptamus barbarus* is élőhelyeiken. A korábban leírt, de 2024-ben nem fogott fajok rendre az együttesek ritka színező elemi közül kerültek ki. Hiányuk a mintavételi módszer észlelési küszöbével, illetve igen kis együttes tömegességükkel is magyarázható.

Az együttesek összetételében és dominancia-rang struktúrájában jelentős változásokat nem tapasztaltunk. A fajkészlet változásai döntően a területek kis tömegességű színező elemeit érintették. Az együttesek hosszú távú dinamikájának megismerése a védett fajok állományainak nyomon követése és az esetleges beavatkozások tervezése érdekében az együttesek rendszeres vizsgálata a továbbiakban is javasolt.

12. Közösségi jelentőségű egyenesszárnyú fajok felmérése

A HNPI működési területén 2024-ben az *Isophya stysi*, *Pholidoptera transsylvanica*, *Odontopodisma rubripes* közösségi jelentőségű egyenesszárnyú fajok felmérését a Kaszonyi-hegyen és a Dédai-erdő körzetében, 2024. 07.12-én végeztük el.

A Kaszonyi-hegyen mindhárom keresett faj jelenléte igazolható volt. A területen 11 élőhelyfolt (14 mintavételi pont; 3,3 ha) vizsgálata történt meg. Az *I. stysi*-nek összesen 8 egyede került a mintákba, mind nőstények. A vizsgált élőhelyfoltokon élő populáció mérete 750 egyedre volt becsülhető, ami fele a korábban tapasztaltnak.

A Dédai-erdő környékén vizsgált élőhelyfolton 5 esetben sikerült a faj jelenlétét kimutatni, összesen 6 egyed lett azonosítva, mind nőstények. Itt a teljes állomány felmérése további vizsgálatokat igényel, bár 2024-ben új élőhelyet nem azonosítottunk. Az ismert élőhelyeken becsült állományméret 350 egyed volt.

Mindkét esetben a fenológia jelentős előrehaladása volt tapasztalható. Ennek megfelelően a kisebb becsült állományméret nem az állomány tényleges csökkenését mutatja.

Veszélyeztető tényezőnek a szekunder szukcesszió és az élőhelyek klimatikus okok miatti szárazodása tekinthető. Utóbbi hatása a fenológián már tetten érhető. A faj rajzása korábbi és egyben rövidebb időszakra korlátozódik.

A Kaszonyi-hegyen a *P. transsylvanica* összesen 11 egyedét észleltük. Ebből 7 hím egyed volt. A hímek átlagos denzitása 0,014 egyed/m^2 volt, mintegy fele a 2021-ben tapasztalt 0,03 egyed/m^2-nek. Az állomány becsült mérete pedig 550 egyed volt. Az állomány izolált, de jelentős és stabil. Veszélyeztető tényezőnek a melegebb szárazabb klíma térnyerése ítélhető, ami ebben az esetben is a fenológiai előre tolódásában mutatkozott meg.

Az *O. rubripes* jelenléte a legtöbb vizsgált mintaterületen kimutatható volt a Kaszonyi-hegyen és a Dédai-erdő környezetében is (32/40 mintaterület). A felmért és azonosított élőhelyfoltokon élő állomány mérete mintegy 10500 egyedre tehető. A N2000 területen a faj számára alkalmas és foglalt élőhelyek arányát 2-3 %-nak véve a teljes állomány 100.000-es méretű. Az állomány hosszú távú fennmaradása biztosított. Veszélyeztető tényezők a klíma szárazodása, valamint az élőhelyek természetes (szekunder szukcesszió) és emberi hatásra történő (erdőtelepítés, mezőgazdasági intenzifikáció) átalakulása. A fenológia előrehaladottsága itt is tetten érhető volt a korábbi 1:1-től eltérő 1:2-es hím-nőstény arányban.

A vizsgált fajok állományainak természetes és emberi hatásra bekövetkező változásának nyomon követése szükséges. A beavatkozások tervezése és a faj biológiájának mind jobb megismerése egyaránt további rendszeres vizsgálatokat igényel.

13. Keresztes vipera (*Vipera berus*) felmérése

A keresztes vipera felmérés keretében összesen 23 helyszínen folytattunk bejárásokat és 12 mintavételi helyen észleltünk keresztes viperákat 2024-ban. A bejárások során összesen 33 példányt észleltünk. A vizsgált térség egészén előkerült a faj, változatos biotópokból. Bár az 2024-es időjárási viszonyok nem voltak kedvezőek a megfigyelésre, a tavaszi bejárásokon láttuk a hímek, főleg a fekete hímek korai előjövetelét. Február közepén már voltak kint viperák. A nőstények március végén kezdtek vedleni, majd ezt követhette a nászidőszak. Ennek végére, április vége, már olyan magas volt a növényzet, a lakott szélsávokban és a réteken, hogy komoly zavarás és taposás nélkül nem lehetett volna megfigyelni az állatokat. Ettől kezdve csak olyan helyszíneken jártunk, ahol nem állt fenn ez az állapot, bár ezeken a faj is lényegesen kisebb egyedszámmal van jelen. A korábbi évek tapasztalatai alapján a kapott eredmények alapján, a születéseket, július végére, augusztus elejére vártuk. Viszont ekkor erős forró szárazság állt be, ami miatt a viperák nem tartózkodtak a felszínen, vagy csak nagyon rövid ideig, reggel és/vagy este 30-60 percet. A megtalálás ilyenkor szinte lehetetlen. Az augusztus végi, szeptemberi esős, hűvös időben meghatároztunk pár idén született egyedet, ami bíztató jel. A kis kígyók megtalálásának esélye lényegesen kisebb,

mint a nagyobb fajtársaiké, mivel rövidebb ideig vannak látható zónában, a gyors felmelegedésük, és a potenciális prédaként ésszerű, rejtett életmódjuk miatt.

Az idei év kifejezetten jól kezdődött a nedvesség igénylő faj számára. A korai meleg idő miatt, már február közepén elkezdtek előjönni a hímek. Először a fekete egyedek jelennek meg. Az idei év meglepetése volt egy idős fekete nőstény, aki a hímekkel együtt jött elő a Rókás legelőn. A nőstények között lényegesen alacsonyabb a feketék aránya, nem éri el a 15 %-ot, még a hímek esetében ez élőhelytől függően, 40-70% körül van. Bár eddig még nem találkoztunk vele, most egy folyamatosan vizsgált szaporodócsoport közepén volt. További furcsaság volt, hogy az általában nyugodt nőstényekhez képest, kifejezetten agresszív viselkedést mutatott. Ennek oka lehetett, hogy több hím is volt körülötte és még nem volt készen a nászra.

Március végén, április elején jelentek meg a nagyobb számmal a már levedlett nőstények és ekkor volt a nászidőszak. Ennek végére, gyakorlatilag akkora lett a növényzet a megfelelő csapadék és meleg miatt, hogy leálltunk a megfigyelésekkel a legtöbb élőhelyen. Illetve csak a zavarás nélkül járható biotópokon kerestük a fajt. Májusban, júniusban főleg vemhes nőstények lettek azonosítva. Ilyenkor a hímek és a fiatal, nem vemhes nőstények már csak keveset mozognak. Az anyáknak viszont először sok táplálékot kell fogyasztani, majd napoztatni kell a fejlődő utódokat. Ezt kifejezetten ideális viszonyok között végezhették, a meleg esős időjárás, sok táplálékot, magas aktivitást hozott, amit csak augusztusban tört meg a szárazság. Hogy a kemény hőségnek és aszálynak milyen hatása volt, nem tudjuk, de az élőhelyek növényi fedettsége adhatott némi védelmet a meleg ellen. A kiszáradás a tárgyalt térségben nem volt olyan kritikus, mint az Alföld belső részein. Szeptemberben láttunk idei fiatalokat, holott nem volt ideális időjárás a megtaláláshoz. Ez bizakodásra ad okot, hiszen az év első felében kifejezetten jó viszonyok voltak, a magas utódszám eléréséhez.

Az idén megfigyelt 33 egyedből 13 hím, 14 nőstény, 5 fiatal és 1 ivarilag nem meghatározott felnőtt példány volt. Ez a kor és ivar arány, jónak tűnik.

2024-re a több évtizednyi megfigyelések alapján, átfogó képet kaptunk a faj helyzetéről. Láthattunk komoly visszaeséseket, mint az 1998-as belvíz után, és jelentős terjeszkedést, állomány növekedést, 2010 óta. A faj stabilitása érthető, hiszen az északi sarkkörön túl is előfordul, és egészen a mediterrán zónáig vannak állományai. Ez az alkalmazkodóképesség az oka, hogy jelenleg, a legsikeresebb hüllő faj a Kárpát-medencében. De ez az állapot változhat. A melegedéssel járó száradás végzetes lehet a fajra. Példa erre a rokon rákosi vipera, ami régen tömeges volt, ám a vizek eltűnésével fokozottan visszaszorult és ma az egyik legritkább hüllőnk.

Kiemelt fontosságú tehát, hogy mindent megtegyünk, hogy a faj élőhelye megmaradjon optimális állapotban. Ez természetesen nem csak a viperának lenne fontos, de sok más fajnak is, köztük az embernek is. Jelenleg még kis odafigyeléssel, toleranciával megoldhatóak a felmerülő problémák.

14. Egyedi tájérték kataszterezése

Az Igazgatóság 2024-2025. évben Újlétán végzett egyedi tájérték felmérést. Újléta területén 17 db tájérték lett rögzítve. A felmérés keretében kategorizáltuk a felvett egyedi tájértékek, egyedi névvel lettek ellátva, a fényképes dokumentáció és pontos földrajzi koordináták rögzítését követően. Továbbá meghatároztuk a veszélyeztető tényezőket, az egyedi tájértékek állapota kapcsán és a javaslatokat fogalmaztunk meg az állagmegóvásuk érdekében szükséges legfontosabb teendőkről és intézkedésekről.

15. Gombák felmérése

A feladat két részkutatásból tevődik össze, melyek egyike a szisztematikus felmérésekre mutat példát, a másik pedig a kevésbé feltárt területekre fókuszáló adatgyűjtést állítja középpontjába.

A Sóstói-erdőben a védett ágas taplónak (*Grifola frondosa*) 2014-2024 között összesen 203 lokalitását rögzítettük úgy, hogy a fapartnereit festéssel megjelöltük. A 2024-es szezonban összesen 60 lokalitáson észleltük a faj termőtesteit, ebből 16 volt teljesen új, 3 pedig olyan, ahol 2018 (a festékes jelölések kezdete) előtti években már dokumentáltuk a védett gomba előfordulását, de azóta nem.

Ha az egyes éveket összehasonlítjuk (ezt 2018, a festékes jelölések megkezdésétől kezdve indokolt megtenni): legtöbb előfordulást 2023-ban detektáltuk (87 lokalitás), a legkevesebbet 2020-ban (36 lokalitás). A 2024-es 60 lokalitásos adat 2018 óta a harmadik legmagasabb. Külön érdemes megjegyezni, hogy az extrém aszályos 2022-es és 2024-es esztendők adatai az átlagosnál magasabbak, ami arra utal, hogy a faj termőtesteinek megjelenése nem tűnik érzékenynek a tavaszi és nyári aszályra (az ősz viszont mind 2022-ben, mind 2024-ben csapadékos volt).

Az átlagos fapartnerenkénti termőtestszám 2018-2024 között minden vizsgált évben 1 és 2 között alakult, a legtöbb 2022-ben (1,69), a legalacsonyabb 2021-ben (1,33). A 2024-es átlag 1,35 termőtest/fapartner. A maximális termőtestszám egy fapartneren 13 darab volt, amit 2019. október 3-án észleltünk (bp062 azonosítójú lokáció). Ez erősen kiugró adat, a következő legmagasabb érték (nem az utóbbi fán, hanem más fapartnereken) 8 termőtest volt (egy alkalommal), illetve 7 termőtest (2 alkalommal). A fapartnerek vitalitását tekintve a 203-ból 161 élő (legalábbis részben élő) fa, 30 holtfa, és 12 tuskó.

Eredményeink arra utalnak, hogy a Sóstói-erdőben ez az országosan igen ritkának tartott védett gombafaj erős és stabilnak tűnő populációval van jelen. Ezek közül sok olyan állományban van, amelyek élőhelyi szempontból is kiemelkedően értékesek. Az ágas tapló állományának nyomon követésével és fapartnereinek jelölésével olyan, a természetvédelem és erdőgazdálkodás viszonyrendszerének gyakorlati szintjére lefordítható eszközhöz jutunk, ami segíthet az értékes erdei élőhelyek megőrzésében és ésszerű kezelésében, nem csupán az adott gombafajéban.

A védett- és veszélyeztetett gombafajok felmérése során a Baktai-erdőn belül a Baktalórántházi-erdő TT területének idős őshonos fafajú állományait is célozták, mint adathiányos területeket, összesen mintegy 150 hektárt érintve a védett terület északi végétől a déli végéig. A bejárások 2024. október 9-én és november 11-én történtek.

A Baktai-erdő felmérése során az tapasztalható, hogy az erdő idős kora és homoki tölgyes jellege ellenére a védett ágas tapló (*Grifola frondosa*) jóval ritkábban fordul elő, mint a Sóstói-erdőben (ez egybevág a korábbi tapasztalatokkal is). Ennek pontos okai nem ismertek, de két lényeges tényezőről tudunk, ami ezt befolyásolhatja: Az egyik, hogy míg a Sóstói-erdő idős tölgyes állományai szinte kivétel nélkül sarjeredetűek, míg a Baktai-erdő túlnyomórészt szálerdő. Ez erősen befolyásolja a fák egészségi állapotát: a sarjerdőben a fák gyökérzete az állomány koránál lényegesen idősebb, és vélhetőleg korhadtabb, ami jóval kedvezőbb ennek a nekrotróf parazita fajnak a számára. A másik lényeges különbség a két erdő között, hogy a Baktai-erdőben területarányosan eleve jóval kisebb a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) aránya (amely fafaj az ágas tapló legfontosabb fapartnere), mint a Sóstói-erdőben. A Baktai-erdő állományainak nagy része gyertyános-tölgyes, helyenként gyertyán dominanciával. Helyenként hektárnyi állományrészek is vannak, ahol a kocsányos tölgy elegyaránya csupán 10% körüli. A másik, 2024-ben a Baktai-erdőben detektált védett faj a gyökeres álpereszke (*Pogonoloma macrocephalum*), amelynek több éve csupán ugyanaz a

3 lokációja ismert (ebben az évben is egy már régebb óta ismert fapartner-egyedhez kapcsoltan került elő). Korlátozott elterjedését esetleg magyarázza, hogy itteni fapartnere a csertölgy (*Quercus cerris*), amely fafaj a Baktai-erdőben csupán néhány erdőrészletben jellemző. A védett süngomba (*Hericium erinaceus*) 2024-ben nem lett meghatározva az erdőben (korábbról ismert lelőhelyén, többszöri ellenőrzés ellenére). Mindemellett a felmérés során még néhány regionálisan ritka, illetve vörös listás gombafaj is találtunk, ami feltétlenül arra utal, hogy a Baktai-erdő nagygombáinak az eddigieknél is szisztematikusabb felmérése ígéretes feladat lehet a jövőre nézve is.

A szamosszegi Grófi-erdő területén, egyetlen lokáción a védett csoportos csiperke (*Agaricus bohusii*) jelenlétét detektáltuk egy lokáción. Elmondások alapján a Szatmár-Beregi-síkon viszonylag gyakori faj, ennek ellenére kevés a dokumentált adata. A 2024-es felméréseink során észlelt előfordulás azért is fontos, mert a Szatmári-síknak a Szamos-Kraszna közére eső felén elenyésző a természetes jellegű erdők aránya (jóformán a Grófi-erdő az egyetlen ilyen).

16. A keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) elterjedésének vizsgálata

2024-ben összesen 4 település közigazgatási területén végeztünk jelenlét-hiány vizsgálatokat az *Arytrura musculus* rajzási időszakában, 24 mintavételi ponton. A felmérések során a célfaj 11 egyedét észleltük 8 lokalitásban, így összesen 7 élőhelyről mutattuk ki a fokozottan védett faj jelenlétét. A kedvező feltételek ellenére minden esetben alacsony egyedszámban (max. 2 példány/csapda) észleltük a mintavételi területeken. Kisebb kiterjedésű és alacsonyabb természeti értékkel rendelkező területekről is kimutatuk a fajt.

A 2024-es évben végzett felmérések mérsékelten tekinthetőek sikeresnek. A fajt több lokalitásban is kimutattuk, viszont - ahogy az több felmérés során is tapasztalható volt – mindig kis egyedszámban (1-2 példány) mutatkozott a fényforrásoknál. Az időjárási feltételek kedvezőek voltak a felmérés időszakában (meleg éjszakák, magas páratartalom, a hold zavaró hatása is minimális volt). A 2024-ben tapasztalt korai tavaszodás valószínűleg a faj rajzására is hatással volt, a sokéves átlagnál hamarabb kezdődött.

A hatékonyabbnak tekinthető nagyobb teljesítményű 160W HMLI fényforrás ellenére a személyes lámpázások során csupán két alkalommal jelentkezet a célfaj, összesen 2 példánya. Ezekben az esetekben rövid időt töltöttek az egyedek a lepedő közelében, csupán nagyjából 1-1,5 percet, ezután a környező vegetációban ültek el, ahol már nem találtuk meg őket.

A kisebb teljesítményű UV led szalag és Sylvania UV-A fényforrásoknál észleltük az egyedek nagyobb részét (személyes lámpázást mindössze 5, vödörcsapdát 19 ponton alkalmaztam). Itt megjegyezhető, hogy a vödörcsapdák belsejébe csupán 3 példány jutott be. A többi alkalommal a vödör köré helyezett tojástartók vagy a vödör alatt lévő lepedő alá, illetve a környező vegetáció takarásában ültek el az A. musculus példányok. A vödörcsapdák esetében a csapda felszedését követően mindig szántunk rá nagyjából 10-15 percet, hogy alaposan átnézzük a környező növényzetet, így több olyan eset is volt (pl.: Újléta - Debreceni-utca mögötti-láp), ahol hosszas keresés során találtuk meg a fajt.

Rosszabb természeti értékkel rendelkező területekről is azonosítottuk a fajt. Az előzetes kutatásokra alapozva a Kék-Kálló-völgyben jelentős állományai élnek a lepkefajnak. A felmérés eredményeit a HNPI biotikai adatbázisában (OpenBioMaps) rögzítettük.

17. Sztyeplepke (*Paracossulus thrips*) populációk mennyiségi vizsgálata a HNPI területein

2024-ben a tiszafüredi Kócsi-pusztán található vizsgálati területen a vegetáció magassága, a fűavar borítottság és a legeltetési intenzitás már a 2022-es és azt megelőző évekkel nagyfokú hasonlóságot mutatott, így lehetővé vált a standard időlimites (120 perc) bábbőrszámlálás, melynek eredményeként 86 db bábbőrt számláltunk. Ez már kismértékű növekedést mutatott az előző évekhez viszonyítva, de nagyságrendileg még a felénél is kisebb denzitást jelent ez az érték, mint ami 2020-ban volt tapasztalható (196 db bábbőr).

Az újszentmargitai Cigány-háton a 2023-tól jellemző radikális csökkenés óta nem emelkedtek az egyedszámok és idén is csak 5 db bábbőrt találtunk.

A darassai kvadrátban, 2024-es évben is nagyon hasonló eredmények voltak jellemzőek, mint az előző években. 32 db bábbőrt detektáltunk, ami 0,32 egyed/m2-es területegységre vonatkoztatott denzitás értéket jelent. Az adatok alapján megállapítható, hogy a lepkefajnak itt közepes erősségű, stabil populációja él, amire a mérsékeltebb legeltetés (0,5 ÁE/ha) és a tápnövény állományok nagy kiterjedésű, mozaikos struktúrában jelenlévő állományai kifejezetten kedvező hatással vannak és ideális élőhelyi adottságokat jelentenek.

Összességében kijelenthető, hogy a hortobágyi régióban a *Paracossulus thrips* számára országos szinten is kiemelkedően jelentős élőhelyek találhatóak. A többi vizsgálat eredményeit és a mintavételi helyszíneken jellemző legeltetési erély mértékét összehasonlítva, megállapítható, hogy a mérsékeltebben legeltetett (0,4-0,5 ÁE/ha) területeken magasabb egyedszámú és denzitású *Paracossulus thrips* állományok találhatók, mint az intenzívebben legeltetett területeken.

2022-ben általános érvényű volt, hogy a HNPI többi vizsgált területén is jelentősen alacsonyabb egyedszámban lehetett észlelni a lepkefajt imágó és bábbőr formájában is, egyes területeken drasztikus csökkentés is tapasztalható volt. Ennek a hátterében feltehetően klimatikus okok állhatnak, ugyanis a rajzást megelőző időszakban, hosszan tartó súlyos aszályos időszak jellemezte a régiót és több hónapon át nem esett csapadék. A vegetáció teljesen kiégett, ami kedvezőtlenül befolyásolta a tápnövény vitalitását, ezáltal a lárvák táplálékforrását és feltehetően negatív hatással lehet majd a következő generációra is.

2023-ban feltehetően a korábbi évek negatív időjárási tényezői miatt a kijelölt mintavételi területek mindegyikén további egyedszám csökkenés volt tapasztalható, viszont a csapadékeloszlás és csapadékmennyiség sokkal kedvezőbben alakult a nyári hónapokban is.

2024-ben a tiszafüredi és darassai mintavételi területen is kismértékű növekedés volt jellemző, de az újszentmargitai kvadrátban továbbra is nagyon alacsony maradt az észlelt bábbőrök száma.

Az eddigi kutatások (2019-2024) eredményei rávilágítottak, hogy akár regionálisan is milyen eltérések lehetnek az egyes vizsgálati évek és mintavételi helyszínek között, ami összefüggésbe hozható az adott évi klimatikus viszonyokkal, gyepgazdálkodási módokkal és a lepkefaj tápnövényét jelentő *Phlomis tuberosa* állományok vitalitásával, illetve kiterjedésével. E tényezők kölcsönhatásnak vizsgálatához, valamint a lepkefaj egymást követő években jellemző populációdinamikai változásának, rajzástrendjeinek és élőhelypreferenciájának egyértelmű megállapításához azonban mindenképpen hosszú távú (min. 6-12 év) intenzív, egységes módszereken alapuló monitoring vizsgálatok szükségesek.

18. Magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) mennyiségi vizsgálata (denzitás becslés)

A faj rajzási időszaka – a rendkívül meleg időjárás hatására – az átlagos évekhez viszonyítva megközelítőleg három héttel korábban elkezdődött 2024-ben, már március közepén (első észlelésünk Hortobágyon: 2024. március 17.).

Az előző években (2020 és 2022) jellemző késő tavaszi fagyok kifejezetten negatív hatással voltak a fajra, melynek hatására meglehetősen alacsony egyedszámban volt kimutatható, ellentétben a 2024-es évvel. A vizsgálati terület három mintavételi pontján öt alkalommal történt felmérés. A lepkefaj jelenlétét több alkalommal – országos viszonylatban is – kiemelkedően magas egyedszámban (többezres nagyságrendben) észleltük egyetlen éjszaka folyamán, ami igazi rekordnak és „gradációnak" számít az utóbbi évekhez képest!

A mennyiségi vizsgálat során a három alkalommal kihelyezett 3 db vödörcsapdával összesen 4780 példány *Dioszeghyana schmidtii*-t fogtunk, ami ezen a vizsgálati területen rekordmennyiségnek minősült az előző évekhez viszonyítva (2020-ban összesen 140 példány).

A kiugróan magas egyedszámok, a szinkronizált, tömeges kelés és az intenzív rajzás erősen összefügghet a klímaváltozás okozta extrém meleg, már nyáriasnak nevezhető márciusi hőmérsékleti értékekkel (27-28°C), amik a vizsgálat ideje alatt jellemzőek voltak.

A felmérés rendkívül ideális időjárási körülmények között valósult meg és az eredmények jól igazolják, hogy eltaláltuk azt a néhány napot, ami a faj rajzáscsúcsának idejét jelentette 2024-ben a hortobágyi régióban.

A felmérés során tapasztalt érdekes, rendkívüli eredmények és ez alapján feltételezett gradációs időszakok is bizonyítják, hogy egyes lepkefajok rajzástrendjének meghatározásában a folyamatos monitoring vizsgálatoknak kiemelten jelentős szerepe van, ami ebből adódóan további feladatot fog jelenti az országos NBmR programban.

19. Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) mennyiségi vizsgálata a barabási Kaszonyi-hegyen

A hernyófészkek kvantitatív felmérése során két különböző módszert alkalmaztunk. Az egyik módszer a transzekt menti számlálás volt, melynek során egyúttal párhuzamos, 700 méter hosszúságú lineáris útvonalon haladva kerestük a sűrű szövedékű hernyófészkeket a tápnövény egyedeken (galagonya, kökény). A másik módszer az időlimites számlálás volt, amikor adott időegység alatt (3x15 perc) egy random útvonal mentén lettek feljegyezve a különböző fejlettségi stádiumban lévő hernyók alkotta szövedékek.

A hernyófészkek számlálását elsősorban a mintavételi terület délies kitettségű szegélyeiben, út mentén megjelenő cserjesorában, illetve egy zsombékos szerkezetű galagonyás-kökényes cserjésben végeztük. A felmérést 2024. április 15-én valósítottuk meg, a kökény virágzása utáni levélbontáskor.

A vizsgálati területen egységes NBmR protokoll alapján végzett kvantitatív felmérés 2022-ben történt először, amikor egy mintavételi alkalommal összesen 136 darab *Eriogaster catax* hernyófészek volt észlelhető. 2023-ban kisebb mértékű csökkenés volt tapasztalható az előző évhez képest (86 darab fészek). A 2024-es mennyiségi vizsgálat során egy alkalommal összesen 181 darab *Eriogaster catax* hernyófészket találtunk. A két különböző területen észlelt hernyófészkek száma minden eddiginél magasabb volt ebben az évben, ami alapján kijelenthető, hogy továbbra is magas egyedszámú, stabil populáció él a vizsgálati helyszínen, ami országos léptékben is kiemelkedően jelentősnek minősül.

A vizsgálati területen egységes NBmR protokoll alapján végzett kvantitatív felmérés 2022-ben történt először, amikor egy mintavételi alkalommal összesen 136 darab *Eriogaster catax* hernyófészek volt észlelhető. 2023-ban kisebb mértékű csökkenés volt tapasztalható az előző évhez képest (86 darab fészek). A 2024-es mennyiségi vizsgálat során egy alkalommal összesen 181 darab *Eriogaster catax* hernyófészket találtunk. A két különböző területen észlelt hernyófészkek száma minden eddiginél magasabb volt ebben az évben, ami alapján

kijelenthető, hogy továbbra is magas egyedszámú, stabil populáció él a vizsgálati helyszínen, ami országos viszonylatban is kiemelkedően jelentősnek minősül.

A két kiválasztott élőhelyfoltban alkalmazott eltérő mintavételi protokollok (transzekt menti számlálás és időlimites számlálás) közül mindkettő hatékonynak és reprezentatívnak minősült a terület adottságaihoz és az élőhelyek kiterjedéséhez viszonyítva.

A felmérés eredménye alapján a Kaszonyi-hegy környezetében élő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) populáció további hosszú távú monitorozása és rajzásdinamikai változásainak pontos nyomon követése kifejezetten javasolt az országos NBmR lepke monitoring programban.

4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

a) Biotika modul

2024-ben is folytattuk a biotikai adatgyűjtést OBM adatbázisunkba, ahol 80 264 rekord pontszerű adat lett betöltve.

b) Ingatlan modul

25 434 földrészlet és 35 193 alrészlet adatait tároljuk a modulban. Ebből vagyonkezelésben lévő alrészletek száma 11 323 darab. A vagyonkezelésben lévő adatoknál a változások vezetése folyamatos és naprakész.

c) Vagyon modul

824 darab haszonbérleti szerződés adatait tároljuk (5857 rekord).

d) Védett érték modul

Az Igazgatóság működési területére vonatkozóan az NP, TK, TT, lápok és szikes tavak védettségi státuszának nyomon követése folyamatos a kormányhivatalok beérkező hatósági határozatai alapján.

4.4. Jelentési kötelezettség (EU, nemzetközi egyezmény, nemzetközi szervezet)

2024-ben az elfogadott formátumnak megfelelő IAS jelentést szolgáltatta a HNPI (HNPI-00311-2/2025 i.sz. - 419 elterjedési és 103 beavatkozási/terület kezelési adat)

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1. Természetvédelmi kezelések és Natura 2000 fenntartási tervek

5.1.1. Természetvédelmi kezelési tervek (meglévő, elmúlt évben készült, előkészített, kihirdetett)

No.	A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció	Részletes természetvédelmi kezelési terv	kezelési terv (jogszabályban megjelenő rész)
1	Bihari-legelő természetvédelmi terület	770,3	elkészült	elkészült	39/2007. (X. 18.) KvVM rendelet;
2	Cégénydányádi-park természetvédelmi terület	14,28	elkészült	elkészült	126/2011. (XII. 21.) VM rendelet;

No.	A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció	Részletes természetvédelmi kezelési terv	kezelési terv (jogszabályban megjelenő rész)
3	Hajdúbagosi földikutya-rezervátum természetvédelmi terület:	265,7	elkészült	elkészült	53/2007. (X. 18.) KvVM rendelet;
4	Kaszonyi-hegy kőbányájának földtani képződményei, a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület részterülete (Barabás):	3,459	elkészült	elkészült	55/2015. (IX. 18.) FM rendelet;
5	Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület:	159,8	elkészült	elkészült	15/1991. (XII. 24.) KTM rendelet;
6	Pocsaji homokbánya földtani képződményei feltárása, a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet részterülete:	0,5741	elkészült	elkészült	55/2015. (IX. 18.) FM rendelet;
7	Tarpai Nagy-hegy földtani képződményei, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet részterülete:	4,331	elkészült	elkészült	55/2015. (IX. 18.) FM rendelet;
8	Tiszaigari arborétum természetvédelmi terület:	48,4	elkészült	elkészült	14/2012. (II. 21.) VM rendelet;
9	Tiszakürti Arborétum Természetvédelmi Terület	59,4	elkészült	elkészült	18/2005. (VII. 25.) KvVM rendelet.
10	Tiszafüredi Kemény-kastély parkja	2,66	folyamatban	folyamatban	folyamatban
11	Borsósi-tározó	260	folyamatban	folyamatban	folyamatban

2017-ben elkezdődött a tiszafüredi Kemény-kastély parkjának országos jelentőségű védett természeti területté való nyilvánításához kapcsolódóan a kezelési terv készítése, de sajnos a védetté nyilvánítás 2024-ben még nem történt meg, az eljárás jelenleg is folyamatban van.

Hasonlóan – még 2017-ben - elkezdődött a hortobágyi Borsósi-tározó országos jelentőségű védett természeti területté való nyilvánításához kapcsolódóan a kezelési terv készítése, mely eljárás szintén továbbra is folyamatban van.

5.1.2. Natura 2000 fenntartási tervek és céldokumentumok (elmúlt évben készült vagy felülvizsgált)

Két Natura 2000 területfenntartási terve egy pályázathoz („Túzok LIFE") kapcsolódóan 2008-ban készült el, ezek a következők:

- Hortobágy Különleges Madárvédelmi Terület (Ennek felülvizsgálatát végeztük el 2023-ban, jelenleg egyeztetés alatt áll)
- Bihar Különleges Madárvédelmi Terület.

A Jászság Különleges Madárvédelmi Terület fenntartási terve LIFE+ pályázat („Parlagi sas LIFE+") keretében 2013-ban készült el.

A Liget-legelő Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (HUHN21164) fenntartási tervét a Honvédelmi Minisztérium Infrastrukturális Ügynökség megbízásából a HNPI 2007-ben elkészítette.

A Pásztói-legelő terület fenntartási terve a „Pannon szikes sztyeppék helyreállítása és megőrzése fenntartható gazdálkodással a Pásztói-legelő Natura 2000 területen" című LIFE projekt keretében készült 2015-ben.

A Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (HUHN20001) bővítése fenntartási terve 2012-ben elkészült, az érintett társadalmi szervezetekkel, államigazgatási szervekkel, települési önkormányzatokkal, az érintett földrészletek tulajdonosaival és vagyonkezelőivel történt egyeztetés és a tervet a környezet- és természetvédelemért felelős helyettes államtitkár 2012 augusztusában jóváhagyta.

Szintén 2012-ben a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz 86 db Natura 2000 területegységre vonatkozó Natura 2000 fenntartási terv elkészítésére vissza nem térintendő támogatási igényt nyújtottunk be az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V.3.) VM rendelet értelmében. Ennek a forrásnak köszönhetően 2014-ben 86 db Natura 2000 fenntartási terv készült el és lett elfogadva:

Natura 2000 terület azonosító kódja	**Natura 2000 terület neve**
HUHN20001	Felső-Tisza
HUHN20003	Tisza-tó
HUHN20004	Felső-Sebes-Körös
HUHN20005	Nagy-Széksós – Rakottyás
HUHN20006	Pocsaji csordalegelő
HUHN20007	Szentpéterszeg-hencidai gyepek
HUHN20008	Kismarja - Pocsaj - Esztári-gyepek

Natura 2000 terület azonosító kódja	Natura 2000 terület neve
HUHN20009	Derecske - konyári gyepek
HUHN20010	Pocsaji-kapu
HUHN20012	Sándorosi tavak
HUHN20013	Közép-Bihar
HUHN20014	Kismarjai Nagy-szik
HUHN20016	Kék-Kálló-völgye
HUHN20018	Mikepércsi Nyárfáshegyi-legelő
HUHN20029	Létavértesi Falu-rét
HUHN20030	Fülöpi láprétek
HUHN20031	Hanelek
HUHN20036	Bátorligeti Nagy-legelő
HUHN20037	Bátorligeti-láp
HUHN20038	Újtanyai lápok
HUHN20039	Piricsei Júlia-liget
HUHN20040	Apagyi Albert-tó
HUHN20041	Apagyi Falu-rét
HUHN20042	Napkori legelő
HUHN20043	Paszabi kubikgödrök
HUHN20044	Jászdózsai Pap-erdő
HUHN20045	Kaszonyi-hegy - Dédai-erdő
HUHN20046	Gelénes – Beregdaróc
HUHN20048	Tarpa-Tákos
HUHN20049	Lónya-Tiszaszalka
HUHN20053	Magosligeti-erdő és gyepek
HUHN20055	Rozsály – Csengersima
HUHN20059	Bika-rét

Natura 2000 terület azonosító kódja	Natura 2000 terület neve
HUHN20060	Nyíregyházi lőtér
HUHN20062	Ófehértói lőtér
HUHN20064	Rohodi-legelő
HUHN20065	Nyírturai-legelő
HUHN20067	Csikós-lápos
HUHN20069	Hajdúszoboszlói szikes gyepek
HUHN20070	Darvasi Csiff-puszta
HUHN20071	Nyírmihálydi-legelő
HUHN20072	Bökönyi Közös-legelő
HUHN20076	Borsóhalmi-legelő
HUHN20078	Jászsági Zagyva-ártér
HUHN20081	Újszász-jászboldogházi gyepek
HUHN20085	Jászapáti - jászkiséri szikesek
HUHN20089	Alsó-Zagyva hullámtere
HUHN20092	Hajdúszováti gyepek
HUHN20093	Kaba-földesi gyepek
HUHN20098	Dél-ásványi gyepek
HUHN20100	Gatály
HUHN20103	Berekböszörmény - körmösdpusztai legelők
HUHN20105	Csökmői gyepek
HUHN20106	Újfehértói gyepek
HUHN20107	Nagy-Vadas
HUHN20113	Kisvárdai gyepek
HUHN20114	Tiszalöki szikesek
HUHN20116	Tiszavasvári szikesek
HUHN20121	Czakó-tó

Natura 2000 terület azonosító kódja	Natura 2000 terület neve
HUHN20122	Tócó-völgy
HUHN20124	Daru-rét
HUHN20125	Nyírgyulaji Kis-rét
HUHN20127	Kraszna menti rétek
HUHN20129	Nyírbogdányi rét
HUHN20131	Orosi gyepek
HUHN20133	Balkányi Libegős
HUHN20134	Kállósemjéni Csordalegelő
HUHN20138	Aranyosi-legelő
HUHN20139	Szalóki Nagy-fertő
HUHN20140	Úrbéri-legelő
HUHN20141	Tiszaigar - Tiszaörsi Körtvélyes
HUHN20144	Kenderesi-legelő
HUHN20146	Hegyesbor
HUHN20149	Mezőtúri Szandazugi-legelő
HUHN20152	Kunszentmártoni Bábockai-legelő
HUHN20153	Szelevényi Tó-köz
HUHN20154	Csépa-szelevényi gyepek
HUHN20155	Cserkei Nagy-fertő
HUHN20156	Tiszasasi Láp-legelő
HUHN20157	Tiszaugi Körtvélyes és Bokros
HUHN20158	Tiszakürt-tiszainokai gyepek
HUHN20159	Tunyogmatolcsi Holt-Szamos
HUHN20160	Gőgő-Szenke
HUHN20161	Sámsoni úti Bellegelő
HUHN21163	Biri Nagy-rét

Natura 2000 terület azonosító kódja	Natura 2000 terület neve
HUHN21165	Penészleki gyepek

2016-ban 13 db Natura 2000 terület fenntartási terve készült el, a „Természetvédelmi kártalanítás” című FM fejezeti kezelésű előirányzat keretéből finanszírozva. A lenti táblázatban feltüntetett tervek közül csak a Nyírábrányi Káposztás-lapos terület terve lett elfogadva 2017-ben.

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20015	Közép-Tisza
HUHN20017	Hajdúbagosi-legelő
HUHN20020	Monostorpályi-legelő
HUHN20021	Halápi Álló-hegy
HUHN20026	Nyírábrányi Káposztás-lapos
HUHN20035	Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő
HUHN20057	Grófi-erdő
HUHN20058	Teremi-erdő
HUHN20063	Baktai-erdő
HUHN20120	Vajai-tároló
HUHN20128	Nyírség-peremi égeresek
HUHN21164	Liget-legelő

2017-ben további 24 db Natura 2000 terület fenntartási tervének készítése és társadalmi egyeztetése fejeződött be, melynek finanszírozás a „Természetvédelmi kártalanítás” című FM fejezeti kezelésű előirányzatból történt.

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve	2017-ben elkészült dokumentum típusa
HUHN20011	Hencidai Csere-erdő	fenntartási terv
HUHN20019	Bánki-erdő	fenntartási terv
HUHN20022	Rauchbauer-erdő	fenntartási terv
HUHN20023	Hármashegyi-tölgyesek	fenntartási terv
HUHN20024	Martinkai-legelő	fenntartási terv
HUHN20025	Kőrises - Jónás-rész	fenntartási terv
HUHN20027	Nyírábrányi Kis-mogyorós	fenntartási terv
HUHN20028	Csohos-tó	fenntartási terv

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve	2017-ben elkészült dokumentum típusa
HUHN20032	Gúti-erdő	fenntartási terv
HUHN20033	Debrecen -Hajdúböszörményi tölgyesek	fenntartási terv
HUHN20047	Vámosatya-Csaroda	fenntartási terv
HUHN20050	Kömörő-Fülesd	fenntartási terv
HUHN20051	Eret-hegy	fenntartási terv
HUHN20054	Csaholc - Garbolc	fenntartási terv
HUHN20056	Jánki-erdő	fenntartási terv
HUHN20057	Grófi-erdő	fenntartási terv
HUHN20073	Jászárokszállási szikesek	fenntartási terv
HUHN20074	Alattyáni Berki-erdő	fenntartási terv
HUHN20077	Jászfényszarui-erdő	fenntartási terv
HUHN20079	Pusztamizsei-erdő	fenntartási terv
HUHN20095	Lányi-legelő	fenntartási terv
HUHN20101	Bihari-legelő	fenntartási terv
HUHN20109	Sóstói-erdő	fenntartási terv
HUHN20145	Kecskeri-puszta és környéke	fenntartási terv
HUHN21162	Jászalsószentgyörgyi erdő	fenntartási terv

2018-ban befejeződött a HUHN20002 Hortobágy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kezelési intézkedéseket tartalmazó adatgyűjtése (azaz a megalapozó dokumentáció összeállítása), társadalmi egyeztetése, valamint fenntartási tervének készítése. Ennek finanszírozása is a „Természetvédelmi kártalanítás” című FM / AM fejezeti kezelésű előirányzatból történt.

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve	elkészült dokumentum típusa
HUHN20002	Hortobágy	megalapozó dokumentáció/fenntartási terv

Összegezve elmondható, hogy az Igazgatóság Natura 2000 hálózathoz tartozó összes természetmegőrzési területének fenntartási terve 2018-ra elkészült. A tervek részben lettek véglegesen elfogadva, részben ennek folyamata továbbra is zajlik.

2019-ben elfogadott tervek:

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20015	Közép-Tisza
HUHN20017	Hajdúbagosi-legelő
HUHN20020	Monostorpályi-legelő
HUHN20021	Halápi Álló-hegy
HUHN20120	Vajai-tároló
HUHN20128	Nyírség-peremi égeresek

2019-ben befejeződött a HUHN21164 Liget-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület társadalmi egyeztetése, valamint fenntartási tervének felújítása.

2020-ban elfogadott alábbi fenntartási tervek

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20011	Hencidai Csere-erdő
HUHN20035	Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő
HUHN20058	Teremi-erdő
HUHN20063	Baktai-erdő
HUHN20032	Gúti-erdő
HUHN20033	Debrecen-Hajdúböszörményi tölgyesek
HUHN20047	Vámosatya-Csaroda
HUHN20050	Kömörő-Fülesd
HUHN20051	Eret-hegy
HUHN20054	Csaholc-Garbolc
HUHN20145	Kecskeri-puszta és környéke

2021-ben elfogadták az alábbi fenntartási terveket:

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20024	Martinkai-legelő
HUHN20028	Csohos-tó
HUHN20057	Grófi-erdő
HUHN21162	Jászalsószentgyörgyi-erdő
HUHN20073	Jászárokszállási-szikesek
HUHN20025	Kőrises-Jónás rész

HUHN20095	Lányi-legelő
HUHN20027	Nyírábrányi-Kis-mogyorós
HUHN20002	Hortobágy
HUHN20019	Bánki-erdő
HUHN20022	Rauchbauer-erdő
HUHN20023	Hármashegyi-tölgyesek
HUHN20056	Jánki-erdő
HUHN20074	Alattyáni-Berki-erdő
HUHN20077	Jászfényszariu-erdő
HUHN20079	Pusztamizsei-erdő
HUHN20101	Bihari-erdő
HUHN21164	Liget-legelő
HUHN20148	Pásztói-legelő

2021-ben elkészültek („Természeti értékek védelme” keretből), 2022-ben fogadták el (TMF/346/2022) az alábbi fenntartási terveket:

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN10001	Szabolcs-Szatmár
HUHN10004	Közép-Tisza
HUHN10008	Felső-Tisza

5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és területegységek szerinti bontásban)

5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

2024-ben a globális hőmérséklet 1,55 (± 0.13) Celsius fokkal haladta meg az iparosodás előtti (1850-1900) átlagot. A 2024-es évvel együtt az elmúlt 10 év volt a valaha mért legmelegebb időszak, amikor mindig átléptük az előző évi globális hőmérsékleti rekordot. A WMO által elemzett összes adatsor szerint ezzel egy olyan időszak kezdődött el, amely mind a földfelszín mind pedig az óceánok tartós felmelegedésével jár. (https://wmo.int/) A Magyar Meteorológiai Szolgáltató Nonprofit Zrt. mérései alapján a 2024-as év az országos átlagnál 2,1 Celsius fokkal melegebb volt. Az évi középhőmérséklet országos átlaga 12,91 °C értékkel a legmelegebb 1901 óta. November kivételével az összes hónap pozitív hőmérsékleti anomáliával zárt. A 2024-es február lett a legenyhébb a mérések kezdete óta, ugyanis +7 °C-al haladta meg az átlagot. Március (+3,7°C) és július (+3°C) az eddig mért legmelegebb értékekkel zárt, még augusztus (3,4°) a második legforróbb lett. Sajnos az évi középhőmérséklet országos átlaga 1901-től kezdődő hosszú idősor lineáris trendbecslése alapján 90%-os megbízhatósági szinten továbbra is szignifikánsan emelkedik a HNPI egész területén. Mint ahogy eddig is az elmúlt évek hőmérsékletében az egyes hónapok és tájegységek között markáns különbségeket tapasztalhattunk. Az átlagos éves középhőmérséklettől való eltérés az NYSZBT +1.8°C, HT + 1.2-1.5°C, NT 2.1-2.5°C, BT 2,1-2,2 °C, KTJT 1,7-2,1 °C.

Csapadék tekintetében a 2024-es év újabb aszályos évnek minősült. Az előzetes adatok alapján országos átlagban 517,4 mm hullott, amely csaknem 16%-al maradt el az éghajlati normáltól. Az éves csökkenés így nem szignifikáns 4,4%-os csökkenést mutat a XX. század kezdete óta. A legkisebb mért csapadékösszeg 335,4 mm volt 2024-ben a debreceni repülőtéren. Az év jelentős részében a havi csapadékösszegek jelentősen elmaradtak (-30-70%). A legnagyobb csapadékhiány júliusban (-69%) és augusztusban fordult elő (-58%) 1901-óta. Jelentős csapadéktöbblettel szeptemberben számolhattunk +63%-al. Sajnos, a legnagyobb csapadékhiány éppen a legnagyobb pozitív hőmérsékleti anomáliát mutató hónapokban fordult elő. Ezáltal az országosan a napfénytartam éves összege jelentősen meghaladta a sokéves átlagot, jellemzően 8-13%-kal (azaz többnyire 250-350 órával) sütött többet a nap a megszokottnál. Ez a pozitív változás 2024-ben 14 napon másod illetve 21 napon harmadfokú hőségriadót eredményezett jellemzően a HNPI területére kivetítve.

Tél:

A HNPI területén a 2023/2024-es téli középhőmérséklet +3,4- +4,6 °C között mozgott. Átlagosan +4 C°-al volt melegebb az idei tél. Csapadék tekintetében igen változékony volt az igazgatóság területe. A HNPI területén az elmúlt 3 hónap tekintetében a csapadékösszeg átlaga +120,70 mm. Természetesen ez az érték tájegységenként és területenként igen nagy különbségeket mutat, érdemes megnézni a mellékletet.(Forrás: met.hu)

Összességében a melegebb hőmérsékletű enyhén szárazabb decembert (igaz a havazásból dec1. dec.7. dec 23 és hideg időszakból is kaptunk) felváltotta egy melegebb átlagos csapadék értékekkel tagolt január (második hete volt a 2023/2024-es tél leghidegebb időszaka, amikor az átlaghőmérséklet mintegy 3 fokkal maradt el az 1991–2020-as átlagtól. Január 11-én, Zabaron -14,1 fok volt a minimumhőmérséklet, ami az egész tél legalacsonyabb mért hőmérséklete.), amit egy extrém meleg hőmérsékletű és száraz február zárt. A legkevesebb csapadék az Alföld részén hullott, nagyrészt a Tiszántúl területein ahol 100 mm-nél kisebb évszakos csapadékösszeget is mértek. A téli csapadékösszeg az igazgatóság területén így a 90 napos csapadékösszeg-anomáliát tekintve szinte mindenhol mínuszban volt. Összességében a Nyírség területéről -30mm csapadék hiányzik, majd átlagosan a HNPI igazgatóság területeiről -15,4 mm hiány alakult ki. Sajnos a január közepétől fújó szelek, az extrém meleg február és a kevés csapadék miatt az Igazgatóság nagyobb részére enyhe és közepes aszály értékek mutatkoztak. (Forrás: met.hu)

Tavasz:

A HungaroMet Zrt.mérései alapján a 2024-es tavasz országos átlagban az eddigi legmelegebb, azaz 1991–2020-as átlagnál +2,3 Celsius fokkal volt melegebb. A pozitív hőmérsékleti rekordokkal záró tavaszi időjárás során a havi lebontásban extrém értékeket mérhettünk. A március 3,7 fokkal, az április 1,8 fokkal, míg május 1,4 fokkal haladta meg az 1991–2020-as átlagot. A márciusi hónap az országos átlagot tekintve a legenyhébb lett a XX. század eleje óta, 3,7 fokkal. Olyannyira magas ez az érték, hogy a márciusok között is ez volt a legmelegebb az elmúlt 124 évben.

Csapadék tekintetében azonban az országos átlagban a szokásoshoz közeli mennyiséget mértünk, ugyanakkor az évszakos csapadékmennyiségben jelentős különbségek alakultak ki az egyes tájegységek között. Az országos átlagos csapadék az éghajlati normál 95%-azaz 131,6 mm. Az évszak legnagyobb csapadékösszegét Lentiben (298,0 mm), a legkisebbet Kunmadarason (55,2 mm). A legcsapadékosabb területeink ismét a Dunántúlon, valamint a hegyvidékeinken voltak. Ezeken a tájakon az évszak csapadékösszege többfelé meghaladta a 200 mm-t. A legkevesebb csapadék az Alföld részén hullott a Kiskunság déli részén a Viharsarokban, valamint a Tiszántúl területein ahol 100 mm-nél kisebb évszakos

csapadékösszeget, valamint kisebb körzetekben 70 mm alatt mértek. A fagyos napok száma (Tmin ≤ 0 °C) országos átlagban csupán 4 (átlag: 15 nap) fordult elő, míg téli nap (Tmax ≤ 0 °C) nem is volt (átlag: 1 nap). Nyári napból (tmax≥25 °C) viszont a szokásos közel duplája, 21 nap adódott országos átlagban (átlag: 11 nap), viszont hőségnap (Tmax ≥ 30 °C), ami országos átlagban általában 1 napon előfordul, idén tavasszal országos átlagban nem volt. Országosan 31 csapadékos nap (átlag: 30 nap) volt 2024 tavaszán.

A HNPI területén a tavaszi középhőmérséklet +12,9- +14,1 °C között mozgott. Átlagosan +3 C° -al volt melegebb az idei tavasz, mint ahogy azt a melléklet is mutatja. Csapadék tekintetében igen változékony volt az igazgatóság területe. A HNPI területén az elmúlt 3 hónap tekintetében a csapadékösszeg átlaga 102,46 mm. Természetesen ez az érték tájegységenként és területenként igen nagy különbségeket mutat.(Forrás: met.hu)

Összességében a melegebb hőmérsékletű szárazabb márciust (márc. 7, Tarpa: 26,5 mm esett, sőt március 17-én egy hidegfront hozott lehűlést és két napra a sokéves átlag alá hűlt a levegő. Március 18-án, északon és az Alföldön, majd a következő két napon Magyarország nagy részén fagyott a reggeli órákban. A március 20-án, Kakucson mért –6,5 fok az évszak legalacsonyabb mért hőmérséklete. Március 21-én még többfelé fagyott, majd átmenetileg megszűntek a fagyok.) felváltotta egy melegebb átlagos csapadék értékekkel tagolt április, amit egy meleg hőmérsékletű és átlagos csapadékú május zárt (Május 18-tól pár fokos melegedés következett be és május hátralevő részén végig maradtak az éghajlati normálnál 1-2 fokkal magasabb hőmérsékletek. Ezzel együtt egyre erőteljesebbé vált a gomolyfelhő-képződés és május 25-ig minden nap sokfelé alakultak ki záporok, zivatarok, melyekhez többször heves kísérőjelenségek is tartoztak (pl. felhőszakadás, jégeső, szélerősödés). Több napon is előfordultak 50 mm-t meghaladó napi csapadékösszegek, például május 20-án Tiszafüreden 52,2 mm-t, május 23-án Jászapátiban 66,0 mm, sőt Május 24-én Rákóczifalvánál tornádó

A tavaszi csapadékösszeg az Igazgatóság területén így a 90 napos csapadékösszeg-anomáliát tekintve a Szatmár-Bereg kivételével mindenhol mínuszban volt. A Nyírség területéről -76 mm csapadék hiányzik, majd átlagosan a HNPI területeiről -31,17 mm hiány alakult ki.

Sajnos az Igazgatóság nagyobb részére enyhe és közepes aszály értékek mutatkoztak. (Forrás: met.hu)

Nyár:

A HungaroMet Zrt. méréseik alapján a 2024-es nyár országos átlagban az eddigi legmelegebb, azaz 1991–2020-as átlagnál +2,7 Celsius fokkal volt melegebb. A pozitív hőmérsékleti rekordokkal záró nyári időjárás során a havi lebontásban extrém értékeket mérhettünk. A június 1,8 fokkal, a július 3 fokkal, míg az augusztus 3,4 fokkal haladta meg az 1991–2020-as átlagot. A június az ötödik, az augusztus a második legmelegebb lett, míg a július a legforróbb volt a XX. század eleje óta.

Csapadék tekintetében azonban az országos átlagban a sokkal kevesebb mennyiséget mértünk. Az országos átlagos csapadék az éghajlati normál 64%-azaz 130,1 mm. Az évszak legnagyobb csapadékösszegét Tiszabercelen június 22. (127,2 mm), a legkisebbet Békéssámsonon (50,8 mm). A legcsapadékosabb területeink ismét a Dunántúlon, valamint a hegyvidékeinken voltak. Ezeken a tájakon az évszak csapadékösszege többfelé meghaladta a 200 mm-t. A legkevesebb csapadék Dunántúl keleti részén és az Alföld déli felén, nagy területen 100 mm alatt maradt az évszak csapadékösszege, és néhány állomáson a 60 mm-t sem érte el, sőt olyan helyszín is előfordult a Dél-Dunántúlon és a Duna-Tisza közén kisebb körzetekben ahol egyáltalán nem mértek csapadékot, így 2024-es nyár a legszárazabb nyár volt 1901 óta.

A forró nyár az éghajlati indexek értékén is megmutatkozik. A nyári napok száma (tmax ≥ 25 °C) országosan 82 (átlag: 65 nap), a hőségnapoké (tmax ≥ 30 °C) a szokásos több, mint kétszerese, 53 (átlag: 26 nap) volt idén nyáron. Forró nap (tmax ≥ 35 °C) országos átlagban 14 fordult elő, ami 11 nappal több a sokévi átlagnál. Országosan 23 csapadékos nap (átlag: 28 nap) volt 2024 nyarán. (Júniusban, országban átlagosan 23 nyári nap (Tmax≥25 °C) fordult elő júniusban, mely 5-tel több az 1991-2020-as sokéves átlagnál (18 nap). 9 hőségnapot (Tmax≥30 °C) regisztráltunk a hónap során, ami a normálérték (6 nap) másfélszerese. Országos átlagban 1 forró nap (Tmax≥35 °C) jelentkezett, mely index sokéves átlaga 0 nap. Júliusban, az országos átlagban 29 nyári nap (Tmax≥25 °C) és 21 hőségnap (Tmax≥30 °C) fordult elő júliusban. Az előbbiből 5-tel volt több a szokásosnál, míg hőségnapból az 1991 - 2020 közötti normál közel kétszerese adódott.

A HNPI területén a nyári középhőmérséklet +22,1- +25,1 °C között mozgott. Átlagosan +3 C°-al volt melegebb az idei nyár. Csapadék tekintetében igen változékony volt az igazgatóság területe. A HNPI területén az elmúlt 3 hónap tekintetében a csapadékösszeg 62-273 mm között mozgott. A nyári csapadékösszeg az Igazgatóság területén így a 90 napos csapadékösszeg-anomáliát tekintve mindenhol mínuszban volt. Átlagosan a HNPI területeiről -75,13 mm hiány alakult ki. Sajnos az Igazgatóság nagyobb részére súlyos aszály értékek mutatkoztak.

Ősz:

Az HungaroMet Zrt. mérései alapján a 2024-es ősz az országos átlagban a szokásos közelében alakult, csak 0,2 fokkal haladta meg az 1991–2020-as éghajlati normált. A pozitív hőmérsékleti rekordokkal nyitó őszi időjárás során a havi lebontásban extrém értékeket mérhettünk. A szeptember +1,7 fokkal, az október +0,7 fokkal, míg a november -1,9 fokkal volt hidegebb az 1991–2020-as átlaghoz képest. A 12. legmelegebb és a 12. legcsapadékosabb szeptembert hagytuk magunk mögött a XX. század kezdete óta.

Csapadék tekintetében azonban az országos átlagban az előzetes adatok alapján az éghajlati normál közeli értéket mérhettünk, azaz 180mm, ami csupán 13% haladja meg az 1991-2020-as átlagot. Az évszak legnagyobb csapadékösszegét Bakonybélen (348,32 mm), a legkisebbet újra Békéssámsonon (110,7 mm). A legcsapadékosabb területeink ismét a Dunántúlon, valamint a hegyvidékeinken voltak. Ezeken a tájakon az évszak csapadékösszege többfelé meghaladta a 200 mm-t. A legkevesebb csapadék a Tiszántúlon a Hortobágy déli részétől a Körös-Maros közéig nagy területen 130 mm alatt maradt az évszak csapadékösszege, és néhány állomáson a 110 mm-t sem érte el. Érdekesség, hogy havi lebontást nézve azonban extrémitások is felfedezhetőek. A 2024-es november csapadéka országos átlagban az eddig beérkezett adatok alapján mindössze 31,0 mm volt, ami 36%-kal elmarad a szokásostól (1991–2020-as átlag: 48,6 mm). Az október második felét is jellemző anticiklonális, szinte teljesen csapadékmentes időjárás november nagy részére is kiterjedt. Jelentősebb csapadék csak november 20-22. között hullott. Az ország északi felén általában 30 mm alatt maradt a havi csapadékösszeg, a legszárazabb északnyugati országrészben többfelé 10 mm sem esett idén novemberben. Az éghajlati indexek értékén is megmutatkozik az egyes extrémitások. A nyári napok száma (Tmax ≥ 25 °C) országosan 15 (átlag: 10 nap), a hőségnapoké (Tmax ≥ 30 °C) a szokásos egy helyett a szeptember eleji hőség miatt 7 nap volt idén ősszel. Fagyos nap (Tmin ≤ 0 °C) országos átlagban a hideg november miatt 18 fordult elő, ami öt nappal több a sokévi átlagnál. Országosan 25 csapadékos nap (átlag: 28 nap) volt 2024 őszén.

A HNPI területén az őszi középhőmérséklet +9,8- +11,5 °C között mozgott. Átlagosan +0,2 C°-al volt melegebb az idei ősz. Csapadék tekintetében igen változékony volt az igazgatóság területe. A HNPI területén az elmúlt 3 hónap tekintetében a csapadékösszeg 126-231 mm

között mozgott. Érdemes rápillantani a csatolt térképre, mert jelentős különbségeket fedezhetünk fel. (Forrás: met.hu) Az őszi csapadékösszeg az Igazgatóság területén így a 90 napos csapadékösszeg-anomáliát tekintve nagyon érdekesen alakult (lásd a mellékelt térképeket)! Vannak olyan helyek, mint pl. Felső-Tisza vidék ahol akár +50mm több csapadék is esett, míg másutt a Bihari-sík esetében -19 mm hiányzik. (Forrás: met.hu)

December:

A HungaroMet Zrt. mérései alapján a 2024 decemberi hőmérséklet 1,5 fokos pozitív anomáliváal zárt az 1991-2020-as átlaghoz képest. A HNPI területén 0,8-1,9 °C közötti középhőmérsékletet mérhettünk. A hideg napok (Tmin ≤ -5 °C) és a téli napok (Tmax≤ 0 °C) száma 1 nap, illetve 2 nap volt, tehát jelentősen elmaradnak az 1991-2020-as normáltól (7-7 nap). Zord napot (Tmin ≤ -10 °C) 2024-ben sem figyelhettünk meg – akárcsak a megelőző években –, pedig ebből az indexből a sokéves decemberi érték 2 nap. (Forrás: www.met.hu) A decemberi csapadékösszeg országosan 44%-al volt kevesebb az 1991-2020-as átlagtól. Csupán országos átlagban 26mm hullott. A HNPI területén a HT és a NYSZBT belül a havi átlag csupán 20% körül alakult a csapadék mennyisége. Egyedül a KTJT területén mérhettünk 60% fölötti csapadékösszeg arányt.

I. Közép-Tisza-Jászság Tájegység:

A természeti területek és természeti értékek állapotát az évek óta halmozódó nedvességhiány befolyásolta 2024-ben is. A tél enyhe és hómentes volt. A fagyok január elején nem voltak tartósak és az éjjeli minimumok is csak ritkán voltak -5°C alatt, annál valamivel alacsonyabb pedig csak két alkalommal, viszont -10°C közelébe nem süllyedt a hőmérséklet. Noha a 2023. év végén, novemberben indult tiszai árhullámok 2024. márciusig öt alkalommal tetőztek és szinte egész tél folyamán vízborítás alatt tartották a hullámteret, feltöltve minden hullámtéri lapost, egykori medret, holtágat, kubikot, mégis az időjárás szélsőségesen forró és száraz tulajdonságai befolyásolták az élőhelyeket. Szembetűnő volt az árhullám levonulását követően a kétéltűek alacsony egyedszáma. Számos helyen kedvezőnek tűntek a szaporodás feltételei, sekély és mélyebb elöntések váltogatták egymást mégis nagyon kevés kétéltű mutatkozott a vizes élőhelyeken. A téli stabil vízborítást gyors leszáradás követte. A kora tavasszal alkalomszerűen tapasztalható igen meleg, száraz időjárás, az erős napsugárzással azt eredményezte, hogy az átázott, agyagos talajfelszín mind a hullámtéri erdőkben, mind a gyepeken egy-két nap alatt betonkeménységűre égett. Ez később jelentős mértékben gátolta a fűfélék és sok lágyszárú faj fejlődését, még a részben árnyékolt erdei élőhelyeken is. A későbbiekben ezek a hatások lokálisan több hullámtéri kaszáló és legelő esetében is negatívan befolyásolták a szálas takarmány mennyiségét, ugyanakkor a gyalogakác *(Amorpha fruticosa)* fejlődését egyáltalán nem hátráltatta. Az év során mindössze 420 mm csapadékot mértek (Szolnok), de a vármegye keleti részén voltak ennél jóval szárazabb térségek is. A már június derekától jellemző igen nagy forróság kitartott egészen szeptember elejéig. Júliusban és augusztusban ismétlődően előfordultak közel 40°C-os nappali maximumok. Július elejétől egészen szeptember 2. dekádjáig alig volt csapadék, az is inkább lokális záporok formájában. A maximumok éves átlaga 20,65°C, ami jóval meghaladja pl. a szintén forró és száraz 2022 évit, még inkább az álalunk nyilvántartott 17,72 C°-os 19 éves átlagot. A minimumok átlaga 9,49 °C volt, ami szintén jóval több a 19 éves 7,94 °C-nál. Az éves átlaghőmérséklet a szolnoki mérések szerint 13,83 °C, ami éppen 1 fokkal magasabb a 19 éves 12,83 °C-nál. A szinte csapadékmentes nyár (július és augusztus) során jellemző szélsőséges forróságot jól mutatja, három nyári hónap 31,3 C° átlagos maximális hőmérséklete, de az is, hogy a nyár folyamán a hajnali minimumok átlaga is közel 17,8 C°. A tájvédelmi körzetre jellemző védett és más karakterisztikus magaskórós

réti és mocsárréti növények is gyéren virágoztak és nem nőttek magasra. Haris *(Crex crex)* ismét nem mutatkozott a korábbi élőhelyeinek egyikén sem.

A folyókon levonuló áradások vízszintjei és időtartamai alapvetően határozzák meg a hullámtéri élőhelyek természeti viszonyait, és nagyban kihatnak a mentett ártérre is. A Tiszán tartós és magasan - 800 cm felett - tetőző árhullám már 2013. óta nem volt. A 2024-es év során sem vonult le a Tiszán magasan tetőző árhullám, de a téli hónapokban, majdnem március végéig tartósan 700 cm körüli magas vízszint állt be, amivel a hullámtérnek kb. a 75%-a hullámtér víz alatt volt, viszont ez zömmel a még előző év decemberében a vízgyűjtőn lehullott csapadék következménye volt. Ennek a tartós elöntésnek a hatása nyár elejére már alig volt látható a fokozatosan kiszáradó rétek növényzetére, jóllehet a nagyobb kubikok és holtágak vizes élőhelyeire jótékonyan hatott. Az év kezdetén bekövetkezett elöntésekkel szemben elmaradtak az őszi, téli árhullámok és a vízszint az év végéig negatív tartományban mozgott, sőt hosszan -200 cm alatt volt. A száraz nyár egyben a folyók igen alacsony vízszintjével is járt. Csak a Tarnán volt május végén egy "villámáradás", de ez inkább káros volt, mint hasznos. A Tiszán az átlagos havi vízszintek már májustól a negatív tartományban mozogtak, és júniustól novemberig -200 cm alatt voltak. A Tisza-tó leeresztését követően a folyón ismételten igen alacsony vízállás uralkodott az év hátralévő részében.

Az évelején, kora tavaszig tartó hullámtéri elöntések jótékony hatása kedvező volt a vonuló- és a fészkelő vízimadarak számára. A partimadarak és récék számára a Bivalytói-, Szórói- és a Fokorúpusztai-öblözetekben a töltésáthelyezések rekultivált anyagnyerő helyén és más mélyfekvésű, vízállásos helyeken, májusig legalább 30 ha nagyságú víztéren alakult ki kedvező táplálkozó és költőhely. Emellett fontos élőhelynek számítanak továbbra is a Szolnok melletti Cukorgyári-tavak, az ún. „Vegyi-kubik". A Hanyi-Tiszasülyi, a Nagykunsági és a Tiszaroffi árvízi tározók területén, illetve környékén szintén leginkább a régi anyagnyerőhelyeken maradtak stabil vízfoltok, mint madárélőhelyek, bár ezeken a nád és a gyékény térhódítása erősen beszűkíti az élőhelykínálatot és nagy részük már a nyár elején kiszáradt. Igen nagy és fokozódó probléma, hogy a jogszabályi korlátozások eltörlésével fokozatosan növekszik a horgászati terhelés ezeken a víztereken is.

A Közép-Tiszán négy ún. szentély besorolású hullámtéri holtág és számos egyéb árvízzel töltődő kisebb víztér van. Ezek természeti állapotára a január-március közötti többszöri elöntés jótékony hatással volt és még az őszi időszakban is többnyire maradt víz bennük, ami főleg a nyárvégi, őszi madárvonulásnál volt fontos táplálkozóhely.

A száraz időjárási körülmények a legsúlyosabban az *ex lege* védelem alatt álló szikes tavainkat érintik. Az átalakult, szárazabb időjárási körülmények ötödik éve érintik súlyosan ezeket a területeket. A Csépai-fertő ötödik éve teljesen száraz állapotú. A magasabb fekvésű, szikes gyepeket szarvasmarhával legeltette egy helyi földhasználó, a 2023-as évben még a Nemzeti Földügyi Központtal majd 2024-től az Igazgatósággal kötött haszonbérleti szerződés alapján. A legeltetés mindössze néhány szarvasmarhával, a tárgyévben meglehetős kihagyással folyt, igaz, hogy a szikes gyepek állapota ezzel nem romlott jelentősen. Probléma a területbe beékelődő egykori méregraktár és környékének igen rossz állapota, ami az egységes kezelését is akadályozza. A Cserkei-fertő esetében az év második felében homokzsákolással kiépített vízvisszatartó mű hatására a mederben megemelkedett a vízszint, ami már kedvezően hatott az elgátalt egykori meder, jelenleg jórészt legelő hasznosítású területeire is, ahol sekély elöntés alakult ki.

A tartós kiszáradás nagyon kedvezőtlenül hatott számos kizárólag a hullámtérre jellemző értékes növényfajra és növénytársulásra. Az olyan védett fajok, mint a tiszaparti margitvirág *(Chrysanthemum serotinum)* és a debreceni torma *(Armoracia macrocarpa)* évről-évre mind inkább visszaszorulnak, de az amúgy tömeges nyári tőzike *(Leucojum aestivum)* virágzó

állományai is csökkenő tendenciát mutatnak. A mentett ártérre és löszgyep jellegű mezsgyékre jellemző más olyan, a térségben különösen jelentős fajok, mint a fátyolos nőszirom *(Iris spuria)* és a macskahere *(Phlomis tuberosa)* is nagyon visszahúzódtak, de a folyó évben a virágzásuk valamivel erőteljesebb volt. Az erdei orchideák is csak itt ott jelentek meg, a tallós nőszőfű *(Epipactis tallosii)* a hullámtéri erőkben pedig már évek óta csak nagyon szórványosan található. A réti fajok közül csak a réti iszalag állományai stabilabbak, és a Szandai-réten, például még mindig sok ezer a virágzó tő/polikormon. A rétekre jellemző védett őzláb galóca *(Amanita vittadini)* az előzőkkel ellentetében a tárgyév tavaszán minden ismert termőhelyen sok termőtestet fejlesztett. A gyepeken természetességi állapotát és a növényzet stabilitását alapjában rontják az utóbbi évtizedben mind nagyobb területeken nehéz gépekkel végzett „kezelések", amiket rutinszerűen, általában rosszul időzítve végeznek, és még a talaj felső rétegét is roncsolják. Ez a határozottan természet- és környezetkárosító „kezelés" általánosan az értékes kétszikűek eltűnését, a gyomosodást és az olyan agresszív inváziós növények térnyerését segíti, mint például a selyemkóró *(Asclepias syriaca).*

A mentett oldali keménylombos faállományok – főként kocsányos tölgyesek – pusztulása 2024. évben tovább folytatódott. A talajvíz süllyedése mérhetetlen károkat okoz a vegetációban. Erdei orchideák közül kizárólag a kardos madársisak (*Cephalantera longifolia*) szórványos előfordulását lehetett dokumentálni.

A jászsági gyepterületek tekintetében az újbóli csapadékszegény év sajnos kifejtette negatív hatását, a csak alkalomszerűen jelentkező csapadék a vizes élőhelyek tekintetében nem volt tekinthető megfelelőnek, mennyiségüktől független. Nem alakultak ki azok az állandó vízállások a mocsárrétek illetve nem telítődtek meg a zsombékosok, melyek a vizes élőhelyekhez kötődő fajoknak megfelelő élőhelyet nyújtottak volna.

II. Nagykunság Tájegység:

2024-ben a lehullott csapadék mennyisége 393,6 mm volt Nagyivánban, ami jóval a sokéves átlag alatt van. A 2022-es extrém aszályos évhez képest mindösszesen csak 17 mm-rel hullott több az éves szinten! A legcsapadékosabb hónap június volt (89,6 mm), míg a legszárazabb február (8,8 mm). A hó mennyisége minimális volt a téli hónapokban.

A gyepek fűhozama közepes volt 2024-ben. A legtöbb helyen át tudták vészelni a legeltetési időszakot, de több helyen már hamarabb el kellett hajtani a területről. A szeptemberi-októberi nagyobb mennyiségű csapadéknak, illetve az enyhe őszi időjárásnak köszönhetően jó állapotú „őszi legelők" alakultak ki (a gazdálkodók szerint még a tavaszi állapotoknál is jobbak).

A vizes élőhelyek vízellátottsága átlag alatti volt az év kezdetén, és az átlagon aluli csapadéknak köszönhetően meglehetősen gyorsan el kezdtek zsugorodni a tavasz folyamán. Általánosságban elmondható, hogy a legtöbb vizes élőhely a nyár elején száradt ki.

Több gyepterületen szúrós gyomok (bogáncs fajok, aszat fajok) jelentek meg, melyek nagy területeket borítottak, Több gazdálkodót figyelmeztetni kellett a kora őszi tisztító kaszálásra.

Az ősz folyamán sikeres árasztásokat végeztünk a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság (továbbiakban TIVIZIG) közreműködésével a Kása-háton és a Mérges-érben. Ezek a vizes élőhelyek oázisként működtek a kora őszi periódusban, vízimadarak tízezrei használták ezeket táplálkozó-, illetve pihenőhelyül.

A tavaszi szárazabb időszaknak köszönhetően gyorsan eltűntek a kisebb pusztai vizek felületei, de a nagyobb természetes depressziók, így a Sarki-mocsár vízborítása a nyár végéig

kitartott, kedvezve az ott fészkelő gémfélék és egyéb vízimadarak igényeinek. Az egyik standard székicsér-gyülekezőhely is itt volt.

A Kecskeri-puszta és a Bige-fertő, legeltetésének minősége az előző évhez hasonlóan megfelelően alakult, helyenként természetvédelmi szempontból kiváltképp jónak számított. A Dobos-hodály és a Sarki-, illetve Konta-mocsár közötti részeken, szarvasmarhával és juhokkal vegyesen tipratott területek ökológiai célállapotba kerültek.

Legjelentősebb vizes élőhely a Sós-fertő, a Zádor-mocsár és Őzes nyugati része, ahol az előző évben árasztás is történt. A Vadai-laposban csak kevés víz gyűlt össze, így a vízimadarak költésére ez a mocsár már nem volt alkalmas élőhely.

III. Hortobágy Tájegység:

A január végi tavaszias felmelegedés egész februárban kitartott, átlagosan 10 °C körüli hőmérséklettel, azonban kevés csapadékkal. A meleg és száraz időjárás a szeles napokon még fokozottabban szárította a kisvizeket, melyek vízszintje szemmel láthatóan csökkent a hónap végére. A tavaszias időjárás hatására a gyepvegetáció már február közepén sarjadásnak indult.

Áprilisban az élőhelyek, talajfelszínek jelentős száradását lehetett már érzékelni. A napos, enyhe, élénk szeles időjárás és a csapadék csekély volta miatt a vizes élőhelyek jelentősen visszahúzódtak, a gyepekben a tavaszi virágok kényszervirágzást mutattak, az átlagostól szerényebb jelenlétben. A gyep fejlődése április elején még látványos és gyors volt, amíg a talaj nedvességtartalma megengedte, majd később a tartósabb szárazság, illetve a hűvös idő miatt lelassult.

Július végére a legtöbb gyepterület az aszály és a hőség miatt kiégett, továbbá már a legmélyebb szikes mocsarak is erősen kiszáradóban voltak. A hónap folyamán minimális csapadék hullott. A hőmérséklet folyamatosan magas volt, az aszály erőteljes. Egyes erdőrészletek a tájban végleg kipusztultak, a fák részleges pusztulása tömeges szintet ért el, de a gyepek általános állapota is rossz volt. A legeltetettség állapota erős volt a legtöbb területen, ezért egyes gazdák a behajtást, bérleményen kívüli lehetőségeket fontolgatták és voltak, akik el is hajtották a jószágaikat a legelőről.

A HHG Zrt. és a halászati hasznosítóval egyeztetve, tavalyhoz hasonló módon ismét kértük, hogy a vízügy által műtárgyon kezdjék meg a téli vízszint beállítását, ez az a szint ahol már a darvak tudnak éjszakázni, de még a halászati tevékenységet nem hátráltatja. Ez szeptember első hetében meg is kezdődött, és szeptember utolsó hetében meg is kezdték a darvak az éjszakázást.

Októberben a hónaphoz képest melegebb időjárás és a nagyobb fagyok elmaradása miatt a gyep fejlődése szemmel látható volt, a mi bérlők számára lehetővé tette a legeltetési szezon novemberre való kitolódását. Ehhez kapcsolódóan többen megkérték a téli legeltetési hozzájárulást. Ez a tendencia az elmúlt évektől egyre jobban erősödik.

Októberben a mezőgazdasági területeken nagymértékben folytak az őszi munkálatok. A kukorica korábban kezdődött betakarítása miatt sok helyen már a tarlóhántás is véget ért, ez jelentősen lekorlátozta a darvak agrár környezetben való táplálkozási lehetőségeit. Idén azt tapasztaltuk, hogy a Nagyhegyes-Hajdúszoboszló-Nádudvar közötti agrártájban elmaradtak a nagy létszámú daru táplálkozások, sokkal nagyobb területen oszlott el a madarak mennyisége.

Októberben az Elepi-halastavak több medencéjének csapolása is tovább folytatódott. A lecsapoló rendszer és az Alsó-Kadarcs-csatorna medre telítődött, így a szomszédos pusztai

élőhelyek medreibe folytatódott a víz kiáramlása, ami már igen látványos elöntéseket, kb. 100 ha-nyi sekély vizes felület megjelenését eredményezett, amelyen jelentős daru éjszakázás alakult ki a Kis-Álomzug, Görbe-hát Nyírő-lapos, és Nyírő-rét területeken.

Az idei évben a szokottnál hamarabb, októberben kezdte meg a HHG Zrt. a Bivalyhalmi-halastavak őszi halászatát. A csapolások miatt a vízimadár vonulás vonatkozásában fontos nedves iszapfelületek így ebben a térségben is hamarabb álltak rendelkezésre, illetve egyértelműen kedvezett a változás a daru (*Grus grus*) éjszakázóhely kialakulásának. Bár ez utóbbi esemény más években is előfordul, azonban így már hetekkel korábban lehetősége nyílt a madaraknak a medencék - alapvetően a II. ütem - használatára.

A Kapros-pusztán a régi Görbeháza-Polgár összekötő KÖF-vezetékről már átterhelték az elektromos áram szállítást az új, 35-ös út mellett épült, madárbarát fejszerkezetekkel szerelt hálózat szakaszra. A puszta belsejében lévő vezetékszakasz immár áramütést nem okozhat. A bontás időjárás függvényében fog megvalósulni a jövő évben.

IV. Bihari-sík Tájegység:

Az utóbbi években tapasztalt rendkívüli szárazodási folyamatok tovább folytatódtak 2024. évben is. Térségünket a vízhiány az aszály hatványozottan érintette. A lehullott csapadék 338-428 mm volt. Ennek következtében a vizes élőhelyek néhány nagyobb vízfolyás és horgásztó, valamint Andaháza kivételével egész évben szárazon álltak.

A felszíni vízfolyások mellett már nyilvánvalóan egyértelmű a talajvíz nagyon jelentős csökkenése is. Nincs arra vizsgálat, hogy ez csupán a csapadékhiánnyal magyarázható, vagy a vízügyi beavatkozások és csatorna fenntartási munkák élénkülése is közrejátszik benne. A legjelentősebb és eddig biztos vízbázissal rendelkező Pocsaji láp (Tövises láp) is teljes mértékben kiszáradt ez évben. Ennek az élővilágára gyakorolt hatásait egyelőre nem ismerjük. A mederben nedves, kotús, tőzeges foltok sem maradtak.

A gyepek kisültek, minden területen, rendkívüli módon elszaporodtak az aszatos foltok, ez láthatóan a löszösebb foltokat, kunhalmokat, földvárakat is jelentősen érintette. A gazdák több esetben végeztek tisztító kaszálásokat. Ezek azonban nem kifejezetten csak a gyomok visszaszorítására korlátozódtak, hanem a mélyebb fekvésű, sajnos gyakorta a zsombékos rét jellegű társulásokra (magassásos) tevődtek át. Ez a gyakorlat természetvédelmi szempontból nem elfogadható.

V. Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegység:

A 2024-es évben a vízhiány a tájegységben nem mérséklődött, inkább fokozódott. Az éves csapadék mennyisége Debrecen térségében 472,7 mm körül alakult. Ez nem éri el az általagot. A talajvíz leszállt szintje tovább esett. Az egyik létavértesi talajvíz figyelő kútunkban decemberben 130 cm-rel volt alacsonyabban a víz az egy évvel korábbihoz képest.

Az év elején néhány csatornában, lápban és tározóban megjelent sekély víz. A lápok túlnyomó része ekkor is szárazon állt. Nyárra lényegében minden vizes élőhely kiszáradt kivéve néhány nagyobb tavat (Látóképi-tó, Álmosd-Kokadi-tározó, Vekeri-tó), valamint a Debreceni Déli Gazdasági Övezet régészeti feltáró medencéiben összegyűlt belvizeket és a Tócót. Utóbbiba a CIVAQUA Program folyamatos vízpótlást juttatott. Néhány csatornában a helyi szennyvíztisztítók kibocsátása tartott kevés vizet.

A kiszáradás miatt az idei fűtermés is elég kicsi volt. Ez kifejezetten feltűnő volt a mocsárréti és lápréti élőhelyeken, ahol a vízkedvelő orchideák virágzása, előbújása is elhanyagolhatónak mutatkozott. Egyes legelőkön a legeltetést sem tudták végig folytatni a szezonban.

A szárazság következtében már a nagy tölgyfák pusztulása is észlelhető a Dél-Nyírségben, amihez hozzájárul a tölgyfa csipkéspoloska *(Corythucha arcuata)* évente visszatérő kártétele a lombozatban. A két jelentéség következtében a védett erdőkben komoly nehézségbe ütközik a tölggyel való erdőfelújítás. Nem csak a frissen ültetett csemeték pusztulása tetemes, de a befejezett erdősítésekben is jelentős a pusztulás. Ennek köszönhetően a védett területeken a szürke nyár jobban előtérbe került a gazdálkodók részéről a homoki területek felújításaiban, mint őshonos fa.

A vaddisznók túrási kártétele idén újra jelentős volt a védett gyepeken, ami bizonyára a sertéspestis járvány elmúltával van összefüggésben.

VI. Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység:

Az éves csapadékösszeg a Szatmár-Bereg térségében az előző évhez képest jelentősen nőtt. Kölcsén 563,4 mm csapadék esett. A természeti környezet szempontjából a lehullott nagyobb mennyiségű csapadék kedvező környezeti feltételeket teremtett a legtöbb élőhelyen.

A Tisza árhullámainak eredményeként a hullámtéri holtmedrek megteltek, a legmagasabb tetőzés Vásárosnaménynál 2024.02.13-án volt 764 cm-en. A Bockerek-erdőben közel maximális vízszintet tartottak a műtárgyaink, a Göntében júniusig volt kisebb vízborítás.

A lápok vízpótlására megvalósított rendszernek köszönhetően a vegetációs időszakban kielégítő volt a lápok vízellátása, azonban a téli csapadék elmaradása miatt az év végére lecsökkent a vízszint.

Az erdőkben, ebben az évben kiemelkedően jó volt a tölgymakk termés.

A Nyírségben a csapadékösszegek és eloszlás tekintetében, Bátorligeten a Fényi-erdő melletti Károlyi-folyáson keresztül nem érkezett olyan mennyiségű víz, amit az erdőre tudtunk volna vezetni és a lápon végzett vízkormányzás is csak részben fedezte a terület vízigényét.

Fülesden a láprét mellett futó Cibere-csatornán épült vízvisszatartó műtárgy révén, az év végén jelentős mennyiségű vizet tudtunk visszatartani a mocsárréten.

A megépült Felső Túri, Tisza tározónak köszönhetően csapadékból származó és a Tiszából kivezetett vízből nagy felületű állóvizek keletkeztek (a tiszakóródi Halvány SVK területünk is komoly vízmennyiséget kapott) és a csatornák is vízzel telitettek voltak.

A Vajai-tó vízmércéje a kifolyótól a vízpótló kút betáplálási helyéhez lett átrakva. Január 1-én 29 cm-es vízállással indult az év, melyet a februárban bekapcsolt mesterséges vízpótlás némileg növelt, stabilizált. A legmagasabb vízállás június 24-én volt, 37 cm-en állt a tó. A vízpótlás október közepéig folytatódott, azt követően leállt, forráshiány miatt. November 4-tőlév végéig a vízmérce 0 cm-en állt.

5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése

Az Igazgatóság működési területén a korábbi években elkezdett élőhelykezelési és fenntartási tevékenységeket folytattuk. 2024-ban a kezelési munkák egy jelentős részét saját forrás felhasználásával és/vagy saját kivitelezésben végeztük el. Az előző évhez hasonlóan a természetvédelmi hatóság által koordinált kezelési munkákat el tudtuk látni, elsősorban az invazív fajok állományának a csökkentése érdekében. A saját vagyonkezelésben lévő élőhelyek egy részén a bérlők segítségével történtek a kezelési munkák, a bérleti szerződésben rögzített feltételek szerint.

A beavatkozások legelő, rét, mocsár, nádas, valamint út művelési ágú területeken folytak, de visszagyepesedő szántón is végeztünk aktív kezelési munkákat. Minden évben visszatérő feladat az inváziós fajokkal fertőzött területek kezelése, amely zúzással, legeltetéssel, helyenként vegyszeres beavatkozással történt. A csapadékszegény időjárás, talajvízsüllyedés és az átlaghőmérséklet emelkedése különösen indokolttá teszi az ökológiai célú vízpótlásokat, vízkormányzásokat és a vízvisszatartást. Az Igazgatóság egész területén problémát okoz a vaddisznóállomány túrási kártétele. Szatmár-Beregben a sertéspestis eredményeként lecsökkent vaddisznó állomány lassú ütemű erősödésbe kezdett, a dám túlzott mértékű jelenléte komoly természetvédelmi problémákat eredményez. A védett és fokozottan védett természeti értékeink megőrzése érdekében több helyen vegyszeres riasztó anyagok kihelyezésével próbáltuk a károkozásukat csökkenteni.

I. Közép-Tisza-Jászság Tájegység:

A Tiszapüspökiben található birtoktesten (Nagy-szög eleje) nem történt tárgy évben legeltetés, a terület – csak részbeni – kaszálással lett hasznosítva. A bérlemény haszonbérlőjének szerződése nyár végével lejárt, de természetvédelmi kijelölés útján 25 évre meghosszabbítottuk. Tekintettel a hosszútávú kontraktusra a gazdálkodó jelezte szándékát villanypásztor kiépítésére, amely várhatóan a legelő állat sűrűségét fogja növelni.

Borsóhalmi legelőn a saját vagyonkezelésű csatornákon lévő tiltós műtárgyak kezelését elvégeztük, a csapadékhiány viszont a csatornák teljes feltöltését, és a környező gyepek vízháztartásának javítását az idei évben nem tette lehetővé. A kíméleti területté történő kijelölés a borsóhalmi mocsárrét tekintetében továbbra is megmaradt a korábbi évnek megfelelően.

A Pélyi Patkós-holtág vízszintjének magasan tartásához az év eleji árvíz levonulását követően lezárattuk a Zsidófoki-zsilipet. Ennek köszönhetően magas vízszint uralkodott a holtág medrében. Annak köszönhetően, hogy a Hanyi-ér hullámtéri medrét a hódok elgátalták, ki lépett a víz a part menti füzesbe, sekély elöntést képezve.

A tiszakürti Kis-Tisza medrében a tél végi utolsó magasabb vízszintből betárazódott a műtárgy zárásával. Október hónap közepén kezdtük meg a Kis-Tisza lassú csapolását, teljes leürülésig. A mederben a feliszapolódás hatására a műtárgy előtti mélyebb rész már annyira berakódott, hogy a teljes lecsapolást nem teszi lehetővé.

A Sakerroads Life keretén belül a Jászság SPA-n található önkormányzati dűlőutakon tervezett élőhelyfejlesztési tevékenységek kapcsán még nem indultak meg a beavatkozások, önkormányzatonként elvégeztük és előkészítettük az élőhelyfejlesztési koncepció pontosítását.

A cserkeszőlői Nagy-fertő vízszintjének növelése és a környező táj vízellátottságának javítása érdekében keresztirányú vízvisszatartó mű lett kialakítva homokzsákból a Cserkei-csatornán. A munkát az önkormányzat jóváhagyásával, egy helyi gazdálkodó segítségével, valamint a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (továbbiakban KÖTIVIZIG) szakmai iránymutatásával végeztük. A homokzsákolással kialakított műtárgy alkalmas a vízszint optimális szinten tartására, így az időszaknak megfelelő igények kielégítése megvalósítható.

A Zagyva hullámterében található magántulajdonú kaszálóréteket a nyár elején lekaszálták, a természeti állapotuk nem romlott. Ezeken a gyepeken is komoly gondot okoz a nagyarányú kiszáradás, ami a magasabb fekvés miatt néhol a növényzet tartós degradálódásával jár együtt. Eltűnnek vagy erősen visszahúzódnak olyan értékes fajok, mint a fátyolos nőszirom és a réti iszalag. A mélyfekvésű foltokon teljesen kiveszett a fodros lórom és azzal együtt a terület egyik jelölő faja a nagy tűzlepke denzitása is a detektálhatóság határán van.

A tiszajenői Felső-rétre a haszonbérlő későn hajtotta ki a vegyes (bivaly és szürkemarha) növendék gulyát, de a villanypásztoros legeltetés ellenére a legelés intenzitása a korábbi évekhez képest is jónak mondható. Az Alsó-réten mindkét birtoktesten megtörtént a kaszálás, és a bálák időben el is lettek hordva. A haszonbérlő a sarjút meg is legeltette.

Az általában mezsgyékben megbúvó, veszélyeztetett löszpusztagyep társulások több esetben beavatkozást igényeltek. A kengyeli volgamenti hérics (*Adonis volgensis*) termőhelyének állapota a végletekig aszályos időjárás miatt nem mondható megnyugtatónak, annak ellenére sem, hogy a löszgyeptársulás általában véve meglehetősen szárazságtűrő. A külön álló 2 öreg tő az idén nem hajtott ki, és a nagyobb összefüggő állományból is hiányoztak virágos tövek. A jelenlegi állomány összesen 48 tövet számlál, ami 14 öreg tőből és 34 fiatal hajtásos növényből áll, amely utóbbiból 12 tő 7. éves magonc. Tárgy évben nem történt meg az élőhely égetéssel történő kezelése, kizárólag mechanikai úton lettek eltávolítva a nem kívánatos biomassza elemek. A szomszédos, szántóművelésből kivont terület (védőzóna) ellátja a célként kitűzött funkcióját. Tárgyévben végre a Mezőtúron található csugari löszmezsgye zúzása is megtörtént a földhasználó segítségével, ami során a kökény borításától a gyepfelszín megszabadult. Természetesen a folyamatos területkezelés elengedhetetlen a továbbiakban is. A szajoli macskahere (*Phlomis tuberosa*) termőhely kaszálással megtisztítottuk a terjedő kökény előtörésének megakadályozása érdekében. A szajoli árvízvédelmi töltésen lévő löszpusztagyep társulás új fajjal bővült: feltaláltunk 3 tő karcsú zsombort (*Sisymbrium polymorphum*), amelynek, az Igazgatóság működési területén is meglehetősen kevés előfordulása ismert (létavértesi löszletörés), tehát az élőhely rendkívül komoly értéket képvisel. A területet a KÖTIVIZIG évente kaszálja, vagy rosszabb esetben zúzza.

Tiszabura mellett a Tisza hullámtérében található Káposzta-föld kezelését 2024-ben a HNPI szárzúzással oldotta meg az év végén. Ennek során a teljes terület kezelése megtörtént.

Pélyi Madárrezervátum fokozottan védett területén 2024-ben július és augusztus hónapok folyamán a földhaszonbérleti szerződésben meghatározott mértékig kaszálás történt a téli takarmányigény fedezésére. Szeptemberben alig 60 példány szürkemarhát hajtott a területre a földhaszonbérlő, de november elején már elhajtott a területről. Emiatt nagy területen vált szükségessé a gyalogakácos területrészek szárzúzása, amit december közepéig el is végzett a földhaszonbérlő. Sajnos a terület természeti állapota folyamatosan romlik a nem megfelelő legeltetési erély miatt. Az Igazgatóság a szükséges intézkedéseket a földhaszonbérlő irányába felszólítással megtette.

A tiszaroffi Bodrogi-réten a földhaszonbérlő a jogszabályoknak és a HNPI gyepkezelési szabályzatának megfelelően, előzetes egyeztetést követően a megbeszéltek szerint végezte el a kaszálást. Ősszel tisztítókaszálás is történt az újra hajtásnak eredt gyalogakác visszavágása érdekében.

A Tiszajenő melletti Nagy-rét gyepterületein a tárgyévben mindhárom birtoktesten történt legeltetés.

A Cibakháza melletti Telekmajor hullámtéri gyepterületének egy részén a Bérlő kaszált, de a területen agresszíven terjeszkedik a gyalogakác, rendszeres és a jelenlegitől precízebb gazdálkodás szükséges a féken tartására.

A tiszakürti Szigetmajorban 2024. évben kizárólag bivallyal legeltetett a földhaszonbérlő. Az állatlétszám ugyan megfelelő volt, de a legelő állat mozgatása nem, így egyes területrészek erősen alullegeltetettek maradtak.

A csongrádi Mámai-rét hullámtéri területein 2023-ban is természetvédelmi célú kezelői megállapodás keretében történt hasznosítás. A kezelő részben kaszálással, részben villanypásztoros rendszerben történő legeltetéssel kezelte a területet. Az ősz folyamán az újra hajtó selyemkóró miatt tisztítókaszálást végzett, így a magszórást ezeken a kezelt területrészeken mérsékeltük.

II. Nagykunság Tájegység:

Mechanikai beavatkozást végeztünk a tájegységben a gyurgyalag *(Merops apiaster)* és partifecske *(Riparia riparia)* telepek megfelelő partfalának kialakítása érdekében.

2024 tavaszán 1 mill. m^3 árasztóvizet juttattunk be a Kunkápolnási-mocsárba, majd később az ősz folyamán is voltak kisebb mértékű vízbeeresztések.

2024 őszén próbaárasztást végeztünk a kásaháti műtárgyakon keresztül.

Október elején körülbelül 50 000 köbméter árasztóvíz bejuttatása történt meg a Sarki-mocsárba szokásos vízpótlás elősegítése érdekében. A Bócsai-legelőn végzett árasztás is beváltotta a hozzá fűzött reményeket, augusztusban-szeptemberben körülbelül az egyetlen sekélyvizes szikespusztai élőhely volt a térségben.

A Német-szigetben lévő vízvisszatartó műtárgy egész évben le volt zárva a csapadékvíz megtartása miatt, mely hatására tavasszal kb. 80 hektáros vízborítás alakult ki a Zádor-mocsárban.

Őzes nyugati részén lévő mocsarat árasztottuk június 28 és december 18 között szivornyával.

A csapadékvíz megtartása céljából a Sós-fertőnél, és a Kunmadarasi-pusztán lévő C/3 jelű csatorna torkolatánál, a vízvisszatartó műtárgyak egész évben le voltak zárva.

Vízvisszatartással érintett csatornákban visszatartottuk a vizet, de csak a csatornákban jelent meg a víz. A Sáros-ér 0+200 műtárgyánál 2,5-3,2 méter körüli vízállások voltak jellemzőek. A Farkas-szigeti erdőben lévő Jóléti-tavaknál vízkormányzás történt. Januártól októberig volt víz, majd kiszáradtak. 2 rönkgátnál a jóléti tavakhoz hasonlóan ingadozott a vízszint az év közepére kiszáradtak. A Kisvizes KEHOP műtárgyai a Salamon-zug, Tárkány-érnél lévő műtárgyak értékelhető mennyiségű vizet tartott vissza, annyit, amennyit csak képes volt. A Rév-halomnál a pallózás tetejéig ért a víz, átfolyás is történt. A Kerülő-eret az Első-kúttól a Rév-halmi átjáróig feltöltöttem vízzel, 2 helyen ideiglenes átvágással, áteresszel. Salamon-ér ideiglenes átvágást csináltunk a Salamoni-kútnál lévő keresztöltésen, vízkormányzás a Tyúkházi erdő-felé. A Makkod-laposi szivattyúháznál szivattyúzás nem történt a Holt-Köselybe. A Borzasi-halastónál lévő betétpallózás hatására kb. 20 ha-os vízfelület alakult ki a Tamariskás-dűlőben, Rásó-Eperjesen, mely júliusra kiszáradt. Kis-Rátán a betétpallózás hatására 20-40 cm vízoszlopot visszatartottuk. A Salamon-zugi szivattyúháznál 2024.október 14-18 között traktoros szivattyús vízkivétel történt a Hortobágy-Berettyó csatornából. A vízpótlás során a Salamon-zugi és Kunlaposi-csatornákba lett víz.

A Feketerét mocsárba december közepén indítottuk az ökológiai vízpótlást, mivel a mocsár teljesen kiszáradt. Az árasztás áthúzódik 2025 első hónapjaira, a feltöltő csatorna nagyon benövényesedett, víz leadó képessége gyenge.

Május közepétől kezdve több, mint 65 hektár rizstelepi feketeugar lett kialakítva székicsérek és más partimadarak megtelepítése céljából a kisújszállási Nagyréten, ebben az évben két különböző helyszínen. Az élőhely-fejlesztést a kisújszállási Nagykun 2000 Mezőgazdasági Zrt. alakította ki kétszeres nehéztárcsázás és rögtörő hengerezés alkalmazásával.

III. Hortobágy Tájegység:

Az Elepi-halastavak elhúzódó csapolása (lecsapoló rendszerek telítettsége) miatt, az Alsó-Kadarcs-főcsatorna mentén 2024-ben is több helyen kiáramlott a víz a pusztai erek mentén. Kiterjedt felületeken jelent meg elöntés Nyírő-réten, Görbe-háton, Kis-Álomzugban és a Gyilkos-lapos területein. A felszíni elöntéseken egész ősszel (egészen november közepéig) rendszeres volt a darvak és vadludak tömeges jelenléte.

A Nyírő-réten kb. 5 hektár felületen végzett szárzúzást a terület bérlője. Közben kitisztítottuk az Alsó-Kadarcs-csatorna felől érkező víz útját, így szeptemberben zavartalanul tudott beáramlani a víz az Alsó-Kadarcs-csatorna felől, amelyet homokzsákokkal későbbiekben elzártunk.

A Kis lilik LIFE keretből szárzúzási tevékenységet végeztünk a Szálkahalmi őrkerületben (Kadarcs-alj, Szálka-ér, Fecske-rét területeken) és a Hortobágyi-halastó Bivalyoson és az V-ös tó szegélyében.

A Dinnyés-lapos feltöltésére használt szivornyánál, pályázati beavatkozás során korábban tapasztalt műszaki akadály elhárult, a próbaárasztás nyár végén és ősszel megtörtént. Augusztusban a keletkező elöntést a darvak a déli ivásukhoz használták, majd ősszel pedig rövidebb időszakban már éjszakázásra is igénybe vették.

A Grazing LIFE fenntartási időszakában a területek kezelése nem megfelelő. A Nonprofit Kft. az V tóra a kelleténél jóval később hajtotta ki a bivalyokat. A Kis-Kondás esetében a bivalygulyát a számadóval és vezetőjével egyeztetett időpont után hajtották be a területre.

A Bivalyosra mindösszesen 30 darab választott üsző érkezett. Ez a létszám képtelen volt kilegelni a területet és megfelelő partimadár élőhelyet létrehozni. Ezt a számot jövőre legalább duplázni szükséges. Ősszel a Climate LIFE terhére szárzúzást hajtottunk végre.

A TKO segítségével a Hortobágyi-halastó területén megtörtént a gátak, töltések kaszálása és helyenként a kátyúk feltöltése földdel. A Bivalyos és a XI-es közgát karbantartása és a kátyúk kijavítása megtörtént ősszel. Hortobágy-halastó/VI-os szigetek kaszálása külső vállalkozó bevonásával készült el az ősz folyamán. Ennek korábbi megvalósulása a fizikai dolgozók hiánya és a TRUXOR műszaki problémája miatt nem realizálódott.

A Csécsi-halastavak használt vizéből árasztást végeztünk a Halas-feneken.

Működött a Tornyi-dombi árasztás, ősszel lezártuk a folyóhoz közeli zsilipet is, a csatorna végig vízzel telített maradt, bár nem terült ki.

Visszatartottuk a Zámi-fok vizét is a Pente-zug kapujánál.

A Matyó-fenékben a tervekkel ellentétben, a halastói lehalászás elmaradása miatt nem lett víz ősszel. A nyáron kiszáradt területeken a gyep nem regenerálódott, nagy területeken az olasz szerbtövis (*Xanthium italicum*) burjánzott.

A Böszörményi-legelő északi részén Barabás János bérlő végzett cserjeirtást foltszerűen, a kaszálásokat követően. A legelő délnyugati végén az Avis ’96 Bt. végzett az ősszel és az év végén foltszerűen szárzúzást a cserjésedés visszaszorítása érdekében.

Tisztító kaszlás történt a Nagyág-ér területén, Angyal-házán kb. 1 ha felületen illetve a Kadarcs-aljban.

A Nagyág-ér torkolatánál levő műtárgy elzárása nem oldotta meg a vízvesztés problémáját. A torkolati műtárgytól feljebb (Kovács-kút) elhelyezkedő műtárgy elzárásával jelentős víztömeget lehetett megtartani a területen. Nyár végén maradvány pénzből egy munkagéppel megerősítettük egy kissé átalakítva a műtárgyat, így jó esélyt teremtve a későbbi vizek egy részének visszatartására.

IV. Bihari-sík Tájegység:

Berettyóújfalu, Andaháza: Nyár során folyamatos vízfrissítés történt, elsősorban vízminőség javítás céljából, csak másodsorban volt vízpótlás a cél. Valószínűleg ennek is köszönhetően nem jelent meg idén a botulizmus. A területen 6 műtárgy kezelését és egy áteresz tisztítását kellett rendszeresen elvégezni. Nyár végére elkezdtük a terület vízzel való feltöltését, amihez hozzájött a szeptemberi jelentősebb csapadék. Még így is azonban jóval kisebb vízállás alakult ki az átlagos évektől feltételezhetően az aszályos év vége és az alacsony talajvízszint miatt. Itt kisebb villanypásztor kiépítésével próbáltuk a parti növényzetet megóvni a Törő-csatornában (legelés kizárása), mely a bivalyok miatt sikertelennek bizonyult.

Berettyóújfalu, Palocsa: A Tavasszal egészen magas vízállással kezdődött a költési szezon, azonban a vízszint gyorsan csökkent és nyár elejére a terület nagy része kiszáradt. Nyár közepétől kisebb árasztásokkal kiváló élőhelyet teremtettünk a vízimadarak számára. Az őszi csapadékokkal közepes vízállás alakalt ki.

Derecske, Nagy-Nyomás: A terület nem áraszthtató, de a záró műtárgy folyamatos ellenőrzése és megfelelő állapotban tartása fontos feladat. Többször kellett a pallózat tömítéséről gondoskodni. Az év elején magas vízállás alakult ki, ami azonban nyár elejére teljesen eltűnt. Ezt követően csak december közepére alakult ki kis kiterjedésű vízállás, így félő, hogy a következő évben nem lesz megfelelő költőhely a partimadarak számára.

Berettyóújfalu, Peres: Bihar Közalapítvány által kezelt, de a HNPI vk területeket is érintő vizes élőhely, ahol harmadik éve történt legeltetés bivallyal. A nádas terület lassú visszaszorítását látjuk. A vízállás közepes volt, nyáron sem száradt ki, de év végére is csak legfeljebb közepes maradt a vízállás. Feltételezésünk szerint a közeli Sárréti-fcs. vízszintje a talajvízszinten keresztül jelentősen befolyásolja ennek az élőhelynek a vízellátottságát.

A kora tavaszi időszakban idén is elvégeztük a kisebb mocsarak vízvisszatartását.

A Hencidai- Csere-erdő tisztásán a visszagyepesedés elősegítése miatt cserjeirtást, szárzúzást végeztettünk vállalkozó bevonásával 0,3 ha területen.

Kunhalmokon (Mondró-halom, Hencida és Inacs-halom Földes) cserjeirtás, kaszálás vállalkozó végezte el a kezelést.

Berettyóújfalu – amerikai kőris vegyszeres kezelése, levágása vállalkozó által megtörtént.

V. Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegység:

Januárban egyeztettünk a vízügyi kezelővel a Hosszúpályi Fehértói-tározó feltöltéséről. A hónap végétől kezdve tereltünk némi vizet a tározóba a Konyári-Kállóból.

Februárban zsilipeket javítottuk a Martinkai-legelőn (1 zsilipben deszka pótlás, közök feltöltése; 1 zsilipben csak pótoltam a közökben lévő anyagot).

A hosszúpályi Faragó-híd sérült zsilipdeszkáit kicseréltük, valamint továbbiakat helyeztünk be a magasabb vízszint megtartásának érdekében. 03. 26-án 95 cm-en volt a vízszint.

A Halápi-erdőben a 01466/7 hrsz.-ú gyepen lebontottunk 40 méter kerítést, hogy egyben lehessen szárzúzni és kaszálni az aranyvesszős gyepet.

Kidőlt fák összevágása és lehordása történt a Nyíracsád 0179 hrsz.-ú terület láprétjéről és a Káposztás-lapos egyik területrészén a kaszálás, illetve szárzúzás lehetővé tétele érdekében. Az újlétai egyhajúvirágosban 4 db kerítésre dőlt fák kellett ledarabolni.

Cserjeirtást végeztünk a Jónásrész egyik angyalgyökeres tisztásához (Nyíracsád 0132/2) vezető úton annak érdekében, hogy a szárzúzóval felszerelt traktor be tudjon jutni.

Motoros kaszákkal levágtuk a nyírábrányi Mogyorós-erdő zergebogláros tisztását, lehordtuk a leszakadt ágakat.

A Bagamér 0304 a hrsz-ú területen a bérlő szárzúzást végzett mintegy 2 ha kiterjedésben januárban a gyomok és cserjék visszaszorítása érdekében.

300 m²-nyi galagonyást vágtunk le motoros kaszával a Löszletörés második völgyeletében.

300 m²-nyi hazai nyáras, fenyős foltot kaszáltunk le a Bagaméri-(I.)-tározó gátjának közelében.

A Silye-rét árnyéki sásos tisztása is le lett kaszálva (100 m²), a fű is össze lett gereblyézve és lehordva.

A kokadi Daru-láp zsombékos állomásánál lekaszáltuk a nádat, ami akadályozta a kilátást. A tisztás a széle felől nádasodik be.

Az Agria kisgéppel és motoros kaszákkal júniusban lekaszáltuk Álmosdon a Daru-láp két belső tisztását (0,6 ha). Október 16-án lekaszáltuk az álmosdi Daru-láp kis kaszálóját és a nagy kaszáló külső részét is 1,2 ha kiterjedésben.

A traktorunkkal lezúztuk a létavértesi TK területen a nemesnyáras melletti tisztást (0,25 ha), a Csohos-tó partján lévő tisztást (0,1 ha), kis foltokban a fáslegelőt a Zólya mellett (0,1 ha), illetve Újlétán az egyhajúvirágos melletti tisztást (2 ha), és a kis zárványszántót (0,5 ha) a Monostori-ér mellett.

Kis területen kaszálást végeztettünk az egyhajúvirágosban. (A 3. mérőpont közelében kaszáltattunk le további 100 m2-t.)

Megtörténtek a vállalkozóval végeztetett élőhelykezelési, fenntartási tevékenységek (tanösvény karbantartás, cserjesarjak visszavágása Bagamérban, Álmosdon, Létavértesen (Nagy-Ócsa és Löszletörés), akácsarjak visszavágása az egyhajúvirágosban, siska nádtippan kaszálása Újlétán és Bagamérban, széna összegyűjtése Álmosdon, kaszálás a Silye-réten lévő élőhely-rekonstrukciós területen, szőlőskert karbantartása stb. A munkák mintegy 75 különböző munkát foglaltak magukba az V./4. őrkerületben nettó 6,8 MFt értékben, és invazív növények irtására is kiterjedtek.

Megtörtént Júliusban a kaszálás a létavértesi Löszletörésnél a sík részen mintegy 6 ha kiterjedésben. (SZL) Szeptemberben a kis kaszagéppel is végeztünk a löszlejtőn, de most nem a tavaszi héricses részt, hanem a héricses és a földikutyás rész közötti részt kaszáltuk. A munkáról drónfelvételt készítettünk.

Augusztusban szárzúzást végeztünk a Löszletörésnél. A lejtőt védő puffersáv gyomos szélét zúzattuk le, illetve cserjesarjakat.

Megtörtént a Löszletörésnél az első völgyeletben a fennmaradt cserjesarjak levágása, illetve egy törpezanótos folt gyomlálása.

Szárzúzásokat végeztünk ősszel Bagamérban. A Fehér-föld szigeten a felcserjésedett, Fülöpi-ér mellett lévő gyepfragmentumot zúztuk le (0,4ha), a Kerek-erdő közelében a kis gyalogakácos foltot (0,015 ha), illetve a Silye-réten a zöldjuharos tisztást (0,05 ha).

Az Igazgatóság gépével őszi szárzúzást végeztettünk a fülöpi Zöld Marci-legelőn (1,3 ha), a nyírábrányi Káposztás-laposon (6,5 ha) és a Vámospércs-nyíracsádi Jónásrészen (4 ha) a

cserjésedés visszaszorítása érdekében a le nem kaszált részeken, nagyrészt réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) élőhelyeken.

Novemberben 1 ha erdészeti szárzúzást végeztettünk a Teleki-legelőn a Nyírábrány 0430/1a hrsz.-ú cserjésedett területén legelő felszabadítása érdekében.

Vadriasztó szer kijutattása történt februárban a Nyíracsád-vámospércsi Jónásrészen és a nyírábrányi Káposztás-laposon a vaddisznó túrási kártételének csökkentése érdekében.

Februárban a hajdúsámsoni Martinkai-legelőn ismét egy zsáknyi hulladékot gyűjtöttünk össze. Márciusban öt zsáknyi szemetet összegyűjtöttünk a Kék-Kálló-völgy bagaméri út menti részén. Januárban és augusztusban is kisebb mennyiségű hulladékot gyűjtöttünk össze a bagaméri Malom-gáton is. Júniusban az újlétai TK területen szintén kisebb mennyiségű hulladékot gyűjtöttünk.

Az év végén területkezelési tevékenységeket készítettünk elő (fakitermelés, cserjeirtás a kokadi vagyonkezelt területeken, cserjeirtás a Silye-réten, a bagaméri sztyeprétes buckánál és a Siroki-réten). Nagy pontosságú gps-szel kimértük a kitermelendő facsoport határait. Többször egyeztettünk az érintettekkel.

Szerződés előkészítésében vettünk részt, melynek célja becserjésedett gyepek helyreállítása erdészeti szárzúzással, korábban bakhátasan művelt és ma erősen inváziós növényekkel terhelt területek elsimítása a kezelhetőség érdekében. A szerződés nyírábrányi, nyíracsádi, kokadi és bagaméri területeket érint.

VI. Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység

A LIFE IP pályázat finanszírozásával Petneháza, Daru-rét területrészen, a réti angyalgyökér *(Angelica palustris)* zsombékos, kékperjés élőhelyein (kb. 0,6 ha-on) egyszeri kézi kaszálás történt a Petneháza 0199/1 hrsz.-on. Az előző évekhez hasonlóan 3,3 km hosszúságban a területet végigkísérő csatorna mindkét partján évi kétszer történt kézi kaszálás. Több beavatkozási ponton történt további kézi kaszálás olyan helyszíneken, ahol azt a terület invazív növényfajai indokolták, jellemzően fák alatt és egyéb objektumok pl. villanyoszlop körül.

A LIFE IP pályázat finanszírozásával június-augusztusban megtörtént a Barabás 0693/3, 0694, 0695/1, 0702 hrsz.-okon az inváziós fehér akác, gyalogakác, siskanád tippan kaszálása, majd ősszel a Barabás 0963/1 fennmaradt részén, valamint a hegy alatti hrsz.-okon (0706/1b, 0710/1, 0711/1, 0712/1) tisztítókaszálás történt és az akácsarjak lehordása.

A LIFE IP pályázat finanszírozásával a fülesdi kornistárnicsos (*Gentiana pneumonanthe*) gyepen évi kétszeri zúzás révén a gyalogakácot *(Amorpha fruticosa)* visszaszorítottuk. A Cibere csatorna zúzása hidrot kaszával történt. A géppel nem kezelhető részeken kézi munkával vágattuk vissza a gyalogakác foltokat.

Tiszatelek- Tiszaberceli-ártér Természetvédelmi Terület: Gávavencsellő külterületén a Marót-zugi holtág halászati hasznosítója a Vasutas Sporthorgász és Természetvédő egyesület a vállalt kötelezettségének megfelelően a part menti gyalogakác *(Amorpha fruticosa)* sáv levágását elvégezte.

Tiszatelek- Tiszaberceli-ártér Természetvédelmi Területen a Remete-zugban (Gávavencsellő 051/a hrsz.) a korábban levágott majd füvesített 7,2 ha nagyságú gyalogakác *(Amorpha fruticosa),* és zöldjuhar *(Acer negundo)* foltot a 2024-es évben már lehetett kaszálni.

A Gávavencsellő 051a, 065/1a, 0104/b hrsz.-ú gyep művelési ágú területen vegyszeres irtást végeztünk közel 12 ha nagyságú területen. A Tiszadobi-ártér Természetvédelmi Területen a Sós-sziki legelő állapota a tavalyi évhez viszonyítva javult. A területet lezúzták, lekaszálták és a fás vegetáció visszaszorítása is folyamatos.

Bátorligeti-ősláp Természetvédelmi Terület: a lápréteken, valamint az erdei tisztásokon lágyszárú inváziós fajok állományainak mechanikai módszerekkel történő visszaszorítására irányuló kezeléseket végeztünk. A selyemkóró, illetve kanadai aranyvessző állományokat az év folyamán háromszori alkalommal kézi kaszálással akadályoztuk meg a virágzásban, szaporítóanyag érlelésben- és szórásban. A lekaszált növényzetet lehordtuk. A munka során, több helyen érintetlenül hagytuk a zsombékosokat, a szibériai nőszirom (*Iris sibirica)* és az erdei kutyatej *(Euphorbia amygdaloides)* állományokat. A cserjeirtással érintett területrészeken a cserjék visszaszorító kaszálását is elvégeztük.

Bátorligeti-legelő Természetvédelmi Terület: a gyepkezelés részeként az akácsarj levágását a bérlő végezte el, egyszeri alkalommal 8 ha területen.

Fényi-erdő Természetvédelmi Terület: a pusztai-tölgyes erdőtársulásaiban a korábbi években kibontott homokpuszta rétek, illetve tisztások kaszálását kétszeri alkalommal végeztük el 10 ha kiterjedésben. A Bátorliget 21/E erdőrész erdő felújítási kötelezettség alól kivont terület sarjmentesítését három alkalommal, összesen 4,5 ha területen végeztük el. A Bátorliget 21/F területrészen (erdőfelújítás alól kivont terület) gépi szárzúzást végeztünk mintegy 3 ha területen. A lekaszált növényzetet összegyűjtöttük és lehordtuk a területről. Inváziós fajok visszaszorítása (akác, kései meggy, bálványfa, gleditsia) cserjevágással a Bátorliget 37/B erdőrészletben, összesen 24,5 ha területen. Funkciójukat vesztett, megrongálódott vadvédelmi el lettek bontva a Bátorliget 21/H, 21/C erdőrészletekben 2250 fm mennyiségben, és 22/I, 23/A, 24/C erdőrészletekben 1020 fm mennyiségben.

A Júlia-ligetben, Piricse 0297/11 hrsz.-on élőhely-kezelésként cserjeírtás, kézi kaszálás, levágott növényzet gyűjtése és lehordása történt, 3 ha területen.

Cégénydányádi-park Természetvédelmi Területen kaszálással és zúzással tartottuk fenn a megfelelő gyepállapotot. Faápolási munka részeként a kúria mögötti keleti platán *(Platanus orientalis)* egészségügyi ápolása és a vázágakat tartó kötelek felülvizsgálata megtörtént. Szakdolgozat keretében Orcsik Tibor a fa egyes részein műszeres vizsgálatot végzett és a korábbi vízkivezetések is tisztítva lettek. Egy veszélyessé vált lucfenyőt *(Picea abies)* vágattunk ki az oldalsó bejáratnál. A Tiszakürti Arborétum vezetőjével folytatott területbejárást követően gyümölcsfákat, páfrányfenyőt és sok cserjét telepítettünk. A sírbolt körül cserjeszegélyt alakítottunk ki.

Túristvándi Rókás-legelőn a régi vadkizárásos területek felújítása a Tájegységben dolgozó munkások segítségével, folytatódott, valamint a felgyűlt szemét összeszedése a műút mentén megtörtént.

Túristvándi 0201/b gyepterületen a tisztítókaszálást elvégeztük, az akácújulatot visszavágtuk.

Az „Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása" (KEHOP-4.1.0-15-2016-00034) pályázatnak köszönhetően folyamatos volt a beregi lápok vízpótlása, mely látványos javulást hozott az állapotukban. Ősztől az Igazgatóság mobilszolgáltató váltása miatt nem működött a távfelügyeletei rendszer és a kutak kapacitásának szabályozása.

A Bábtaván és a Nyíres-tavon a kedvező időjárásnak köszönhetően januárban és februárban levágtuk és eltávolítottuk a felnővő égersarjakat és a kidőlt nagy égereket.

A Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területen tavasszal elvégeztük a gyümölcsfák metszését, majd permetezését. Ősszel megtörtént a kidőlt és lehasadt fák eltávolítása és a gyümölcsös (0706/1a) kaszálása.

A gelénesi 088/5 hrsz.-ú SVK területen a bérlő folyamatosan végzi a tölgy-újulatok védőkerítésének felújítását.

A Bockerek-erdőben található vadkizárásos kísérleti terület kerítésének folyamatos ellenőrzése és szükség szerinti javítása megtörtént.

Magas aranyvessző állomány visszaszorítása érdekében az apagyi Falu-réten 2024. augusztusában, SVK területen kézi tisztító kaszálást végeztettünk 1,5 ha-on.

5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa, forrása, kezdete, várható befejezése)

Igazgatóságunk működési területén 2024-ban is több helyszínen zajlottak a természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek helyreállítására irányuló projektek. A kezelési munkák egy része saját forrásból történt, a többi beavatkozás pályázati finanszírozás felhasználásával valósult meg. Az alábbiakban a jelentősebb beavatkozásokat soroljuk fel:

Pályázati finanszírozású beavatkozások:

A Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területen március-április hónapokban a Barabás 0707 hrsz.-on megtörtént a földmunkák elvégzése a terület gyepesítéséhez (tereprendezés, tuskózás, kőelhordás), valamint a Barabás 0693/1 hrsz.-on visszamaradt tuskók lemarása a rézsűn. Októberben a Barabás 0707 hrsz.-on gyeptelepítést végeztünk, decemberben a 0693/1 hrsz.-on a fehér akác sarjak eltávolítása után megtörtént az őshonos erdő telepítése a gyepként nem hasznosítható területrészen. A Barabás 0693/3 hrsz.-on tölgykutricákat telepítettünk, melyekbe kocsánytalan tölgy csemetéket tettünk. A hrsz. rézsűjének egy szakaszán kocsánytalan tölgymakkot vetettünk. A projekt azonosítója: LIFE IP GRASSLAND-HU (LIFE17 IPE/HU/000018), időtartama: 2019. január 1 – 2026. december 31.

Saját forrásból vagy bérlők segítségével megvalósuló beavatkozások:

Az Igazgatóságunk saját költségvetéséből megvalósuló élőhely-rehabilitációs tevékenységeinél a munkák várható befejezése a sokténye zős változók miatt (pénzügyi lehetőségek, humánerőforrás rendelkezésre állása stb.) nem tervezhető.

Sáránd 096/35 esetében a bérlővel és egy gazdálkodóval az elszántott területek határait jelöltük ki. Várhatóan a legeltetéses kezelés hatására a visszagyepesedés gyorsan lezajlik majd. Ehhez hasonlóan az őrkerület több más pontján is szükség volt a HNPI bérlőivel és szomszédos gazdálkodókkal egyeztetni az elszántások helyreállításában. Ilyen munkát végeztünk Berettyóújfalu, Palocsán, Baglyason és Nyár-tón, Derecskén a Nagy-Nyomáson, a Nagy-legelőn és Teleken, Tépén az Olcsókúti-legelőn. Egyes helyszíneken a gyomosodás miatt tisztító kaszálásról, szárzúzásról kellett gondoskodni.

Berettyóújfalu 0356/2a, 0356/1h, Földes 02/2a: régi beton hulladék, depó, korlát elszállítása, terület megtisztítása, mellyel a területek degradált részeit helyreállítottuk, ahol a természetvédelmi megfelelőbb területkezelés így könnyebben lesz megvalósítható.

Mezősason a területet rendszeresen újraszennyező, jelentős mennyiségű fóliazsákot összegyűjtöttünk és elszállítottunk egy felhagyott kubikgödör területéről.

Az Igazgatóság kezelésre átvett Kamarás-halom rehabilitációja keretében végezte gyomirtó a kaszálást és a kaszálék lehordását, amiben a tájegység munkatársain kívül részt vettek a Magar Agrár- és Élettudományi Egyetem hallgatói és kutatói (akik a ligeti zsálya *(Salvia nemorosa)* állományt vizsgálják). A korábban leirtott akácok felverődött sarjait a vágáslap lekenés módszerével vegyszeresen kezeltük. A halomtesten barázdált csenkesz *(Festuca rupicola)* magot szórtunk ki a visszagyepesedés elősegítésére. A halom északi felén terjedő mirigyes bálványfákat *(Ailanthus altissima)* erre specializált vállalkozóval vegyszeresen kezeltettük. A halmot tartalmazó négyzet alakú földrészlet szántó művelési ágban volt, azt gyeppé minősíttettük a földnyilvántartásban. Határait a szomszédos terület tulajdonosának jelenlétében nagypontosságú GPS-el kijelöltük, hogy a szomszédos részek rekonstrukciós munkái a továbbiakban ne képezzék vita tárgyát. A beavatkozások a HNPI saját forrásaiból lettek megvalósítva.

A Monostorpályi-legelőn állami védekezés keretében néhány akácosodott területet letakarítottunk és mélységi szárzúzás történt 0,7 ha, valamint megvalósult egy bálványfás tuskóprizma elegyengetése és mélységi szárzúzása 0,009 ha kiterjedésben. A területekre barázdált csenkesz *(Festuca rupicola)* magot is kiszórtunk. A beavatkozás az IAS állami védekezés keretében és finanszírozásában valósult meg.

Saját finanszírozásban az AKG területeken elvégeztettük Penyige 0112/1, 0108/6 és Kisszekeres 096/4 helyrajzi számú ingatlanok vonatkozásában, mindösszesen 25,5 ha nagyságú területen az élőhelykezelési munkálatokat. A végrehajtott erdészeti szárzúzás során, a területen található vadkörte és kocsányos tölgy csemeték kímélete mellett távolíttattuk el a jelentős mennyiségű cserjét a gyepállapot helyreállítása érdekében.

A Júlia-ligetben, Piricse 0297/11 hrsz.-on élőhely-kezelésként cserjeírtás, kézi kaszálás, levágott növényzet gyűjtése és lehordása történt, 3 ha területen.

Március végén Horton, a K-IV csatorna keleti oldalán (Hortobágy 0242 hrsz) a korábban vázfajokkal visszagyepesített 14 hektáros szántón gyep színesítő elemeket vetettünk, Kiemelt fajok a szaporító anyagban a következők voltak: ligeti zsálya (*Salvia nemorosa*), hólyagos habszegfű (*Silene vulgaris*), taréjos búzafű (*Agropyron cristatum*), macskahere (*Phlomis tuberosa*). Az adatokat rögzítettük a biotikai adatbázisban (OBM, TV-i lokalitások).

A Vidi-halom (más források szerint: Kis-Süldős-halom; Hajdúböszörmény 0947/1 hrsz) területén 2023-ban régészeti feltárás történt. A munkálatokat követően a halomtestet a közeli Vidi-zugi-halastó/VI. tóegységének építésekor kimaradt föld felhasználásával rekonstruálták 2024 februárjában. Ezt követően 2024. március 8-án nyolc fő (a Hajdúsági Múzeum, a HNPI és a HUN-REN munkatársai) részvételével 4,5 óra leforgása alatt a rekonstruált rész felszínét (nagyjából 1 ha) előkészítettük, majd barázdált csenkesz (*Festuca rupicola*) és egyéb szikes vázfajokkal tarkított magkeveréket vetettünk el. A gyepesítést két bála (a halom környékéről származó széna) ráhordásával takartuk be. Az akciót követő esőzések és a ráhordott széna nem engedte idő előtt kiszáradni a talajt, így a szénából és a vetésből származó magok nagy része ki tudott sarjadni. A gyepesítés gyomosodását enyhe legeltetés mérsékelte. Október 3-án egy erősen szikes rész talaj előkészítése (szárzúzóval) történt meg, melyet a magvetés és szénaráhordás (egy körbála) követett. Október 14-én további simítás és egy újabb vetés következett, utóbbi az egész rekonstruált részen. Az ezt követő esők és enyhe időjárás hatására decemberre a vetett magok nagy része kisarjadt.

A Tárkány-foki műtárgynál (Hajdúszoboszló 0802/4f hrsz) 2024-ben is tapasztaltunk némi szivárgást. A TKO segítségével egy pótkocsi földet dolgoztunk a gátba, melynek hatására a szivárgás megszűnt. A műtárgy nagy mennyiségben tartott vissza vizet - a zsilip körül 150 cm-es vízoszlop volt jellemző tavasszal. Az élőhely magasabban fekvő területei nyáron kiszáradtak, mely területeket az itt lévő gulya kiválóan kezelt, jó kondícióban tartva az élőhelyet. A szeptemberi-októberi esők után újra megtelt a lapos, de ezt követően jelentős száradásnak indult.

A Parajoson (Hortobágy 01927 és kapcsolódó hrsz-ok) a vízutánpótlás lehetőségének kidolgozása kezdődött meg. Kis vízmennyiséggel szivornyás árasztás történt a Nyugati-főcsatornából, emiatt a vegetációs időszak második felétől jelentős vízborítás alakult ki. A területet bivalygulya legeli, így az élőhely megfelelő kezelése szavatolt.

Az európai kis lilik (*Anser erythropus*) állomány védelmét célzó pályázat (LIFE LWfG Climate Resilience LIFE19 NAT/LT/000898) keretében az Akadémiai libanevelőn és a Hortobágyi-halastavak Bivalyos-taván rehabilitációs földmunkák zajlottak. Akadémián 2024.08.29-én kezdődött meg a terület természetes vízjárását megakadályozó, funkcióval nem rendelkező árkok és csatornák földmunkagép általi elmunkálása, melyet kiegészített a projekthelyszín déli részén fekvő vizes élőhely északi oldalának a lankásítása is. Ez utóbbi munka a vizek kifutásának lehetővé tétele, ezáltal a sekély vizes állapotok létrejötte szempontjából volt kulcsfontosságú. A száraz talajviszonyok kedveztek a földmunka kivitelezésének, gyakorlatilag 3-4 munkanap alatt megvalósultak a pályázat keretében tervezett beavatkozások. 2024.09.10-én elkezdődött a terület árasztása, ami kiegészülve a szeptember közepén érkező jelentős mennyiségű csapadékkal látványos elöntéseket eredményezett a gyepen, melynek következtében az őszi időszakban a vízimadarak tömegesen mutatkoztak az Akadémiai-libanevelőn. A Bivalyos-tóban egy bivalyokkal legeltetett, korábban felhagyott tómeder környezeti állapotának helyreállítását célzó munkálatok zajlottak. 2024 szeptemberében kezdődött meg a terület víztelenítése, egy régi kommunális hulladékgödör felszámolása, a hulladék elszállítása, a helyén pihenősziget kialakítása. Egy használaton kívüli beton műtárgyat felszámoltunk és elszállítottunk. Az építési vállalkozó a korábban épült töltések rézsűjének megerősítését és lapos rézsű kialakítását végezte el, mely lehetőséget biztosít később az északi és a déli részen különböző vízszint tartására. Létrejött egy új árasztó műtárgy. A terület jobb bemutathatósága érdekében készült egy betekintő mesterséges földhalom a tanösvény nyomvonala mentén. A terület egy részén szárzúzás is történt. Az összes beavatkozási elem október második felében készült el, majd a műszaki átadás-átvétel zárta le ezt az akciót.

2024.02.21-én a HTE-TVŐ tagjai közösségi feladatellátás keretében eltávolították a száraz, növényi tömeget a tiszacsegei Hármas-Kecskés-halom felszínéről. 2024.03.06-án, a halmon TKO munkagéppel megszüntette a borzok által évek-évtizedek alatt kialakított felszíni egyenlőtlenségeket, majd az így keletkezett nyers talajfelszínen gyepvetést történt. Az érintett felszín kb. 200 négyzetméter volt. Az alábbi fajok vetése történt meg: barázdált csenkesz (*Festuca rupicola*), veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*), kecskebúza (*Aegilops cylindrica*), medúzafű (*Taeniatherum caput-medusae*), gumós macskahere (*Phlomis tuberosa*), magyar szegfű (*Dianthus pontederae*). 2024.10.02-án TKO szárzúzást végzett ugyanitt. Az idei évi elszáradt növedéket zúzta le a gép, a macskahere polikormonok kihagyatásával. A következő napon (2024.10.03.) elvetettük a Kacsa-telepen található 2021-es betakarítású maradék fűmag nagy részét (kb. 10 zsák) a halom szoknyáján, körben létrehozott 8 db, egyenként nagyjából 10x10 méter alapterületű folton. A fűmag nagy része barázdált csenkesz volt, de a zsákok tartalmaztak egyéb fajokat is kisebb mértékben. A vetési ablakokat ismét TKO hozta létre a kijelölt helyszíneken erdészeti szárzúzó alkalmazásával. A gép a talajfelszín felső néhány cm-ét bolygatta meg a gyep szaporító anyag vetése előtt. A vetést követő éjjel a területet minimum 30 mm eső érte, azonban október további heteiben száraz periódus következett. Később az ablakok területei Garmin GLO használatával felvételre került. 2024.11.15-én újabb, Dr. Deák Balázséktól (HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont) kapott magkeveréket elvetettük a halom felszínén.

5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt)

5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Az állapotváltozások két nagyobb kategóriába sorolhatóak. Az egyik csoportba a természeti rendszerek közvetlen emberi behatástól mentes változásai tartoznak, melyeket legjobb esetben is csak tüneti kezeléssel tudunk kompenzálni. A másik jelentős csoportot az ember által kiváltott, ún. antropogén hatások alkotják.

A.) Természetes változások

A közel egy évtizede tartó nedvességhiány a tárgyévben is meghatározta az élővilág diverzitási és denzitási jellemzőit. A nyár elejéig alig volt számottevő csapadék, az elmúlt év végi kiadós esőknek és a folyók magas év eleji vízállásának köszönhetően a vegetációs időszak kezdetén a talaj felszíni rétege még relatív nedves volt. Emellett a tartós, száraz szelek sem voltak jellemzők. Ennek nyomán a tárgyév tavaszi fenofázisa viszonylag kedvezően alakult. A talaj nagy mélységig történt kiszáradása, és az évek óta tartó krónikus nedvességdeficit élővilág szerkezetének és a természetvédelmi helyzetnek romlását eredményezte. Ezt a diagnózist alátámasztják pl. az ízeltlábúakra évek óta végzett biomonitoring jellegű mintavételezések eredményei is, de más rendszeresen végzett állományfelmérések is. Vannak ugyan kiemelkedő jelentőségű fajok, mint pl. a parlagi sas, rétisas, nyári lúd vagy néhány védett vagy különös értékű bogár, amelyek az utóbbi időben éppen expanziót mutatnak, de az általános kép ennek az ellenkezője. A fák, faállományok és erdő jellegű élőhelyek egyre erőteljesebb pusztulásában döntő szerepet kap a talaj mélyebb rétegeinek a kiszáradása. A faállományok folyamatos pusztulása időlegesen a holt fához kötődő rovarfajoknak kedvez és a tárgyévben is több eddig ismeretlen faj vált detektálhatóvá. Az évek óta kedvezőtlen tavaszi és koranyári feltételek továbbra is nagyon sok fitofág rovar és más ízeltlábú állományainak az erőteljes lemorzsolódását okozták. Főként a mocsarak, szikes tavak, zsombékosok, kisebb vízfolyások (Bihari-erek) mocsarak rendszeres (már több éve ismétlődő) kiszáradása a hozzájuk kötődő élővilág nagymértékű lecsökkenését, sajnos az elvesztését is okozza. Leginkább veszélyeztetettek a halak mellett a kétéltűek (főként gőték, vöröshasú unka), hüllők (mocsári teknős), de azon fajok is

melyeknek táplálékbázisát képezik a vízhez kötődő élőlények. Az évtizedek óta stabil vízellátású Pocsaji láp (Tövises láp) is ismét kiszáradt. Ez az úszóláp, lápi növényzet leromlását megsemmisülését jelentheti. Ez évben az itt élő legjelentősebb lápi póc állomány egyetlen egyedét sem fogtuk meg. Sajnos az Ér vízfolyásban sem. Természetesen egyes fajok optimálisabb viszonyok között képesek visszatelepülni, de például a lápi póc esetében aggasztó az egyedszám drasztikus lecsökkenése.

A védett növényeket érintő állapotváltozások a tárgyévben:

- A bugaci nőszőfű *(Epipactis bugacensis)* termőhelyeinek teljes felmérése nem történt, 2024-es évben csak alkalomszerű bejárások voltak. Új termőhelyeken nem volt tömeges megjelenésű a növény, csak sporadikus előfordulást mutatott. Az újonnan megtalált termőhelyek az eddigi ismert termőhelyekkel közelségük révén kapcsolatban állnak. Általánosságban kijelenthető, hogy a 2024-es év időjárási körülményei kedveztek az orchidea fajoknak.
- Jászfényszaru 2C tölgyesben az idei évben is felmértük a piros madársisak *(Cephalanthera rubra)* állományt, 6 virágzó tövet felvételeztünk az ismert termőhelyen. A faj hosszú távú fennmaradása bizonytalan.
- Az Alattyán – Szőlők külterületén lévő bíboros kosbor *(Orchis purpurea)* állomány növekedést mutatott a 2023-as évhez képest. 2024-ben 137 tövet számoltunk. Új állománya van a Szászberek 2-es erdőtagban, ahol néhány 10 töves állomány lett felmérve.
- A Jászságban a sziki boglárka *(Ranunculus lateriflorus)* a száraz körülmények miatt nem volt megtalálható az ismert előfordulási helyeken. Ugyanígy a buglyos boglárka *(Ranunculus polyphyllus)* állománya sem volt felmérhető.
- Az Újszászi, Abonyi út menti mezsgyében található törpemandula *(Amygdalus nana)* állomány változatlan, azonban az idei évben egy szövődarázs faj lárvái inváziós jelleggel beszőtték a friss hajtásokat, késleltetve, leginkább meggátolva a virágzást. A szövedék redukálódását és a stresszhatást követően a vegetációs fejlődés folytatódott, az állományban nem keletkezett tartós kár.
- Tavaszi hérics *(Adonis vernalis)* állománya a jászkiséri termőhelyen több, mint 700 tövet számlált, ami jónak mondható az elmúlt pár évhez képest.
- A 092/21 területet az idei évben nem bolygatták így a Janka-tarsóka *(Thlapsi jankae)* állománya zavartalanul virágzott, itt pontos tőszámlálást nem végeztünk.
- A 2024-es évben az Alattyáni Berki-erdőben található ligeti csillagvirág *(Scilla vindobonensis)* élőhelyén nagyságrendi becslés történt. Az Alattyán 1D, 1E és 1F erdőrészletben mintegy 200 virágzó egyedet számoltunk, az időben elnyújtott virágzás miatt ugyanitt még később is jöttek elő tövek, ami az 1-es erdőtag további termőhelyeivel együtt több száz töves állományt jelent.
- Fekete kökörcsin *(Pulsatilla nigricans)* állománya a Jászberény melletti Új erdő területén az elmúlt évek tőszámai nem változtak, 2024-ben 39 tövet számoltunk. A lovarda felé menő út melletti domboldalban az ismert egy tő továbbra is jelen van.
- A Jászberény László-tanyai láprét *ex-lege* védett területen a szibériai nőszirom *(Iris sibirica)* állományra kiszorult a rekettyés ér partjára, ahol a túlzott árnyékoltság miatt virágzó egyedet nem találtunk csak leveles állapotban lévőt.
- Gumós macskahere *(Phlomis tuberosa)* új állományai jelentek meg az Újszász-Jászboldogházi szikes gyepeken és a Jászapáti-Jászkiséri szikes gyepeken. Mindkét Natura 2000 területen csupán pár négyzetméter foltban található az állomány.
- Újszász-Jászboldogházi Natura 2000 szikes gyepeken egy több ezer tőre becsülhető sziki kocsord *(Peucedanum officinale)* állományt mértünk fel, mely szakdolgozati munka részeként egyetemi hallgató bevonásával történt.

- Újszászon az Újszász-Jászboldogházi szikes gyepeken közel 1000 tő érdes csüdfű *(Astragalus asper)* mértünk fel.
- A védett növénynek számító fátyolos nőszirom *(Iris spuria)* állományok mindegyike erőteljesen visszaszorult. A Zagyva mentén történt vízügyi beavatkozás során meggyengült állomány az élőhely kiszáradása miatt a tárgyévben alig tucatnyi, csenevész virágzó polikormonnal volt megfigyelhető. A Szandai-réten ismert, korában több száz polikormont számláló, kiterjedt állományban is, csak elvétve jelentkeztek apró, virágzó szárak. A Tiszajenő melletti Nagy-réten néhány évvel ezelőtt előkerült állomány a termőhely tavaszig tartó elárasztása utáni gyorsan kisszáradó élőhelyen, stabilnak mondható, de a virágzó tövek igen csenevészek voltak.
- A kengyeli volgamenti hérics *(Adonis volgensis)* populáció is magán viseli az aszály jeleit. A külön álló 2 öreg tő az idén nem hajtott ki, és a nagyobb összefüggő állományból is hiányoztak virágos tövek. A jelenlegi állomány összesen 48 tövet számlál, ami 14 öreg tőből és 34 fiatal hajtásos növényből áll, amely utóbbiból 12 tő 7. éves.
- A szajoli macskahere *(Phlomis tuberosa)* termőhely és populáció stabilnak mondható. A terjedő kökény előtörésének megakadályozása érdekében kaszálással tisztítottuk meg az élőhelyet.
- A szajoli árvízvédelmi töltésen lévő löszpusztagyep társulás új fajjal bővült: előkerült 3 tő karcsú zsombor *(Sisymbrium polymorphum),* ami az Igazgatóság működési területén csekély előfordulású (létavértesi löszletörés), így rendkívül komoly értéket képvisel az élőhely.
- Felmértük a tiszavárkonyi több ezer töves nyúlánk sárma *(Ornithogalum pyramidale)* állományt. Itt a kábelvezetéssel bolygatott részen az állomány látszólag jelentősen nem károsodott.
- A tószegi Gerje-Perje összefolyásnál a kisfészkű aszat *(Cirsium brachycephalum)* állományban ismét nagyon gyenge virágzást tapasztaltunk.
- A törpemandula *(Prunus tenella)* állományai Tószeg határában út és szántó mezsgyéjében fordulnak elő, így az elszántások és szemétlerakás veszélyeztetik. A tavalyi évben vegyszerkisodródás hatásai is megmutatkoztak a legnagyobb állományban, de gyökérsarjról tudta pótolni a veszteséget.
- A sziki kocsord *(Peucedanum officinale)* a Tiszazugban két termőhelyen található meg. A Kékes-laposi gyepet 2024-ben is kaszálták. A Törökszentmiklós Óballánál áttelepített állomány továbbra is lassan csökken, a hullámtéren megmaradt sziki kocsordok viszont szépen gyarapodnak. A jászdózsai, rákóczifalvi állomány stabil. Besenyszögnél a Vásártéren ismert állomány stabil, regenerálódik. Az Újszász és Jászboldogháza határmezsgyéjén talált sziki kocsord állomány stabil.
- Jászberénynél a 32 út mezsgyéjében ismert legnagyobb buglyos kocsord *(Peucedanum alsticum)* és fehér szamárkenyér *(Echinops sphaerocephalus)* állományokat a közútkezelő nagyteljesítményű gépekkel végzett kezelése továbbra is súlyosan veszélyezteti. A több száz töves állományból a tárgyévben már alig néhányat találtunk. Az utóbbi fajból a tájegységben a Kunszentmárton-Öcsöd között a 44-es út mezsgyéjében valamint Kuncsorba térségében a Túrkeve-Kétpó-Kuncsorba közutak mezsgyéjéből ismerünk állományokat. Jelentős, bár szintén nem védett növény a magas kígyószisz *(Echium italicum),* aminek korábban kiterjedt állományait az Öcsöd környéki régi Körös-gátakon a nehéz gépekkel, virágzás idején történő „kezelések" súlyosan veszélyeztetik. Tárgyévben már csak egy-egy félreeső, cserjésedő zugban maradtak erőteljes egyedek.
- A Tájegységben több helyen vannak apró, instabil állományai a sáfrányos imolának *(Centaurea solstitialis).* Szolnoknál a Kőrőstetétleni út mezsgyéjében, valamint

Kunszentmártonnál a 44 út mentén évek óta sok ezer töves állományokban van jelen. Ezeket a helyeket még nem érintették a nehéz gépekkel végzett „kezelések” és a tárgyévben is jól virágoztak.

- A szennyes ínfű *(Ajuga laxmanni)* termőhelyén a kökény állomány jelentős része szárzúzó segítségével lett eltávolítva. A hátramaradt elszáradt biomasszát kézi erővel távolítottuk el. Ez által a potenciális termőhely jelentősen nőtt, csökkent árnyékoltsága is.
- A gímpáfrány *(Asplenium scolopendrium)* 2021-ben előkerült egy életképes egyede a fokozottan védett Pélyi Madárrezervátumban (Bárci-erdő), 2024-ben is ugyanazon a helyen volt fellelhető. Termőhelyének jellege, árnyékoltsága jelentős mértékben nem változott.
- Pusztai tyúktaréj *(Gagea szovitsii)* ismert állományainak stabil, de viszonylag gyenge virágzása volt 2024-ben.
- A szártalan csüdfű *(Astragalus exscapus)* Tomajmonostora és Abádszalók közötti legeltetett gyepen a bevált speciális magterjesztést követően 2024-ben 72 egyed lett felmérve.
- A magyar nőszirmok *(Iris aphylla subsp. hungarica)* virágzása idén gyenge volt. (DL, PK) Területbejárás közben a Vámospércsi Farkasvölgye Vadásztársaság munkatársaival a Vámospércs 0737/4 a hrsz.-ú, erdő művelési ágú ingatlan tisztásán viszonylag jelentős magyar nőszirom állomány új élőhelyét találtuk. Az állomány részletes felmérése később 2025 évben történik, összekötve a NBmR felméréssel.
- Az újlétai egyhajúvirág *(Bulbocodium vernum)* állományban jó virágzás volt az idén. 2706 virágzó példányt észleltünk. Ez az elmúlt 20 év harmadik legjobb virágzása volt.
- A keleti békakorsót *(Sium sisarum)* kis állományát találtuk meg újra a Tócó-ér Józsa feletti, természetes szakaszán. A fajt itt már többen keresték az elmúlt évtizedek során, most sikerült újra kimutatni. Kiderült, a faj állománya a nyíracsádi Jónásrész északi részén jóval nagyobb (sok száz, vagy sok ezer töves), mint tudtuk. Felmérését még folytatni kell.
- Az NBmR keretében elvégeztük a vidrafű *(Menyanthes trifoliata)* felmérését. Penészleken nem találtunk növényeket, Kokadon sem, és nagyrészt a fülöpi állományokat sem találtuk az élőhelyek kiszáradása következtében. A létavértesi égerlápban kimutattuk.
- A NBmR keretében a tarka sáfrány *(Crocus reticulatus)* minden tájegységi állományában elvégeztük a virágzó tövek számlálását. Idén jóval többet találtunk, mint 3 éve, valamint eddig nem rögzített állományrészek is ismertté váltak, illetve kipusztultnak hitt kis populációt is újra felleltünk. Ez talán a tavalyi jelentősebb esők eredménye.
- Pompás kosbor *(Anacamptis palustris subsp. elegans)* állományokat ellenőriztünk több helyen Fülöp, Nyíracsád, Debrecen, Hajdúsámson határában. A legtöbb helyen nem találtunk idén számottevő virágzó növényt, ami a térség fokozódó kiszáradásának eredménye.
- Idén is számos, a pelyvás pajzsika csoportba *(Dryopteris affinis agg.)* tartozó növény vált ismertté a Tájegységben, ami alföldi viszonyok között szokatlannak számít.
- Hortobágyon a négylevelű mételyfű (*Marsilea quadrifolia*) újabb állományát határoztuk meg kb. száz négyzetméteres felületen a Tárkány-laposból.

Tárgyévben a védett állatokat érintő állapotváltozások:

- A tiszavirág (*Palingenia longicauda*) rajzása a 2024. évben a nagyon meleg időjárásnak és az alacsony vízállásnak köszönhetően már igen korán előzetes jeleket mutatott. Az első példányok május második felében mutatkoztak, több egyed repülését

először május 28-án lehetett észlelni Tószeg és Szolnok között, 20 példány repült. Előrajzás ezen a szakaszon június 5-én volt. Június 07-én az előző két naphoz képest erősebb és hosszabban tartó főrajzás volt, de az intenzitása gyenge közepes szintnek felelt meg. Az utolsó repülés ezen a szakaszon június 10-én volt. A Tisza-tó térségében korán, május 20-a körül kezdődő gyenge és elhúzódó előrajzás volt, majd több héten át elhúzódó gyenge rajzás volt június második feléig. Tivadarnál a legerősebb repülést június 13-tól - 21-ig tapasztaltuk. A vármegyében Tisza-szakasszal érintett őrkerületekben június közepétől figyelték a természetvédelmi őrök a tiszavirágzás alakulását. A Hortobágyon a faj jelenlétét 06.03-15 között észleltük (maximum 2500 példány) a Keleti-főcsatorna Balmazújvárosi-bukótól főként délre eső szakaszon.

- A szárazföldi makrogerinctelenek felmérései során főleg a télvégi áradásnál, lámpázással és a Saker Roads LIFE biomonitoringot megalapozó állapotfelmérés során kerültek elő eddig ismeretlen, értékes fajok: balkáni sztyeppfutó *(Carterus angustipennis lutshniki)*, nagyfejű futó *(Dixus clypaeatus)*, kis aknásfutó *(Acinopus picipes),* bordás pöfögőfutó *(Brachinus ejaculans).*
- Július végén Bagamér, Álmosd, Kokad, Létavértes és Újléta határában lévő ismert vérfű hangyaboglárka *(Maculinea teleius)* élőhelyek legnagyobb részét. Több helyen nem lelte fel a fajt, és a tápnövénye állományait is rossz állapotban találta. Egyes helyeken az élőhelyet adó mocsárrétek foltokban sárgára sült állapotban voltak. A lepke valószínűleg kipusztult a Kálló-völgy bagaméri szakaszáról, a létavértesi Faluréten, az újlétai Bank-laposon és Fövenyesen sem került elő a fajt.
- A szalagos szitakötő *(Sympetrum pedemontanum)* esetében egy kisebb populációt találtunk (50-60 pld.) a Kunmadaras határában fekvő lineár rendszeren. A faj bár nem védett státuszú, de alföldi környezetben meglehetősen ritka.
- A Tisza téli áradása a hullámtéri mélyületeket vízzel töltötte fel, a márciusi levonulását követően tetemes mennyiségű vízkészletet maradt a mélyületekben. Ezen víztestek halfaunisztikai vizsgálata a nyár folyamán megtörtént, annak érdekében, hogy az esetlegesen leívó fajok összetételére, mennyiségi viszonyaira következtetni lehessen. Az eredmények elszomorítók: sajnálatos, hogy ezeket a pionír élőhelyeket is kizárólag inváziós fajok kolonizálták. A legtömegesebb az ezüstkárász *(Carassius gibelio),* majd a törpeharcsa *(Ameiurus melas)*, de a razbóra *(Pseudorasbora parva)* és naphal *(Lepomis gibbosus)* ivadékai is tetemes mennyiséget képviselnek. Természetvédelmi oltalom alatt álló faj nem lett meghatározva, elenyészően keszegfajok (lapos- és dévérkeszeg) és néhány süllő *(Sander lucioperca)* és sügér *(Sander volgensis)* ivadéka képviselte a hazai faunát.
- A lápi póc *(Umbra krameri)* állománya jelentős mértékben csökkent. Ennek oka a nagymértékű élőhely vesztés, kiszáradás. Legaggasztóbb a Pocsaji láp (Tövisesi-láp) esetében, ahol a terület sajnos már rendszeresnek mondható kiszáradása, a tápláló rétegforrások elapadása jelenti a problémát. Ez volt a térség legnagyobb ismert állománya. Szintén nem lett azonosítva a faj az Ér-csatornából, illetve a lápal összekötő árokból sem. Itt azonban az egyéb fajok teljes hiánya szennyezésre utal. A Csente-Szakáli alsó csatornában két alkalommal is elvégeztettük az amúrgéb *(Percottus gleneii)* irtását a DE közreműködésével. A biharkeresztesei élőhelyen is csak néhány példány jelentlétét igazoltuk. Az állomány feltehetően jelentősen összeesett az élőhely beszűkülése, a viszonyok jelentős romlása miatt. (vízhiány). Balmazújváros település szélén, a belvízelvezető övárokban lápi póc előfordulása 2024-ben is bizonyítottá vált. További szisztematikus kereséssel a Magdolna-pusztán, a Magdolna-érben számos példánnyal került elő a faj.
- Több éve tartó tendencia a kétéltűek állományának csökkenése. A vöröshasú unka *(Bombina bombina)* és a mocsári béka *(Rana arvalis wolterstorffi)* mellett a barna

ásóbéka *(Pelobates fuscus)* a várttól jóval alacsonyabb számban fordult elő. Emellett feltűnő a farkos kétéltűek, a gőtefajok igen alacsony egyedszáma, illetve hiánya.

- Az Újszász–jászboldogházi Natura 2000 szikes gyepeken a Jászságra új, eddig nem dokumentált fajként előkerült a homoki gyík *(Podarcis tauricus).* Kb 20 példány lett dokumentálva egy viszonylag kis területen. A legsűrűbb állomány a Tápió-Hajta Vidéke TK területén van, mely a DINPI kezelésében áll, de rendszeresen járjuk mi is a területet. A Tápió-Hajta Vidéke TK-n kívüli, szomszédos HNPI működési területet képező gyepeken is találtunk további példányokat.
- A 2023. évben a Tisza 346 fkm-énél sikeresen költő vörös kánya *(Milvus milvus)* a 2024. évben nem kezdett fészkelésbe.
- Füleskuvik *(Otus scops)* állománya Jászságban növekvő tendenciát mutat. Újonnan jelent meg Jászberény Négyszállási tanyavilág területén. Becsült állománya: 20-25 pár.
- A Mezőtúr belterületén, a Hortobágy-Berettyó belterületi szakaszán a 2024. évben 20 pár kormos szerkő *(Chlidonias niger)*, és 2 pár fattyúszerkő *(Chlidonias hybrida)* kezdett költésbe. Időjárási és vízállási anomáliák miatt, a költési siker meglehetősen alul maradt a megelőző évekhez képest.
- A partifecske *(Riparia riparia)* elsősorban nem védett területen, homokbányákban, depóniákban, építési területeken költ, a Tisza korábbi szakadófalai egyre inkább alkalmatlanok, kevés a friss és alkalmas költőhely. Mindössze Tiszakécskénél észleltük folyóparti fészkelését.
- Kis kárókatona *(Microcarbo pygmaeus)* Hajdúszoboszló határában a Kösely mentén, csupán 8 pár került elő.
- A Hortobágyi-halastavon minimum 11 pár batla (*Plegadis falcinellus*) költött sikeresen.
- Kerecsensólyom *(Falco cherrug)* a fészkelő állomány növekedett a Biharban, 14 revírt ismerünk.
- Szikipacsirta (*Calandrella brachydactyla*) felmérés: az újfehértói élőhelyen nem észleltük 2024-ben.
- A partifecske *(Riparia riparia)* elsősorban nem védett területen, homokbányákban, depóniákban, építési területeken költ. A Tisza korábbi szakadófalai egyre inkább alkalmatlanok, kevés a friss és alkalmas költőhely.
- Nagyméretű sasfajaink, a rétisas (*Haliaeetus albicilla*) és a parlagi sas (*Aquila heliaca*) előfordulása tovább növekszik. A Hortobágyon az elmúlt évben is gyarapodott néhánnyal az ismertté vált költő párok száma.
- A pusztai ölyv (*Buteo rufinus*) 2024-ben a Magdolnában fészkelt. A tojások ismét terméketlennek bizonyultak.
- A kis lilik *(Anser erythropus)* karcagi, kisújszállási, kenderesi, nagyiváni, tiszafüredi, kunmadarasi vadlúd-táplálkozó és éjszakázó helyein kis számban rendszeresen előfordult. Folyamatos monitoring tevékenység révén 25 alkalommal 58 példány kis liliket sikerült megfigyelni a Nagykunságban. A faj európai állománya 03.22 - 04.09. között volt a Hortobágyon. A maximum példányszám 139 volt, ez a teljes európai populáció. Őszi vonulás során 09.19-27. között sikerült megfigyelni mindösszesen 46 példányt. Az aktív jeladós madarakból egy példány közép Törökországból feljött a Hortobágyra, mintegy két hétre. A térségben mozgó kis lilikekkel (nyugat-szibériai) mozgott együtt. Ez az első bizonyított egy helyen, egy időben történő mozgás a két populáció között. A nyugat-szibériai állomány egyedei 10.14-től voltak jelen, (maximum 69 példány 11.15-én) és teleltek be a szokásos térségben.
- Vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*), az utóbbi évtizedek legszerényebb éve volt - tíznél több példánnyal nem is találkoztunk a Hortobágyon.

- Ugartyúk *(Burhinus oedicnemus)* két pár fészkelését regisztráltuk a Kunmadarasi-pusztán. Mindkét pár első fészkelése során két-két fiókát reptetett ki, míg az egyik párnak volt egy sikeres kései másodköltése is, egy fiókát nevelt. Barna Krisztián, országos fajvédelmi koordinátornak köszönhetően az egyik pár tojója GPS jeladót kapott, ami sok információt biztosított a faj területhasználatáról. A jeladós madár október 15-én kezdte meg a vonulását, egyhuzamban elrepült a görög-macedón határig, majd néhány nap pihenő után a görög Kythira szigetén állt meg a Földközi-tenger átkelésére készülve. Ezt követően a jeladó már nem küldött jelet, ami valószínűleg annak köszönhető, hogy Afrikában jár a madár térerőmentes környezetben.
- A túzok (*Otis tarda*) 2024-ben maximum 6 kakas és 9 tyúk volt megfigyelhető a nagyiváni dürgőhelyeken. Költési időben a következő előkerülések voltak: Dusnok 2 költés, ahol védőzónák lettek meghagyva, csibés visszafigyelés itt nem volt. Kis-Rátán északi részén egy 1 csibés tyúk került elő kaszáláskor, védőzóna lett hagyva, fészekcsészét később megtaláltuk. Külső Ri-zugban 1 költés, mely sikeressége ismeretlen, mert nem sikerült csibét visszafigyelni. Borzas-halmi táblánál 1 sikeres költés. Lapos-szegben egy 1 csibés tyúkot lehetett megfigyelni. Leginkább a szinkron számolások eredményei adnak támpontot az állomány becsléséhez, mely alapján stabil egyedszámról beszélhetünk. Elsősorban a „mag" területeken akár növekedés is elképzelhető, míg perem területeken inkább a felmorzsolódás jellemző (pl. Berettyóújfalu Pécsi-föld, Híd-köz). Több alkalommal is szokatlan helyen bukkantak fel egyedei. Idén 11 fészkelő- és 7 csibés tyúk, valamint 2 fészek (tojásmaradványokkal) került elő. Egy esetben idén is tiltottunk le kaszálást saját vagyonkezelésű szántón túzok fészkelés miatt, illetve nem saját vagyonkezelésű védett gyepeken is történt térbeli és időbeli korlátozás. 2023/2024 telén, Zsáka külterületén nagyfeszültségű vezetéknek ütközés következtében 8 madár pusztult el. Ezt a vezetékszakaszt idén áprilisban madáreltérítő berendezésekkel látták el. Ezt követően az év során többször bejártuk az érintett szakaszt, újabb pusztulás nyomait nem találtunk. Berekböszörmény keleti oldalán, valamint Romániában az országhatárhoz közeli területeken idén is több alkalommal figyeltünk meg túzokokat. Az elmúlt évben észleltük először a falu és a határsáv közötti területen a jelenlétüket, illetve nem egyszer Romániában is. A terület használatuk nagy valószínűséggel a repce táblák elhelyezkedésével magyarázható. Sajnos mind a magyar, mind pedig a romániai területek igen intenzíven művelt mezőgazdasági táblák. Valószínűleg fészkelési helyként ezeket a részeket nem használják a tyúkok, többször próbálkoztunk kereséssel sikertelenül. Sikeres költés volt a tetétleni területen, a pulykatelepi út mindkét oldalán legalább 3 fészek volt. A nyár végi kaszálásokkor 3 csibét találtunk. A volt tetétleni szeméttelepnél lévő gyepen egy fészket kaszáltak ki. Két tojás volt benne, mindkettő sértetlenül megmaradt. Dévaványára szállítottuk őket. Ezen a területen egy másik fészkelés is volt. Körülötte védőzóna lett kialakítva. A nagyrábéi kereszthodálynál és a bárándi külső bányánál is volt fészkelés. A sikeressége nem ismert.
- A székicsér *(Glareola pratincola)* a HNPI működési területén belül a Kisújszállás és Karcag közigazgatási határában található rizstelepek és környékük a székicsér legjelentősebb fészkelőhelyei a Kárpát-medencében, ezért megőrzésük és élőhelyfejlesztésük az évben is célfeladata volt az Igazgatóságnak. 2024-ben első példányok április 22-én jelentek meg a térségben. Az első tojásos fészekalj már május 8-án előkerült, ezután rendkívül gyorsan kezdtek kialakulni a költőtelepek a karcagi és kisújszállási részterületeken. A hazai populáció mérete a tavalyi adatok alapján: Nagykunság minimum 60, maximum 65 pár, Kiskunság minimum 4, maximum 8 pár.

A hazai populáció mérete az idei adatok alapján: Nagykunság minimum 64, maximum 72 pár, és Felső-Kiskunság 15 pár, így az országos állomány becsült mérete 64-73±7 pár. A 2024-es évben némileg kevesebb költőpár került elő a magyarországi fészkelőhelyeken, illetve a becsült fészkelő populáció mérete is kisebb az előző két évvel összevetve, de ez a fajra jellemző „fluktuáló" állományváltozásnak, illetve az érezhetően kevesebb visszaérkező egyedek számának is betudható. A nyárközépi gyülekezés területileg három helyen oszlott el, így a célzott szinkronszámolások során a folyamatosan átmozgó egyedeket is figyelembe kellett vennünk, a maximum 110 példány volt egy számolási napon belül. A faj fészkelőhely-választási stratégiájának, fészkelési viselkedésének megismerését célzó vizsgálatok tovább haladtak 2024-ben is. A színesgyűrűs jelöléseket folytattam, 25 példány (3 adult, 22 pullus) korú egyedet fogtunk be, de sajnos a Druid transzmitterek kései érkezése miatt az öregek befogása a hónap végén a többszöri éjszakai próbálkozások ellenére is meghiúsult.

- Feketeszárnyú székicsér *(Glareola nordmanni)* költési időszakban nem volt ismert előfordulása sem a működési területen, sem a DINPI, KNPI által kezelt területeken.
- Daru *(Grus grus)* A Hortobágyon közepes volt a darvak mozgalma (a korábbi évek kiemelkedő számához képest). Az enyhe és hosszan kedvező időjárás miatt egész novemberben tömeges volt az éjszakázó madarak jelenléte, valamint decemberben is találkoztunk kisebb csapatokkal. Egyre nagyobb jelentőséggel bírnak a pusztai elöntések, mint éjszakázó helyek (Nyírő-rét, Görbe-hát, Kis-Álomzug). A Mérges-érben, a Kása-háton, illetve a Kunmadarasi-pusztán volt rendszeres éjszakázás. Október közepén voltak jelen a legnagyobb mennyiségben, amikor az őrkerület éjszakázó helyein kb. 8500 madarat számoltunk. Az enyhe őszi és téli időjárásnak köszönhetően rendszeresen találkoztunk a fajjal novemberben és decemberben. Átnyaraló példányok Őzesen és a Sós-fertőben éjszakáztak, számuk 300-400 pld. volt. Őszi vonuláskor Őzesen volt éjszakázás, maximum 1250 pld. Andaházán volt rendszeres éjszakázás ősszel, azonban egyedszáma elmaradt a 2023-astól. Három helyszínen is megfigyeltünk több százas telelést is, mely a melegedő klíma egyik szembetűnő jele. A faj vonatkozásában a Darassai őrkerületben volt a legnagyobb mennyiségben éjszakázás - a Virágoskúti-halastó/IV (max. 54.500 példány) és a Hortobágyi-halastó/V-ös (max. 50.500 példány) tavakon. Az utóbbi közelében néhány kisebb szatellit hely is kialakult, változó mennyiségekkel.
- Nagy goda *(Limosa limosa)* a Biharban az egyik leginkább veszélyeztetett költőfajunk. Egyetlen helyen költött 13 pár (Andaháza), illetve további néhány revír vált ismertté a szomszédos Palocsán és Peres területen. Félő, hogy mint fészkelő faj a hathatós védelmi tevékenység hiányában rövid időn belül kipusztulhat. A Hortobágyon a Karinkón és a Nyírő-laposon fészkel az állomány döntő többsége. 2024-ben utóbbi helyszínen 13 pár nagy goda kezdett költésbe, de a fészkelések rendre tönkre mentek. Ennek legvalószínűbb oka, hogy a Szálkahalmi-erdő ezres mennyiségű vetési varjú kolóniájának tagjai még tojásos állapotban predálják a fészkeiket. Egy késői költés kapcsán, fészekvarsa segítségével egy tojó nagy godát sikerült megfogni és műholdas jeladóval ellátni. Ennek a madárnak a mozgása alapján tudható volt, hogy mikor keltek ki a fiókák (4 tojásból 3 fióka kelt ki), később valami történt és a tojó elhagyta a területet.
- Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) pár a Virágoskúti-halastavon idén a II/B tavon fészkelhetett, azonban tojásos fészke nem került elő és fiókákkal sem láttunk.
- Ürge *(Spermophilus citellus)* élőhelyet több alkalommal ellenőriztünk Mikepércsen, Hajdúbagoson, Konyáron, Nyírábrányban. Ott ahol korábban viszonylag jelentős állományok voltak pl. Monostorpályiban, Bagamérban, a létavértesi Nagy-legelőn, Penészleken nem volt fellelhető.

- Mezei pocok *(Microtus arvalis)* állománya a 2022. év második felében emelkedett elsősorban Fegyvernek, Örményes, Kuncsorba, Túrkeve térségében. A növekvő tendencia 2024-ben is folytatódott, Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyében. A hörcsög *(Cricetus cricetus)* vagy az ürge *(Spermophilus citellus)* állományának növekedését nem tapasztaltuk, sőt az utóbbi faj esetében a Tájegységben utolsó stabil állománya Jászapáti mellett található, a szolnoki állomány mindössze egy pár egyedre zsugorodott.

B.) Antropogén hatások

A megépült Felső-Tisza-Túri tározónak köszönhetően csapadékból származó és a Tiszából kivezetett vízből nagy felületű állóvizek keletkeztek (a tiszakóródi Halvány SVK terület is komoly vízmennyiséget kapott) és a csatornák is vízzel telitettek voltak.

Kállósemjén külterületén lévő Mohos-tó vízhiánnyal küzd a folyamatos mesterséges vízpótlás ellenére. A probléma súlyát jelzi, hogy a térségi talajvízszint-csökkenés átlaga 8 kút vízszintjét vizsgálva 2010. szeptember – 2023. szeptember között 3,19 m. 2023. decemberében fejezték be a tavat tápláló kút melléfúrásos felújítását, melynek köszönhetően napi több mint 500 m³ víz pótolható a tóba. Ennek hatására 2024-ben a talajvízszint csökkenő tendenciája megfordult, az átlagos talajvízszint 8 cm-rel újra nőtt.

A Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (továbbiakban FETIVIZIG) a tiszaszalkai zsilipen keresztül februárban vizet engedett a Beregbe, de ezt márciusban visszaengedték a Tiszába, ráadásul a fenékküszöbök maradéktalanul nem töltik be funkciójukat, így az áprilisi záráskor nem volt víz a csatornákban. Ennek okán a Szipa-főcsatornában minimális volt a vízszint, a Csaronda-főcsatorna egész évben száraz volt.

2024.02.13-án a WWF-el együttműködésben a FETIVIZIG a Beregi tározó kivezető műtárgyán keresztül vizet engedett a feltöltő rendszerbe a Makócsa-főcsatorna torkolatáig. Így víz került az itt található anyagnyerőkbe is.

A jellemzően mageredetű őshonos erdőállományokat érintő, az OVF-KÖTIVIZIG „Tisza hullámtér nagyvízi meder vízi meder vízszállító képességének javítása a szolnoki vasúti híd és Kisköre közötti szakaszon” (továbbiakban NVMR) projekt keretében 2019-2022 november között elvégzett inváziós fafajok gyérítésére irányuló munkák eredményeként a 2024. évben is egyértelmű probléma volt a sarj és mag eredetű amerikai kőris *(Fraxinus pennsylvanica)* és zöld juhar *(Acer negundo)* alkotta kefesűrűségű újulat. A hullámtéri erdőkben korábban is nagy számban jelen lévő idegenhonos inváziós fásszárúak újulata 1,5-2 méter magas rendkívül sűrű „cserje szintet” képeztek. Jóval kisebb kiterjedésben tapasztaltuk a problémát olyan őshonos erdőállományokban is, ahol nem történtek beavatkozások, ez arra utal, hogy az NVMR projekt időszakában jelentős mértékű volt a magszórás az idegenhonos fajok részéről, amelyekből kihajtott fiatal növények mostanra már rendkívül látványos állományokat képeztek. Ez két okból kifolyólag is jelentős gondot okoz. Egyrészt ezek alapján az NVMR projekt vízjogi engedélyhez nem kötött erdőket érintő beavatkozásai jelentős arányban rontották a hullámtéri lefolyási viszonyokat, hiszen a rendkívül intenzív tősarj képzés mellé nagymértékű mag eredetű újulat is megjelent, a fakitermelések miatt az árnyékoló hatás csökkent, ami eddig némileg visszafogta a magoncok gyors ütemű fejlődését. Másrészről több inváziós faj esetében a gyalogakác *(Amorpha fruticosa)*, amerikai kőris *(Fraxinus pennsylvanica)* és zöld juhar *(Acer negundo)* hármasa mellé, egyre nagyobb arányban jelenik meg és terjed az ezüstjuhar *(Acer saccharinum),* a nyugati ostorfa *(Celtis occidentalis),* a fehér eper *(Morus alba),* a fekete eper *(Morus nigra),* a magasabb övzátonyokon fehér akác *(Robinia pseudo-acacia),* az árnyékolás csökkenésének köszönhetően. Ez 5-10 év múlva válik érzékelhetővé, mivel az

őshonos fafajok felújulásának még nagyobb akadályát fogják képezni az inváziós fafajok. Szintén a beavatkozáson átesett erdőrészletekben tapasztalható a tapadó vadszőlő *(Partenocissus quinquefolia)* terjeszkedése is. Az NVMR projekt keretében több helyszínen történt övzátony visszabontás is, melyek területén a japánkeserűfű *(Fallopia japonica)*, valamint az amerikai alkörmös *(Phytolacca americana)* állományai jelentek meg.

Az árvízvédelmi töltések, karbantartási és kezelési gyakorlata az elmúlt négy évben negatív irányba változott. A vízügyi kezelő új, nagy teljesítményű szárzúzókat alkalmaz, ami a töltéseken, sok helyen megmaradt, változatos vegetációt homogenizálja. A késő tavaszi, kora nyári időszakban a kaszálások helyett is több helyszínen ezt a módszert alkalmazták. A 2024. évben a májusi időszakban, számos növényfaj virágzási időszakában végzett szárzúzások egyedileg egyeztetve állt meg a KÖTIVIZIG kezelésében lévő árvízvédelmi töltéseken. A munkálatokat a későbbi vegetációs periódusokra halasztották. A szeptember végén, októberben végzett, talajszintig történő szárzúzás az érzékenyebb növényfajok eltűnéséhez vezet, ugyanakkor a selyemkóró *(Asclepias syriaca)* és a gyalogakác *(Amorpha fruticosa)* terjedését elősegíti, hiszen sok helyen a szárzúzás során a talajfelszínt is roncsolják, a tájidegen gyomfajok számára ideális magágyat kialakítva.

A Tisza-tó 2024 elején a téli egymást követő árhullámok miatt, nem volt un. „téli" vízszintre beállítva. Jégborítottsága nem volt. A Tisza-tó ebben az évben „üzemi időben" normál nyári szint plusz 10 cm volt. A nyár folyamán több alkalommal csökkentették a vízszintet 20-25 cm-vel, ami vissza is töltődött. Novemberben kezdték el a téli vízszint beállítást, a szokásos szint alá engedték a vizet, majd két hét múlva a normál „téli" vízszintre emelték vissza.

A TIVIZIG vízgazdálkodási és vízügyi beavatkozásainak a természeti területekre és a védett természeti értékekre gyakorolt hatása igen nagy jelentőséggel bír. Több évtizede az említett víztereknek kizárólag a vízelvezető funkcióját működtették és működtetik ma is. 2024 tavaszán, a Kis-Körös csatornán a két zsilipet lezárták (Bojt és Váncsod). A tavaszi vízállás és az országhatáron túlról bejövő víz igen magas vízállásokat eredményezett mindkét műtárgynál. Hatása a vele szomszédságban lévő védett területek vízellátottságának javításában érezhető volt. Az év további részében a határon túli utánpótlás megszűnésével, illetve a drasztikus szárazsággal a megfogott víz hamar eltűnt.

Az idei évben is jelentős számban érkeztek öntözővíz kivételére, új rendszerek kiépítésére irányuló kérelmek az Igazatósághoz. Az öntözőberendezések üzemeltetése a zavarás miatt, különösen a túzokos élőhelyeken aggályos és a bizonytalan vízállású víztestek élővilágára gyakorolt hatás természetvédelmi szempontból kedvezőtlen. A természetvédelem érdekei ütköztek a gazdasági érdekekkel, a gazdálkodók igényeivel. A kérelmek pozitív elbírálása a természetvédelmi érdekek sérülését vonhatja maga után. Több esetben rétegvíz szivattyúzására épülő öntözési igények is felmerültek.

A különböző típusú élőhelyek, védett és Natura 2000 területeinek rendkívül mozaikos „amőbaszerű" elhelyezkedése miatt kiemelt hatótényező a mezőgazdasági művelés. Ebből adódik a nagymértékű szegélyhatás. Sok esetben tapasztalható még mindig a szegélyek elművelése, illetve megfigyelhető a különböző kemikáliák elsodródása. Az agrártámogatások rendszerét említeném meg, mint élőhelyekre ható és azokat befolyásoló tényezőt. Az agrár-környezetgazdálkodási program (AKG) hatását mindenképpen pozitívnak értékelhetjük, viszont a jelenlegi ciklus lejárt. Sajnálatos negatív hatása az átmeneti időszaknak, hogy nagyon sok célprogramban szerepeltetett lucernát törtek fel, ezáltal élőhelyeket vesztettünk, de remélhetőleg csak ideiglenesen.

5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Állatfajok

Díszes tarkalepke *(Hypodryas maturna)* Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II.,Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

A Debrecen-Nagycsere környéki erdőkben a fajnak egy közepes erősségű, stabilnak tűnő populációja él. A vizsgálati területről és a szomszédos erdőrészletekből már 2018 óta vannak szórványos adatai a fajnak. Egységes protokoll alapján végzett egyedsűrűség becslésére irányuló transzekt menti számlálás viszont csak a 2019-es évben vette kezdetét. Ebben az évben a változékony, csapadékos, gyakran alacsony (10-14°C) napi hőmérsékleti maximumok miatt alacsonyabb egyedszámban volt észlelhető a faj és a rajzási időszak is hamar lecsökkent. 2020-ban a kedvező időjárási körülményeknek köszönhetően a 3 mintavételi alkalommal összesen közel dupla annyi mennyiségű imágót (100 pld.) sikerült megfigyelni, mint 2019-ben (56 pld). Az idei évben (2023) a faj rajzása kb. 1,5-2 hetes csúszással kezdődött a korábbi évekhez képest a május közepi tartósan esős és hideg időjárásnak köszönhetően és a rajzásra is aszinkronitás volt jellemző, tehát nem volt kifejezett rajzáscsúcs és a repülési időszak hamar véget ért. Az egyedszámok a korábbi évekhez képest jelentősen lecsökkentek, aminek egyrészt oka lehet a kedvezőtlen időjárás, másrészt a vizsgálati helyszínen a faj élőhelyét jelentő szegélyekben történt cserjeirtás. Ebben az évben összesen 21 előfordulást rögzítettünk a biotikai adatbázisunkba

Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II.,Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

A nagy szikibagoly lepke állományainak, illetve állománynagyságának nyomon követését évi rendszerességgel végezzük az óballai, rákóczifalvai és az újonnan fellelt újszászi kocsordosokban. A rákóczifalvai élőhelyen 31 egyed rágását regisztráltuk, ami kimagaslóan jó adat a megelőző évekhez képest. Az újszászi élőhelyen sajnos meglehetősen kevés nyomát lehetett megtalálni a lepkének. A jelenlétének nyomait megtaláltuk júniusban a besenyszögi tápnövény állományban, és az állomány helyzete is jelentősen javult. Felmértük az állományát a kunmadarasi repülőtéren, Tiszaigar, Tiszaszentimre, Nádudvar térségében, kevés egyedet találtunk. Tiszaszentimrén a sziki kocsordos terület tulajdonosával egyeztettünk kíméleti területek kijelöléséről, ahol az idén sem történt kaszálás. Az ősz folyamán célzott felméréseket végeztünk az imágók repülésének időszakában. A Biharban növény termőhelyeinek nagy része magántulajdonú gyepen található. Egyre több gazdálkodóval felvettük a kapcsolatot és velük egyeztetve a sziki kocsordos foltokat kaszálatlanul hagytuk (Derecske, Telek). A faj egyik legnagyobb állományának otthont adó Hencidai-Csere-erdő területén ez évben sem volt kaszálás. Derecske-konyári gyepeken a nyár során rossz időben megválasztott kaszálás miatt drasztikusan visszaesett a nagy szikibagoly egyedszáma a nászrepülés időszakában. Pár egyedet rögzítettünk csak az előző évek felmérései alapján alapvetően kiemelkedően erős állományból.

Bánáti csiga (*Helicigona /Drobacia/ banatica*) Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II., Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

Célirányos kutatás ebben az évben a fajjal kapcsolatban nem történt. Élőhelyeit ellenőriztük a Szatmár-Beregben, jelentős változást nem tapasztaltunk.

Barát és cigányréce *(Aythya ferina) (Aythya nyroca)* Rendelkeznek elfogadott fajmegőrzési tervvel. A barátréce (*Aythya ferina*) /Védett, Madárvédelmi Irányelv II/A., Madárvédelmi Irányelv III/B./ és a cigányréce (*Aythya nyroca*) /Fokozottan védett, Madárvédelmi Irányelv I./

A két faj átvonuló állományának nyomon követése céljából mind a tavaszi, mind az őszi vonulás során - az országosan szervezett bukóréce-szinkronokhoz csatlakozva - célzott felmérést végeztünk a HNPI működési területének alkalmas élőhelyein. Tavasszal a faji sajátosságnak megfelelően - mivel a barátréce vonulási csúcsa korábbra esik - március közepén tartottuk a vonuló populáció adataira vonatkozó számolást. A felmérés során 105 különböző helyszínen a faj 3977 egyedét figyeltük meg, míg a cigányréce esetében 343 példány került a távcsöveink elé. Az április közepén történő szinkronszámlálás során pedig a későbbi vonulási csúccsal jellemezhető cigányréce egyedeire fókuszáltunk. A felmérés során 61 helyszínen cigányrécéből 853 egyedet -, míg barátrécéből 2009 egyedet jegyeztünk fel. A 2 faj közös szeptember közepi szinkronján 32 különböző helyszínen, 1404 barátréce és 1227 cigányréce egyedet észleltünk. 2024-ben a HNPI törzsterületén található, viszonylag szűk kiterjedésű Akadémia-halastó kiemelendő volt a 2 faj által használt őszi gyülekezőhelyek sorából. Csak ezen az egy tórendszeren 673 barátréce és 860 cigányréce egyed tartózkodott egy időben. A HNPI-TVŐ az átvonuló állományokon túl a fészkelő párokról is gyűjtött információt. A HNPI különböző tájegységeiben megfigyelt, fiókákat vezető tojók száma alapján elmondhatjuk, hogy barátréce esetében minimum 82 pár, míg a cigányréce esetében minimum 136 pár fészkelt a működési területünkön a tavalyi év során.

Fehér gólya *(Ciconia ciconia)* Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Madárvédelmi Irányelv I./

Védelme érdekében alapvető a szaporodó állomány éves számlálása, monitoringja. Ezen túlmenően folyamatos egyeztetéseket végzünk az áramszolgáltatóval az áramütéses helyszínek átalakítását kérve. A fiatal madarak kirepülése alkalmával számos sérüléses eset következik be. Ezeket a madarakat összegyűjtjük és - szükség esetén állatorvosi segítségnyújtást követően – igyekszünk biztosítani a szabadba történő visszajutásukat. Az OPUS TITÁSZ Áramhálózati Zrt. előzetes oktatáshoz köti a magasban végzett, természetvédelmi célú munkavégzést is, melyen sikeresen részt vettek munkatársaink. A fehér gólyákat érintő áramütéses eseteket minden esetben feljegyzésben rögzítettük. A feljegyzések alapján az őrszolgálat-vezető javaslatot tesz a tv-i szempontból is elfogadható hálózati beavatkozás mikéntjére az áramszolgáltatónak, mely kommunikációba a természetvédelmi hatóság is be van vonva. 2024-ben mintegy 90 esetben kezdeményeztünk a fajjal kapcsolatban beavatkozást, melyek túlnyomó része megvalósult, a maradék pedig 2025/2026 során lesz elvégezve. A működési területünkön a beérkezett adatok alapján 1355 fészekben volt regisztrált fiókanevelés, összesen 4156 fiókával. (Sajnos nincs minden település általunk ellenőrizve kapacitás hiányában). A kisvárdai, ibrányi, nyíregyházi, nagyecsedi, debreceni és tiszafüredi hulladéklerakókon folytattunk a fehér gólyák megfigyelését. 2024-ben a debreceni hulladéklerakónál megtörtént mintegy 800 méter nyomvonal hosszban a középfeszültségű elektromos szabadvezeték hálózat földkábeles kiváltása! Az oszlopok elbontása ugyan a 2025-ös évre lett beüzemelve, de a gólyák telelőhelyről történő visszaérkezésének kezdetére elvileg ez a munkafázis is a végére fog érni. Ibrányban nincs lakossági hulladék elhelyezés, ezért gólyák sem gyülekeznek. Augusztus közepére lezajlott a vonulás java, napi több száz madár váltotta egymást folyamatosan. 44 színes gyűrűs madarat olvastunk le.

Kis lilik *(Anser erythropus):* Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel, melynek felülvizsgálata jelenleg is zajlik. /Fokozottan védett, Madárvédelmi Irányelv I./

Az európai állománya 03.22-től 04.09-ig volt a Hortobágyon. A maximum 139 példány jelen esetben a teljes európai populációt jelenti. Őszi vonulásuk során 09.19-27. között sikerült őket megfigyelni - mindösszesen 46 példányt. Az aktív jeladós madarakból egy példány novemberben közép Törökországból feljött a Hortobágyra, mintegy két hétre, és ott a

térségben ekkor már jelen lévő nyugat-szibériai kis lilikekkel mozgott együtt. Ez az első bizonyított adat két populáció között egy helyen, egy időben történő előfordulásásra! A nyugat-szibériai állomány tagjaiból származó családok egyébként 10.14-től voltak jelen (maximum 69 példány 11.15-én) és teleltek be a szokásos térségben. A nyugat szibériai állományból a karcagi, kisújszállási, kenderesi, nagyiváni, tiszafüredi, kunmadarasi vadlúd-táplálkozó és éjszakázó helyein kis számban rendszeresnek előfordul. Folyamatos monitoring tevékenységek révén 25 alkalommal 58 példány kis liliket figyeltünk meg. Andaháza és Nagy-Nyomás területén a faj védelmét a pihenő és táplálkozó helyül szolgáló vizes élőhelyek fenntartásával valósítottuk meg, a fajt kizárólag Andaházán azonosítottuk, ahol legnagyobb példányszáma 4 volt.

Az európai kis lilik állomány védelmét célzó pályázat keretein belül területkezelési céllal szárzúzás, majd legeltetés történt a Szálka-ér és a Fecske rét területén. Megtörténtek a Bivalyos és az Akadémia tóegységek területén a földmunkák. Elmunkálták a vízelvezető árkokat, a vízkormányzást lehetővé tevő műtárgyak elkészültek. A fajmegőrzési terv egyeztetett, részünkről véglegesnek tekintett verzióját 2024. novemberében elküldtük jóváhagyásra, mely nem történt meg 2024-ben. A projekt címe: *Providing a climate resilient network of critical sites for the Lesser White-fronted Goose in Europe*. A projekt azonosítója: LIFE LWG Climate Resilience LIFE19 NAT/LT/000898)", tervezett befejezése 2025. augusztus 31.

Kék vércse *(Falco vespertinus)*: Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Madárvédelmi Irányelv I./

A hazai költő állományának mintegy harmada a működési területünkön költ.

Jászságban összesen 69 pár kék vércse költéséről van tudomásunk. A Jászságban 4 telepen kezdtek költésbe: Jászberény közigazgatási területén 3 telepen, 20 pár, Jászboldogházán sok kisebb telepen a következő megoszlásban: 40 sikeres költés, 8 sikertelen költés 1 költés esetben bizonytalan a sikeresség. Besenyszögön 12 pár költött sikeresen mesterséges költőládában a Hajdú Tamás által kezelt és felügyelt telepen. Túrkevén a Pásztói-legelőn 17 pár foglalt költőhelyet költőládában.

A Jászboldogházán található kék vércse telepeken történtek újbóli láda kihelyezések, a tavalyi havária esetben megszűnt költőhelyek kompenzálására, a területen továbbra is nagy problémát jelent az alkalmas, megfelelő korú és méretű fa egyedek, csoportok hiánya. A kihelyezéseket ezen a területen az MME kék vércse védelmi munkacsoportja koordinálja és végzi.

55 db kékvércse ládát készítettünk és helyeztünk ki az Egyek-pusztakócsi kékvércse telepekbe. Nagykunságban 99 pár kezdett költésbe. Állománya emelkedett. A Biharban enyhe állomány növekedést tapasztaltunk, 60 pár fészkelése vált ismertté. A vetési varjú terjeszkedésével egyre több varjúfészekből kerül elő kék vércse költés is. Zsákán egy eddig nem ismert éjszakázó helyet felvételeztünk, ahol 60 példányt számoltunk.

Szalakóta (*Coracias garrulus*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel./ Fokozottan védett faj, Madárvédelmi Irányelv I/

A Közép-Tisza Jászság Tájegységben a szalakóta ellenőrzött állománya 95 pár körül alakult. A Jászságban összesen 41 szalakóta odút ellenőriztünk, melyekből 29-ben sikeres költés volt. A Nagykunságban 116 pár költött, 30 db szalakóta odút készítettünk és újítottunk fel és helyeztünk ki. A Biharban költőállományának több, mint 90%-a mesterséges odúkban költ. Szabolcsban 46 költő párt regisztráltunk, melyből legalább 34 sikeres költés lett, és legalább 128 fióka repült ki.

Túzok (*Otis tarda*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Madárvédelmi Irányelv I./

Folyamatosan gyűjtöttük a faj biotikai adatait. Nyomon követtük a dürgést, illetve fészkelő tyúkok keresését is végeztük. Részt vettünk a szinkronszámlálásokon. A Nagykunságban maximum 6 kakas és 9 tyúk volt megfigyelhető a nagyiváni dürgőhelyeken. Telelési mozgalmak még az év elején és második felében a Botonáson, a Hegedűs-hát és a Sebes-ér térségében (maximum 52 példány) voltak. Ősszel a klasszikus tyúkcsapat Botonáson kezdett telelésbe, majd a Hegedűs-hátra, később a kis-bucsai részre rendeződtek át. Jelentősebb telelő hely januárban és februárban Karcagon, Asszonyszálláson volt, ahol maximum 30 tyúkot figyeltünk meg gyepen és repcén. Decemberben Karcagon, Disznóréten maximum 33 tyúk és 10 kakas volt repcén és zöld ugaron, valamint Sulymos, Sándorok területeken 2-4 kakas volt gyepen. Tavaszi, nyári időszakban Aranyos, Sándorok, Álom-zug, Sulymos területekről vannak megfigyeléseink. Költési időben a következő előkerülések voltak: Dusnok 2 költés, ahol védőzónák lettek meghagyva, csibés visszafigyelés itt nem volt. Kis-Rátán északi részén egy 1 csibés tyúk került elő kaszáláskor, védőzóna lett hagyva, fészekcsészét később megtaláltuk. Külső Ri-zugban 1 költés, mely sikeressége ismeretlen, mert nem tudtuk a csibét visszafigyelni. Borzas-halmi táblánál 1 sikeres költés. Laposszegben egy 1 csibés tyúkot lehetett megfigyelni. Telelés során főleg Meggyes, Boda-zug, Kis-Ráta területeken 9-27 példány túzok volt jellemző. A 2022-ben Tiszacsege Ürge-háton jelölt kakascsibe a jeladó adatai alapján hosszabb ideig tartózkodott az őrkerület különböző részein. Több alkalommal figyeltük meg a jeladós kakast. A Biharban Leginkább a szinkron számolások eredményei adnak támpontot az állomány becsléséhez, mely alapján stabil egyedszámról beszélhetünk. Elsősorban a „mag" területeken akár növekedés is elképzelhető, míg perem területeken inkább a felmorzsolódás jellemző (pl. Berettyóújfalu Pécsi-föld, Híd-köz). Több alkalommal is szokatlan helyen bukkantak fel egyedei. A Dél-Bihari Őrkerületben idén 11 fészkelő- és 7 csibés tyúk, valamint 2 fészek (tojásmaradványokkal) kerület elő. A 2023/2024 telén, Zsáka külterületén nagyfeszültségű vezetéknek ütközés következtében 8 madár pusztult el. Ezt a vezetékszakaszt idén áprilisban madáreltérítő berendezésekkel látták el. Berekböszörmény keleti oldalán, valamint Romániában az országhatárhoz közeli területeken idén is több alkalommal figyeltünk meg túzokokat. Az elmúlt évben észleltük először a falu és a határsáv közötti területen a jelenlétüket, illetve nem egyszer Romániában is. A terület használatuk nagy valószínűséggel a repce táblák elhelyezkedésével magyarázható. Sajnos mind a magyar, mind pedig a romániai területek igen intenzíven művelt mezőgazdasági táblák. Valószínűleg fészkelési helyként ezeket a részeket nem használják a tyúkok, többször próbálkoztam kereséssel sikertelenül. Sikeres költés volt a tetétleni területen, a pulykatelepi út mindkét oldalán legalább 3 fészek volt. A nyár végi kaszálásokkor 3 csibét találtunk. A volt tetétleni szeméttelepnél lévő gyepen egy fészket kaszáltak ki. Két tojás volt benne, mindkettő sértetlenül megmaradt. Dévaványára szállítottuk őket. Ezen a területen egy másik fészkelés is volt. Körülötte védőzóna lett kialakítva. A nagyrábéi kereszthodálynál és a bárándi külső bányánál is volt fészkelés. A sikeressége nem ismert.

Magyar földikutya (*Nannospalax hungaricus*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel./Fokozottan védett

A mezőtúri élőhelyei zavartalanok voltak, jelentősebb problémát nem tapasztaltunk. A Kunmadarasi repülőtéren a faj biztos jelenlétére utaló túrást 2024-ban már nem találtunk.

Felmértük a létavértesi Löszletörés földikutya-állományát. Kevés túrást találtunk. GPS-szel rögzítettük az idei összes még fel nem vett földikutya túrást a Monostorpályi legelőn és Hajdúbagos belterületén. A Hajdúbagosi legelőn jelentős probléma a legeltetés területi

arányossága. Egyes helyeken a legeltetés erősebb, míg máshol elhanyagolható mértékű. Ennek oka nagyrészt a szarvasmarha és juh általi legeltetés különbözősége, illetve az a tény, hogy a legelő bérlőinek nagy része egyben legelteti az állatokat így a terület közepén a bérlemények jelentősebben, míg a szélsők kevésbé vannak legeltetve. Másik gondot okozó probléma a cserjésedés.

Elszórtan inváziós fajokkal fertőzött a gyep 1-2 nagyobb gócponttal. Az idén egyszer történt innen földikutya áttelepítés a Monostorpályi legelőre, LIFE projekt keretein belül. A Hajdúbagosi –Földikutya-rezervátumban található stabil állományból 2024. őszén a HNPI saját vagyonkezelésében lévő Martinkai-legelő és Monostorpályi-legelő területekre további 10-10 egyed telepítettünk át a már meglévő állományokhoz. Az áttelepítést követő monitorozás annak sikerességét mutatja.

Nyugati földikutya *(Nannospalax leucodon):* Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel./Fokozottan védett

A mezőtúri élőhelyei zavartalanok voltak, jelentősebb problémát nem tapasztaltunk. A Kunmadarasi repülőtéren a faj biztos jelenlétére utaló túrást 2024-ban már nem találtunk.

Felmértük a létavértesi Löszletörés földikutya-állományát. Kevés túrást találtunk. GPS-szel rögzítettük az idei összes még fel nem vett földikutya túrást a Monostorpályi legelőn és Hajdúbagos belterületén. A Hajdúbagosi legelőn jelentős probléma a legeltetés területi arányossága. Egyes helyeken a legeltetés erősebb, míg máshol elhanyagolható mértékű. Ennek oka itt is nagyrészt a szarvasmarha és juh általi legeltetés különbözősége, valamint az, hogy a legelő bérlői nagyrészt egyben legeltetik az állataikat így a terület közepén található bérlemények jelentősebben, míg a szélsők kevésbé vannak legeltetve. Másik gondot okozó körülmény a cserjésedés.

Elszórtan inváziós fajokkal fertőzött a gyep 1-2 nagyobb gócponttal. Az idén egyszer történt innen földikutya áttelepítés a Monostorpályi legelőre LIFE projekt keretein belül.

Közönséges ürge *(Spermophilus citellus)*

A Jászapáti mg-i repülőtéren elvégeztük az Országos Ürgelajstromot, mely az NBMR protokollja szerinti mintaterületen történő ürge kotorék számolásáról szólt. Az ürge állománya továbbra is stabil, jelentős aktivitást mutatott a 2024-es évben. Az egyetlen megmaradt jászsági populáció azonban sérülékeny, - bár jelenleg nem ismert aktuális beruházási terv-, egy ilyen jellegű élőhely vesztés komoly problémát jelenthet az állomány számára. A Kondás-hodály környéki ürge állománya stabil, és a Szalai tanyánál is megfigyeltünk egy példányt. Terepi megfigyelések alapján szinte bizonyos, hogy a faj állománya tovább csökkent a Biharban. Ürge élőhelyet ellenőriztünk Mikepércsen, Hajdúbagoson, Konyáron, Nyírábrányban. Számos helyen ahol, korábban viszonylag jelentős állományok voltak most nem detektáltuk a jelenlétet pl. Monostorpályiban, Bagamérban, a létavértesi Nagy-legelőn, Penészleken. Felmértük Nyírábrányban a Kövendi-legelőn élő ürgepopulációt Nyírábrányban 900 használt üreget számoltunk, min. 250 példány élhet a legelőn. Új állományt találtunk Nyírmada területén, egy birkákkal legeltetett homoki gyepen. Számos hazai és nemzetközi partner összefogásával ismételten beadtuk a faj és élőhelyeinek védelmét célzó Citellus LIFE pályázatot. Ez főleg az élőhelyek kezelésére (pl. cserjeirtás) irányulna, illetve a zárttéri szaporítás lehetőségének megteremtése a cél. A pályázat az elbírálást követően tartalék listára tették.

Daru (*Grus grus*): Nem rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Védett/Madárvédelmi irányelv I. melléklet

A Hort térségében lévő daru kukorica szárzúzása két részletben történt meg. Ezres nagyságrendben használták a darvak és a vadlúd csapatok is.

Küszvágó csér (*Sterna hirundo*): Nem rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett/Madárvédelmi irányelv I. melléklet

A Hortobágyi-halastó/XI-es tavának szigetén küszvágó csérek (24 lakott fészek) kezdtek költeni, azonban a szigeten lévő növényzet erőteljes növekedésbe kezdett, ezért 05.24-én letakarítottuk a túlnőtt, gyomos foltokat. 07.01-én ismét gyommentesítettük, ami ezután már tudta biztosítani a megfelelő kopárságot a küszvágó csér költés befejeződéséig.

Lápi póc (*Umbra krameri*): Nem rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett/Élőhelyvédelmi irányelv II. melléklet

A Hortobágy Tájegység területén tavaly előkerült lápi póc állomány további élőhelyének felderítése érdekében Sallai Zoltán három nap volt jelen a tájegységben és a Magdolna-éren számos helyen kerültek elő példányai (20+), melyekből a mintavételezés történt genetikai vizsgálathoz, az adatok az OBM felületén rögzítve lettek.

Növényfajok

Egyhajúvirág (*Bulbocodium vernum*) Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett/

Az újlétai egyhajúvirág állományban jó virágzás volt az idén. 2706 virágzó példányt észleltünk. Ez az elmúlt 20 év harmadik legjobb virágzása volt. Az újlétai egyhajúvirágosban két kutatási kvadrátnál lekaszáltuk és lehordtuk a füvet. Egy kaptárnyi méhet szállítottunk az újlétai egyhajúvirágosba a beporzás elősegítése céljából februárban, amit március végén szállítottunk vissza.

Magyar kökörcsin *(Pulsatilla flavescens)* Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel/Fokozottan védett, Élőhelyvédelmi Irányelv: II. és IV./

A magyar nőszirmok *(Iris aphylla subsp. hungarica)* virágzása idén gyenge volt. Területbejárás közben a Vámospércsi Farkasvölgye Vadásztársaság munkatársaival a Vámospércs 0737/4 a hrsz.-ú, erdőművelési ágú ingatlan tisztásán viszonylag jelentős magyar nőszirom állomány új élőhelyét találtuk. Az állomány részletes felmérése 2025 évben történik meg, összekötve a NBmR felméréssel.

Réti angyalgyökér *(Angelica palustris)*: Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II.,Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

Petneháza külterületén a LIFE IP pályázat élőhelykezelési munkái többek között a faj megőrzését, életterének a bővítését szolgálják. A korábbi beavatkozási helyszíneken tapasztaljuk a faj megjelenését. Ebben az évben összesen 2 előfordulási helyről 252 egyed került be a biotikai adatbázisunkba.

Tátogó kökörcsin (*Pulsatilla patens*) Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II. és IV./

Folytatódott a veszélyeztetett faj egyetlen, bátorligeti állományának *ex situ* kerti szaporítása. Az aktuális év csekély magprodukciója miatt csak kisszámú termés állt rendelkezésre.

Babérfűz (*Salix pentandra*) Védett,

Nyírségi szaporítóanyagból *ex situ* szaporítást végezünk, amelynek eredményeként 2024 őszén már több nyírségi területre (Álmosd, Bátorliget, Kokad, Létavértes, Nyírábrány, Újléta) így nevelt csemetéket ültettünk vissza (az adott térségből származó genetikai

állománnyal). A beregi lelőhelyekről szaporítóanyag begyűjtés történt. Az eredmények egyelőre bíztatóak, a megfelelő élőhelyekre erős csemeték folyamatos visszatelepítését lehet így biztosítani, megerősítve és fenntartva a természetes populációkat, figyelembe véve a kétlaki faj ivari arányait is.

Magyar nőszirom (*Iris aphylla subsp. hungarica*) Nem rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II., Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

Középfeszültségű oszlop felmérés:

A HNPI-01027/2025-es adatszolgáltatásunk alapján 2024-ben 1210 oszlopot ellenőriztünk, 222 esetben regisztráltunk madárpusztulást, 39 faj, összesen 242 egyedét találtuk meg, köztük védett és fokozottan védett fajokét, melyek pusztulása a szabadvezeték hálózathoz köthető.

Újdonság volt ebben az évben, hogy egyre többen már az OBM felületen erre a célra létrehozott adatgyűjtést használták a munka során. Az előző évek gyakorlatának megfelelően a természetvédelmi őrszolgálat-vezető tartotta a kapcsolatot az átalakítási ügyekben az áramszolgáltató vállalatokkal és a hatóságokkal.

5.4.3. Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése

Természetvédelmi oltalom alatt álló fajok, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó fajok kapcsán észlelt illegális cselekmények összefoglalása. Részletezve a 9.3, illetve a 9.4 fejezetben lesznek az esetek.

Érintett Tájegység	**Illegális cselekmény ismertetése**	**Érintett faj/fajok**	**Egyedszám**	**Cselekmény megnevezése**	**Példányok sorsa**	**Büntetés mértéke**
BTE	gondatlanságból elkövetett természetkárosítás vétsége	védett búbos banka (*Upupa epops*)	9 élő és 14 elpusztult példány	élesre állított létrás csapdában befogás	15 pd elpusztult, 8 pd szabadon engedve	Berettyóújfalui Rendőrkapitányság Pocsaj Rendőrőrs nyomozás folyamatban. Természetvédelmi hatóság eljárása ennek okán érdemben nem zárult le.
HTE	természetkárosítás büntettének megalapozott gyanúja	fokozottan védett fehér gólya (*Ciconia ciconia*)	1 pd	sebzett lövés	elpusztult	Hajdúnánási Rendőrkapitányság nyomozása folyamatban. Természetvédelmi hatósági ellenőrzés felfüggesztve.
NYSZBTE	természetkárosítás büntettének	fokozottan védett fekete gólya	1 pd	természetvédelmi hatóság fészkelőhelynél elrendelt	Madárkórházba szállítva	Természetvédelmi hatósági eljárás eredményekén

Érintett Tájegység	Illegális cselekmény ismertetése	Érintett faj/fajok	Egyedszám	Cselekmény megnevezése	Példányok sorsa	Büntetés mértéke
	megalapozott gyanúja	(*Ciconia negra)*		gazdálkodási korlátozásának megsértése (tarvágás)		t 300.000 Ft birság lett kiszabva. Bűntetőfeljele n-tés nem történt, a jogsértés zavarást okozott

5.4.4. Védett és közösségi jelentőségű fajok kártételei

Természetvédelmi szempontból jelentős változás 2021-ben, hogy a Magyar Közlönyben megjelent az agrárminiszter 38/2021. (X. 21.) rendelete, mely a vadlúd vadászati idény Tiszántúlra vonatkozó időbeni korlátait helyezi hatályon kívül, illetve a nyári lúd esetén egy hónappal kitolja a vadászati idényt.

2024-ben csökkent a megkeresések száma, mindössze 18 különböző esetben érkezett hozzánk védett fajok mezőgazdasági kártétele miatt (tavaly 25 esetben, seregély, daru és varjú jellemzően), további 11 esetben (tavaly 16 esetben) kértek idényen kívüli riasztáshoz, gyérítéshez engedélyt vadlúdcsapatok kapcsán (melyben a vadászható fajok mellett védett és fokozottan védett fajok is jelen voltak). Károkatona gyérítési, riasztási kérelem is érkezett 38 esetben, ami jelentős növekedés tavalyi évhez képest, amikor 21 esetben keresték meg az Igazgatóságot.

Megjegyzendő, hogy tapasztalataink szerint a vadludak a megfelelő technológiával és időben elvetett gabonában általában nem tudnak nagy károkat okozni, mivel érkezésük idejére a csíranövények annyira megerősödnek, hogy a legelő libák nem tudják azokat kihúzni, csak a tetejét csípik le a növénynek, mely később ettől még jobban „bokrosodik", megerősödik. (Régen nem véletlenül legeltették a vetést, ha megfelelőek voltak a körülmények pl. fagyott talaj). Nagymértékű vadlúdkár abban az esetben fordulhat elő, ha a növények nem erősödtek meg eléggé, így azoknak nem csak lecsípi a tetejét a liba, hanem gyökerestül ki is húzza, ekkor a növény már nem tud regenerálódni. Ennek oka, az őszi aszály, a nem megfelelő vetéstechnológia (nem dolgozzák be a magokat a földbe, azok nem jutnak elég mélyre, így azokat a madarak a felszínről szedik össze, illetve a növény nem tud elég erősen gyökeret vetni), a túl késői vetés (emiatt a növény nem tud kellően megerősödni, mire a ludak ideérnek), illetve ha a talaj túl nedves (emiatt könnyen kihúzzák az állatok a növényt).

Ide sorolható még a hód (*Castor fiber*) jelenléte miatti problémakör. Bár az eurázsiai hód jelen van Igazgatóságunk működési területén szinte minden nagyobb vízfolyás mentén, jelenleg még nincs fokozott mértékű probléma az élettevékenységei kapcsán. Humánus és etikus elejtéséhez, illetve állományszabályozásához az engedélyező hatóság kérdésére jellemzően hozzájárultunk 2024-ben is.

Általánosságban az emberi jelenléttel járó riasztási tevékenységeket javasoljuk a hatóság részéről előírni, tapasztalataink szerint az emberi jelenlét az, ami a leghatékonyabb riasztó módszer.

A seregély nagyobb csapatokba a kora nyári időszakban verődik össze, s ilyenkor okozhat károkat jellemzően gyümölcsösökben. Különös körültekintést igényel a riasztásuk, mivel

ugyanebben az időszakban szoktak megjelenni a védett pásztormadarak (*Pastor roseus*), akik a seregélyek rokonságába tartoznak és vegyülnek is a seregélycsapatokkal.

A vetési varjú legjellemzőbb kártétele, hogy kiforgatja, kiveri az ún. „szög" fenológiai fázisban lévő kukorica vetőmagot, ezért az ismert kolóniák közelében kerülni kellene a kukorica vetését. Riasztásra a hagyományos, hanghatáson és vizuális elrettentésen kívül alkalmazható még madárriasztó eszköz (pl, műsas sziluett), azt azonban figyelembe kell venni, hogy a varjúfélék intelligensek, gyorsan tanulnak, így a rendszeres felügyelet nélküli, kiismerhető riasztási módok várhatóan hatástalanok lesznek. Viszont a kombinált, állandó őrzés mellett kivitelezett riasztás hatásos lehet.

A panasszal érintett faj	**A panaszban szereplő kártétellel érintett termény, állatfajta stb.**	**A panasz szerinti kártétel dátuma (amennyire meghatározható, legalább hónapra)**	**Termény esetén a kártétellel érintett terület nagysága (ha)**	**Állatállományban okozott kártétel esetén a károsított példányok száma**	**A panaszban szereplő kártétel panasz szerinti mértéke (Ft)**
vadlúd fajok	jellemzően búza, árpa	március-április	nincs adat	-	nincs adat
vetési varjú	jellemzően kukorica, búza, napraforgó	március-augusztus	nincs adat	-	nincs adat
nagy károkatona	halállomány		-	nincs adat	nincs adat

Panasszal kapcsolatos intézkedések:

A panasszal kapcsolatos intézkedések	**Volt-e helyszín-bejárás (I/N)**	**az NPI véleménye szerint a panasz szerinti kártétel (Ft) hány %-a valós (beleértve, hogy azt védett, közösségi jelentőségű faj okozta-e)**	**A tulajdonos által megtett megelőző intézkedés és ennek megfelelősége az NPI szerint**
tájékoztatás, adott esetben idényen kívüli vadászati tevékenység támogatása	I	véleményünk szerint a kártétel a vetemény ezen fejlődési időszakában nem megállapítható és kérésünk ellenére gazdálkodói visszajelzés sem érkezett annak mértékéről betakarítás után	tapasztalatunk szerint a gazdálkodó rendszerint nem is próbálkozik riasztási tevékenységgel, hanem közvetlenül az illetékes vadászattársasághoz fordul
tájékoztatás és riasztási tevékenység engedélyezése	I	egyes esetekben valóban előfordulhat károkozás, azonban annak mértéke nem tisztázott	egyes esetekben valóban riasztási tevékenység ellenére is megfigyelhetőek madarak a veteményen, több esetben azonban későn kérik meg az engedélyt, illetve sokszor nem megfelelő szervhez (pl. mezőőri szolgálat) fordulnak a károkozás megelőzése érdekében

tájékoztatás, illetve riasztási és adott esetben gyérítési tevékenység támogatása	I	részben valóban történik károkozás, azonban annak mértéke véleményünk szerint eltúlzott gazdálkodói oldalról	rendszerint időről időre megkérik a riasztási és gyérítési engedélyt

5.5. Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek

2024-ben az elfogadott formátumnak megfelelő IAS jelentést szolgáltatta a HNPI (HNPI-00311-2/2025 i.sz. – 419 elterjedési adat (+105 adat inváziós fajok kezeléséről)). Ez 22 faj előfordulását tartalmazta: *Acer negundo, Ailanthus altissima, Ameiurus melas, Amorpha fruticosa, Asclepias syriaca, Calamagrostis epigeios, Celtis occidentalis, Elaeagnus angustifolia, Fraxinus pennsylvanica, Lepomis gibbosus, Ondatra zibethicus, Orconectes limosus, Padus serotinus, Percotus glehni, Phytolacca americana, Prunus serotinus, Phytolacca americana, Pseudorasbora parva, Robinia pseudoacacia, Solidago gigantea, Solidago sp, Sporobolus cryptandrus, Trachemys scripta elegans*

5.6. Természetvédelmi mentőtevékenység

	mentett egyed	**ebből fokozottan védett madár**	**emlős**	**ebből fokozottan védett emlős**	**egyéb gerinces**
pld	520	250	4	0	1

Az Igazgatóság 3 telephelyén szervezi a sérült, legyengült madarak és egyéb állatfajok gyűjtését, alapvető egészségügyi kezelését, repatriálását. A mentőtevékenységet a működési területünkön elsősorban a TVŐ tagjai látják el. Tárgyévben összesen 39 faj 520 egyede lett beszállítva a három mentőközpontunkba. A leggyakoribb fajok a Sasközpontban: parlagi sas (9), vörös vércse (7), Góréson: fehér gólya (157), vörös vércse (128), Malomházán: fehér gólya (48) és rőt korai denevér (46) voltak. A sérült állatok leggyakoribb bekerülési oka a végtagsérülések, valamint több esetben legyengült, fészekből kiesett fióka volt a mentés tárgya. A fokozottan védett fajokra vonatkozó adatokat a mentőközpontoknál részletezzük. A mentőtevékenység során a felhasznált munkaórára és a futott kilométerre vonatkozóan nyilvántartást nem vezetünk, a becslés alapjául a beszállított sérült állatok száma és a mentőközpontok őrkerületektől mért átlagos távolsága szolgált. Becsült munkaóra a fészkelési, fiókanevelési időszakban az elmúlt évhez hasonlóan átlag 15-18 munkaóra/hónap/őr. Becsült futott kilométer fészkelési, fiókanevelési időszakban az idei évben szintén átlag 250-300 km/hónap/őr.

Sasközpont: 2024-ben 19 faj, összesen 46 - különféle sérülést szenvedett – egyede lett beszállítva. Közülük 43 példány a TVŐ mentő tevékenysége révén. A mentett egyedek közül 24 példány felépülést követően el lett engedve, 14 példány elpusztult, 6 példány a Sasközpontban maradt, 2 példány a Fővárosi Állat és Növénykertben kapott további állatorvosi segítséget (közülük 1 példányt később visszahelyeztünk a Sasközpontba, ahol elpusztult). 8 fokozottan védett faj 17 egyedén tudtunk segíteni.

Sasközpont (Jászberény)					
Státusz	**Madár**	**Ebből fokozottan védett madár**	**Emlős**	**Ebből fokozottan védett emlős**	**Egyéb gerinces**
1 pld elpusztult	csóka				
1 pld elpusztult	darázsölyv	FV			
2 pld elpusztult, 1 pld repatriálva	egerészölyv				
1 pld elpusztult	erdei fülesbagoly				
4 pld repatriálva	fehér gólya	FV			
1 pld repatriálva	füleskuvik	FV			
2 pld elpusztult	gyöngybagoly	FV			
1 pld repatriálva			keleti sün		
1 pld elpusztult	kerecsensólyom	FV			
1 pld elpusztult			korai denevér		
4 pld repatriálva	kuvik	FV			
1 pld elpusztult	macskabagoly				
1 pld elpusztult	molnár fecske				
5 pld repatriálva	nagy fakopáncs				
1 pld repatriálva, 1 pld elpusztult, 1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK, 6 pld a Sasközpontban maradt	parlagi sas	FV			
1 pld repatriálva	sarlósfecske				
1 pld elpusztult	tengelic				

Sasközpont (Jászberény)					
Státusz	**Madár**	**Ebből fokozottan védett madár**	**Emlős**	**Ebből fokozottan védett emlős**	**Egyéb gerinces**
1 pld elpusztult	vándorsólyom	FV			
6 pld repatriálva, 1 pld elpusztult	vörös vércse				

Górési Madármentő állomás: 17 faj 322 egyede érkezett 2024-ben az állomásra. Közülük 262 példányt engedhettek szabadon kollégáink, 3 fióka műfészekbe lett kihelyezve, 14 példány nem élte túl a sérüléseit, 25 egyed a Fővárosi Állat és Növénykertben kapott további állatorvosi segítséget. 10 példány a mentőállomáson maradt felépülésükig, 8 példány pedig a Malomházi Vadasparkba lett szállítva. 8 fokozottan védett faj 167 egyedén tudtunk segíteni. Nagy számban hoztak be fehér gólyát, összesen 146 egyedet, melyből 43-at a HNPI természetvédelmi őrei mentettek.

Górés-tanya Madármentő állomás					
Státusz	**Madár**	**Ebből fokozottan védett madár**	**Emlős**	**Ebből fokozottan védett emlős**	**Egyéb gerinces**
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	bütykös hattyú				
2 pld elpusztult, 5 pld repatriálva	egerészölyv				
1 pld repatriálva	erdei fülesbagoly				
4 pld elpusztult, 123 pld repatriálva, 9 pld Górés-tanyán elhelyezve, 16 pld továbbküldve kezelésre FÁNK, 5 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	fehér gólya	FV			
3 pld repatriálva, 1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	fekete gólya	FV			
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	feketerigó				
4 pld repatriálva	héja				

Górés-tanya Madármentő állomás					
Státusz	**Madár**	**Ebből fokozottan védett madár**	**Emlős**	**Ebből fokozottan védett emlős**	**Egyéb gerinces**
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	holló				
1 pld repatriálva, 3 pld elpusztult, 1 pld Górés-tanyán elhelyezve, 1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	karvaly				
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK			közönséges denevér		
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK, 2 pld repatriálva, 1 pld elpusztult	kuvik	FV			
1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	nagy kócsag	FV			
3 pld műfészekbe kihelyezve	parlagi sas	FV			
1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	rétisas	FV			
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	szalakóta	FV			
1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	vándorsólyom	FV			
123 pld repatriálva, 4 pld elpusztult, 1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	vörös vércse				

Malomházi Vadaspark: 2024-ben 30 faj 152 egyedét láttuk el. Nagy részét, 131 egyedet természetvédelmi őrök szállították be. 39 példány szabadon lett engedve, 23 példány repatriálása folyamatban van, 66 példány tovább lett küldve kezelésre, 18 példány repatriálása nem lehetséges, a Malomházi Vadasparkba lettek elhelyezve, valamint 6 példány elpusztult. 10 fokozottan védett faj 66 egyedén tudtunk segíteni.

Malomházi Vadaspark					
Státusz	**Madár**	**Ebből fokozottan védett madár**	**Emlős**	**Ebből fokozottan védett emlős**	**Egyéb gerinces**
1 pld repatriálva	balkáni gerle				
1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	barna rétihéja				
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK, 1 pld repatriálva	bíbic				
7 pld repatriálva	böjti réce	FV			
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK, 1 pld elpusztult	egerészölyv				
5 pld repatriálva	erdei fülesbagoly				
18 pld repatriálva, 22 pld repatriálása folyamatban, 8 pld továbbküldve kezelésre	fehér gólya	FV			
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK			Fehértorkú denevér		
2 pld továbbküldve kezelésre FÁNK, 1 pld elpusztult	füsti fecske				
2 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve, 1 pld elpusztult	gyöngybagoly	FV			
1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	holló				
1 pld repatriálva	Kabasólyom				
1 pld elpusztult	kakukk				
1 pld repatriálva, 1 pld Górés-tanyára szállítva	karvaly				

Malomházi Vadaspark					
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	kékvércse	FV			
1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	kerecsensólyom	FV			
2 pld repatriálva	kuvik	FV			
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	lappantyú				
5 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve					mocsári teknős
1 pld repatriálva	molnárfecske				
1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	nagy kárókatona				
1 pld elpusztult, 1 pld továbbküldve kezelésre	nagy kócsag	FV			
2 pld repatriálva	örvös galamb				
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK, 1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	rétisas	FV			
46 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	rőt korai denevér				
1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	szürke gém				
1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	uráli bagoly	FV			
1 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve	vándorsólyom	FV			
3 pld Malomházi Vadasparkban elhelyezve, 1 pld elpusztult, 3 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	vörös vércse				

6. Saját vagyonkezelésű területeken folyó tevékenység

Saját vagyonkezelésű területek

Művelési ág	Tárgyévben vagyonkezelésbe került (ha)	Tárgyévben vagyonkezelésből kikerült (ha)	Összkiterjedés (ha)	Saját használatban		Használatba adva[3]	
				Ha	%	Ha	%
Szántó	2,1984	0	5833,5505	1285,875	22	4547,6755	78
Rét	23,5126	0	2534,6433	799,2113	32	1735,4320	68
Legelő	22,3342	295,2756	75 985,1512	8051,0739	11	67934,0773	89
Kert	0	0	0,2795	0,2795	100	0	0
Szőlő	0	0	1,8443	1,8443	100	0	0
Gyümölcsös	0	0	3,0827	3,0827	100	0	0
Nádas	57,1735	0	1658,2557	1566,4391	94	91,8166	6
Halastó	61,5971	0	1480,1366	1345,6923	91	134,4443	9
Erdő	33,8737	0	8043,9201	8043,9201	100	0	0
Fásított terület	0	0	99,6810	77,0807	77	22,6003	23
Kivett	2,0567	0	7387,4848	5311,7426	72	2075,7422	28
Összesen:	**202,7462**	**295,2756**	**103028,0297**	**26486,2415**	**26**	**76541,7882**	**74**

6.1. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védettségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)

A HNPI 2024. évben a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvényben (továbbiakban: Vszt.) rögzített feladat végrehajtására - azaz védett, védelemre tervezett területek állami tulajdonba vételére - nem kapott költségvetési forrást. A HNPI költségvetési helyzete nem tette lehetővé a saját forrásból való ingatlanvásárlást.

2024-ben az HNPI elővásárlási jog gyakorlása révén és egyéb forrásból nem vásárolt ingatlanokat a Magyar Állam javára.

A Magyar Állam képviseletében eljáró NFK (később jogutódlás miatt Agrárminisztérium Nemzeti Földalap) és a HNPI között vagyonkezelési szerződés módosítás két esetben történt.

A 2024-es évre vonatkozó, a HNPI vagyonkezelésébe tartozó területek változásai:

- a Magyar Állam képviseletében eljáró NFK, mint Vagyonkezelésbe adó és a HNPI, mint Vagyonkezelő között 2024.02.14. napján kelt, VKM-2024/238 számú Vagyonkezelési

[3] Természetvédelmi kezelés haszonbérlet, valamint megbízás formájában.

szerződés módosítása vagyonkezelői jog részleges megszüntetése érdekében tárgyú megállapodás alapján a HNPI vagyonkezelői joga megszűnt a Görbeháza külterület 011/11 hrsz-ú, legelő művelési ágú, 63,9375 Ha területű, 160,79 Ak értékű, és a Görbeháza külterület 023/28 hrsz-ú, legelő művelési ágú, 231,3381 Ha területű, 520,67 Ak értékű ingatlanokra vonatkozóan. A Magyar Állam képviseletében eljáró Agrárminisztérium Fgf/592-1/2023. iktatószámú, 2024.01.22. napján kelt nyilatkozattal ezen ingatlanokat érintően jóváhagyta a vagyonkezelési szerződés részleges megszűnése érdekében a vagyonkezelési szerződés módosítását.

- a Magyar Állam képviseletében eljáró Agrárminisztérium (Nemzeti Földalap), mint Vagyonkezelésbe adó és a HNPI, mint Vagyonkezelő között 2024.09.13. napján kelt VKM-2016/82 számú Vagyonkezelési szerződés módosítása tárgyú megállapodás alapján létrejött a HNPI vagyonkezelői joga a Bagamér 0224/13, Bagamér 0242/3, Csaroda 042, Csaroda 044/2, Csökmő 0131/12, Egyek 0602/4, Esztár 0183/13, Hajdúszoboszló 0804/4, Hortobágy 02308/3, 02308/4, 02309/1, 02309/2, 02309/3, 02309/4, 02309/5, 02331/2, Ibrány 0398/1 hrsz-ú ingatlanok 1/1 tulajdoni illetőségére, a Hortobágy 01463, 01464/1, 01464/2 hrsz-ú ingatlanok ½ tulajdoni illetőségére, továbbá a Nagykálló belterület 811 hrsz-ú ingatlan 493/1440 tulajdoni illetőségére nézve. Az Agrárminisztérium az NFA tv. 20.§ (3) bekezdésben biztosított jogkörében FÖGAF-60/1/2024 számon, 2024.06.26. napján kelt nyilatkozatában hozzájárult az ingatlanok vagyonkezelésbe adásához.

2024. évben a haszonbérleti szerződések és megbízási szerződések tekintetében alábbi változások voltak:

- 34 db haszonbérleti szerződést kötöttünk, melyek esetében a bérleti szerződés tárgyát érintő terület térmértéke nem haladja meg az 5 hektárt, melyek közül 14 db 2025.01.01. napjával lépett hatályba;
- 473 db természetvédelmi kijelölés útján történő haszonbérleti szerződést kötöttünk 2024. évben, melyek közül 94 db 2025. évben lép hatályba;
- 4 db haszonbérleti szerződés lett megszüntetve a bérlő általi jogszerű felmondás okán;
- 32 db haszonbérleti szerződés lett közös megegyezéssel megszüntetve;
- 644 db haszonbérleti szerződés szűnt meg a haszonbérleti szerződés időtartamának lejárata miatt;
- 7 db haszonbérleti szerződés lett megszüntetve Polgári Jogi Társaság (a továbbiakban Pjt.) keretében, azonban a kivált Pjt. tag által korábban használt területet a Pjt.-ben bennmaradó tagok tovább hasznosítják;
- 94 db NFA. törvény 18. § (5) bekezdés szerinti megbízási szerződést kötöttünk, melyek közül 72 db szerződés 2025.01.01. napjával lépett hatályba.
- A haszonbérleti szerződésekben foglalt kötelezettségek ellenőrzése 2024. évben összesen 17 esetben történt. Ezt a feladatot a Birtokügyi Csoport és a TVŐ tagjai együttesen végzi. Ennek eredményeként 10 db birtoktest esetén küldtünk ki felszólítást (ezek oka többnyire: tisztítókaszálásra való felszólítás, legeltetésre való felszólítás, cserjeirtásra való felszólítás).

A tájegységekben megvalósult, vagy éppen elmaradt területkezelések kifejtése, indoklása, eredménye:

A tájegységeket érintő Élőhely-rehabilitációs, Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek részletezésére a szakmai beszámoló 5.2. és 5.3 pontja tartalmazza, míg az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenység kifejtése az 5.5. pontban, míg a HNPI vagyonkezelésében álló erdőterületek kifejtése a 6.3. pontban történt meg, ezért ebben a pontban a HNPI-vel szerződött partnerek vonatkozásában teszünk megállapítást.

A haszonbérleti és megbízási szerződések esetében a speciális kezelési előírások során generálisan elmondható, hogy a gyepeken legeltetés és kaszálás, a szántókon szántóföldi növénytermesztés lett előírva. Amennyiben van kaszálásra vonatkozó területi, mennyiségi korlátozás, akkor az a szerződésben külön részletezésre kerül. A legeltethető állatok faja, állategységre vonatkozó előírások és a szántó területeken termeszthető növények lettek rögzítve, melyet a földhasználóknak be kell tartaniuk.

Gyepkezelés, legelő használat:

A BTE esetében elmondható, hogy a 2024. évben is hatványozottan jellemző probléma az aszály volt, illetve a laposok, szikes mocsarak kiszáradása. Az év első felének időjárását a szokatlanul magas hőmérséklet jellemezte. Ez észrevehetően megzavarta a növények nyugalmi fázisát, a vegetáció fejlődése két-három héttel a megszokott előtt járt. A nyár időjárását hosszan elhúzódó, hőhullámok és egyre fokozódó aszály jellemezték, ami a vegetáció számára jelentős hő stresszt okozott. Nemcsak a gyengébb termőképességű szikesek, hanem a jobb adottságú területek is felsültek. A tartós aszály a jellemző vizes élőhelyek (szikes mocsarak, sásrétek, zsombékosok) növényzetének átalakulásához, egy megnövekedett legeltetési nyomás mellett gyomosodásához vezethet. A gyepek idő előtti kisülése a legeltethető állatlétszám idő előtti takarmányozásához vezetett több helyen is. Ugyanakkor a bőséges szeptemberi csapadék után a gyepek kisarjadtak, így ismét megfelelő minőségben és mennyiségben állt rendelkezésre legeltethető gyep. Emellett tovább folytatódott a már évek óta látott tendencia, hogy a gazdálkodók egyre inkább rákényszerülnek az idényen túli legeltetésre ez a jelenlegi aszályos idő mellett a gyepek további degradációjához, elszegényedéséhez vezethet. Évek óta tartó jelenség a gyepeken egyre nagyobb mennyiségben, sokszor sűrű állományokban megjelenő, terjedő mezei aszat (*Cirsium arvense*) és szamárbogáncs (*Onopordum acanthinum*). Noha, ezen fajok jelenléte bizonyos típusú legelőkön „normálisnak”, akár kedvezőnek is tekinthető, megnövekedett mennyiségük természetvédelmi és gazdálkodási problémákat is felvethet. Az aszatosodás miatt megnövekedett igény a tisztítókaszálásra szintén problémás lehet természetvédelmi szempontból. A jelenség mögött feltételezésünk szerint a gyepek szárazodás miatti degradációja illetve a száraz állapothoz nem adaptálódott legeltetés (rendszeres túlhasználat) állhat. A kaszálások súlypontja a kisült gyepek helyett bizonyos helyszíneken áthelyeződik a mélyebb fekvésű, sajnos gyakorta a zsombékos rét jellegű társulásokra (magassásos). Ez a gyakorlat természetvédelmi szempontból nem elfogadható. A HTE soraiban az ároktői Nagy-Kácsa kezelésében a tervezetthez képest némi változás állt be 2024-ben. A nyár derekán végzett kaszálás rendben megvalósult a hullámtéri gyepen, majd a bálák biztonságos kiszállítására is sor került. Ezt követően azonban a gazdálkodó partner egyéb területeken történő legeltetési lehetőségei, az állat szállítás felmerült nehézségei miatt 2024-ben nem történt legeltetés a területen. A beavatkozás elmaradásának kompenzálása érdekében ősszel a használt gyep teljes felületén szárzúzás volt, amely a sarjadó gyalogakác visszavetése miatt elengedhetetlennek látszott. természetvédelmi szempontból a területek időnként változó hasznosítása hasznos lehet, de 2025-ben szándékozunk visszatérni a kaszálásos és legeltetéses használathoz.

Szántóföldi növénytermesztés, élőhely-fejlesztés:

Több saját vagyonkezelésű terület is haszonbérleti szerződéssel, vagy termőfölddel kapcsolatos hasznosítási kötelezettség teljesítésére irányuló megbízási szerződéssel hasznosításba van adva. Ezen területek egy részén gyeptelepítést tervezünk, melyek előkészítése (lucernavetés) már megtörtént. Legnagyobb kiterjedésű szántó átalakítási projektterületünk Kállósemjén külterületén található, valamint jelentős fejlesztéseket végzünk a LIFE IP pályázat finanszírozásával Petneháza és Barabás külterületén. A BTE

bérbe adott területei esetében a haszonbérleti szerződés speciális kezelési előírásai tekintetében újabb jelentős kiterjedésű területeken írtuk elő a bérlők részére a szántóterületek visszagyepesítését. Ez a túzok számára is kedvező, több éves kultúrák (lucerna, méhlegelő) telepítésével és kiöregedésével valósul meg.

A saját vagyonkezelésben lévő szántóterületek esetében:

- Berettyóújfalu, Andaháza: az itt lévő kb. 50 ha szántó felén lucernát ill. méhlegelőt kaszáltunk, míg a másik fele már visszagyepesedett és szintén, mint kaszáló hasznosítjuk;

- Berettyóújfalu, Palocsa: itt is kb. 50 ha szántót használunk, melyek nagyobbik részt a bivalygulya takarmány ellátását szolgálja;

- Derecske, Nagy-Nyomás: kevesebb, mint 17 ha szántóból a HNPI 7 ha-t visszagyepesíttetett és azon barázdált csenkesz magot arat, míg a fennmaradó részen lucernát kaszáltunk.

Tájegységekre vetítve a fenti beszámoló az alábbiakkal egészül ki:

Hortobágyi Tájegység:

- A haszonbérleti szerződésekben foglalt kötelezettségek betartására irányuló haszonbérleti szerződések ellenőrzése során a HNPI az érintett bérlőket felszólította az ingatlanokon található inváziós növényfajok, úgy, mint amerikai kőris, gyalogakác, zöld juhar, magas aranyvessző mechanikai és szükség esetén vegyszeres irtására, valamint a legeltetési erély csökkentésére tett javaslatot.
- A területkezelés vonatkozásában helyenként a hatékonyságot kedvezőtlenül befolyásolta a gazdálkodó partner által elhúzódó módon elvégzett előkészítési feladatok megvalósítása. Ez leginkább azoknál a vizes élőhelyeknél fordul elő (Hortobágyi-halastavak V. tó területe, Kis-Kondás), ahol a tavasszal időben behajtott jószág általi legelés és a terület tiprásával járó mechanikus behatás később nehezen pótolható. A tavasszal még zsenge szárú növényeket a haszonállatok szívesen fogyasztják, azonban az idő előrehaladtával a száraz, kérgesedő hajtásrészek legeltetése már nehézkesebb.
- A HTGN Kft. a Kis-Kondás medrét kettéválasztva bivallyal és szürkemarhával kezdte el legeltetni, azonban a természetvédelmi kezelési célok maradéktalanul nem valósulhattak meg a szürkemarha által használt részen a terület jószágállástól való nagy távolsága miatt. A bivalyok általi élőhely kezelés sokkal hatékonyabb. Itt az volt nehezítő tényező, hogy a bivalyok csak júniusban értek ki a Kis-Kondásba. A Kondás-feneken lévő pásztorszállás és a gémeskút használatára ismét nem került sor a szezon során.
- Juhos-háton idén nem végeztünk cserjeirtást, pedig egy gépi kezelés szükségessége egyre fontosabb és aktuálisabb lenne.
- A Bivalyos-tóra mindösszesen 30 darab választott üsző érkezett. Ez a létszám képtelen volt kilegelni a területet és azon megfelelő partimadár élőhelyet létrehozni. Ezt a számot jövőre legalább duplázni szükséges. Ősszel a kis lilik (Climate) LIFE terhére szárzúzást hajtottunk végre.
- Vannak helyszínek, ahová nem, vagy a teljes szezonnak csak kis részében hajtott ki egy-egy gazdálkodó, ezáltal a területek természetvédelmi célú kezelése nem történt meg a kívánt minőségben. Ezeken a helyszíneken felszólítással élünk, súlyosabb esetben pedig a bérleti szerződés megszüntetése is felmerült.
- A Hortobágyi-halastavakon a magaslesek, turisztikai létesítmények érdemi karbantartása nem valósult meg, pedig az jelentős mértékben hosszabbítaná ezek élettartamát és használhatóságát.

- A tájegységben a feladat ellátását nehezítette, hogy a korábban fizikai dolgozóink által végzett feladatok csaknem teljes egészében elvégzetlenül maradtak, figyelembe véve, hogy a tavalyi évben egy őrkerületünk (Polgári Őrkerület) is természetvédelmi őr nélkül maradt. Ez vonatkozott a karbantartási, felújítási munkákra is, de legfőképpen az élőhely kezeléseket érintette. Az elmúlt években az inváziós növényfajok elleni gyakorlati tevékenység tette ki két munkatársunk munkájának döntő hányadát. 2024-ben az előző évben megvásárolt vegyszer felhasználására vállalkozói szerződés keretei belül nyílott lehetőség, így bár az elvégzett munka a korábbi évekkel összehasonlítva töredékére csökkent, legalább a vegyszer felhasználásról gondoskodni tudtunk annak szavatossági idején belül.
- Az újszentmargitai Dinnyés-laposnál a műszaki akadály elhárult, a próbaárasztás a szivornyán keresztül megtörtént. Nyár végén a darvak a déli ivásukhoz, ősszel pedig rövidebb időszakban éjszakázásra is használták.
- A tiszacsegei Nagy-Kecskés-pusztán a Bivaly-hodály romjainak szelektálása, a használható faanyag és a szilárd építőanyag elszállítása megtörtént, de a kupacolt nád (nádtetőről származó) elszállítására nem volt mód.
- Fontos tapasztalat, hogy évről-évre romlik számos hortobágyi erdőnek az állapota a kedvezőtlen termőhelyi adottságok mellé felsorakozó szélsőséges klimatikus hatások, valamint az elmúlt években egyre intenzívebbé váló növényi károsítók miatt. Az erdőterületek állapota 2024-ben is tovább romlott, egyre több helyen jelennek meg a csúcsszáradt fák és a viharos időszakokban jelentős szél általi döntés is tapasztalható. Az erdők jelentős része üzemtervezett, azaz a vonatkozó jogszabályi körülmények okán felújításuk kötelező, ugyanakkor ez napjainkban őshonos, tájhonos fajokkal és szerkezetben nem kecsegtet sikerrel. Az erdők állapotváltozása abba az irányba mutat számos helyszínen, hogy az őshonos állományok össze fognak omlani, illetve helyükön vagy az erdészeti szabályzóknak nem megfelelő állapotok alakulnak ki, vagy idegenhonos fajokból álló aggregációk képződnek. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy ezekre jogszabály által alátámasztott mentességet érhessünk el a felújítási kötelezettségek alól!
- A kisvizes KEHOP projekt alatt elkészült műtárgyak között van, amelynek az állapota tovább romlott. Nagyobb mennyiségű, természetvédelmi szempontból megkérdőjelezhetetlenül fontos vizek visszatartása csak a műtárgyak átjárhatóságának a rovására történhet, illetve történhetett, miközben a helyszínek közötti átjárhatóság fontos szempont a területek legeltetésének sikeressége érdekében. A nyár folyamán a Misét-éren található átjárót a terület bérlői munkagépekkel helyreállították. A Nagyág-éren létrehozott vízvisszatartás műtárgyánál történt egy nagyobb volumenű beavatkozás. Ennek köszönhetően a műtárgy állapota sokat javult, de ez a beavatkozás csak ideig-óráig oldja meg a problémát.
- A fűszállói szolgálati lakásnál a leromlott állapotú, évek óta számos helyen kidőlt kerítés újjáépítése még mindig várat magára, de már aláírt szerződés van arra vonatkozóan, hogy 2025 első harmadában új fog épülni.

Bihari-sík Tájegység:

- Indokolt esetekben megújítottuk a szerződések mellékletét képező speciális kezelési előírásokat a földhasználók (bérlők) részére. Ennek elsődleges célja a jelentős túzok populáció számára kedvező feltételek megteremtése, az unikális élőhelyek (szikes rétek, zsombékosok) hatékonyabb védelme és a cserjék túlzott mértékű terjedésének megakadályozása volt.
- A Hencidai- Csere-erdő tisztásán a visszagyepesedés elősegítése miatt cserjeirtást, szárzúzást végeztettünk vállalkozó bevonásával 0,3 ha területen.

- Kunhalmokon (Mondró-halom, Hencida és Inacs-halom Földes) cserjeirtás, kaszálás vállalkozó által elvégzett kezelés.
- Berettyóújfalu – amerikai kőris vegyszeres kezelése, levágása vállalkozó által.
- Több esetben a legeltetési erély csökkentését kértük, illetve törekedtünk az idényen kívüli legeltetés visszaszorítására a kritikus helyszíneken.
- A tájegység munkatársai és a haszonbérlők által jelentős területeken történt meg az invazív fajok visszaszorítása (keskenylevelű ezüstfa, amerikai kőris, selyemkóró, energiafű,).
- A bérlők figyelmét több terület esetében felhívtuk a tisztító kaszálások szükségességére.

Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegység:

- A szerződésben foglalt kezelési előírások mentén történik a területkezelés a földhasználók által. A 2024-es évben a vízhiány a tájegységben nem mérséklődött, inkább fokozódott. A kiszáradás miatt az idei fűtermés is elég kicsi volt. Egyes legelőkön a legeltetést sem tudták végig folytatni a szezonban, hanem takarmányozásra tértek át. Néhány bérlő cserjeirtást is végzett.
- A vízvisszatartó műtárgyaink nagyobb részének zárására, illetve kezelésére az év folyamán nem volt szükség visszatartható víz hiányában.
- A HNPI saját kezelésében tartott területeken az invazív növények irtását részben saját kivitelezésben oldottuk meg. Ide tartozik az aranyvessző gépi és kézi mechanikai irtása. A selyemkóró vegyszeres irtására vállalkozók megbízásával került sor. A bérlők főleg mechanikai irtásokat végeztek. Kisebb kiterjedésben kisgépes kaszálást is végeztünk saját kezelésben tartott területeken, illetve 6 ha gépi kaszálásra is sor került takarmány előállítás céljából. Őszi szárzúzásokat is végeztünk cserjésedés visszaszorítására, és védett növények számára kaszálatlanul hagyott területek utólagos kezelésére. Vállalkozóval több mint 75 helyszínen végeztettünk kisebb kiterjedésű kaszálást, cserjeirtást, invatív növények mechanikai kezelését. Vállalkozóval 1 ha kiterjedésű erdészeti szárzúzásra került sor Nyírábrányban legelő növelése érdekében.
- A Monostorpályi-legelőn állami védekezés keretében került sor két akácosodott terület letakarítására és mélységi szárzúzására, valamint egy bálványfás tuskóprizma elegyengetésére és mélységi szárzúzására.
- Folytattuk az Igazgatóság vagyonkezelésébe került Kamarás-halom helyreállítását invazív növények irtásával és gyepvetéssel.
- Bakhátasan művelt erősen aranyvesszős területek kaszálhatóvá tétele érdekében 4,7 ha tárcsázásos egyengetésére került sor a nyíracsádi Jónásrészen, valamint 0,3 ha kiterjedésben a nyírábrányi Káposztás-laposon.
- Az elmaradt beavatkozások között említhető Kokadon néhány kisebb kései meggyes és akácos terület letermelése és helyének mélységi szárzúzással való kezelése, valamint Kokad Létavértes és Bagamér területén néhány kisebb kiterjedésű cserjeirtás erdészeti szárzúzással a legeltetés kiterjesztése érdekében. Ezek azonban nem maradtak el végleg, csak a kivitelezések 2025 elejére tolódtak át.

Nagykunság Tájegység

- Haszonbérleti szerződések tárgyát képező ingatlanokon az inváziós növényfajok elleni védekezés az előző évek gyakorlata szerint történt, főleg a bérlők bevonásával. A területek utókezelése legeltetéssel történt. Gyalogakác kétszeri szárzúzása történt a Dorogmai Göbe erdőben két területen, összesen kb. 3 hektáron.
- Május közepétől kezdve több, mint 65 hektár rizstelepi feketeugar lett kialakítva székicsérek és más parti madarak megtelepítése céljából a kisújszállási Nagyréten, ebben az évben két különböző helyszínen. Az élőhely-fejlesztést a kisújszállási Nagykun 2000

Mezőgazdasági Zrt. alakította ki kétszeres nehéztárcsázás és rögtörő hengerezés alkalmazásával.

- Sulymoson, és Álom-zugban a legeltetést és a kaszálást három gazdálkodónál (összesen 202 hektáros gyepterületen) térben és időben korlátozta a HNPI, a zavartalan költőhely biztosítása érdekében a túzok számára.
- 2024 tavaszán 1M m3 árasztóvizet juttattunk be a Kunkápolnási-mocsárba, majd később az ősz folyamán is voltak kisebb mértékű vízbeeresztések. 2024 őszén próbaárasztást végeztünk a kásaháti műtárgyakon keresztül. Október elején körülbelül 50 000 köbméter árasztóvízet juttatunk be a Sarki-mocsárba szokásos vízpótlás elősegítése érdekében. A Bócsai-legelőn végzett árasztás is beváltotta a hozzá fűzött reményeket, augusztusban-szeptemberben körülbelül az egyetlen sekélyvizes szikespusztai élőhely volt a térségben. A Feketerét mocsárba december közepén indítottuk az ökológiai vízpótlást, mivel a mocsár teljesen kiszáradt. Az árasztás áthúzódik 2025 első hónapjaira, mert a feltöltő csatorna nagyon benövényesedett, víz leadó képessége gyenge.
- Sziki kocsordos területeken térbeli és időbeli legeltetési korlátozásokat alkalmaztunk a növény állomány és a nagy szikibagoly lepke állományainak védelme érdekében.
- A 2023-as év után újra sok gyepterületen szúrós gyomok (bogáncs fajok, aszat fajok) jelentek meg, melyek nagy területeket borítottak, több gazdálkodót figyelmeztettünk ezeknek a fajoknak a visszaszorítását célzó tisztító kaszálásra.

Közép-Tisza-Jászság Tájegység

- A földhaszonbérleti szerződések tárgyát képező ingatlanokon a területkezelést a földhaszonbérleti- illetve természetvédelmi célú kezelői szerződésekben foglalt előírások alapján a jogosult földhasználók végzik. Az inváziós növényfajok, mint a selyemkóró, amerikai kőris, zöld juhar, gyalogakác elleni védekezés a bérlők által jórészt legeltetéssel történik, kiegészítve tisztító kaszálással valamint mechanikai irtással, szárzúzással, összhangban a HNPI gyepkezelési szabályzatával és a földhaszonbérleti szerződésekben foglalt speciális előírásokkal, az adott évnek megfelelő adottságok, valamint az illetékes természetvédelmi őrök útmutatásai alapján. A gazdálkodók a vállalt és előre egyeztetett kötelezettségeiknek eleget tesznek.
- A haszonbérleti szerződésekben foglalt kötelezettségek betartására irányuló haszonbérleti szerződések ellenőrzése során a HNPI az érintett bérlőkkel minden esetben egyeztetett az ingatlanokon található inváziós növényfajok, például a gyalogakác és selyemkóró mechanikai irtásának szükségszerűségéről, konkrét idejéről és módjáról.
- Azon birtoktestek esetében, ahol a haszonbérleti szerződés a haszonbérleti szerződésben rögzített haszonbérleti időtartamon belül megszűnt, ott a HNPI saját költsége terhére végeztette el külső vállalkozó bevonásával a szükséges területkezelési munkákat. Ezek elsődleges célja az inváziós növényfajok terjedésének kontrollja, továbbá a terület megfelelő állapotban tartása az esetleges földhaszonbérbe adáshoz. Gyalogakác szárzúzást végeztettünk a Tiszabura 0371/1b és 0373/a hrsz területeken és szegélyeiken, továbbá a Pély 0682/a, 0681/2a, 0681/2c, 0681/1c, 0675/1 hrsz -en.

Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység

- A HNPI saját használatában lévő területeinken jellemző kezeléseink az invazív, tájidegen, vagy nemkívánatos növényzet (fehér akác sarj, zöld juhar újulat, gyom, aranyvessző, siskanád tippan, selyemkóró, stb.) visszaszorításában, tölgytelepítések védőkerítéseinek javításában, illetve elművelések helyreállíttatásban nyilvánul meg. Folyamatos részleges cserjeirtások történnek a fás legelő jelleg kialakítása érdekében, illetve a szakaszoló legeltetések kialakítása a sziki kocsordos területeink védelmében.

- Az előző évben végrehajtott erdészeti szárzúzás után a Penyige 0112/1, 0108/6 és Kisszekeres 096/4 helyrajzi számú ingatlanok vonatkozásában, mindösszesen 25,5 ha nagyságú területen a gyepjelleg helyreállítása és a természeti értékek hosszútávú megőrzése érdekében tisztító zúzást végeztünk.
- A saját vagyonkezelésben lévő erdőinkben (is) ebben az évben kiemelkedő volt a makktermés. Ez lehetőséget ad arra, hogy a Tarpa külterületén lévő Téb-erdőben és/vagy Nagy-erdőben 2025-ben folytassuk a Pro Silva élőhelykezelési, erdőfelújítási munkáinkat.
- A Felső-tiszai- Túri vízpótlás eredményeként a Tiszakóród külterületén lévő, Halábor-szegi- Holt-Tisza saját vagyonkezelésű területünk árasztása megtörtént.
- A Gávavencsellő 051a, 065/1a, 0104/b hrsz.-ú gyep művelési ágú területen vegyszeres irtást végeztünk közel 12 ha nagyságú területen az állami védekezés terhére, ebből a forrásból Apagy és Bátorliget külterületén is saját vagyonkezelésű területrészeken sikerült jelentős eredményeket elérni.
- A gelénesi 088/5 hrsz.-ú saját vagyonkezelésű területen a bérlő folyamatosan végzi a tölgy-újulatok védőkerítésének felújítását.
- A Júlia-ligetben, Piricse 0297/11 hrsz.-on élőhely-kezelésként cserjeirtás, kézi kaszálás, levágott növényzet gyűjtése és lehordása történt, 3 ha területen.
- A Tiszavasvári 0181/9 hrsz.-ú saját vagyonkezelésű területen a visszagyepesítés megtörtént, a HNPI által biztosított fűmagkeverékkel. A gyeptakaró szépen beállt. 2024-ben csak zúzva volt a terület.
- A Gávavencsellő 0103a hrsz.-ból elszántott gyepterület (kb. 1 ha) visszagyepesítése megtörtént, a HNPI által biztosított fűmagkeverékkel.

Haszonbérleti szerződés, vagy megbízási szerződés keretében hasznosított területek:

A szerződésben foglalt kezelési előírásoknak megfelelő és a gyep-és szántó kezelési szabályzatokban foglaltak szerinti gazdálkodás folyik a haszonbérbe- és megbízásba adott területeken, melyek többnyire gyepek, kis százalékban szántó hasznosítású területek. Utóbbin vadföld, lucerna, vetésforgó szerinti termelés folyik, míg a gyepeken legeltetés és kaszálás. A tisztító kaszálások elvégzésére, azok időbeli és térbeli eloszlására nagyfokú figyelmet fordít a TVŐ, a gyepterületek folyamatos növelése céljából. Az esetleges elmaradt munkálatokra szóló felszólításokra a gazdálkodók megfelelően reagálnak. Ahol a vadon növő, őshonos fák nem jelennek meg, ott kutricákba telepített tölggyel próbálunk facsoportokat kialakítani. Több esetben kellett a kaszálások során a vadriasztó lánc hiányával vagy megfelelőségével kapcsolatban figyelmeztetni a gazdálkodókat. Általános gyakorlat az elmúlt években, hogy a géptulajdonosok a munkagépek hatékonyságát maximalizálni próbálják úgy a munkaszélesség növelésével, mint a sebesség emelésével. Ez természetvédelmi szempontból kiemelten aggályos, így a szabályok betartatására a TVŐ igyekszik jelentős energiákat fordítani.

A HNPI 2024. évben a saját hasznosításban művelt területei közül 5606,8 hektár nagyságú területen igényelt támogatást. A támogatási rendszerekben szerepeltetett 872,7 hektár szántó művelési ágú terület, illetve 4734,1 hektár egyéb terület A szántók jelentős területén élőhely-védelmi célú (daru-, vadlúd táplálkozó területek, túzokvédelmi területek) gazdálkodás valósul meg, másrészt takarmánytermő területek, melyek a HNPI természetvédelmi kezelést szolgáló állatállományának téli takarmány bázisát adják.

Hasznosítási adatok szerint:

Megnevezés	Igényelt terület (ha)
Őszi búza	17,8049

Kukorica	52,9054
Állandó gyep (kaszált)	8,7
Állandó gyep (legeltetett)	4619,2
Köles	34,9286
Tavaszi zab	9,8905
Káposztarepce	21,3046
Füves lucerna	96,5
Lucerna	245,7
Pihentetett terület (parlag)	60,9
Ideiglenes gyep (kaszált)	7,9
Ideiglenes gyep (legeltett)	117,1
Vörös csenkesz	0,2
Méhlegelő	40,989
Őszi tritikálé	52,1971
Szöszös bükköny	10,7
Zöldugar	160,3
Keverék kultúra	49,5799
Összesen	**5606,8**

A terület alapú támogatásokon kívül termeléshez kötött szálas fehérjenövény támogatást, anyatehén-, hízott bika-, anyajuh támogatást igényeltük 2024. év folyamán.

Szálas fehérjenövény igénylést 191,85 hektárra adtunk be.

2021. novemberben kormányengedély alapján a HNPI a következő programozási időszak VP AKG kiírására pályázatot nyújtott be, melyhez a támogatói okiratot 2022. júliusában megkaptuk.

A VP AKG támogatáshoz kapcsolódó beadott támogatási igénylés 3574,89 hektárra vonatkozott.

Megnevezés	**Igényelt terület (ha)**
Alföldi madaras gyep	626,83
Alföldi madaras szántó	176,75
Horizontális gyep	409,18
Horizontális szántó	305,05
Nappali lepkés gyep	480,27
Túzokos gyep	1371,76
Túzokos szántó	205,05
Összesen	**3574,89**

6.2. Génmegőrzés

6.2.1. Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében

A HNPI állatállományának egyedszáma a tervezett mennyiségnek megfelelő. A magyar szürke szarvasmarha, a magyar házi bivaly, a hortobágyi racka juh, illetve a hortobágyi tulok állományunk védett természeti élőhelyek fenntartási feladatait látják el. A nemzeti kinccsé nyilvánított védett őshonos és veszélyeztetett állatfajták a természetes gyepeink természetvédelmi kezelési feladatait látják el. A génmegőrzési feladatkörben a hazai kutyafajták közül a komondor tenyésztésben veszünk részt.

Állattenyésztés

A HNPI állattartási és – tenyésztési tevékenysége természetvédelmi kezelési, génmegőrzési, természetvédelmi kutatási, élőhelyvédelmi (Pentezug projekt) és bemutatási célokat szolgál.

Gazdálkodásunkban jól elkülöníthető helyszínen tartunk magyar házi bivalyt, magyar szürke szarvasmarhát, hortobágyi fehér és fekete racka juhot. A hortobágyi tulok állományunk a Przewalski lovakkal együtt a pentezugi vadlórezervátumban végez természetvédelmi kezelési feladatot. Nagy hangsúlyt helyezünk a védett területek fenntartására és gondozására, valamint az őshonos állatok tartására, mely egyaránt szolgálja a génmegőrzési és terület-fenntartási / kezelési célokat.

2024. évben benyújtott támogatások:

Támogatási jogcím	Igényelt darabszám (db)
Húshasznú anyatehén támogatás	290 db
Termeléshez kötött hízottbika támogatás	0 db
Anyajuhtartás támogatás	600 db
Őshonos állatok in situ támogatása	604 db

Hortobágyi tulok (Őstulok) marha:

A hortobágyi gazdálkodási egység bio növénytermesztésével összhangban, ellenőrzési rendszer keretében folytatja a hortobágyi tulok tenyésztést is. Az „őstulok” (Hortobágyi tulok) állomány létszáma a 2024. évi záró adatok szerint 338 db. A Pentezug projekt keretében a törzsgulya a Pentezug - és Zám puszta 3000 hektáros bekerített részén „szuper extenzív” tartási módban, a Przewalski vadló állománnyal együtt végzi a területkezelési tevékenységet. A tenyésztésre nem szánt hímivarú állatok jelentős része ivartalanításra kerül, és két-három éves korban 450-500 kg körüli élőtömeggel kerülnek vágóállatként értékesítésre.

Igyekszünk az előző években beállított állatlétszámot tartani, a születésekhez igazított mértékű árualap értékesítésével. A minősítés alapú válogatásnak, selejtezésnek köszönhetően minőségileg jobb és homogénebb lett az állományunk. A bio minősítési eljárás eredményeként 2021. évben és az utána született borjak, már ökológiai gazdálkodásból származó tanúsítvánnyal rendelkeznek. A fajta elismertetéshez szükséges tenyésztési adatok gyűjtése továbbra is folyamatos. 2025-ben a fajta elismertetése a cél.

Állomány adatok a 2024. évben:

Hortobágyi tulok	2024. záró létszám (db)	Tárgyévi állomány változás (db)
Tehén	118	+3
Üsző	114	-3
Tenyészbika	2	+1
Tinó	58	-21
Növendékbika	46	+18
Összesen	**338**	**-2**

Hortobágyi racka juh

A hortobágyi racka állomány Kungyörgy-pusztán természetvédelmi terület kezelési és bemutatási célokat szolgál. Az állomány nagysága 2024. év végén 729 egyedből állt, melyből az anyajuh létszám 436 db.

A törzsállományunk anyalétszáma elérte a tervezett egyedszámot. A tenyésztői munkánk során nagy hangsúlyt fektetünk az állomány folyamatos szelekciójára (idős, nőivarú tenyészállatok értékesítése), a minőségi cserére saját szaporulatból származó, a tenyészcéloknak megfelelő fiatal állatok tenyésztésbe vételével.

A 2024-as évi elletési időszak során 470 bárány született.

A továbbtenyésztésre alkalmasnak ítélt nőivarú állatok egy része a tenyészutánpótlási célt szolgálja, de a növendék jerkék egy jelentős részét továbbra is tenyészállat növendékként értékesítettünk gazdálkodói körökben, magasabb értékesítési áron.

2024 évben 9 kosbárányt szállítottunk be a Magyar Juh és Kecsketenyésztő Szövetség központi törzs kos nevelő telepére.

Állomány adatok a 2024. évben:

Hortobágyi racka juh	2024 záró létszám (db)	Tárgyévi állomány változás (db)
Tenyészkos	38	+3
Anya	436	+21
Növendék jerke	161	+61
Bárány	90	-105
Ürü	4	-2
Összesen	**729**	**-22**

Magyar házi bivaly

A Magyar házi bivaly állományunk tartási helye Berettyóújfaluban a mintegy 130 hektáros Andaházi vizes élőhely.

A számukra szükséges téli takarmány mennyiséget a környező berettyóújfalui szántó és gyep területeken 2024-ban részben sikerült megtermelni, ezért a Hortobágyi szántó és gyep területekről kerültek átszállításra a szükséges takarmány mennyiségek.

A bivaly tartás legfontosabb területkezelési célja az Andaházi gyep-mocsár vizesélőhely legeltetése. A mintegy 20 éve tartó területkezelési projekt eredményei természetvédelmi szempontból rendkívül kedvezőek, a terület diverzitására, a természetes élőhelyek állapotára igen pozitív hatással van.

2024. évben 28 db növendék üsző került átszállításra a Hortobágyi Halastó vizes élőhelyre, ahol területkezelési-, valamint bemutatási feladatokat láttak el.

A bivaly állomány év végi záró létszáma 113 db. A 2024-es év elletési időszakában 38 db borjú született, így a szaporulati százalék 40 % volt. De az elmúlt évek tapasztalata alapján az állomány létszáma a BTK-ben rendelkezésre álló legelő terület (Andaháza) állateltartó képességének megfelelő. Az állategység fenntartása érdekében a növendék üszőket éves korban nem értékesítjük, hanem Hortobágyi vizes élőhelyen helyezzük el tovább tenyésztésbe állításig.

2024. évben sajnálatosan az idősebb (30 év feletti) tehenek közül több egyed is elhullott

Állomány adatok a 2024. évben:

Magyar házi bivaly	2024. záró létszám (db)	Tárgyévi állomány változás (db)
Tehén	76	-20
Tenyészbika	1	+1
Üsző	19	-11
Növendék bika	17	-57
Összesen	**113**	**-87**

Magyar szürke marha

A HTK-ben tartott magyar szürke marhaállomány év végi záró létszáma 96 db, mely a teljes legeltetési időszakban Hosszúpályi Fehér tó védett terület természetvédelmi kezelését látja el.

A jelenlegi állomány létszáma összhangban van a természetvédelmi-területkezelési igényekkel, az elmúlt időszakban a korcsoportok szerkezetének átalakítása történt meg. Így jelenleg az állományt az ideális szintre beállított tehénlétszám és több áruképes tinó jellemzi, melyek értékesítési szintjét a született borjak létszámához igyekszünk beállítani. Minőségi javulás elérését céloztuk meg, melynek keretében folyamatosan szeretnénk lecserélni a meglévő tehén állományunkat „A” törzskönyvi besorolású tenyészállatokra.

2024-ben 22 db borjú született, mely 88%-os szaporulati mutatót eredményezett.

Állomány adatok a 2024. évben:

Magyar szürke marha	2024. záró létszám (db)	Tárgyévi állomány változás (db)
Tehén	23	0

Üsző	29	-4
Bika	1	0
Tinó	43	+2
Összesen	**96**	**-2**

Komondor

A nemzeti kutyafajtáink állami génbanki fenntartási programjának keretében a komondor fajtájú ebek beszerzésével vállaltuk a kitűzött célok betartását. A 2024 évben egyetlen kiskutya sem született. A tenyésztési munkák során nagy hangsúlyt fektetünk a komondorok használati értékének fenntartására, melyet a tenyész kiválasztás során fokozottan figyelembe veszünk. Jelenleg három szuka és egy kan kutyánk lát el telepőrzési feladatot.

Állományváltozás 2024-ben:

Magyar komondor	**2024. záró létszám (db)**	**Tárgyévi állomány változás (db)**
Kan	1	0
Szuka	3	-1
Összesen	**4**	**-1**

6.2.2. Egyéb állatállomány, kezelésük

Przewalski-vadló 2024 évi létszám:

összesen: 273egyed
született: 21 egyed
elhullás: 15 egyed
transzport: 16 egyed

Egyéb belföldi és külföldi együttműködés területkezelési feladatkörbe tartozó ügyekben:

a) Stuttgarti Egyetem: Aamir Ahmad és csapata, drón felvételek segítségével egyedi felismerés fejlesztése;
b) Sorbone Egyetem: Heiko Rödel: demográfiai elemzések;
c) Davisi Laboratórium, Kaliforniai Egyetem: DNS minták elemzése;
d) IUCN Equid Specialist group tagság;

6.2.3. Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében

Növénytermesztés

A Tiszakürti Arborétumban anyatelepen őrzött körte- és almafajták:

S.szám	**Őshonos gyümölcsfajta neve**
1.	Citrom alma T.füred
2.	London pepin

3.	Jász vadóka
4.	Kanadai renet
5.	Szercsika
6.	Masánszki
7.	Budai Domokos
8.	Asztracháni piros
9.	Kanadai kormos renet
10.	Tombácz
11.	Nemes szercsika
12.	Húsvéti rozmaring
13.	Téli arany parmen
14	Csillagos piros renet
15	Téli fehér kálvil
16	Kenézi piros
17	Nyári csíkos fűszeres
18	Kecskeméti vajalma
19	Kécskei körte (azonosításra vár)
20	Kécskei körte (azonosításra vár)
21	Kécskei körte (azonosításra vár)
22	Kécskei körte (azonosításra vár)
23	Kécskei körte (azonosításra vár)
24	Méz ízű körte
25	Tüskés körte
26	Nyári vékony nyakas körte
27	Bogarasi azonosításra váró (HL féle)
28	Citrom körte
29	Nagy elálló körte
30	Búzával érő (Búzás) körte

31	Solymári cukorkörte
32	Solymári cukorkörte
33	Téli elálló körte (GNP.)
34	Téli elálló körte (GNP.)
35	Erdélyi azonosításra váró
36	Erdélyi azonosításra váró
37	Erdélyi azonosításra váró
38	Csíkos halasi óriás
39	Téli banán
40	Nemesóvári

A HNPI 2024. évben a saját hasznosításban művelt területei közül 5606,8 hektár nagyságú területen igényelt támogatást. A támogatási rendszerekben szerepeltetett 872,7 hektár szántó művelési ágú terület, illetve 4734,1 hektár egyéb terület. A szántók jelentős területén élőhely-védelmi célú (daru-, vadlúd táplálkozó területek, túzokvédelmi területek) gazdálkodás valósul meg, másrészt takarmánytermő területek, melyek az Igazgatóság természetvédelmi kezelést szolgáló állatállományának téli takarmány bázisát adják.

A terület alapú támogatáson kívül termeléshez kötött szálas fehérjenövény támogatást, anyatehén-, hízott bika-, anyajuh támogatást igényeltük 2024 év folyamán.

Szántókon termesztett főbb kultúrák 2024. évben a lucerna, füves lucerna, kukorica, őszi búza, tritikálé, zab, zaboskeverék, köles, méhlegelő, csenkesz és egyéb takarmánykeverékek voltak.

A saját hasznosításban lévő gyepterületek jelentős része a HNP, a Hajdúsági és a BTK területén találhatók. Itt az állatállományának legeltetésével (szürke marha, őstulok, bivaly, Przewalski ló, hortobágyi racka,) valósult meg a természetvédelmi kezelés.

A szántóterületek egy részének művelését saját erő- és munkagépekkel végeztük. A saját erővel elvégzett mezőgazdasági munkák mellett a területek egy részénél szerződött vállalkozók igénybevétele is szükséges volt az év folyamán.

Jelenlegi szántó és gyepterületek a természetvédelmi, élőhely védelmi feladatok ellátásához és az állatállományunk biztonságos takarmány ellátásához szükségesek. A téli időszakra szükséges takarmány készletet teljes mértékben saját gazdálkodásból tudtuk biztosítani.

A saját használatban lévő területeken megtermelt takarmány mennyisége 2024. évben az alábbiak szerint alakult:

Előállított bála:	5962 db
Előállított szemes termény:	321,17 t

Az ökológiai gazdálkodás ellenőrzési rendszer keretében folytatjuk a növénytermesztési tevékenységét a hortobágyi gazdálkodási egységünk (3873,4862) területein.

6.3. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése

A HNPI saját vagyonkezelésben lévő, erdőterv határozattal rendelkező erdőterületeinek nagysága a 2024. évben 8457,2 hektár, melyeken az erdőgazdálkodási munkálatok szakmai és közvetlen irányítását kettő fő erdőmérnök és három fő erdész technikus látta el.

A vagyonkezelt erdőterületek adatai:

HNPI vagyonkezelésben lévő erdőterületek[i]	Terület (ha)	Erdőrészletek száma	Erdőtervezési körzetek száma
Fokozottan védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület)	37,67	22	1
Fokozottan védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő	1755,43	356	9
Országos jelentőségű védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület és nem fokozottan védett)	308,28	129	10
Országos jelentőségű védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő (nem fokozottan védett)	4718,43	1272	17
Országos jelentőségű védett/ fokozottan védett természeti területen kívüli, de Natura 2000 területen lévő erdő	1239,54	305	12
Egyéb erdőterületek	397,85	97	8
Összesen	**8457,2**	**2181**	

Faállománytípusok, élőhelytípusok:

Evt.[4] 7. § (1) bek. szerinti a, b, c természetességi kategóriájú erdőrészletek		
Faállomány-típus (OEA[ii])	**Faállomány-típus területe (ha)**	**Előforduló élőhelytípusok felsorolása (Á-NÉR kód és Natura 2000 kód)**
Bükkösök	0	Nem releváns.
Gyertyános tölgyesek	311,04	K1a, G190
Tölgyesek	3012,385	L5, M3, M4, RA,91I0
Cseresek	8,76	L2b
Molyhos tölgyesek	0	Nem releváns.
Hazai egyéb kemény lombosok	202,7	J6, J5, RC, G1F0
Hazai nyárasok	1596,6	J4, RA, G1E0
Víztűrő egyéb lágylomb	236,12	J4, J2
Hazai egyéb lágylomb	195,12	RB

[4] Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény.

Erdei fenyves - ahol tájhonos	0	Nem releváns.
Felújítási kötelezettség alatt álló terület	60,1	KST-EL, K-EKL

Evt. 7. § (1) bek. szerinti d, e, f természetességi kategóriájú erdőrészletek		
Faállomány-típus (OEA)	**Faállomány-típus területe (ha)**	**Előforduló élőhelytípusok felsorolása (Á-NÉR kód és Natura 2000 kód)**
Akácosok	469,9	S1, 91I0
Idegenhonos kemény lombosok	501,74	S3, S6, G1E0
Idegenhonos lágylomb	12,7	S3, S6, G1E0
Nemes nyárasok és nemes füzesek	1262,46	S2, G1E0
Erdei-, fekete- és egyéb fenyvesek	26,84	S4, 91I0
Felújítási kötelezettség alatt álló terület	480,72	HNY,HNY-EL, KST,KST-EL, KST-K, K-EKL

Üzemmód szerinti területi arányok:

Evt. 7. § (1) bek. szerinti a, b, c természetességi kategóriájú erdőrészletek		
Üzemmód		**terület (hektár)**
Vágásos üzemmód	Tarvágás	1938,95
	Fokozatos felújítóvágás	162,15
	Szálalóvágás	1,01
Vágásos üzemmód összesen		2119,01
Átalakító üzemmód		1514,42
Átmeneti üzemmód		82,11
Örökerdő üzemmód		10,8
Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód		170,28

Evt. 7. § (1) bek. szerinti d, e, f természetességi kategóriájú erdőrészletek		
Üzemmód		**terület (hektár)**
Vágásos üzemmód	Tarvágás	3451,23
	Fokozatos felújítóvágás	41,34
	Szálalóvágás	0
Vágásos üzemmód összesen		3492,57
Átmeneti üzemmód		73,24
Örökerdő üzemmód		43,29
Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód		39,45

A természetvédelmi kezelési célokat szolgáló erdészeti tevékenység keretén belül továbbá az alábbi kiemelt feladatokat végeztük:

- Az éves és rendkívüli favágatási tervek, engedély-kérelmek, erdőművelési tervek elkészítése.
- A HNPI erdőgazdálkodói jogosultsága alá tartozó területeken a tervezési, irányítási, ellenőrzési munkák elvégzése.
- Közreműködés a területi kormányhivatal erdészeti osztályai által lefolytatott ellenőrzésekben, műszaki átadásokban.
- Határidős jelentések (erdészeti igazgatóság, AM) elkészítése.
- Fahasználatok, faértékesítések irányítása, szervezése, közreműködés a szerződések megkötésében.
- Folyamatban lévő erdősítés: 528,84 ha
- Fakitermések során a 2024. évben nettó 959,2 m^3 faanyagot termeltünk ki.

A 2024 évben „Erdőterületeknek nyújtott *Natura 2000* kompenzációs kifizetések" című felhívás keretében 6942,76 ha területre vonatkozóan nyújtottunk be támogatási kérelmet.

A vagyonkezelésünkben lévő erdőkben folyó erdőgazdálkodási tevékenységek alapvető célja az idegenhonos fafajokból álló kultúrerdők, faültetvények állományainak véghasználata, valamint egyéb termelés keretében az őshonos fafajokból álló állományok invazív, idegenhonos fafajoktól való megtisztítása.

A 2024 évben végzett fahasználati tevékenység természetszerű természetességi besorolású erdőrészletek esetében ProSilva elvek alapján lékes fakitermelést végeztünk a Tarpa községhatárban elhelyezkedő úgynevezett Téb-erdőben, ahol kettő erdőrészletben 2,08 ha területen bontottuk meg az állományt. A beavatkozás célja a 2024 évben tapasztalható kiváló makktermésre alapozott természetes felújulás elősegítése.

Az Igazgatóság gazdálkodásában lévő természetszerű természetességű besorolású erdőrészletek szerkezete stabilnak mondható, invazív, idegenhonos fafajok megjelenése kevésbé tapasztalható.

A származék természetességi besorolású erdőrészletek szerkezete már kevésbé stabil, a nem ártéri területeken található erdőrészletekben több helyen pusztulási folyamatok figyelhetők meg. Leginkább érintettek a mesterségesen kialakított elegyetlen kocsányos tölgyesek, melyekben a záródás csökkenésével tömegesen jelennek meg invazív, idegenhonos fafajok.

A fapiaci helyzetre való tekintettel a 2024 évben átmeneti, kultúr és faültetvény természetességi besorolású erdőrészletekben az erdőterv által lehetőséget biztosító fakitermelések nem kerültek végrehajtásra.

A korábbi évek véghasználattal érintett kultúrerdők, faültetvények helyén a 2024 évben végzett 53,4 ha-nyi erdőfelújítás során a vonatkozó jogszabályban előírt csemeteszámmal törekedtünk az elegyes célállományok kialakítására. Az elültetett csemeték az adott erdőrészlet célállományának megfelelően 50%-ban főfafajból, 50%-ban elegyfafajokból tevődött össze. Elegyítés termőhelytől függően magyar kőris, mezei juhar, korai juhar, fekete nyár, vénic szil, mezei szil, vadcseresznye, mézgás éger fafajokból állt.

A 2024. évi természetvédelmi célú erdőgazdálkodási tevékenység adatai

Tevékenység megnevezése	hektár	m^3	db

Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2024. év végén	178,20		
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2024. év végén	528,84		
Csemete ültetés	53,4		
Csemeteszükséglet			266 700
Ápolással érintett terület	0		
Kitermelt famennyiség		959,2	
Értékesített famennyiség		859,2	
Raktáron kezelt famennyiség		56,74	

6.4. Vadászterületeken folyó vadállomány szabályozás

Igazgatóságunk vadászati kezelése alá a 2017-2037-ig tartó üzemtervi időszakra három vadászterület tartozik, melyből a 16-755750-106 kódszámú vadászterület Jász-Nagykun Szolnok vármegyében, míg a 09-901750-108 és a 09-902250-108 vadászterületek Hajdú-Bihar vármegyében helyezkednek el.

Vadászterület megnevezése	Hortobágyi vadászterület (kódszáma: 09-901750-108)
A vadászterület kiterjedése (ha)	55.162
Az állam vagyonkezelésében lévő terület nagysága (ha)	49.631
Az igazgatóság vagyonkezelésében lévő terület nagysága (ha)	49.631
Földtulajdonosi közösség képviselője	Vajda Csaba
Haszonbérleti díj mértéke	150 Ft/ha/év

Vadászati év	Gímszarvas (db)		Őz (db)		Vaddisznó (db)	
	Terv	Teríték	Terv	Teríték	Terv	Teríték
2024-2025.	0	0	0	0	0	43

Vadászati év	Róka teríték (db)	Aranysakál teríték (db)	Borz teríték (db)	Dolmányos varjú teríték (db)	Szarka teríték (db)
2024-2025.	120	15	30	310	245

Vadászterület megnevezése	Ohati vadászterület (kódszáma: 09-902250-108)

A vadászterület kiterjedése (ha)	6.485
Az állam vagyonkezelésében lévő terület nagysága (ha)	4.911
Az igazgatóság vagyonkezelésében lévő terület nagysága (ha)	2.965
Földtulajdonosi közösség képviselője	Nagy Lajos Roland
Haszonbérleti díj mértéke	150 Ft/év/ha

Vadászati év	Gímszarvas (db)		Őz (db)		Vaddisznó (db)	
	Terv	Teríték	Terv	Teríték	Terv	Teríték
2024-2025.	0	0	12	10	0	25

Vadászati év	Róka teríték (db)	Aranysakál teríték (db)	Borz teríték (db)	Dolmányos varjú teríték (db)	Szarka teríték (db)
2024-2025.	45	10	6	38	41

Vadászterület megnevezése	Nagyiváni vadászterület (kódszáma:16-755750-106)
A vadászterület kiterjedése (ha)	13.184
Az állam vagyonkezelésében lévő terület nagysága (ha)	11.910
Az igazgatóság vagyonkezelésében lévő terület nagysága (ha)	11.706
Földtulajdonosi közösség képviselője	Gál Lajos
Haszonbérleti díj mértéke	150 Ft/ha/év

Vadászati év	Gímszarvas (db)		Őz (db)		Vaddisznó (db)	
	Terv	Teríték	Terv	Teríték	Terv	Teríték
2024-2025.	0	0	0	0	0	11

Vadászati év	Róka teríték (db)	Aranysakál teríték (db)	Borz teríték (db)	Dolmányos varjú teríték (db)	Szarka teríték (db)
2024-2025.	30	16	15	52	75

A vadállomány-szabályozásra jogosult személyek köre

Az Igazgatóság saját kezelésben lévő vadászterületein a hatályban lévő 9/2020. (XII.23.) AM utasítás szabályai szerint vadászati vadgazdálkodási tevékenységet folytathatnak

a) a vadászatra jogosult hivatásos vadászai

a 09-901750-108 vadászterületen 13 fő hivatásos vadász

a 09-902250-108 vadászterületen 2 fő hivatásos vadász

és a 16-755750-106 vadászterületen 4 fő hivatásos vadász

b) természetvédelmi szakszemélyzet, akik szakmai feladatként az Igazgatóságtól írásbeli megbízást kaptak vaddisznó, tarvad, róka, borz, aranysakál, nyest, nyestkutya, mosómedve, pézsmapocok, dolmányos varjú, szarka térítésmentes vadászatára 3 fő

c) bérvadászati szerződés alapján vadászó hazai egyesület vagy természetes személy - a 2024-2025 vadászati évben az Igazgatóság 5 bérvadászati szerződéssel rendelkezett.

A folyó vadgazdálkodási évben a létszám csökkenés érintette a hivatásos vadász állomány tagjait is, akiket csak részben sikerült pótolni, így a Hajdú-Bihar vármegyei vadászterületeinken 1-1 fő hivatásos vadász létszámhiány áll fenn.

A hivatásos vadász állomány többsége kapcsolt munkakörű hivatásos vadász, ahol a hivatásos vadász feladatkör természetvédelmi őr vagy erdészeti szakszemélyzet feladatkör mellé párosul.

A 2024-2025. vadászati évre benyújtott vadállomány becslési jelentést és éves vadgazdálkodási terveinket az illetékes vadászati hatóságok elfogadták, és ezek az éves tervek alapozták meg a vadgazdálkodásunk tervszerűségét.

Határidőre benyújtottuk az előző évre vonatkozó, tény adatokat tartalmazó vadgazdálkodási jelentéseket és a vadelhullások adatait tartalmazó jelentéseket.

A vadászati évben, kérelemre indult vadászati hatósági eljárásban mindhárom kezelésben álló vadászterületünkre megkértük a varjúfélék és a borz idényen kívüli vadászatának engedélyét, és a vaddisznó, róka és aranysakál esetében az éjszakai vadászatok eredményes és biztonságos lebonyolításához szükséges fényszórós vadászatra vonatkozó engedélyeket.

Január és február hónapokban teljesítettük a terv szerinti vaddisznó diagnosztikai minta szolgáltatási kötelezettségünket.

Az időjárási és közlekedési lehetőségek függvényében egyéni vadászat keretében megkezdtük a területet foglalt rókák fokozott elejtését.

Március hónaptól a korábban aktualizált kotorék térképünk alapján elkezdjük a kutyás kotorékozást. A hivatásos vadászok baleset megelőzési oktatását és a hatályos ASP szabályokról történő oktatást megtartottuk.

Vadászterületeinken a vadászható, ragadozó életmódot folytató fajok vadászata, ezen belül is csapdázása csaknem folyamatos. Egyes csapdaféleségek, mint például a visszatartó kábeles csapda, testszorító csapda vagy a létrás varjúcsapda alkalmazása egész éves, míg mások, mint például a Larsen varjúcsapdák alkalmazása a költési időszakra korlátozódik.

Április és május hónapokban a varjúfélék állomány szabályozására a lőfegyveres vadászat mellett ezeket az élve fogó Larsen csapdákat alkalmazzuk.

Április hónaptól, amikor a pusztai közlekedési viszonyok már nem járnak a terület károsításának veszélyével, egy régebben alkalmazott, de napjainkra elfeledett vadászati módot elevenítettünk fel, nevezetesen a dolmányos varjú hívással történő vadászatának módszerét.

Ezzel a módszerrel a hivatásos vadász szakszemélyzet vadászterületeinken közel kettőszáz példány dolmányos varjú elejtését hajtotta végre.

A vadászterületeinken következetesen több éve folytatott vadászható ragadozó gyérítés eredményeképpen látványosan csökkent a predációból származó fészek- fióka és utódkárosítás.

A mezei nyúl és a fácán, mint indikátor fajok esetében 2024. évben állomány növekedést tapasztaltunk.

Június hónaptól kezdődően figyelemmel kísértük a vadkárveszélyes mezőgazdasági termelvények állapotát, megelőzve a megmaradt vaddisznó állomány általi károsítást. Ezen túlmenően egy-egy kedvelt növénykultúra vonzáskörzetében lehetőség nyílt az ASP diagnosztikai elejtések megvalósítására is.

Vadászterületeink 2024-ben az ASP besorolás szerint a 09-901750-108 és a 09-902250-108 vadászterületek esetében fertőzött, a 16-755750-106 esetében magas kockázatú besorolásba kerültek.

A vaddisznó létszám az elmúlt 15 év átlagához viszonyítva 10-15%-ra csökkent, amelyből továbbra is a maximális vadászati nyomást alkalmazva megpróbáltuk teljesíteni a számunkra előírt diagnosztikai kilövéseket.

Említésre méltó, hogy a 2019. évi tapasztalatokkal ellentétben már nem, vagy alig találtunk elhullott egyedeket, amelyek ugyancsak az állomány drasztikus csökkenéséről tanúskodnak.

Az ASP-vel kapcsolatos közreműködési kötelezettségünk keretében eleget tettünk a téli időszakban heti egy, míg a nyári időszakban a heti két alkalommal történő ASP hullakeresési kötelezettségünknek és az ezzel kapcsolatos adatszolgáltatási és elszámolási feladatainknak.

A korábbi ellenőrzések során nyilvánvalóvá vált, hogy az Igazgatóságunk irányába támasztott ASP előírásokat mintaszerűen teljesítette.

Vadászterületeinken 2018. évtől érzékelt őz állomány csökkenés stagnálni látszik, illetve helyenként enyhe állománynövekedést tapasztaltunk.

A lecsökkent őzállományunk további védelme érdekében a 09-901750-108 és a 16-755750-106 vadászterületeinken az őzhasznosítást „0” szinten terveztük az éves vadgazdálkodási terveinkben. A 09-902250-108 vadászterület esetében egy minimális szintű hasznosítást terveztünk, amely leginkább az egészségügyi elejtésekre korlátozódott.

Mindhárom vadászterületünk esetében elmondható, hogy az aranysakál állománya exponenciálisan növekszik. Vadászati stratégiája révén, azaz hogy családi kötelékben vadászik, a rókánál eredményesebb ragadozóvá teszi. Ennek következtében a sakál által elfoglalt területekről sok esetben abszolút eltűnik az őz és a mezei nyúl, de a vadászható zsákmányállatok mellett a védett természeti értékek is fokozottan veszélyeztetettek.

Álláspontunk szerint az aranysakál eredményes állomány csökkentése a jövő vadgazdálkodásának egyik legnagyobb kihívása, függetlenül attól, hogy vadászható apró- vagy nagyvad, illetve védett faj védelme az alapvető cél.

6.5 Halgazdálkodási vízterületek

6.5.1. Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek

Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterület a Miskafoki-holtág (más elnevezés szerint: tiszacsegei Nagyerdei Holt-Tisza), a Hortobágy folyó 76 kilométeres szakasza és a Jánd és Olcsvaapáti külterületen fekvő Fótoskerti-holtág, a Gulács külterületén található Boroszló-kerti – Holt-Tiszára, melyeken a halászati jogot (mint a Magyar Állam önálló halászati jogát) a HNPI gyakorolja. Igazgatóságunk működési területén található különleges rendeltetésű vízterületek: Tiszadob külterületén elkerülhető Szelepi-morotva (víztérkód: 15-156-1-1), Magdolna-ér (víztérkód:09-0090-2-1), Tiszacsege nagymorotva (víztérkód: 09-0091-2-3) és a Sarkad sároséri csatorna (vítztérkód: 09.0092-2-2) nevű vízterek.

Különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek:

Megnevezés	**Víztérkód**	**Méret**
Miskafoki -holtág	05-028-1-1	20 ha
Hortobágy folyó	09-028-1-1	15,5 ha
Fótoskerti –holt Tisza	15-133-1-4	76 ha
Kunkápolnás mocsár	16-348-2-1	4000 ha
Boroszlókerti Holt-Tisza	15-113-2-1	20 ha
Szelepi -morotva	15-156-1-1	33,53
Magdolna ér	09-0090-2-1	11,06
Sarkad sároséri csatorna	09-0092-2-2	6,06
Tiszacsegei nagymorotva	09-0091-2-3	33,66

A Boroszlókert-Holt –Tisza természetvédelmi oltalom alatt álló terület. A halgazdálkodási jogot a HNPI gyakorolja. Hasznosítási célja az országos védettségi státusznak megfelelően a terület élővilágának megőrzése, élőhelyük megfelelő ökológiai állapotának fenntartása. Halgazdálkodási tevékenység ezért elsősorban a természetvédelmi kezelés részeként, a természetvédelmi érdekek fenntartása, illetve egy természetvédelmi szempontból kedvezőnek ítélt állapot elérése érdekében végezhető. Ez alapján az Igazgatóság célja a területen végbemenő folyamatok figyelemmel kisérése, a víztérre jellemző őshonos halfajok kedvező állományszerkezetének kialakítása. Emellett a holtág modell területként szolgálhat az elméleti és alkalmazott ökológiai kutatásokhoz. Horgászat csak a tűrőképességéhez igazított mértékben megengedhető.

A Miskafoki-holtág a Hortobágy folyó és Fótoskerti holtág nevű vízterek különleges rendeltetésű nyilvánítás oka a természetvédelmi érdekek érvényesítése volt. A

halgazdálkodási vízterület megközelítésnek korlátozására a horgászat, halászat időben, illetve térben való korlátozása szükséges valamely kimagasló természeti érték megóvásához. A víztéren a haltelepítés végzése korlátozása vagy tilalma szükséges természeti értékek védelme miatt, valamint a halgazdálkodási vízterület természetes állapotú, ökológiai szempontból különösen sérülékeny.

Szelepi morotva, Magdolna ér, Sarkad sároséri csatorna, Tiszacsegei nagymorotva különleges rendeltetésűvé nyilvánítását indokolta, hogy a HNPI működési területén található és a halgazdálkodási vízterületek természetes állapotúak és ökológiai szempontból sérülékenyek.

Kunkápolnás mocsár különleges rendeltetésűvé nyilvánítás oka a terület a HNP részét képezi, azon belül is az egyik legkiterjedtebb mocsárrendszer, melynek mozaikos élőhelyeit védendő a területen minden halgazdálkodási, halászati vagy horgászati tevékenységet szükséges tiltani. A terület kiemelkedő vízi- és partimadár fészkelő-, táplálkozó- és pihenőhely. A terület különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületté történő nyilvánítással hatékonyan biztosítható a továbbiakban az értékes élőhelyek és fajok állományainak védelme. A mocsár elsősorban, mint élőhely rendelkezik kiemelt jelentőséggel. A horgászati és halászati tevékenység kizárásával biztosítható a víztér és környező területek háborítatlansága.

A Miskafoki-holtág hasznosítását az elmúlt évben a Tiszacsegei Horgász és Természetvédelmi Egyesület végezte.

A Hortobágy folyó 76 kilométeres szakaszán a víztér halászati hasznosításában közreműködik a Nádudvari Sporthorgász Egyesület és a Hortobágyi Horgász Egyesület. A Fótoskerti-holtágon nem folyik horgászati hasznosítás. A Boroszlókerti-Holt-Tisza horgászati hasznosításában a Tiszavirág Horgászegyesület működik együtt Igazgatóságunkkal.

A természetvédelmi halászati vízterületek hasznosítása során az együttműködés valamennyi horgász egyesülettel probléma mentes volt. A horgászati hasznosítás során a szabályok betartását a természetvédelmi őrszolgálat rendszeresen ellenőrzi.

6.5.2 Védett természeti területen található halastavak

A HNP területén található halastavak közül a Hortobágyi Öregtavak és a Kónyai halastavak az Igazgatóság vagyonkezelésében állnak. A Kónyai halastó hasznosítása természetvédelmi célú haszonbérbeadás útján valósul meg. A HNP területén található többi halastó rendszer a Hortobágyi Halgazdaság Zrt. vagyonkezelésében és halászati hasznosításában áll (Polgári-Folyási halastavak, Gelej, Ohat-Gyökérkút, Csécs, Fényes, Kungyörgy, Malomháza, Balmazújváros-Virágoskút). Szintén a HNPI vagyonkezelésébe tartozik a Borsósi tározó, melyet a területekre kiírandó hasznosításra irányuló pályázati eljárás eredményes elbírálásáig az Aranyponty Zrt-nek adott hasznosításba.

A hortobágyi Öregtavak tekintetében a halászati kezelés legfontosabb célkitűzése, hogy a terület státuszából adódó természetvédelmi célokat szolgálja, figyelemmel a terület kiemelt ökoturisztikai jelentőségére is. Az Igazgatóság kidolgozta az Öregtavak természetvédelmi halászati kezelésének hosszú távú koncepcióját, amely jellemző pillérei az extenzív haltermelési rendszer alkalmazása, több éves rotációban történő lehalászás és a terület „ökológiai termelési státuszának” fenntartásával (biogazdálkodás / extenzív gazdálkodás fenntartása).

A 2024 évben Igazgatóságunk a hal értékesítési nehézségek, alacsony piaci árak miatt nem halászta tavait.

Igazgatóságunk 2024 évben 200 q kétnyaras 0,80 kg átlag tömegű tenyész pontyot vásárolt az tavak népesítéséhez.

7. Tájvédelem

7.1. *Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások)*

2024-ig a HNPI által felmért települések és a felvett egyedi tájértékek száma (3451):

Ssz.	Település	egyedi tájérték (db)	Ssz.	Település	egyedi tájérték (db)	Ssz.	Település	egyedi tájérték (db)
1.	Álmosd	138	**41.**	Kishódos	47	**81.**	Szamosújlak	18
2.	Aranyosapáti	1	**42.**	Kisnamény	19	**82.**	Szatmárcseke	34
3.	Ártánd	11	**43.**	Kispalád	38	**83.**	Szorgalmatos	8
4.	Balmazújváros	124	**44.**	Kokad	17	**84.**	Tákos	11
5.	Bedő	48	**45.**	Konyár	1	**85.**	Tépe	25
6.	Beregdaróc	39	**46.**	Kölcse	12	**86.**	Tetétlen	11
7.	Beregsurány	38	**47.**	Kömörő	1	**87.**	Tiszaadony	14
8.	Berekfürdő	9	**48.**	Körösszakál	41	**88.**	Tiszabecs	26
9.	Bihardancsháza	7	**49.**	Kőtelek	16	**89.**	Tiszacsécse	34
10.	Bihartorda	13	**50.**	Kuncsorba	13	**90.**	Tiszacsege	105
11.	Biri	13	**51.**	Kunhegyes	27	**91.**	Tiszaderzs	40
12.	Bocskaikert	12	**52.**	Kunmadaras	29	**92.**	Tiszadorogma	16
13.	Bojt	11	**53.**	Lónya	6	**93.**	Tiszafüred	70
14.	Botpalád	25	**54.**	Magosliget	39	**94.**	Tiszaigar	28
15.	Cégénydányád	27	**55.**	Mánd	25	**95.**	Tiszakerecseny	7
16.	Csaholc	27	**56.**	Márokpapi	58	**96.**	Tiszakóród	15
17.	Csaroda	17	**57.**	Mátyus	8	**97.**	Tiszaörs	33
18.	Csataszög	2	**58.**	Méhtelek	17	**98.**	Tiszaszalka	12
19.	Darnó	19	**59.**	Mezőpeterd	11	**99.**	Tiszavid	8
20.	Debrecen	166	**60.**	Milota	22	**100.**	Tisztaberek	22
21.	Ebes	16	**61.**	Nádudvar	114	**101.**	Tivadar	14

22.	Egyek	63	**62.**	Nagyar	14	**102.**	Told	10
23.	Folyás	9	**63.**	Nagyhegyes	22	**103.**	Tomajmonostora	15
24.	Földes	25	**64.**	Nagyhódos	15	**104.**	Túristvándi	26
25.	Fülesd	20	**65.**	Nagyiván	53	**105.**	Túrricse	15
26.	Garbolc	10	**66.**	Nagykereki	11	**106.**	Újiráz	12
27.	Gelénes	17	**67.**	Nagykörű	1	**107.**	Újlőrincfalva	12
28.	Görbeháza	83	**68.**	Nagyszekeres	24	**108.**	Újszentmargita	25
29.	Gulács	38	**69.**	Nemesborzova	27	**109.**	Uszka	12
30.	Győröcske	4	**70.**	Nyíregyháza	86	**110.**	Vámosatya	40
31.	Gyügye	19	**71.**	Olcsvaapáti	22	**111.**	Vámosoroszi	31
32.	Hajdúböszörmény	71	**72.**	Örményes	11	**112.**	Vekerd	7
33.	Hermánszeg	28	**73.**	Panyola	20	**113.**	Záhony	15
34.	Hetefejércse	17	**74.**	Piricse	29	**114.**	Zajta	32
35.	Hortobágy	77	**75.**	Püspökladány	95	**115.**	Zsarolyán	19
36.	Hunyadfalva	2	**76.**	Rozsály	23	**116.**	Zsurk	12
37.	Jánd	39	**77.**	Sáp	32	**117.**	Furta	13
38.	Kálmánháza	17	**78.**	Sáránd	54	**118.**	Mezősas	9
39.	Karcag	99	**79.**	Sonkád	29	**119.**	Újléta	17
40.	Kisar	19	**80.**	Szamossályi	29			

2024. évben Újlétán végeztünk egyedi tájérték felmérést. Újlétán 17 egyedi tájértéket rögzítettünk.

7.2. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

A 2024-es évben 10 település önkormányzata kereste meg az Igazgatóságunkat új településfejlesztési koncepció kapcsán. Ezeknek a kéréseknek eleget téve nyújtottunk iránymutatást a készülő dokumentumokhoz. Továbbá tájékoztatást adtunk, a közigazgatási területeken található védett, vagy természetvédelmi oltalom alatt nem álló területekkel kapcsolatban és az ezeken a területeken megtalálható védett botanikai és zoológiai értékekről. Ezenfelül az Igazgatóságunk véleményezte Hajdúböszörmény Önkormányzatának Integrált Településfejlesztési Stratégiáját, illetve véleményeztük a Nemzeti Horgászturisztikai Stratégia 2030 dokumentációt is.

7.3. Település- és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás

A HNPI 2024. évben a Poszeidon iktató rendszerben 722 darab településrendezési eszközök módosítására irányuló eljárásról kapott értesítést, ezekre 410 esetben tett észrevételt, javaslatot vagy megjegyzést. A településrendezési eszközök, területrendezési tervek véleményezése során az Igazgatóság részére visszamutatásként általában megküldték a véleményezésben részt vevő szereplők álláspontját, véleményét, javaslatát. Ezenfelül a beérkező települési, önkormányzati, hatósági és minden egyéb megkeresést megválaszoltunk, amely településrendezéssel vagy adatszolgáltatással kapcsolatos volt. Továbbá 7 db Településkép-védelmi rendelet (TKR) és 1 db településképi arculati kézikönyv (TAK) lett véleményezve.

7.4. Tájképvédelmi övezetek módosítása

A HNPI működési területén a 2024. évben nem történt pontosítás vagy módosítás a tájképvédelmi terület övezetében.

7.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

A tájvédelmi feladatok mellett az Igazgatóság minden szakmai tevékenységében érvényesíti a táj védelmének irányelveit, így például a kezelési tervek írása és megvalósítása során, a hatósági eljárásokban való részvétel során, a világörökségi cím menedzseléséhez kapcsolódó feladatok kapcsán, és külön figyelemmel a pályázati tevékenység tervezésénél és végrehajtásánál. Az alábbi táblázatban felsoroljuk a kiemelt tájvédelmi jelentőséggel bíró tevékenységi köröket, pályázatokat (fenntartási időszakban is).

KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 *Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és* *Nyírségi lápok vízpótlása*	Vizes élőhelyek táji értékeinek fejlesztése
KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 *A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek*	Vizes élőhelyek táji értékeinek fejlesztése

természetvédelmi célú helyreállítása	
KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 *Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója* *a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén*	Az erdei és erdősztyeppi tájkép megőrzése, fejlesztése
GINOP-7.1.9-17-2018-00024 *Hortobágy - Világörökségünk a Puszta*	A kiemelkedő egyetemes érték, a Puszta tájképi értékeinek megőrzése, fejlesztése
LIFE11 NAT/HU/000924 *Large scale grazing management of steppe lakes in the Hortobágy* *Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon*	A Hortobágy táji értékeinek védelme a hagyományos gazdálkodás fejlesztésével, vizes élőhelyekre kidolgozott akciókkal, tájidegen erdők és fasorok felszámolása. (fenntartási időszak)

Az infrastrukturális fejlesztésekнél fontos megjegyezni a még folyamatban lévő (M4), illetve városokat elkerülő utak (például 4-es főút négysávosítása Debrecen és Hajdúszoboszló között, 471. sz. főút fejlesztése Mátészalka és Nyírmihálydi között, 493. sz. főút fejlesztése Baktalórántháza és Nyírgyulaj között, 34. sz. főút fejlesztése Tiszafüred és Fegyvernek között, 32. sz. főút fejlesztése Jászberény és Szolnok között), valamint a 100. sz. vasútvonal Debrecen és Nyíregyháza közötti szakasz engedélyeztetési eljárásait, melyekben az Igazgatóság részt vesz, és a természetvédelmi, valamint tájképvédelmi érdekeket igyekszik érvényre juttatni.

Várhatóan további jelentős hatást fognak eredményezni a Hajdúböszörmény Nyugati Ipari Park és a Kunmadaras Ipari park fejlesztései, továbbá Debrecen Déli Gazdasági övezet és a Nyíregyháza Déli Ipari Park további fejlesztései.

Továbbra is jelentős tájképvédelmi problémaforrások a Tájképvédelmi területen és azon kívül is a nagy mennyiségben és méretben megjelenő tervezett napelemparkok (Mezőladány, Szabolcsbáka, Biri, Nagykálló, Kótaj, Gemzse, Nyírcsaholy, Nyírmada, Nyíribrony, Nyírpilis, Ilk, Szabolcs, Tiszapüspöki, Szolnok, Hajdúböszörmény), melyek tájkép alakító hatásán túl az élővilágra és a környezetre gyakorolt hatásait nem ismerjük eléggé, mert nem található releváns, független hazai vagy nemzetközi szakirodalom a témában. Az engedélyezési eljárásba jellemzően továbbra is már viszonylag későn vonják be a természetvédelmi ágazatot. Jelenlegi információink szerint 2030-ig mintegy 6000 MW-nyi termeléshez szükséges napelem-parkot terveznek országszerte, melyek természetvédelmi szempontból elfogadható elhelyezése a jövőben komoly problémaként fog megjelenni a természetvédelmi kezelőnél. Továbbá tudomásunk szerint, a tervezett 6000 MW-nyi fejlesztést már elértük országos szinten 2024-re, azonban az igények nem szűntek meg. Fejleményként megemlíthető, hogy a több évvel ezelőtti beruházások monitoring tervei kapcsán az Igazgatóság be lett vonva a véleményezésükbe és a jelzett javaslatainkat beépítették. A beérkező adatokról megállapítható, hogy nagyon sok taxonra vonatkoznak, a teljes értékű elemzésükhöz még a további évek adatsorai is szükségesek, mivel jelenleg ezek vagy a beruházás előtti alapállapotra vonatkoznak, vagy a telepítés éveire, az üzemelésből

adódó további hatások értékeléséhez sok évnyi adatra lesz szüksége. Várhatóan az esetlegesen kimutatható negatív hatások is csak a következő évek telepítéseinél fognak tanulsággal szolgálni, a meglévő napelemparkok esetében pedig csak az üzemelést nem befolyásoló intézkedéseket lehet megtenni. Törökszentmiklós és Mezőtúr térségében szándék látszik szélerősség mérő tornyok felállítására, melyek egy jövőbeli szélerőművekhez kapcsolódó beruházás előjelei. Az egyeztetések folyamatban vannak, megjegyzendő, hogy információink

Jelentősebb tájvédelmi és természetvédelmi beavatkozásokhoz sorolható a távközlési adótornyok, radartornyok engedélyeztetései és a több tíz méteres silótornyok kapcsán indult eljárások.

Megjegyzendő a tájban évtizedekre megjelenő mesterséges, zavaró elemek, az öntözőrendszerek fejlesztései. Ezek közül a legnagyobb problémát a lineár és/vagy center-pivot rendszerű berendezések jelentik, melyek vitathatatlanul egy modernebb, kontrolláltabb, víztakarékosabb felhasználást tesznek lehetővé, de felépítésük után az üzemen kívüli időszakokban is a helyszínen maradva befolyásolják a tájképet, esetleg veszélyt jelenthetnek (főképpen korlátozott látási viszonyok között) a vonuló madarak számára, mivel hasonlóak a szabadvezetékekhez az ütközések esetén. 2024-ben, a tavalyi évhez hasonlóan az újabb megnyíló pályázati források miatt egyre növekvő igény jelenik meg a gazdálkodók részéről, mely várhatóan a következő években is jelen lesz.

Az erdősítések pályázati támogatásából származó érdeklődéshullám 2021-hez képest jelentősen alábbhagyott, néhány igénylést kaptunk 2024-ben. Komoly bírálási szempontokat kellett alkalmaznunk, hiszen sok esetben gyepterületeket jelöltek meg erdősítendő területként. Ez legtöbbször egyértelmű elutasítást jelentett, azonban egyes területeken egy másodlagos gyep erdősítése, magával a fás élőhely megjelenésével, a szegélyhatás növekedésével, illetve a gyepet fenyegető/elfoglaló inváziós növényfajok elleni hatásával természetvédelmi hozadékot jelenthetett. Az egyes területeknél az elfogadott Natura 2000 fenntartási tervek kezelési egységeinek leírásait tudtuk alapül venni, mivel az erdősítés lehetősége ezekben a dokumentumokban is megjelent több évvel a pályázati lehetőség előtt. A Natura 2000 hálózatba tartozó állandó gyepterületek esetén, követve az iránymutatást, nem járulunk hozzá a feltörésükhöz.

A szénhidrogén kitermelések, kutatófúrások és termelésbe állítások miatt egyre növekvő problémahalmaz a fúrótornyok megjelenése, a beruházók térbeli és időbeli korlátozó körülményekre vonatkozó hozzáállása (sok esetben nem tudják azokat betartani), melyek az előző évekhez hasonlóan 2024-ben is olyan mértékű volt, hogy már tájképi hatásokkal is számolni lehetett. Ez a kedvezőtlen folyamat a jogszabályi környezet természetvédelmi szempontból kedvezőtlen megváltozásával várhatóan folytatódni fog a közeljövőben is.

Továbbá 2024-ben is egyre nagyobb probléma volt az Országos Ökológiai Hálózat területi lehatárolásnak a módosítása, megváltoztatása és/vagy kivonása, mint igény (bár módosulás nem történt 2024-ben).

8. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei, ld. mellékelt táblázat)

A HNPI 2024-ben összesen 4 megvalósítás alatt álló projektet kezelt, 4 projekt zárása történt meg, valamint 10 projekt fenntartási időszaki feladatait látta el - KEHOP, GINOP, MAHOP, LIFE pályázati konstrukciók keretein belül.

Ezen kívül megkötöttünk 2 együttműködési megállapodást a WWF Világ Természeti Alap Magyarország Alapítvánnyal.

A 2024. évben kezelt projektek főbb eredményeit, előrehaladásait az alábbi táblázat tartalmazza:

Szerződésszám	Projekt címe	Típus	2024-ben elért eredmények vagy problémák
KEHOP-4.1.0-15-2021-00098	Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)	természet-védelmi	A projekt fizikai zárása 2023. december 15-én megvalósult. 2024. április 23-án a projekt záró beszámolójának jóváhagyása is megtörtént, és a projekt lezárásra került, majd 2024. július 10-én megtörtént a projekt pénzügyi zárása is.
GINOP-7.1.9-17-2018-00024	Hortobágy - Világörökségünk a Puszta	turisztika	A projekt fizikai zárása 2023. december 15-én megvalósult. 2024. február 21-én záró helyszíni ellenőrzés történt, melyet követően 2024. május 15-én megtörtént a projekt pénzügyi zárása is. 2024. évben több alkalommal és több fejlesztést érintően garanciális javítások zajlottak.
LIFE15 NAT/HU/000902	A parlagi sas védelme a Pannon-régióban az ember okozta pusztulás csökkentésével	természet-védelmi, fajvédelmi	A projekt fizikai befejezésének dátuma 2023. január 31. volt, a záró kifizetési kérelem és záró szakmai beszámoló benyújtása határidőn belül megtörtént konzorciumi szinten. 2023. évben kaptunk hiánypótlást, tisztázó kérdést, melyek mindegyike megválaszolásra került. 2024-ben nem történt meg a projekt záró beszámolójának EU által történő elfogadása, ez előreláthatólag 2025-ben várható a fennmaradó EU támogatási részlet („balance payment”) kifizetésével együtt.

Szerződésszám	Projekt címe	Típus	2024-ben elért eredmények vagy problémák
LIFE17 IPE/HU/000018	Pannon legelők és kapcsolódó élőhelyek a PAF stratégia intézkedéseinek implementálásával történő hosszútávú megőrzése	természet-védelmi	Az élőhelykezelési munkákhoz szükséges engedélyek korábbi évben beszerzésre kerültek. A cserjeirtásra és inváziós irtásra vonatkozó beszerzési eljárást 2024-ben is lefolytattuk, a megbízott vállalkozó a szukcesszió megfékezését (cserjeirtással, szárzúzással) 26 ha kiterjedésű területen, az inváziós fajok irtását 54 ha kiterjedésű területen elvégezte. A Kaszonyi –hegyen és a Dédai erdőben további kiegészítő élőhelykezelési feladatokat végeztünk mely feladatokkal kapcsolatos szerződés megkötésére 2023. 12. 22-én került sor. A tevékenység 2024-re áthúzódott és cserjesáv kialakítása 2024 tavaszán valósult meg. 2023-ban szerződést kötöttünk a Horizont Természetvédelmi és Tudományos Egyesülettel a Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő, Tarpa-Tákos, Kömörő-Fülesd és Daru-rét Natura 2000 projektterületeken botanikai és zoológiai vizsgálatok elvégzésére. A Daru-réten és Tarpa-Tákoson a faunisztikai gyűjtés megvalósult, a második felmérési kötelezettségét az Egyesület 2024 év végén teljesítette. Kommunikációs akciók közül kiemelendő, hogy 2024 év harmadik negyedévében egy előadás-sorozatot indítottunk a gazdálkodók részére, melyen a gyepgazdálkodás, a támogatási rendszerek és a természetvédelem kapcsolatát állítottuk fókuszba. A 2 fő Natura 2000 koordinátor (Gyepvédelmi Tanácsadó) munkája 2024-ben folyamatos volt. Petneháza 09/23 hrsz 2024-ben a Natura 2000 hálózat részévé vált, az osztatlan közös tulajdon megszüntetése folyamatban van. 2024. június 12-13. között volt az éves Mission helyszíni bejárás, mely során idén a HNPI projektterületét látogatták meg a konzorciumi tagok és Kovács András monitor.

Szerződésszám	Projekt címe	Típus	2024-ben elért eredmények vagy problémák
LIFE19 NAT/LT/000898	Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára	természet-védelmi, fajvédelmi	Az előkészítési tevékenységek közül a közbeszerzési eljárásokat 2023-ban lefolytattuk. Gépjármű beszerzésre vonatkozóan két sikeres eljárást bonyolítottunk le: 2023. júliusában és 2024. februárban jelentek meg az eredményről szóló tájékoztatók. Az egyik gépjárművet 2023 augusztusában, a másik gépjárművet 2024 februárban vettük át. Az élőhely rekonstrukciós beavatkozásokra vonatkozóan szintén sikeres közbeszerzési eljárást bonyolítottunk le, 2023. decemberében került aláírásra a vállalkozási szerződés, teljesítési határidő 12 hónap. A kivitelezési munkálatok 2024 tavaszán szárzúzással kezdődtek. A mélyépítéssel kapcsolatos tevékenységek 2024 szeptemberben kezdődtek és 2024. november 15-én eredményes műszaki átadás-átvétellel zárultak. 2024 decemberben megkértük az Akadémia és a Bivalyos tóegységekre vonatkozóan az üzemeltetési engedélyeket. Fecske-rét és Szálka-ér projekt területeken 2024 őszén élőhelykezelési munkák is megvalósultak. A felülvizsgálandó fajvédelmi terv hazai szakértők által is véleményezett anyagával kapcsolatban konzultáltunk az Agrárminisztériummal, elkészült a közel véglegesnek tekinthető munkaanyag. A környezeti nevelési akció keretében az elkészült a mobil kiállítási anyaggal, valamint az oktatási segédanyagokkal a környezeti nevelő által szervezett tematikus kitelepülések folyamatosak, 2024-ban összesen 13 helyre jutottunk el, összesen 1011 gyermek kapott betekintést a projektbe. A faj és a projekthelyszínek monitorozása folyamatos. 2024. június 7-én online beszámolót tartottunk a CINEA részére.

Szerződésszám	Projekt címe	Típus	2024-ben elért eredmények vagy problémák
101074704 LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoads	Recovering the Saker Falcon population of the North-Hungarian Plain (A kerecsensólyom védelme az Észak-alföldi régióban)	természet-védelmi, fajvédelmi	A projekt 2022. szeptember 1-én indult az MME konzorciumvezetésével, melyben a HNPI a BNPI és a MAVIR Zrt. partnerként vesz részt. A projekt legfőbb célja, hogy a mortalitási okok feltérképezésével, élőhelyek kezelésével, táplálékkínálat növelésével a projektben szereplő SPA-k tekintetében (Jászság SPA, Heves SPA) 20%-os populációnövekedést érjen el a kerecsensólyom esetében. 2024-ben 40 db kerecsensólyom fészekláda kihelyezése történt meg a Hortobágy SPA és Jászság SPA területén. Folytatódtak a kerecsensólyom revírek, fészkelések visszaellenőrzései is a projektben meghatározott protokoll szerint. A jászberényi Sasközpontban egy régi voliersor felújítottunk, amely már a pályázatban foglalt vállalásoknak eleget tud tenni szaporításra alkalmas tartási körülményeket kínál. Ugyanitt helyet kapott egy új hűtőkamra is. Létrehoztunk a Sasközpont területén belül egy rövid tanösvényt, mellyel az ide érkező látogatók számára jobban megismerhetőek az itt élő élővilág egyedei. A meglévő garázs mellé kocsibeállóként szolgáló féltető építéséhez kapcsolódóan lefolytattuk az építési engedélyezési eljárást, az elkészült tervek alapján a kivitelezést 2025-re tervezzük. A kerecsensólymok monitorozása céljábóZl terepi vizsgálatokhoz szükséges monitoring eszközök (2 db spektív) és a projektmenedzsment számára 2 db okostelefon beszerzése valósult meg.

Szerződésszám	Projekt címe	Típus	2024-ben elért eredmények vagy problémák
EOS-24/000270 MBH Bank Nyrt. támogatás	A székicsér (*Glareola pratincola*) fajvédelmi törekvéseinek bővítése jeladózással - geolokátorral - történő kutatás megvalósításán keresztül.	természet-védelmi, fajvédelmi	2024. június 13-án írta alá az Igazgatóság a székicsér (*Glareola pratincol*a) fajvédelmi törekvéseinek támogatásáról szóló Támogatási Szerződést, mellyel az MBH Bank természetvédelmi-kutatási célú tevékenységünket támogatta. A támogatás keretében geolokátoros nyomkövető eszközök és a szükséges tartozékok beszerzése és ezen jeladók üzemeltetése valósul meg 5 éves időszak vonatkozásában. A jeladók nyomon követésén túl, elengedhetetlen a megfelelő és folyamatos terepi jelenlét, melyet két természetvédelmi őr kolléga felügyel. A projekt eredményeit a honlapon keresztül egy aloldal létrehozásával, közöljük az érdeklődőkkel. 2024-ben a tervezett 10 jeladóból 3 jeladó került megvásárlásra, melyből egy jeladót sikerült madárra rögzíteni. További 7 jeladó vásárlására és a jeladók felszerelésére 2025-ben kerül sor. A HNPI honlapján elkészítettük a tevékenységgel kapcsolatos aloldalt, ahol információt nyújtunk a támogatással, a fajjal valamint a fajvédelmi tevékenységgel kapcsolatosan. Az elérhetősége: https://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egyseg/termeszetvedelem/oldal/szekicser-fajvedelmi-osszefoglalo-2024
HNPI-10867/2024 WWF támogatás	Pélyi Madárrezervátum élőhelyfejlesztése	természet-védelmi	Az élőhelyfejlesztés célja a Patkós-holtág vízmegtartó képességének javítása, vízparti erdőállomány természetességi fokának növelése, valamint természetes partszegély kialakítása Heves Vármegyében Pély külterület 0702/1a és 0702/1b hrsz ingatlanon. A Támogatási Okiratot 2024. december 19. napján írta alá az Igazgatóság, így érdemi feladatvégzés 2024-ben nem történt. A projekt megvalósításához a projektindító egyeztetésekre sor került, valamint a tervezővel történt egyeztetések elkezdődtek. A tervező kiválasztásáról szóló beszerzési eljárásra, a tervezési és engedélyeztetési eljárásokra 2025-ben kerül sor.

Szerződésszám	Projekt címe	Típus	2024-ben elért eredmények vagy problémák
HNPI-10868/2024 WWF támogatás	Élőhely-rekonstrukciós feladatok Kállósemjén külterületén	természet-védelmi	A támogatás célja minimum 35 hektár, a HNPI vagyonkezelésében lévő, Kállósemjén település közigazgatási területén (0305/1a, 0305/1b, 0305/1c hrsz) erdő telepítése, mezővédő erdősáv kialakítása, valamint fajgazdag gyepes élőhelyek létrehozása, továbbá azok utókezelésével összefüggő élőhely rekonstrukciós feladatok elvégzése. A Támogatási Okiratot 2024. december 19. napján írták alá a felek, így érdemi előrelépés a projekt megvalósításában csak 2025-ben várható.
MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129	A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hortobágy-halastavi tógazdasági haltermelésének támogatása	kompenzációs támogatás	A HNPI a MAHOP-5.3.4-2023 - „Krízishelyzetre szóló támogatás” című felhívás keretében „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hortobágy-halastavi tógazdasági haltermelésének támogatása” című MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129 azonosítószámú projektet valósított meg 2023-ban. Az elnyert 119 307 804 Ft értékű, 100% támogatási intenzitású forrás nagyban hozzájárult a Hortobágy-halastavak halgazdálkodásának gazdaságos működtetéséhez. A projekt fizikai befejezésének napja 2023. október 31. A záró kifizetési igénylés és záró beszámoló 2023. november 8-án elfogadásra került az Irányító Hatóság által, a támogatási összeg 2023. november 10-én átutalásra került Igazgatóságunk részére. A projekt záró helyszíni ellenőrzését a Magyar Államkincstár bonyolította le 2024. február 20-án, intézkedési tervet nem állapítottak meg, a projekt sikeresen lezárult.

A HNPI 2024. évben az alábbi pályázatok benyújtásában vett részt:

Pályázati konstrukció	Benyújtott projekt azonosító száma	Benyújtott projekt címe	HNPI szerepe	Konzorcium vezető	Státusz
TOP_PLUSZ-6.1.4-23-JN1	TOP_PLUSZ-6.1.4-23-JN1-2024-00001	Az élő Tisza aktív turisztikai fejlesztése Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	konzorciumi partner	Magyar Kajak-Kenu Szövetség	Támogatásra javasolt 2025.02.21-én TSz kötés folyamatban

Pályázati konstrukció	Benyújtott projekt azonosító száma	Benyújtott projekt címe	HNPI szerepe	Konzorcium vezető	Státusz
TOP_PLUSZ-6.1.4-23-HE2	TOP_PLUSZ-6.1.4-23-HE2-2024-00002	Heves vármegye Tisza-tavi komplex aktív turisztikai fejlesztése	konzorciumi partner	Heves Vármegye Önkormányzata	Jogosultsági feltételeknek megfelelt Értékelés folyamatban
TOP_PLUSZ-6.1.4-23-HB2	TOP_PLUSZ-6.1.4-23-HB2-2024-00001	Aktív turizmus fejlesztése Hajdú-Bihar Vármegyében	konzorciumi partner	Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata	Támogatásra javasolt 2025.01.09-én TSz kötés folyamatban van
TOP_PLUSZ-6.1.4-23-SB2	TOP_PLUSZ-6.1.4-23-SB2-2024-00003	Aktív- és ökoturisztikai fejlesztések Szatmár-Beregben I. ütem	konzorciumi partner	Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata	Jogosultsági feltételeknek megfelelt Elbírálás folyamatban
KEHOP_PLUSZ-3.2.1-24	KEHOP_PLUSZ-3.2.1-24-2024-00008	Fás vegetációval borított területek és kunhalmok természetvédelmi kezelésének fejlesztése	Fő-kedvezményezett	NR	Nyertes pályázat, Támogatási Szerződés aláírva 2025.02.13.
KEHOP_PLUSZ-3.2.1-24	KEHOP_PLUSZ-3.2.1-24-2024-00014	A Természetvédelmi Őrszolgálat terepi jelenlétének fejlesztése a HNPI működési területén II.	Fő-kedvezményezett	NR	Nyertes pályázat, döntés 2025.03.12. támogatási szerződés kötése folyamatban
LIFE-2024-SAP-NAT	LIFE24-NAT-HU-CitellusLIFE (101202727)	Ensuring the survival of a viable European Ground Squirrel population in the Pannonian region (Életképes ürgeállomány fennmaradásának biztosítása a Pannon régióban)	konzorciumi partner	Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.	2025.03.03. Tartaléklistára helyezve

A HNPI 2023. évben benyújtott, 2024-ben elbírálás alatt lévő pályázatok:

Pályázati konstrukció	Benyújtott projekt azonosító száma	Benyújtott projekt címe	HNPI szerepe	Konzorcium vezető	Státusz
Interreg VI-A Romania-Hungary	ROHU00083 (Acronym: TURRIVER 2023)	Joint conservation management and public awareness of the natural values of protected areas along the Romanian and Hungarian course of the Tur River (A Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi védett területek közös természetvédelmi kezelése és bemutató infrastruktúrájának fejlesztése)	vezető, lead partner	HNPI	Támogatói döntés: 2024.11.08. Támogatási szerződés kötés: 2025.03.17.
LIFE-2023-SAP-NAT	LIFE23-NAT-HU-PANNONWETLANDLIFE (101147479)	Complex management solutions to preserve the sodic wetland habitat network along the Tisza River (Komplex élőhelykezelések a Tisza menti szikes vizes élőhely-hálózatának megőrzésére)	konzorciumi partner	MME	2024.02.21 Tartaléklistára helyezve, 2025.01.22-ei értesítés alapján elutasították.
LIFE-2023-SAP-NAT-NATURE	LIFE23-NAT-HU-CitellusLIFE (101146741)	Ensuring the survival of a viable European Ground Squirrel population in the Pannonian region (Életképes ürgeállomány fennmaradásának biztosítása a Pannon régióban)	konzorciumi partner	Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.	2024.02.21. Nem nyert támogatást
Interreg VI-A Romania-Hungary	ROHU00122 (Acronym: ECOSERVE)	Strategies for enhancing aquatic biodiversity and habitats conservation in Romania and Hungary (Vizes élőhelyek védelmét biológiai változatosságuk javítását célzó román-	konzorciumi partner	Centre for Protected Areas and Sustainable Development Bihor (CAPDD)	2024.07.09 Nem nyert támogatást

		magyar együttműködés kidolgozása)			
Interreg VI-A Romania-Hungary	ROHU00188 (Acronym: Agrobiodiversity)	Common development of methods for the study and assessment of agrobiodiversity in border regions (Az agrobiodiverzitás vizsgálatára és értékelésére szolgáló módszerek közös fejlesztése a határ menti régiókban)	konzorciumi partner	DE	Nem nyert támogatást

HNPI-t érintő pályázati ellenőrzések összesítése 2024. évben:

- Irányító Hatóság (Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság Helyszíni Ellenőrzési Osztály;
- Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Gazdaságfejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság;
- Magyar Államkincstár Helyszíni Ellenőrzési Főosztály Vidékfejlesztési Támogatások Ellenőrzési Osztálya,
- Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság

által végzett ellenőrzésre KEHOP/GINOP/MAHOP projektekhez kapcsolódóan összesen 7 alkalommal történt, közbenső helyszíni ellenőrzés, záró, valamint fenntartási időszaki ellenőrzés keretében.

A 7 db ellenőrzés főbb adatait az alábbi táblázat tartalmazza:

Ellenőrzés időpontja	**Projekt azonosítója**	**Az ellenőrzés tárgya (címe)**	**Ellenőrzés típusa**	**A külső ellenőrzést végző megnevezése**	**Intézkedést igénylő megállapítás**
2024. február 7.	KEHOP-4.1.0-15-2021-00098	KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 „Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)”	záró helyszíni ellenőrzés (online távellenőrzés keretében)	Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	-

Ellenőrzés időpontja	Projekt azonosítója	Az ellenőrzés tárgya (címe)	Ellenőrzés típusa	A külső ellenőrzést végző megnevezése	Intézkedést igénylő megállapítás
2024. február 20.	MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129	MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129 „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hortobágy-halastavi tógazdasági haltermelésének támogatása”	Helyszíni ellenőrzés	Magyar Államkincstár Helyszíni Ellenőrzési Főosztály Vidékfejlesztési Támogatások Ellenőrzési Osztálya	-
2024. február 21.	GINOP-7.1.9-17-2018-00024	GINOP-7.1.9-17-2018-00024 'Hortobágy - Világörökségünk a Puszta'	Záró helyszíni ellenőrzés	Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Gazdaságfejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	-
2024. július 31.	KEHOP-4.1.0-15-2016-00034	KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 ’Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása’	Fenntartási helyszíni ellenőrzés	Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság Helyszíni Ellenőrzési Osztály	-

Ellenőrzés időpontja	Projekt azonosítója	Az ellenőrzés tárgya (címe)	Ellenőrzés típusa	A külső ellenőrzést végző megnevezése	Intézkedést igénylő megállapítás
2024.07.31.	KEHOP-4.1.0-15-2016-00012	KEHOP-4.1.0-15-2016-00012 "A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén"	Fenntartási helyszíni ellenőrzés	Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság Helyszíni Ellenőrzési Osztály	
2024. augusztus 29.	MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129	MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129 „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hortobágy-halastavi tógazdasági haltermelésének támogatása”	Helyszíni ellenőrzés	Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság	-
2024. november 19.	KEHOP-4.1.0-15-2016-00085	KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 „A Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása”	Fenntartási helyszíni ellenőrzés	Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Főigazgatóság - Környezet és Energiahatékonysági Operatív Programok Irányító Hatósága	

A 2024. évben kezelt 10 projekt főbb adatait (időtartam, forrás, célok, célterület, költségvetési adatokat) részletesen a beszámoló mellékletét képező projekt-táblázat tartalmazza

9. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

9.1. Ügyiratforgalom

A HNPI, mint a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanácsról, valamint a Digitális Kormányzati Ügynökség Zártkörűen Működő Részvénytársaság és a kormányzati informatikai beszerzések központosított közbeszerzési rendszeréről szóló 301/2018. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdés b) pontja szerinti költségvetési szerv, az Egységes

központi elektronikus irat- és dokumentumkezelési rendszer (a továbbiakban: EKEIDR, Poszeidon) állami licenszének használatára kötelezett intézmény. Ennek megfelelően 2024-ben az ügyvitel teljes folyamata kizárólag a Poszeidon irat és dokumentumkezelő programban zajlott. A program használata során az idei évben is merültek fel nehézségek. A hibákat folyamatosan jelentettük az ugyfelportal.sdadms.hu oldalon. Az ügyiratokat továbbra is három iktatókönyvvel (ügyviteli, személyügyi és haszonbérleti) kezeljük. 2024-ben az előző évihez közel azonos számú megkeresés érkezett. 2024-ben 6.991 főszámot és 32.258 alszámot rögzítettünk, mely iratforgalom megelőző év adataihoz képest jelentős növekedést mutat. A 2024. évben a beérkezett küldemények száma 21.130 db melyből papír alapon beérkezett küldemények száma 6.944 db, és elektronikus úton 14.067 db (megközelítően 4000 darabbal több, mint 2023-ban) Belső iktatás 3.457 db (tértivevények, postalap, hitelesítés, visszaigazolások) ügyirat esetében történt. Ezen felül keletkezett 119 db érkeztetett, de nem iktatandó ügyirat, melyek jórészt sajtószemléről szóló tájékoztatások, a hivatali kapu letöltés igazolásai, meghívók, stb. Az ügyiratforgalmunkat iktatókönyv szerinti megbontásban az alábbi táblázat szemlélteti:

	Iktatókönyv típusa	**bejövő irat (db)**	**kimenő irat (db)**	**belső iktatás (db)**	**Összesen:**
1.	Ügyviteli	20.652	6.819	2.759	**30.230**
2.	Személyzeti	92	509	166	**767**
3.	Haszonbérleti	386	343	532	**1.261**
	Összesen:	**21.130**	**7.671**	**3.457**	**32.258**

A szerződések és megrendelők iktatását az integrált ügyviteli programban (EOS) végeztük. 2024-ben 1487 db szerződést rögzítettünk, 957 darabbal többet, mint 2023-ban. Ez a rendkívül magas szám 2013-as pályáztatás során 10 év időtartamra szóló, tavalyi évben tömegesen lejáró földhaszonbérleti szerződések megújításából és több új szerződés megkötéséből adódik. A szerződések típusait tekintve különösen haszonbérleti, vállalkozási, megbízási, termékértékesítési, kártalanítási, adásvételi szerződések, illetve egyedi megrendelések.

Az ügyiratforgalom osztályonkénti megoszlását az alábbi táblázat szemlélteti:

Szervezeti egység megnevezése	**Ügyiratforgalom lebonyolításában részt vevők száma (fő)**	**Ügyiratforgalom darabszám (db)**
HNPI általános levelezés	**2**	**2 514**
Gazdasági igazgatóhelyettes	**1**	**63**
Jogi, Igazgatási és Birtokügyi Osztály	10	13 755
Személyügy	2	766
Birtokügyi csoport	5	1 260
Természetmegőrzési Osztály	15	8 278
Pályázatkezelési Osztály	6	672
Területkezelési Osztály	6	4 122

Pénzügyi, Számviteli és Üzemeltetési Osztály	6	676
Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály	9	271
Összesen:	**62**	32 377
Mindösszesen: (Belső levelezés db számával csökkentett érték)		**32 258**

A 2024. évben selejtezés nem történt, illetve levéltári ellenőrzés nem volt.

9.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés/jogsegély a hatóságok számára (természetvédelmi-, környezetvédelmi-, erdészeti-, földügyi hatóság, önkormányzat, MVH stb. bontásban)

2024-ben hatósági szervek felől összesen 5257 megkeresést rögzítettünk iktatórendszerünkben. A tavalyi év megkereséseinél jelentősen, kétezerrel több a bejövő ügyiratok száma, mely a -földhaszonbérleti szerződéskötést megelőző előkészítő feladatok, főként a visszagyepesedett szántó területek művelési ágának megváltoztatására irányuló földminősítési eljárások lefolytatása és a változások ingatlan-nyilvántartásban történő átvezetésének köszönhető – földügyi hatóságoknál jelentkezett. A korábbi évekhez hasonlóan továbbra is földügyi, erdészeti, vízügyi, környezetvédelmi és természetvédelmi, vadászati, egyéb engedélyezési eljárásokban, különösen védett állat- és növényfajok egyedeit, Natura 2000 területeket érintő ügyekben keresték meg a HNPI-t az eljáró illetékes kormányhivatalok természetvédelmi kezelői vélemény (adat, információ) adása érdekében.

Természetvédelmi kezelői mivoltunkból adódóan a társ-ágazatok hatósági feladat-ellátásához 2024. évben is segítséget nyújtottunk. A főbb ügytípusok nagyságrendjét az alábbi táblázat 2. része szemlélteti azzal a kitétellel, hogy erdészeti hatósági ügyekben Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye és Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály illetékességi területéhez tartozik. A hatóságok felől érkezett megkereséseket szükség szerint minden esetben megválaszoltuk.

Ügy típusa	**Bejövő ügyiratforgalom (megkeresések száma - db)**
Megkeresés (főként hatóságok, rendőrkapitányságok, kormányhivatalok, önkormányzatok)	5257
Birtokügyi feladatok/elővásárlási jog gyakorlása/haszonbérlettel kapcsolatos ügyek	9689
Minisztériumi (AM) adatszolgáltatás	134
Pályázatokkal kapcsolatos ügyek	307
Településrendezési tervekkel kapcsolatos ügyek	385
Engedélyköteles tevékenységekkel kapcsolatos hatósági megkeresések, értesítések	1465

Hatóságok felől érkezett megkeresés	**5257 (db)**
Természetvédelmi hatóság összesen:	***2690 (db)***
Hajdú-Bihar Vármegye	1372
Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye	820
Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	423
Bács-Kiskun Vármegye	31
Heves Vármegye	20
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye	18
Csongrád-Csanád Vármegye	1
Pest Vármegye	5
Erdészeti hatóság összesen:	***203(db)***
Hajdú-Bihar Vármegye, Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye, Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	193
Bács-Kiskun Vármegye	0
Heves Vármegye	1
Pest Vármegye	1
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye	8
Vízügyi, vízvédelmi hatóság:	***146***
Vadászati-, halászati hatóság (Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály)	***93(db)***
Hajdú-Bihar Vármegye	60
Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye	0
Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	22
Bács-Kiskun Vármegye	4
Heves Vármegye	0
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye	7
Csongrád-Csanád Vármegye	0
Pest Vármegye	0
Földügyi hatóság	***1573***
Hajdú-Bihar Vármegye	1281

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye	112
Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	174
Bács-Kiskun Vármegye	0
Heves Vármegye	3
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye	3
Rendőrhatóságok	***100***
Magyar Államkincstár - Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	***2***
(Agrárminisztérium Nemzeti Földalap) a Nemzeti Földügyi Központ 2024. május 31. napjával beolvadásos különválással megszűnt.	***70***
Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal	***55***
Önkormányzatok	***395***

9.1.2. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Az Igazgatóság működési területén a nem saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kiterjedése országos jelentőségű védett természeti területen 18 124 hektár, az érintett erdőrészletek száma ~8 100 db.

Az Igazgatóság működési területén a nem saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kiterjedése európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű (Natura 2000) területen 47 890 hektár, az érintett erdőrészletek száma ~15 400 db.

A nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdők kezelésére az Igazgatóságnak csak közvetett ráhatása van a körzeti erdőtervezésbe, illetve a hatósági eljárásokba történő bevonása esetén.

2024-ben négy körzet erdőtervezése kapcsán végzett az Igazgatóság munkát (ebből két körzet teljes területével érintett).

- **Guthi erdőtervezési körzet** (terepi felmérések, adatszolgáltatás, Natura 2000 elővizsgálat, erdőterv részletszintű egyeztetése, véleményezése, részletszintű tárgyalások, erdőterv véglegesítés). Jelentős előrelépés: az érintett Natura 2000 területeken a jelölő élőhelyek arra alkalmas állományait tartalmazó erdőrészletek Natura 2000 elsődleges rendeltetést kaptak (hatósági közreműködéssel).

- **Nyírbátori erdőtervezési körzet** (terepi felmérések, adatszolgáltatás, Natura 2000 elővizsgálat, erdőterv részletszintű előzetes véleményezése, egyeztetések). A körzetben található a tervezett Fényi-erdő ER.

- Kecskeméti erdőtervezési körzet (egyeztetés, adatszolgáltatás, részletszintű tárgyalások, erdőterv részletszintű egyeztetése, véleményezése, erdőterv véglegesítés).

- Bugaci erdőtervezési körzet (egyeztetés, adatszolgáltatás, erdőterv részletszintű egyeztetése, véleményezése).

A körzeti erdőtervezésben való – igen aktívnak minősíthető – közreműködés jelentős erőforrásokat kötött le az Igazgatóság részéről (szakmai tanácsadó, TVŐ érintett tagjai).

Az Igazgatóság e mellett folyamatosan részt vesz az erdőtervek erdészeti hatóság által végzett módosításában értesülése és felkérése esetén. Jelentős probléma, hogy az érintett erdészeti hatóság legtöbb esetben csak részlegesen ismeri el természetvédelmi kezelői státuszunkat, illetve csak részlegesen alkalmazza az ahhoz kötődő szabályozókat. Zökkenőmentes együttműködés hiányát jelzi az a tény, hogy a védett területeken és/vagy Natura 2000 területeken lévő erdők vagy természeti értéket tartalmazó erdők erdőterveinek megváltoztatása ügyféli bevonásunk nélkül történik, mint ahogy a fahasználati bejelentések/engedélyezések is.

9.1.3. Jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, Költségvetési, HEO stb. bontásban

A HNPI-nek az Agrárminisztérium, mint felettes szerv felé több előirányzott adatszolgáltatási kötelezettsége van, melyeket szervezeti egységenkénti bontásban az alábbi táblázat szemléltet:

Szervezeti egység megnevezése	**Jelentés típusa**	**Jelentéstétel gyakorisága**
Jogi, Igazgatási és Birtokügyi Osztály	előző évi haszonbérleti helyszíni ellenőrzésről jelentés és az adott évi helyszíni ellenőrzési terv megküldése	évente 1 alkalommal
	vagyonkezelési adatszolgáltatás megküldése	évente 1 alkalommal
	elhelyezési célú ingatlanokkal kapcsolatos adatszolgáltatás megküldése	évente 1 alkalommal, 06.30-ig
	álláshely nyilvántartásról és a nem rendszeres személyi juttatásról szóló jelentés megküldése	havonta 1 alkalommal
	tájékoztató sajtó nyilvános eseményekről	eseti jelleggel
	sajtóiroda felé történő engedélykérelmek küldése	eseti jelleggel (kb. heti 5)
	személyi jellegű nem rendszeres kifizetések esetén engedélykérés, tájékoztatás megküldése	alkalmanként
	üres álláshelyek jelentése	heti 1 alkalommal
Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály	látogatólétszám statisztika lejelentése (környezeti nevelésben részt vettek, és az ökoturisztikai létesítmények összesített látogatószáma)	évente 1 alkalommal
	adatszolgáltatás környezeti nevelés és ökoturisztikai témakörökben	eseti jelleggel
	adatszolgáltatás sajtóval foglalkozó munkatársak kapcsán	évente 1 alkalommal

Pályázatkezelési Osztály	OBMR (beruházásokkal kapcsolatos) adatszolgáltatás	évente 4 alkalommal
	beruházás-tervezés	évente 1 alkalommal
	KEHOP+ pályázatok ütemezésével kapcsolatos adatszolgáltatás	évente 1 alkalommal
	adatszolgáltatás sajtónyilvános rendezvényekről	évente 1 alkalommal
	LIFE pályázatok önerő támogatás szakmai és pénzügyi beszámolójának elkészítése	évente 1 alkalommal
Pénzügyi, Számviteli Osztály	éves szakmai pénzügyi szöveges beszámoló készítése	évente 1 alkalommal
	éves szakmai beszámoló készítése (Az AM KGR rendszeren keresztül hagyja jóvá)	évente 1 alkalommal
	időközi költségvetési jelentés készítése (Az AM KGR rendszeren keresztül hagyja jóvá)	havonta 1 alkalommal
	negyedéves mérleg készítése (Az AM KGR rendszeren keresztül hagyja jóvá)	évente 4 alkalommal
	minimálbér, garantált bér, bérkompenzáció felmérés, elszámolás benyújtása	évente 2 alkalommal
	elemi költségvetés készítése (tervezés, feltöltés)	évente 2 alkalommal
	felhasználási terv készítése, és megküldése KM rendszeren keresztül	havonta 1 alkalommal
	támogatási okiratok költségtervének elkészítése, módosítások, beszámolók készítése	évente cc. 5 alkalommal
	keretszámla-adatszolgáltatás benyújtása	havonta 1 alkalommal
	deviza-prognózis készítése	havonta 1 alkalommal
	tartozás-állomány felmérése	havonta 1 alkalommal
	maradvány elszámolás, előzetes felmérés készítése	évente 2 alkalommal
	belső ellenőrzéshez kapcsolódó tervezés, külső és belső ellenőrzések nyilvántartásának megküldése	évente 3 alkalommal (szoftverben folyamatosan)

	gazdasági tárgyú képviselői kérdések megválaszolása	alkalmanként
	teljesítményarányos bevétellenyitás készítése	alkalmanként
	előirányzat módosítás elvégzése	havonta több alkalommal
	egyéb nem rendszeres adatszolgáltatások (többletbevétel)	alkalmanként
	előirányzat és teljesítésigazolás rendelkezések	folyamatos
Természetmegőrzési Osztály	TIR jelentés benyújtása	évente 1 alkalommal
	inváziós fajok elterjedéséről és kezeléséről szóló jelentés készítése, beavatkozási terv készítése	évente 1 alkalommal
	ország jelentés készítése az Élőhelyvédelmi irányelv 17. cikkelye alapján	6 évente
	„Természeti értékek védelme” (TEV) szakmai és pénzügyi beszámoló	évente 1 alkalommal
	SDF, Natura 2000 státuszú élőhelyekről és fajokról szóló jelentések megküldése	évente 1 alkalommal
	KFO felmérések (középfeszültségű oszlopok felmérése) TVŐ-vel közösen	évente 1 alkalommal
	"Természeti értékek védelme" szakmai és pénzügyi beszámoló	évente 1 alkalommal
	rendkívüli esemény bejelentése	eseti jelleggel
Területkezelési Osztály	vadgazdálkodási jelentés készítése	évente 1 alkalommal
	Terv-Tény adatszolgáltatás benyújtása (mezőgazdaság, halászat, erdőgazdálkodás)	évente 1 alkalommal
	vagyonkezelési beszámolóhoz mezőgazdasági vonatkozású adatszolgáltatás	évente egy alkalommal
Természetvédelmi Őrszolgálat	őrszolgálati jelentés készítése	évente 1 alkalommal
	havi minisztériumi jelentés készítése	havonta 1 alkalommal

A fent felsorolt, rendszeresen megküldendő jelentéseken felül a 2024. évben is minden osztályhoz érkeztek megkeresések különböző témakörökben adatszolgáltatás kapcsán. Az AM számára küldendő adatszolgáltatásokat prioritásként kezeltük.

9.1.4. Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

A HNPI a 2024.08.31. napjáig hatályos elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény alapján elektronikus ügyintézésre kötelezett szervezet, míg a 2024.09.01. napjától hatályos digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvény digitális szolgáltatás nyújtására köteles szerv. Ennek megfelelően ügyfeleinkkel folytatott kommunikáció elsődlegesen elektronikus úton történik. A fenti törvények hatálya alá eső szervekkel szinte kizárólag Központi Érkeztető Rendszeren (a továbbiakban: KÉR) keresztül levelezünk. 2024-ben is jelentős számú postai küldemény érkezett hozzánk, főként a földhaszonbérleti szerződéskötéssel kapcsolatos dokumentumok és kaszálási bejelentő lapok érkeztek papír alapon. Minden ügyfélapuval rendelkező magánszemély részére ezen a csatornán keresztül küldünk értesítéseket.

A honlapunkon is közzétett központi e-mail címünkre (hnp@hnp.hu) érkező levelek ügymenete szabályozottan, az iratkezelő rendszerbe integráltan történik. Az ügyintézők, saját e-mail címűkön fogadott leveleiket direkt módon tudják érkeztetni és iktatni a Poszeidonban. Az e-mailen érkezett leveleket rendszerint e-mail formában válaszoljuk meg.

2024-ben az ügyfeleinkkel folytatott személyes egyeztetések, találkozók, zömmel helyszíni szemlék, vagy haszonbérleti szerződések aláírása alkalmával történtek.

9.2. Szabálysértés

Védett és/vagy fokozottan védett madarak sérelmére elkövetett illegális pusztítás, csapdázás és/vagy kereskedelem ügyében szabálysértési hatósági eljárás kezdeményezése a szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) alapján 2024. évben nem történt.

Ebben az évben működési területünkön továbbra is az illegális fahasználat eredményezte a legtöbb jogsértést. Ezen cselekmények feltérképezésének leghatékonyabb módját, a veszélyeztetett térségekben, amelyek változatlanul a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet, a Tiszatelek-Tiszaberceli- ártér Természetvédelmi Terület és a Tiszadobi-ártér Természetvédelmi Terület élőhelyei, ahol az illetékes rendvédelmi szervekkel, mint a Tiszai Vízirendészeti Rendőrkapitányság (a továbbiakban: TVRK), a közös szolgálatellátás biztosította. Az intézkedések eredményessége érdekében a jogsértő személyekkel szembeni hatósági fellépés rendőrségi eljárási cselekmény foganatosítása mellett történt.

A Szabs. tv. 39. § (2) bek. f) pontja értelmében a természetvédelmi őr helyszíni bírság kiszabására jogosult. 2024-ben a HNPI TVŐ önállóan nem alkalmazott a Szabs. tv. 83. pontja szerinti helyszíni bírságot.

A TVRK-val történő közös szolgálatellátás során 47 db helyszíni bírság lett kiszabva.

Közös szolgálatellátás:

Eljáró szerv	**Szabálysértési tényállás**	**Alkalmazott intézkedés/szankció**	**Esetszám**
TVRK	ár- és belvízvédelmi szabálysértés	helyszíni bírság	10
TVRK	tulajdon elleni szabálysértés	helyszíni bírság	2

Eljáró szerv	Szabálysértési tényállás	Alkalmazott intézkedés/szankció	Esetszám
TVRK	vízi közlekedési szabályok megsértése	helyszíni bírság	15
TVRK	egyéb szabálysértési tényállások	helyszíni bírság	20

A HNPI működési területéhez tartozó víztereken jogosulatlanul horgászó személyekkel és orvhalászati, orvhorgászati tevékenységet végzőkkel szembeni intézkedések továbbra is közösen, a Magyar Országos Horgász Szövetség (továbbiakban MOHOSZ) területi halőri szolgálatot ellátó munkatársaival, valamint az illetékes rendvédelmi szervek (TVRK) közreműködésével történtek.

Ezen együttműködések eredményei a következőek: 5 esetben a TVRK munkatársai, míg 7 esetben a MOHOSZ munkatársai tettek feljelentést.

Egy esetben a TVRK és a TVŐ közös szolgálatot ellátó munkatársai emelőhálóval halászó személlyel szembeni intézkedése eredményeként orvhalászat bűncselekmény elkövetése miatt indulhatott büntetőeljárás.

Közös szolgálatellátás:

Eljáró szerv	Közigazgatási jogsértés	Alkalmazott intézkedés/szankció	Esetszám
TVRK	jogosulatlan horgászat	feljelentés	5
MOHOSZ	jogosulatlan horgászat	feljelentés	7

A TVŐ által észlelt egyéb jogsértések esetében a védett természeti értékeket sértő vagy veszélyeztető jogellenes cselekmények kimerítették a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 242. vagy 243. § szerinti természetkárosítás törvényi tényállását (v.ö. 9.4.).

A Szabs. tv. által nevesített elkövetési magatartások vonatkozásában a TVŐ tagjai 2024 évben 125 esetben (117 esetben természetvédelmi szabálysértés; 1 esetben tulajdon elleni szabálysértés és 7 esetben erdőrendészeti szabálysértés) alkalmaztak figyelmeztetést. A jogsértések köre hasonlóan az elmúlt évekhez elsősorban természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenységek, különösen a szemetelés, a tiltott helyen tartózkodás, erdőrendészeti szabálysértések, tulajdon elleni szabálysértés, engedély nélküli tűzrakás a védett faj élőhelyének zavarása, valamint veszélyeztetés kutyával tényállás okán.

A TVŐ tagjai régészeti lelőhelyek megóvása, károsításának megelőzése érdekében 89 esetben, 126 helyszínen végeztek ellenőrzéseket. Intézkedésre okot adó jogsértő cselekmény észlelése 2024 évben nem volt.

A HNPI működési területén 2 esetben fordult elő már folyamatban lévő szabálysértési eljáráshoz közvetlenül terepi segítség nyújtása, a helyszín pontos beazonosítása érdekében.

A rendőrséggel történt közös szolgálatellátás során Natura 2000 területeken fahasználat ellenőrzése közben történt igazoltatás eredményeként 2 esetben körözött személy elfogása történt.

A TVRK munkatársai a közös szolgálatellátások alkalmával 8 esetben tettek feljelentést egyéb szabálysértési tényállás megvalósulása okán.

A TVŐ munkatársa 1 esetben országos jelentőségű védett természet területen 3 személyt ért tetten, akik jogosulatlanul horgásztak. Az eredményes intézkedéshez rendőrségi segítséget kért, a 3 személyt visszatartotta érkezésükig. Az ügyben szabálysértési feljelentés megtétele és közigazgatási hatósági eljárás kezdeményezése történt.

A TVŐ munkatársa 1 esetben falopáson tetten ért személyt a rendőrség értesítése mellett, előállított. A jogsértés okán szabálysértési feljelentést a rendőrség megtette.

9.3. Természetvédelmi bírság

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapelveivel összhangban, céljainak érvényesülése érdekében védett természeti értéket, területet veszélyeztető, sértő jogellenes cselekmények miatt 58 esetben kezdeményeztünk hatósági eljárást, melyek természetvédelmi-, hulladékgazdálkodási-, vadászati-, halászati-, agrárügyi-, talajvédelmi- illetve erdészeti hatóságnál indultak. Védett, fokozottan védett faj fészkelése miatt 17 esetben kezdeményeztünk hatósági felhívást/korlátozást.

2024. évben a HNPI működési területén az illetékes kormányhivatalok környezetvédelmi, természetvédelmi és hulladékgazdálkodási főosztályaihoz az elmúlt évekhez hasonlóan alábbi ügykörökben fordultunk természetvédelmi bírság kiszabását/szankció alkalmazását kezdeményezve:

- fokozottan védett faj élőhelyének károsítása, megszüntetése;
- védett madárfaj élőhelyének, fészkelő-, költőhelyének veszélyeztetése, megsemmisítése;
- engedély nélküli fakivágás védett természeti területen;
- engedély nélküli gyepfeltörés védett / Natura 2000 területen;
- engedély nélküli legeltetés védett természeti területen;
- engedély nélküli kaszálás védett természeti területen;
- engedély nélküli vegyszeres gyomirtás védett / Natura 2000 területen;
- védett/Natura 2000 természeti területen hulladék, szennyvíz elhelyezése;
- védett természeti területen engedély nélküli gyűjtés;
- védett/Natura 2000 természeti területen engedély nélküli égetés;
- védett és fokozottan védett állat/növényfajok veszélyeztetése, elpusztítása,
- Natura 2000 gyepterületen szerves trágya elhelyezése;
- engedély nélküli gépjárművel közlekedés védett természeti/Natura 2000 (gyep) területen;
- Natura 2000 gyep/erdőterületen technikai jellegű (cross motor, quad) sporttevékenység végzése;
- szabálytalan csapda (létrás-csapda) használat, védett faj veszélyeztetése, elpusztítása.

A HNPI működési területéhez tartozó vadászterületeken kihelyezett létrás-csapda szabálytalan használata 2024 évben is eredményezte védett faj pusztulását. A csapdahasználat/csapdakezelés szabálytalan módja kimerítette a természetkárosítás büntetőjogi törvényi tényállását.

- 2024. július 19. napján a Bihari-sík Tájegység őrkerület-vezetője Derecske külterületén egy lelakatolt létrás csapdában 14 elpusztult és 9 élő búbos bankát (*Upupa epops*) talált. A 112-es segélyhívó számon állatkínzás és természetkárosítás bűncselekmény gyanúja okán a bejelentést megtette. A Berettyóújfalui Rendőrkapitányság Pocsaji Rendőrőrs előtt gondatlanságból elkövetett természetkárosítás vétségének megalapozott gyanúja miatt indult eljárás, mely jelenleg is nyomozati szakban van, ezért a területi természetvédelmi hatóság eljárása sem zárult le.

Fokozottan védett faj fekete gólya (*Ciconia nigra*) élőhelye körül elrendelt hatósági korlátozás megsértése okán indult természetvédelmi hatósági eljárás 2024. március 11-én Nyírtura külterületéhez tartozó erdőrészletben észlelt tarvágás miatt. A természetvédelmi hatóság a madár fészkelése, költése, utódnevelése érdekében gazdálkodási korlátozást rendelt el. A fészek 100 méter sugarú körzetében fakitermelést és egyéb erdőgazdálkodási tevékenységet egész évben megtiltotta. A jogsértés tényét a Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység területileg illetékes őrkerület-vezetője tapasztalta, melyet a helyszínen készített fotódokumentációval is alátámasztott. A határozat előírásainak megsértése okán a természetvédelmi hatóság a gazdálkodót 300.000 ft természetvédelmi bírsággal sújtotta. Tekintve, hogy a cselekmény a fokozottan védett faj élőhelyének zavarását eredményezte, büntetőfeljelentés nem történt.

A HNPI ügyeleti telefonszámára 2024. április 24.-én bejelentés érkezett, mely szerint Hajdúnánás belterületén egy áramütött fehér gólyát (*Ciconia ciconia*) találtak. A Hortobágyi Tájegység munkatársa a bejelentést követően a helyszínre érkezett. A madár átvételekor annak fizikai állapota (egyik szárnya sérült volt, a fedőtollak véresek, lógatta), illetve a befogás környezetében található nagyszámú és sűrűn elhelyezkedő légvezetékek arra engedtek következtetni, hogy vezetéknek repülés, vagy akár áramütés érhette a madarat, melyet a vezetéksorok alatt találtak. A befogást követően az őrkerület-vezető a sérülés nyílt törés jellege miatt, a sebet és a sérült szárnyat nem érintette meg, hanem az állatot gyorsan rögzítve, az Igazgatóság mentőhelyére, a Hortobágyi Vadasparkba szállította. A madár sérülése okán indokolt volt az azonnali orvosi ellátása, így a Madárkórház Alapítvány rendelőjébe vitték át a Vadasparkból. Az állatorvos lőtt sebzést állapított meg. Az Igazgatóság a történtek okán büntetőfeljelentést tett. A Hajdúnánási Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya fokozottan védett élő szervezet egyedére elkövetett természetkárosítás bűntettének megalapozott gyanúja miatt ismeretlen tettes ellen rendelt el nyomozást. A büntetőeljárás folyamatban van. A kapott végzés szerint „*Azt figyelembe véve, hogy a büntetőfeljelentés ismeretlen tettes ellen szól, a Hajdúnánási Rendőrkapitányság nyomozásának lezárulásáig a természetvédelmi hatóság a hatósági ellenőrzést felfüggeszti.”*

A hulladékgazdálkodási hatóság kijelöléséről szóló 124/2021. (III. 12.) Korm. rendelettel 2022. év márciusától a jegyző helyett a hulladékgazdálkodási hatóság feladat és hatáskörét a kormányhivatalok (területi hulladékgazdálkodási hatóság) vették át. A HNPI működési területéhez tartozó területek esetében hulladékgazdálkodási hatóság felé 15 esetben kezdeményeztünk hatósági eljárást, védett természeti területen, Natura 2000 hálózat részét képező területen történő kommunális hulladék, építési törmelék illegális elhelyezése miatt. Tárgyi ügyekben kiadott hatósági kötelezések végrehajtását a TVŐ tagjai helyszíni bejárásaik során minden esetben ellenőrizték. 2024 évben tapasztalataink szerint, továbbra is erősödik az a folyamat - az önálló hulladékgazdálkodási hatóság felállításával -, hogy a kötelezések végrehajtása a korábbi időszak eredménytelenségei után az önkéntes jogkövetés irányába javuló tendenciát mutat. Sajnálatos módon változatlanul komoly gondot jelent, hogy a hatósági kötelezés eredményeként eltávolított hulladék, a legtöbb helyszínen újratermelődött. A megnövekedett illegális hulladéklerakás minden esetben a védett státuszú, Európai Unió által kiemelt oltalmat élvező területek környezeti terhelését okozza, mely területek között továbbra is nagy számban fordul elő olyan helyszín, ami egyben az Igazgatóság saját vagyonkezelésben, saját hasznosításban lévő, vagy bérbeadással hasznosított ingatlana. Az illegális hulladéklerakó helyek felszámolását a HulladékRadar alkalmazás is segíti.

2024 évben a HNPI működési területéhez tartozó illetékes természetvédelmi hatóságok az általunk kezdeményezett, természetvédelmi érdeket sértő hatósági ügyek érdemi

lezárásaként, a kiadott kötelezéseket minden esetben, a természetvédelmi bírságot megállapító határozatokat az előző évekhez hasonlóan eseti jelleggel küldték meg. A természetvédelmi hatóságok részéről általános gyakorlatnak mondható, hogy *az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 10. § rendelkezése értelmében* azon határozatokat küldik meg, melyekben az Igazgatóság, mint természetvédelmi kezelő ügyfélnek minősül, tehát jogát, vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti. Az ügyfél részére bírságot kiszabó határozat nem tartalmaz olyan érdemi rendelkezést, amely természetvédelmi kezelői mivoltunk szerinti ügyféli jogállást biztosít. A területi természetvédelmi hatóságokkal évenként több alkalommal megtartott egyeztetések, eseti jelleggel az adott ügyben történő ügyfélkénti bejelentkezés révén a jogsértés tényén alapuló, bírságot kirovó határozatok megküldésének a gyakorlata továbbra is pozitív irányt mutat. A HNPI részére a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei természetvédelmi hatóság a természetvédelmi bírságot kirovó határozatokat kézbesítette. Az idei évben a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei természetvédelmi hatóság természetvédelmi bírságot nem szabott ki, a jogsértések jellege okán kötelezések kiadása és környezetvédelmi bírságok kiszabása történt.

Nyilvántartásunkban a természetvédelmi bírságok összege 2024. évben az alábbi vármegyei bontásban szerepel.

Területi természetvédelmi hatóság	**Természetvédelmi bírság összege (HUF)**
Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal	-
Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal	1.290.000
Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kormányhivatal	-
Természetvédelmi bírság összesen	1.290.000

2024. évben természetvédelmi érdeket sértő cselekmény okán, közigazgatási szankcióként jogszerű magatartásra figyelmeztetés a természet védelméről szóló 1996. évi LIII törvény 80. § (5a) bekezdés rendelkezése értelmében már nem volt alkalmazható.

9.4. Büntető ügyek

2024. évben az Igazgatóság működési területén védett és/vagy fokozottan védett madarakkal elkövetett illegális pusztítás, csapdázás és vagy/kereskedelem ügyében az alábbi esetekben indult büntetőeljárás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 242-243. § szerinti természetkárosítás miatt.

Bihari-sík Tájegység

- A BTE őrkerület-vezetője 2024. július 19.-én Derecske külterületén egy lelakatolt létrás csapdában 14 elpusztult és 9 élő búbos bankát (*Upupa epops*) talált. A csapda „élesre" volt állítva, a bejutást lehetővé tevő létrarész a tetején nem volt lefedve. A lakatot felveszítve a természetvédelmi őr az élő egyedeket kiengedte, 1 pld rendkívül legyengült állapotban lévő madarat a szolgálati gépjárműben elhelyezte. A madarak legyengült fizikai állapota azonnali szabadon engedésüket tette indokolttá. A természetvédelmi őr rögzítette a feltalálás körülményeit, videót, illetve fényképeket készített. Szolgálati felettesével egyeztetést követően az őrkerület-vezető a 112-es segélyhívó számon állatkínzás és természetkárosítás bűncselekmény gyanúja okán a bejelentést megtette. A helyszínre kiérkező Berettyóújfalui Rendőrkapitányság Pocsaji Rendőrőrs munkatársai a helyszíni szemlét megtartották A nyomrögzítés megtörtént, a helyszínt, a tetemeket lefotózták. Az elhullott, bomlásnak indult

tetemek fertőzésveszély okán nem voltak onnan elszállíthatók. A csapdában ezen kívül a csaliként elhelyezett állati tetemek maradványai és a vélhetően csalimadárnak elhelyezett vagy a tetemekre bement szarka maradványok voltak fellelhetők. A rendőrség munkatársai a helyszíni szemlét követően a természetvédelmi őr jelenlétében telefonon felvették a kapcsolatot a területileg illetékes vadásztársaság képviselőjével. A legyengült madár 2024. 07. 21-én az ápolás ellenére sajnálatos módon elpusztult. A rendőrhatóság előtt gondatlanságból elkövetett természetkárosítás vétségének megalapozott gyanúja miatt indult eljárás, mely jelenleg is nyomozati szakban van, ezért a területi természetvédelmi hatóság eljárása sem zárult le.

Hortobágyi Tájegység

- A HNPI ügyeleti telefonszámára 2024. április 24.-én bejelentés érkezett, mely szerint Hajdúnánás belterületén egy áramütött fehér gólyát (*Ciconia ciconia*) találtak. A HTE munkatársa a bejelentést követően a helyszínre érkezett. A madár átvételekor annak fizikai állapota (egyik szárnya sérült volt, a fedőtollak véresek, lógatta), illetve a befogás környezetében található nagyszámú és sűrűn elhelyezkedő légvezetékek arra engedtek következtetni, hogy vezetéknek repülés, vagy akár áramütés érhette a madarat, melyet a vezetéksorok alatt találtak. A befogást követően az őrkerület-vezető a sérülés nyílt törés jellege miatt, a sebet és a sérült szárnyat nem érintette meg, hanem az állatot gyorsan rögzítve, az Igazgatóság mentőhelyére, a Hortobágyi Vadasparkba szállította. A madár sérülése okán indokolt volt az azonnali orvosi ellátása, így a Madárkórház Alapítvány rendelőjébe vitték át a Vadasparkból. Az állatorvos lőtt sebzést állapított meg. Az Igazgatóság a történtek okán büntetőfeljelentést tett. A Hajdúnánási Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya fokozottan védett élő szervezet egyedére elkövetett természetkárosítás bűntettének megalapozott gyanúja miatt ismeretlen tettes ellen rendelt el nyomozást. A büntetőeljárás folyamatban van. A kapott végzés szerint „*Azt figyelembe véve, hogy a büntetőfeljelentés ismeretlen tettes ellen szól, a Hajdúnánási Rendőrkapitányság nyomozásának lezárulásáig a természetvédelmi hatóság a hatósági ellenőrzést felfüggeszti.”*

9.5. Polgári és közigazgatási perek

1. **Magánszemély jogosult kérelmére a közjegyző 11034/Ü/30912/2023/2. ügyszámon fizetési meghagyást bocsátott ki (érk: 2023. szeptember 5.) a HNPI ellen, mellyel szemben jogi képviselőnk útján ellentmondást nyújtottunk be 2023. szeptember 13. napján.**

A fizetési meghagyás indoka, hogy a jogosult 2020. december 17. napján 10 db rackajerkére adásvételi szerződést kötött a HNPI-vel, azonban a HNPI az egyik jerke fülszámaként kost jelölt meg, ezért a jogosult elesett 230 db anyajuh uniós és hazai támogatásától, valamint kedvezőtlen adottságú terület uniós támogatásától, mellyel 3,2 millió forint kára keletkezett jogosultnak.

Az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban a Debreceni Járásbíróság a 8.P.22.354/2023/33. számú ítéletével a felperes keresetét 2024. december hó 11. napján elutasította. Az ítélet ellen fellebbezést nyújtottak be.

2. **Jogi személy felperesnek a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal I. rendű alperes és a HNPI II. rendű alperes ellen erdőtelepítési kiviteli terv elbírálása tárgyú a Debreceni Törvényszék előtt 103.K.702.126/2021. szám alatti közigazgatási határozat jogszerűségének bírósági felülvizsgálata iránt indított közigazgatási per.**

A perben a HNPI előkészítő iratot nyújtott be, mely szerint a szikes tó beerdősítése a terület eredeti jellegét szüntetné meg, így a területen történő erdőtelepítés természetvédelmi szakmai szempontból nem támogatott. HNPI természetvédelmi kezelői nyilatkozatában hivatkozott a Szegedi Tudományegyetem Ökológiai Tanszékének kutatási eredményeire, melyek alapján az erdőtelepítésnek jelentős szárító hatása lehet a környező területekre. A bíróság szakértőt rendelt ki annak a kérdésnek a vizsgálatára, hogy a terület szikes tónak minősül-e.

A Debreceni Törvényszék 2024.03.28.-án tartott érdemi tárgyalásán, 103.K.702.126/2021/65. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

3. **Magánszemély felperes a Vásárosnaményi Járásbíróság előtt indított végrehajtási igénypert indított, melybe a bíróság 2024. február 21. napján kelt végzésével az Igazgatóságot, mint XX. rendű alperes perbevonását engedélyezte. Az Igazgatóság a per tárgyát képező végrehajtási eljárásban, mint végrehajtást kérő vett részt 2019-től megkezdődően.**

Az Igazgatóság ellenkérelmében a kereset elutasítását és felperes perköltségben való marasztalását kérte, hivatkozott a per tárgyát képező támogatás, illetve az erre vonatkozó követelés személyhez kötöttségére, illetőleg arra, hogy az engedményezés időpontjában a jogviszony még nem létezett, a jövőbeli követelés nem volt megfelelő módon meghatározható.

A bíróság megállapította, hogy a kereset nem alapos. A Vásárosnaményi Járásbíróság 3.P.20.076/2023/177. számú ítéletével, 2024. június 3. napján a keresetet elutasította.

Felperes jogorvoslati kérelmet nyújtott be, melyben kérte az elsőfokú ítéletben meghatározott perköltség csökkentését. Nyíregyházi Törvényszék 2025. január 15. napján, a 4.Pf.20.877/2024/27. számú ítéletében a perköltséget mérsékelte. A másodfokú ítélet jogerős.

4. **Magánszemély felperes által indított Szegedi Törvényszék előtt folyó 10.K.700.496/2024/8. számú közigazgatási per, amelyben az Igazgatóság mint Beavatkozó vett részt.**

A felperes jogi képviselője útján 2007. április 4-én fordult a Kecskeméti Körzeti Földhivatalhoz. A per tárgya a megjelölt tiszaugi 018/1 helyrajzi számú, védett természeti területnek minősülő, egykori Termelő Szövetkezeti tulajdonban álló ingatlan, melyet felperes megvásárolt, majd az eljárás során tisztázatlan tulajdonjogi viszonyok alapján felperes tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, majd törölték és az érintett földterület a Magyar Állam tulajdonába került.

Az Igazgatóság 2024.06.14. napján, postán megkapta magánszemély felperes perindításáról szóló értesítést, melyben felperes kérte a per tárgyát képező, védett természeti területnek minősülő ingatlanokon tulajdonjogának újbóli bejegyzését. A perbe jogi képviselője által a

HNPI érdekeltként belépett, melyet a bíróság 10.K.700.496/2024/11. végzésével jóváhagyott. Az Igazgatóság ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

A bíróság az érdemi tárgyaláson, Szegeden, 2024. október 1.-én, a 10.K.700.496/2024/14. számú ítéletével a keresetet elutasította. Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

10. Természetvédelmi Őrszolgálat

10.1. Alapadatok

10.1.1. Személyi feltételek

Felsőfokú végzettségű természetvédelmi őr (fő)	Középfokú végzettségű természetvédelmi őr (fő)	Összesen (fő)
37	1	38

Az év elején 37 fő volt a teljes létszám. KTJTE: 6, NTE: 6, HTE: 8, BTE: 5, HDNYTE: 4, NYSZBTE: 8 fő.

A NYSZBTE-ben 2024. év elején 8 fő természetvédelmi őr kezdte el a munkát. Megyesi Ferenc 2024. november 18-i hatállyal kapott határozatlan idejű kinevezést, így az év végére 9 fő a tájegységben szolgálatot teljesítő természetvédelmi őrök száma. Egy szatmári őrkerületben továbbra sincs őr foglalkoztatva, a felmerülő feladatokat a szomszédos őrkerületekből átcsoportosítással és feladatmegosztással látjuk el.

A KTJTE őrszolgálati csoportjában évközben nem történt személyi változás. Ez azt jelenti, hogy az I/4. őrkerület továbbra is betöltetlen, a feladatokat a tájegység tagjai közösen végzik.

A HDNYTE 4 fő természetvédelmi őrrel kezdte meg a munkát az év elején. A létszám változott márciusban, igazgatói döntés értelmében Utassy Bence ebbe a tájegységbe lett áthelyezve. Bence az V/5. őrkerületbe (Hajdúbagosi Őrkerület), az onnan előző év novemberében távozó Patalenszki Norbert munkáját vette át.

A HTE soraiból tehát Utassy Bence az év elején távozott, így a III/5. őrkerület (Polgári Őrkerület) közvetlen természetvédelmi őrzés nélkül maradt. A feladatot a tájegység tagjai közösen igyekeznek azóta is ellátni, de a kieső kolléga hiánya kézzelfogható. Ebbe az őrkerületbe mindenképpen szükséges lenne új őr felvétele, de arra csak egy új vagy egy megüresedő álláshely esetén van reális esély.

A BSTE létszáma 2024. évben is 5 fő volt. A természetvédelmi őrök létszámát tekintve nem történt változás, azonban a személyek vonatkozásában volt mozgás. Lisztes Anna kormánytisztviselői jogviszonya megszűnt, a IV/4. (Nagy-Sárrét) őrkerületben egy új kolléga, Papp Roland vette át a feladatokat 2024. június 1-től. Rolandot hat hónap próbaidő után véglegesítették, természetvédelmi őri vizsgát letette. A területeket ismeri, a munkavégzéssel kapcsolatos ismereteinek megszerzése, elmélyítése pedig folyamatban van. Végzettségét tekintve geográfus.

A NTE kollektívája 2024-ben nem változott.

Az év végén a teljes létszám 38 fő. KTJTE: 6, NTE: 6, HTE: 7, BTE: 5, HDNYTE: 5, NYSZBTE: 9 fő.

Nem TVŐ, de tájegységekhez rendelt személyi változások:

Az év folyamán a Tiszakürti Arborétumban (KTJTE) Zsoldos Károlyné nyugdíjba vonulása miatt egy fővel csökkent a főállású dolgozók létszáma.

Barabás Ambrus a LIFE IP GRASSLAND-HU (LIFE17 IPE/HU/000018) pályázat finanszírozásával gyepgazdálkodási tanácsadói munkát végzett az elmúlt években a NYSZBTE kötelékében. Az év utolsó harmadában bejelentette távozási szándékát. Utolsó munkanapja 2024. november 29-e volt.

10.1.2. Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák

Jármű ellátottság

Ebben az évben csoportos járműfejlesztésre a szervezeten belül nem volt lehetőség. Egy új gépkocsit kapott Őrszolgálat: Tar János használatba vette az AE-LJ-177 forgalmi rendszámú Suzuki Jimnyt március végén. A beszerzés forrása a kis lilik klíma reziliencia Life-pályázat volt (LIFE LWfG Climate_LIFE19_NAT_LT_000898). A korábban János által használt Suzuky Jimnyt (MFE-201) a HTE megtartotta a soraiban csereautónak, mert a már garanciaidőn túljutott járműveink szervizeltetése sajnos számos esetben az autók több havi kiesését okozza, így a feladatok ellátásához elengedhetetlennek látszik a csereautó.

HDNYTE: Pompola Krisztián leadta az RWA-714 forgalmi rendszámú Lada Nivát, aztán felvette, majd szintén leadta az SWL-423 rendszámú Toyota Hilux gépjárművet, végül felvette az LZU-603 rendszámú Mitsubishi L200 járművet. Rövid átmeneti időszakban saját gépkocsit is használt. Az RWA-714 forgalmi rendszámú Lada Niva februárban Utassy Bence kapta.

BSTE: Mazsu István 07.24-én átvette a Műszaki Csoport képviselőjétől az UCM-331 frsz.-ú Yamaha TW-125 motorkerékpárt használatra. Ez a motor egyike volt a régebben vásárolt és használt, de több éve leállított járműveinknek, amelyek közül négyet az előző év végén felújíttattunk és újra vizsgáztattunk. Ezen a motoron továbbra is voltak még javítanivalók, amelyeket folyamatosan elvégeztettünk, így a tervezettnél 2024-ben kevesebbet futott, de a következő évben már várható jelentősebb használata.

KTJTE, NTE, NYSZBTE: Nem volt változás a gépjárművek vonatkozásában.

A gépkocsipark átlagos életkora magas, esetenként jelentős költséggel járó javítások szükségesek.

Nagyon súlyos probléma, hogy a szervizelés továbbra is sok esetben elhúzódott, emiatt több tájegységben hónapokig nem lehetett használni egy-egy terepjárót, ami a feladatellátás hatékonyságát jelentősen rontotta!

Természetvédelmi őrök terepi szolgálati eszközeinek változása

KTJTE: A HNPI saját forrásaiból vásároltunk egy DJI Air3 drónt, Fly more combo tartozékaival, amit Zvara Gábor használ. SAKERROADS Life keretéből Juhász Tibor egy Kowa 99A spektívet kapott új állványfejjel. Zvara Gábor szolgálati telefonját kellett cserélni. SAKERROADS Life keretéből Juhász Tibor egy Xiaomi 13T Pro típusú szolgálati telefont kapott, ugyanilyen típusú telefont kapott Monoki Ákos is.

HTE: Egy KOWA TSN 88a teleszkóp, hozzá való RC fej és egy Manfrotto állvány lett Gyömbér Zsolt használatába adva. Tar János az év végén egy DJI Mini4Pro drónt kapott használatra. A beszerzés az Igazgatóság saját forrásának terhére valósult meg. Bessenyei László Bence az év elején egy Samsung Galaxy Tab2 típusú táblagépet kapott. Tihanyi Gábor októberben egy platóboxot kapott a szolgálati terepjáróra, majd novemberben szükségessé vált a mobiltelefon cseréje is a szabad tárhely kapacitás hiánya miatt. Az új eszköz egy Xiaomi Redmi Note 13. Szilágyi Attila POCO M6 mobiltelefont kapott.

HDNYTE: Utassy Bence a következő eszközöket kapta: új spektív (Kowa TSN 82sv) 20x60-as okulárral, 11 db Audiomoth hangrögzítő eszköz, 27 db különféle alpinista eszköz,

1 db telefon (Xiaomi redmi note 13), 1 db Garmin GLO készülék, 1 db akkumulátor töltőt kapott AA méretű akkumulátorokhoz.

BSTE: Mazsu István az év során egy új mobiltelefont, illetve egy Kowa Genesis 10,5x44 kézitávcsövet kapott használatra. Gebei Lóránt egy Manfrotto 190x kit alu 3 szekciós állvány+XPRO fluid fejet vett át.

A NTE és a NYSZBTE esetében nem történt releváns eszköz beszerzés.

Természetvédelmi őrök irodai szolgálati eszközeinek változása

Minimális változások történtek.

KTJTE: Egy asztali számítógép az év végén felújítottuk, így az ismételten használható állapotú lett. Az év során cserélni kellett Wilhelm Ákos Lenovo laptopját egy Dell típusúra, valamint Monoki Ákos szolgálati Acer laptopját egy Lenovo típusúra. Juhász Tibor szolgálati laptopjában akkumulátort kellett cserélni.

BSTE: Mazsu István kapott egy új Lenovo laptopot.

Őrszolgálati irodák

A tájegységközpontként működő őrszolgálati irodák munkavégzésre alkalmasak, rendelkeznek a hatékony feladatellátáshoz szükséges technikai eszközökkel Az informatikai eszközök és perifériák (asztali PC, fénymásoló, szkenner, nyomtató, monitor stb.) jellegükből adódóan amortizációs időn túl folyamatos cserére szorulnak.

A KTJTE vonatkozásában Szolnokon, a Rezeda utca 20. sz. alatti Tájegységközpont épületén kisebb volumenű javítási és állagmegóvó munkálatok zajlottak az ősz folyamán, melynek során a garázsban a leomlott vakolat ki lett javítva, majd a teljes garázs festése is megtörtént. Az iroda épület tetejét szegélyező széldeszkák festést követően fémlemez borítást kaptak.

A Jászberényben található Sasközpontban, 2024. évben Life pályázat terhére a madárház volierjeinek átépítése, szaporító volier építése és új hűtőház létesítése történt.

Egyenruha ellátás

A HNPI, mint munkáltató, köteles az általa működtetett Természetvédelmi Őrszolgálat részére a rendészeti feladatokat ellátó személyek, valamint a fegyveres biztonsági őrök ruházati ellátására vonatkozó részletes szabályokról szóló 70/2012. (XII. 14.) BM rendelet alapján alap és utánpótlás ruházati ellátást biztosítani. A 2024. évi beszerzés során a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a központi államigazgatási szervek és a rendvédelmi szervek irányában fennálló egyes ellátási kötelezettségekről, a termékek és szolgáltatások átadás-átvételének és azok ellentételezésének rendjéről szóló 44/2011. (III. 23.) Korm. rendelet, illetve a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter vezetése, irányítása vagy felügyelete alá tartozó szervek irányában fennálló ellátási kötelezettségről, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatása keretében előállított termékekről és szolgáltatásokról, azok átadás-átvételéről és az ellentételezés rendjéről szóló 9/2011. (III. 23.) BM rendelet előírásainak megfelelően a Természetvédelmi Őrszolgálati egyenruházati beszerzési igényét megküldtük a Büntetés-Végrehajtás Gazdasági ellátó Intézete részére. 2024-ben a büntetés-végrehajtási szervezet nem vállalta az igények teljesítését, engedélyezte az egyenruházat saját hatáskörben történő beszerzését.

A 70/2012. (XII. 14.) BM rendelet 2. melléklet I.A)-C) pontja szerinti viseletelemek vételezése tárgyában 2024-ben is szabályos beszerzési eljárást folytattunk le, mely során ajánlati felhívással kerestünk meg 3, tevékenységi körében megfelelőnek ítélt gazdasági

szereplőt. Az eljárás során az ajánlattételre meghatározott határidőn belül 3 ajánlat érkezett, melyek közül az összességében legkedvezőbb ajánlatot az ALPIN Sportszergyártó és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság (rövidített név: ALPIN Kft.) tette. Az adásvételi szerződés megkötése májusban történt. A tételek gyártási folyamata során december 15-ig összesen 4 szállítmány érkezett. Sajnálatos módon a 2024. évi megrendelésnek csupán a 61%-a teljesült, mely az Alpin Kft. állásfoglalása alapján varrodai humán erőforrás hiánynak köszönhető. A kimaradt tételek megrendeléséről 2025-ben ismételten gondoskodunk.

A 70/2012. (XII. 14.) BM rendelet 2. melléklet I. E) pontja szerinti kiegészítő szolgálati felszerelések beszerzése több beszállítótól történt.

2024-en összesen 37 fő természetvédelmi őr részesült egyenruha ellátásban. Az Igazgatóság 2024-ben egyenruházati beszerzésre 5.308.473 forintot fordított, melyből az Alpin Kft. részére 4.202.597 Ft lett kifizetve, a fennmaradó 1.192.668 Ft a kiegészítő szolgálati felszerelés költsége, melyből 1.105.876 Ft lábbeli, 86.792 Ft hátizsák és irattartó övtáska vásárlás.

10.1.3. Polgári természetőrök

A HNPI TVŐ munkájában polgári természetőr nem vesz részt. Nem tervezzük polgári természetőr felvételét.

10.2. Feladatellátás

A személyi állomány létszáma a munka mennyisége szempontjából nem elegendő.

A járművek használhatósága szempontjából legnagyobb gond, hogy a szerződéses partnereinknél a javíttatások sok esetben hosszú időt vesznek igénybe. Sajnos nem egy természetvédelmi őr van a testületben, akinek a szolgálati autóját akár 3-4 hónapnyi időt meghaladóan kellett nélkülöznie. Ez a munkavégzést helyenként ellehetetleníti.

A közös szolgálatszervezés szempontjából a korábbi években megszokott együttműködések voltak 2024-ben is a leggyakrabban előforduló feladat ellátási megoldások. A KTJTE állománya heti rendszerességgel folytatott célzott területellenőrzéseket a Tiszai Vízrendészeti Rendőrkapitányság járőreivel közös járőr- és figyelőszolgálatok formájában. Ezzel a szervezettel a NYSZBTE együttműködése is hagyományosan jónak mondható és 2024-ben tovább erősödött. A HDNYTE dolgozói alkalmilag közös szolgálatokat láttak el a Debreceni Rendőrkapitánysággal.

Az illegális fahasználatok aránya általánosságban nem növekedett.

Az orvhalászati tevékenységek továbbra is jellemzőek a Tisza folyón, és elsősorban a gazdasági jelentőséggel bíró halfajokra irányulnak. A védett halfajokra elsősorban a folyamatos és intenzív szonár használat az, ami károsan hat, különösen az elmúlt két évben tapasztalható rendkívül nagymértékű magán- és közösségi kikötő fejlesztési folyamatok, valamint a megnövekedett kisgéphajó létszámnak és forgalomnak az eredményeként.

A Tisza-tavon a horgászat és horgászhely ellenőrzés, szemetelés és motorhasználat ellenőrzése 2024-ben jelentős idő ráfordítással zajlott. Fattyúszerkő, küszvágó csér, gyurgyalag, partifecske telepeknél a költések zavartalansága miatt a természetfotósok fokozott ellenőrzésére is hangsúlyt fektettünk.

A Natura 2000 és JFGK ellenőrzések a munkaidő tetemes részét igénybe vették. Különösen nagy energiát köt le azoknál a kollégáknál ez a feladat, akik természetvédelmi őri feladatok

mellett végeznek MTÉT-koordinátori feladatokat. Ez helyenként már veszélyezteti a természetvédelmi őri alap feladat ellátást!

A védett területen elkövetett illegális hulladék elhelyezés és terepmotorozás továbbra is egyre fokozódó, nehezen kezelhető problémát jelent.

10.2.1. Hatósági feladatellátás

Feladatellátásunk során az alábbi ügytípusokban fejtettünk ki hatósági tevékenységet (zárójelben területi utalásokat teszünk egy-egy ügytípusban érintett helyszínekre a teljesség igénye nélkül):

- Horgászati és halászati tevékenység ellenőrzése. (Tisza, Szamos, Túr, Kadarcs-Karácsonyfoki-csatorna, Hortobágy-folyó, Nádudvar, Miska-foki-holtág, Nyugati-főcsatorna stb.) Ennek mentén a KTJTE munkatársai a Tiszai Vízirendészeti Rendőrkapitánysággal együttműködésben több, mint 50 alkalommal bonyolítottak le megelőzési, felderítés célú hatósági feladatokat a Tisza folyó védett hullámtéri területein.
- Vízi közlekedés, illetve vízi sportok természetvédelmi szempontból kockázatos változatainak a figyelemmel kisérése (Tisza).
- Nagy kárókatona *(Phalacrocorax carbo)* gyérítés ellenőrzése, helyenként gyomortartalom vizsgálatok a védett halfajok fogyasztására vonatkozó ismeretek megszerzése miatt (Kisköre, Jászkiséri Halas Kft, HHG Zrt., Felső-Tisza).
- Illegális, illetve természetvédelmi érintettségű fahasználatok ellenőrzése, erdészeti egyeztetések. Ide értendőek azok a beruházások is, amelyek erdei élőhelyek megváltozásával járnak. (pl. Pusztamizsei-erdő, Tiszapüspöki, Újszász, Jászjákóhalma, Rákóczifalva, Nagykörű, Pusztamonostor, Jászfelsőszentgyörgy).
- Úszóművek engedélyezésesével kapcsolatban bejárások, egyeztetések (Tiszapüspöki).
- Illegális hulladéklerakók felderítése, valamint több esetben aktív közreműködés ezek felszámolása érdekében. Hulladékradar bejelentéseket is tettünk, illetve foglalkoztunk az onnan érkező információk alapján ismertté vált ügyekkel.
- Gyepek, valamint lápi élőhelyek ökológiai állapotának megváltoztatása (szántás, tárcsázás, égetés, stb.) miatt számos alkalommal kellett intézkedést foganatosítanunk.
- Áramütött és vezetéknek ütközött madarakkal, illetve a szolgáltató által üzemeltetett vonalas létesítményekkel kapcsolatos hatósági tevékenység. Itt említendő a fehér gólya védelmével kapcsolatos munka és az év folyamán tervezett KFO felmérések is. A feljegyzések végső soron Tihanyi Gáborhoz kerülnek, aki közvetlen ügyintézés során jár el az áramszolgáltatók és a hatóság képviselőinél az ügyekben. 2024-ben 90 esetben történt a hálózat átalakítására javaslattétel.
- Állatok – számos esetben védett és fokozottan védett státuszúak – mérgezés miatt történő pusztulása miatt kezdeményeztünk hatósági ügyeket.
- Őrző szolgálatot teljesítettünk a kárpáti sáfrány *(Crocus heuffelianus)* és tavaszi tőzike *(Leucojum vernum)* virágzásának idején, valamint a tiszavirágzás periódusában.
- Feljegyzéseket készítettünk a fokozottan védett és telepesen fészkelő madarak költése kapcsán a természetvédelmi és az erdészeti hatóság részére.
- Célzott terület ellenőrzéseket tartottunk gyógynövény- és gomba gyűjtés jogszerűségének ellenőrzése érdekében, illetve az illegális tevékenység visszaszorításának céljával.

- Védett, fokozottan védett és/vagy közösségi jelentőségű növény- és állatfajok egyedeit és/vagy élőhelyét közvetlenül érintő beruházásoknál hatósági ügyintézést foganatosítottunk.
- Részt vettünk számos természetvédelmi érintettségű fejlesztési projekt (útépítések, csatorna kotrások, vasúti fejlesztések, napelemparkok, egyéb építőipari beruházások, stb.) tervezési szakaszában véleményezőként, valamint kivitelezési szakaszban ellenőrzési jogkörrel.
- A természetvédelmi hatósággal folytatódott a Közép-Tisza-Jászság Tájegységben található kunhalmok ellenőrzése, amelynek célja az ex-lege státusz földrészlet szintű bejegyzése a földhivatal által. Feljegyzés készült a természetvédelmi hatóság részére kunhalmok földhivatali nyilvántartásba történ bejegyzésükkel kapcsolatban.
- Fényszennyezéssel kapcsolatban kezdeményeztünk hatósági ügyeket.
- Számos esetben intézkedtünk denevérekkel kapcsolatos ügyekben.
- Vízivad vadászat és teríték ellenőrzése.
- Jelentős számban kellett közreműködnünk védett állat vagy vadászható vadfaj mezőgazdasági kártétele kapcsán kezdeményezett hatósági eljárásban.
- Természetes vizek (folyók, patakok, csatornák, tavak, holtágak) szennyezésével kapcsolatos ügyek intézése. (A működési terület számos pontján.).
- A természetvédelmi hatóság által kiadott helyreállítási határozatok ellenőrzése (A működési terület számos pontján.).
- Feljegyzések, jegyzőkönyvek készítése a terepi munka során tapasztalt jogsértő tevékenységekről (a külön megjelenített ügycsoportokon túl is).
- Natura 2000 jogcímen igényelt mezőgazdasági támogatások, illetve JFGK ellenőrzése.
- MTÉT területek támogatásához kapcsolódó ellenőrzések.
- Közigazgatási határozatok ellenőrzése.
- Hatósági táblák pótlása, karbantartása.
- Az M4 gyorsforgalmi főút építésével, a felvonulási utak és a nyomvonalak természetvédelmi szempontú felülvizsgálatában 2024-ben folytatódott a szakfelügyelet ellátás az építésvezető Duna Aszfalt Zrt. képviselőivel. A helyszíni egyeztetések jellemzően fa-és cserjeirtásokról, békakerítés elbontásának időpontjáról, szóltak és jellemzően probléma nélkül zajlottak le az egyeztetett beavatkozások.

10.2.2. Együttműködés más hatóságokkal

- Az Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálata az év során is több alkalommal látott el közös szolgálatot a Tiszai Vízirendészeti Rendőrkapitánysággal. Szabálysértési tényállások: ár- és belvízvédelmi szabálysértés, tulajdon elleni szabálysértés, erdőrendészeti szabálysértés, vízi közlekedési szabályok megsértése.
- A területileg érintett illetékes rendőrkapitányságokkal is végeztünk közös szolgálatokat ellenőrizve a védett területeken folytatott fahasználatot és horgászati tevékenységet. Az akciók jelentős része bűnmegelőzési célzatú volt. A kialakult tűzesetek során folyamatosan együtt működtünk a vármegyei katasztrófavédelmi igazgatóságokkal, a helyszínen segítettük a tűzoltók munkáját, részt vettünk a tűzvizsgálatokban (Hortobágy, Nagykunság). Emellett folyamatban van az együttműködési megállapodásaink megújítása, újrakötése.
- A Vármegyei Kormányhivatalok Környezetvédelmi Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályaival táj- és természetvédelmi hatósági ügyekben

leginkább, mint szakmai tájékoztatást adó ügyfél vettünk részt. Általában ügyfélként vagyunk részesei hatósági eljárásoknak, ahol leggyakrabban adatot szolgáltatunk, véleményezünk, illetve bejelentéseket teszünk, valamint ellenőrizzük a határozatok végrehajtásának megtörténtét. Közösen több alkalommal történt helyszíni egyeztetés és bejárás.

- A Vármegyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztállyal (volt MVH) történő együttműködés keretében a Natura 2000 területeken történő gazdálkodást és a jogszabályokba foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK) megfelelőségét ellenőriztük elsősorban a kijelölt ügyfelek esetében.
- A Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály kollégáival örökségvédelmi ellenőrzéseken vettünk részt.
- A Vármegyei Kormányhivatal Erdőfelügyeleti Osztályával egyeztetéseket folytattunk a körzeti erdőtervek valamint a fásításban tervezett fakitermelések kapcsán.
- A vízügyi igazgatóságokkal engedélyezési ügyekben, területkezelések kapcsán folyamatos együttműködésre törekedtünk.
- Számos esetben vettünk részt rendőrségi eljárások nyomozati szakaszában – a legtöbb esetben helyszíni szemléken és tanúkihallgatásokon. Legjellemzőbb ügytípusok a gyepeket érintő jogsértő cselekmények, illegális hulladékkezelés, jogellenes horgászati és halászati tevékenységek, illetve jogosulatlan fahasználatok.
- Mérgezéses esetek kapcsán folyamatos a kapcsolattartás a Nemzeti Nyomozó Iroda munkatársaival és a területileg illetékes rendőrkapitányságokkal.
- Folyamatos a kapcsolattartás a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatallal (továbbiakban NÉBIH) a toxikológiai vizsgálatokkal kapcsolatban. Ebben az évben a debreceni Laboratóriumába több esetben is vittünk be talált madártetemeket madárinfluenza vírus kimutatása céljából (pl.: daru, bütykös hattyú, nagy lilik, csörgő réce, dankasirály).
- Egyeztetést szerveztünk az Agrárminisztérium a természetvédelmi-, örökségvédelmi hatóság és a természetvédelmi hatóság részvételével a nyilvántartásban nem szereplő, illetve újonnan fellelt kunhalmok védelmével kapcsolatban.
- Határrendészeti kirendeltség munkatársaival rendszeresen együttműködünk a határátkelőhelyeken védett és/vagy nemzetközi védelem alatt álló növény- és állatfaj engedély nélküli kivitelével és/vagy behozatalával kapcsolatos ügyekben.
- Áramhálózati madárvédelmi ügyekben feltártuk a problémát okozó helyszíneken a körülményeket és javaslatot tettünk az OPUS TITÁSZ Zrt., valamint az MVM ÉMÁSZ Áramhálózati Kft. felé a természetvédelmi szempontból indokolt és szükséges beavatkozás miként jéről a természetvédelmi hatóság értesítése mellett.
- Alkalmanként közös szolgálatot láttunk el a mezei őrszolgálattal.
- A NÉBIH Állami Halőri Szolgálat, illetve a MOHOSZ munkatársaival a működési területünkön lévő folyókon, kisebb vízfolyásokon láttunk el közös járőrszolgálatot a halászat és a horgászati tevékenység ellenőrzésében.
- Vadászati ügyekben együttműködtünk a tájegységi fővadászokkal.
- Az Országos Polgárőr Szövetség soraiba tartozó kollégákkal több közös szolgálatot végeztünk.

10.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása

Tudományos és kutatási tevékenység

- Az országos és regionális monitoring tevékenységekben vettünk részt (VVM, MMM, RTM, MAP), pl. az országos túzok, sas, erdei fülesbagoly, kékes rétihéja, barátréce – cigányréce, kék vércse, daru és vadlúd szinkron felmérésekben dolgoztunk. A fehér gólya költőállomány felmérését elvégeztük.
- Natura 2000 jelölő madárfajok állományfelmérését végeztük.
- Középfeszültségű oszlop felmérést (KFO) végeztünk az Igazgatóság működési területén, továbbá folytatódott az MVB és az ún. A-idom madárvédelmi pilot szerelvények tesztelése is.
- Közép-Tisza - Jászság Tájegység területén kotorék bejárat felmérést végeztünk az Országos Ürgelajstrom keretein belül.
- A Közép-Tisza - Jászság Tájegység területén a szárazföldi makrogerinctelen fajokra vonatkozó rendszeres adatgyűjtést végzünk.
- A Jászság Különleges Madárvédelmi Területen elkezdődött Sakers Road LIFE projekt keretében a tervezett természetvédelmi beavatkozások biomonitoring vizsgálata. A szárazföldi makrogerincteleneket érintő alapállapot felmérése 10 lokalitáson, 3-3 mintavételi egységgel megtörtént.
- A Közép-Tisza - Jászság Tájegység területén hód állomány felmérését végeztük el. Az illetékességi területünkhöz tartozó Tisza szakasz hód (*Castor fiber*) populáció felmérése átnyúlt a 2025. év elejére. A folyó medrében élő hódcsaládok száma hozzávetőlegesen 220-ra tehető.
- Elektromos halászgéppel (szák és fenékháló) történő halfaunisztikai adatgyűjtéseket végeztünk különböző vízterületeken.
- Működési területünk egyes részein a közutakon elgázolt bagolyfajokról nyilvántartást vezetünk, aminek eredményeként már 20 éves adatsor áll rendelkezésünkre.
- A jászfelsőszentgyörgyi Zagyva mentén lezajlott a CES-állandó ráfordítású gyűrűzés.
- A kékvércse *(Falco vespertinus)* éjszakázóhelyek szinkronfelmérését augusztus és szeptember hónapokban végeztük.
- Elkészítettük a Tájegység teljes területére a kerecsensólyom költések archív adatbázisát amely 2000-től 2023-ig tartalmazza az összes ismert költési adatot és koordinátát.
- Segítséget nyújtottunk parlagi sas fiókák GPS jeladós jelölésében (5 fióka-két fészekaljban) az Észak Kiskunsági Sakerroads Mintaterületen.
- A Közép-Tisza - Jászság Tájegység határait túllépve folyik 2021. óta egy nem intézményesített formában működő kutatómunka az ex-lege védelem alá tartozó kunhalmok vonatkozásában. A természetvédelmi őri alapfeladatokat túllépve (halmok állapotának ellenőrzése) a munka kiterjed a halmokkal kapcsolatos irodalmi adatok feldolgozására, adatgyűjtésre, adatfeldolgozásra is.
- Részt vettünk a Hortobágyi Madárvonuláskutató Állomás működésében.
- Borza Sándor részt vett a bombatéri rekonstrukciós munkákat követő vegetációdinamikai vizsgálat terepi munkáiban Deák Balázzsal és Valkó Orsolyával.
- Üregi nyulak legelésének és kotoréképítő tevékenységének vizsgálatában vett részt Borza Sándor.
- A Juhász Nagy Pál doktori Iskola hallgatójaként Kiss Ádám terepi adatgyűjtést, mintavételezéseket végezett a székicsér-költőhelyeken székicsérekkel és társfészkelő partimadár-fajokkal kapcsolatban. Ezek mellett partimadár-kutatással kapcsolatban koordinálta a működési terület más részein végzett monitoring vizsgálatok menetét is. Doktori témájával kapcsolatban több hazai szimpóziumon és konferencián tartott előadást (II. Biodiverzitásvédelmi Konferencia, Debrecen, 2024.10.25.10.26). Madárgyűrűző tevékenységet végzett a működési terület több helyszínén. Kutatási céllal végzett jelölései elsősorban nyári ludat, székicsért és bíbicet és fülemülesitkét érintett.

- Országos vadmacska kutatási projekt munkáját segített Újfalusi Sándor, mely során vadmacska szőrmintákat küldött genetikai vizsgálat céljából Dr. Lanszki József részére.
- Telelő vadlúd konferencián vett részt Bulgáriában, Burgasban Simay Gábor.
- Augusztus végén, Fertőújlakon kis lilik fajvédelmi terv frissítésével kapcsolatos egyeztető megbeszélésen vett részt Simay Gábor.
- Nagy goda fajvédelmi megbeszélésen vett részt Balmazújvároson Simay Gábor.
- Simay Gábor szeptember során sikeres vízimadár gyűrűző vizsgát tett.
- A Biharban, a Tóth Pál által szervezett Bioblitz rendezvény (kutatás) Pocsaj és Kismarja külterületén lett megrendezve 20 fő részvételével.
- Szaproxilofág bogarak és a fullánkos hártyásszárnyú felmérését folytatta Gebei Lóránt a Bihari-sík erdeiben.
- XXIV. Magyar Biodiverzitás Napokon Gebei Lóránt vett részt Kerekiben.
- XX Magyar Haltani Konferencián Mazsu István vett részt jún. 13-14.-én.
- Megjelent egy cikk az újlétai egyhajúvirágos kutatások eredményeként a Nature's Scientific Reports-ban, melyben munkatársink is segédkeztek:
- Réka Kiss, Katalin Lukács, Laura Godó, Ágnes Tóth, Tamás Miglécz, László Szél, László Demeter, Balázs Deák & Orsolya Valkó **(2024):** Understanding the effects of weather parameters on the population dynamics of an endangered geophyte supports monitoring efficiency. – Nature's Scientific Reports.
- A Demeter László részt vett a XIV. Aktuális Flóra- és Vegetációkutatás a Kárpát-medencében című konferencián Lesku Balázzsal együtt, ahol előadást tartott a Dél-Nyírség flórakutatásának aktuális eredményeiről.
- Szél László havonta leolvasta a kisvizes KEHOP+ keretében az ELTE-s hidrogeológusok által fúrt potenciométerek vízszintjeit az összes helyszínen (Kokadon Daru-láp, Létavértesen Csohos-tó környéke, Újlétán a Nagy-Ócsa és Bagamérban a Silye-rét). Megtörtént az újlétai Nagy-Ócsán és a bagaméri Silye-réten fúrt kutak leolvasása is. Az adatokat továbbította a kutatóknak.
- Megmutattunk egy régebben vetett gyepet a hosszúpályi Fehértói-tározóban Török Péter és Molnár Attila kutatóknak, akik a természetvédelmi visszagyepesítések eredményének kutatásához kerestek mintaterületeket.
- Az újlétai egyhajúvirág *(Bulbocodium vernum)* állomány vizsgálatához kitelepített talajnedvesség-mérőket szükség szerint feltöltöttük, adatait pedig rendszeresen letöltöttük, és továbbítottuk a kutatók számára (Ökológiai Kutatóintézet).
- Újlétán magterjesztő hangyák vizsgálatát végeztük, melyet Szél László végzett.
- A NBmR keretében elvégeztük a tarka sáfrány *(Crocus reticulatus)* minden tájegységi állományában a virágzó tövek számlálását.
- Megtörtént az V/5. őrkerület ismert összes sziki kocsord *(Peucedanum officinale)* állományának felkeresése. Minden helyszínen detektáltuk a növényeket, és többet is, mint az eddig jegyezve volt. Az ismert nagy szikibagoly *(Gortyna borelii)* előfordulási helyeken is mindenütt újra kimutattuk a faj jelenlétét.
- Felmértük a létavértesi Löszletörés földikutya-állományát. Kevés túrást találtunk.
- Utassy Bence kielemezte a Bánki-erdő nagy vaditatójánál rögzített denevérhangokat.
- Bagolyköpetek gyűjtöttünk sor a bagaméri Malomgátnál, a pásztorszállás padlásáról egy vizsgálathoz.
- 2024.04.29-én kanalasgém (*Platalea leucorodia*) gyűrűzést tartottunk májusban a Hortobágyi-halastó IV-es taván, 27 madarat jelöltünk meg. A jelölt pullus egyedek garatmétely vizsgálata az összes madár esetében negatív volt.

- 2024.07.01-én küszvágó csér (*Sterna hirundo*) gyűrűzést (n=26) végeztünk a Hortobágyi-halastó XI-es taván a TMO kollégáival (Tóth Pál és Moldován Orsolya) kiegészülve.
- Felmértük Nyírábrányban a Kövendi-legelőn élő ürgepopulációt Nyírábrányban Pompola Krisztiánnal, Moldován Orsolyával és a duális képzésben résztvevő hallgatókkal. 900 használt üreget számoltunk, min. 250 példány élhet a legelőn.
- Az igazgatóságon duális képzésben lévő Ráski Istvánnal 5 db vadkamerát helyeztünk ki a Nagyerdőn. Kisragadozós témában szeretne szakdolgozatot írni.
- Halfaunisztikai felmérés volt a Tócó-éren Zelemér, Józsa, Debrecen, Mikepércs térségben. Érdekes, hogy védett fajt csak a szennyvízteleptől lefelé találtunk. Réticsík (Misgurnus fossilis) néhány egyedét azonosítottuk.
- GPS-szel rögzítettük az idei összes még fel nem vett földikutya túrást a Monostorpályi legelőn és Hajdúbagos belterületén.
- Kordás Sándorral keleti lápibagoly *(Arytrura musculus)* élőhelyeket járt végig Szél László az őrkerületében, ahol a későbbiekben ő fénycsapdás/egyéni lámpázásos felméréseket végzett. A felmérés során új élőhelyről is találtunk példányt (létavértesi Falu-rét, „Kóli-tanya-rétje"), illetve több korábbi élőhelyen újra igazoltuk a faj előfordulását.
- A mentett denevérek közül kettő elpusztult a mentés során. Az egyik fajmeghatározás céljából a másik virológiai vizsgálat céljából lett lefagyasztva és augusztus hónapban átadtuk a Természettudományi Múzeumnak.
- Denevérek hangrögzítésére használható eszközök alkalmazásáról egyeztetett Utassy Bence Kugler Péter FHNPI őrszolgálat-vezetővel és Dr. Estók Péter denevérkutatóval, valamint Szabó Gyula osztályvezetővel a jövő évi lehetséges felmérései kapcsán.
- A DE Talajtani Tanszék munkatársával Novák Tiborral és a mezőgazdasági mérnök hallgatókkal voltunk a Józsai-legelőn egy talajmintagödröt ásni, mintákat gyűjteni.
- Gilányi Gábor rendszeres vízimadár monitoring vizsgálatot végez a szabolcsveresmarti Rétközi-tavon, a nyíregyházi Szelkó-tavon, a nagyhalász-kemecsei Bertény-tavon. A következő érdekesebb fajok lettek azonosítva a számlálások során. A Rétközi-tavon: 2 példány jegesréce *(Clangula hyemalis)* február végéig a tavon tartózkodott, 2 példány hegyi réce *(Aythya marila),* 228 példány kerceréce *(Bucephala clangula)*, 6 példány kis bukó *(Mergus albellus)*, 21 példány nagy bukó *(Mergus merganser),* 4 példány füles vöcsök *(Podiceps auritus)*, 1 példány csüllő *(Rissa tridactyla)*. A Szelkó-tavon: 1 példány vörös ásólúd *(Tadorna ferruginea)*, 2 példány barna zsezse *(Carduelis flammea cabaret),* 3 példány hegyi réce *(Aythya marila),* bütykös ásólúd *(Tadorna tadorna)* költése (9 fióka), füles vöcsök *(Podiceps auritus),* 30 példány heringsirály *(Larus fuscus)* és 2 példány lócsér *(Sterna caspia),* egy erős nyugati fronthatás után kis lilik *(Anser erythrpous)* első adata és vörösnyakú lúd *(Branta ruficollis).*
- Elevenszülő gyík *(Zootoca vivipara)* szisztematikus felmérése történt a rétközi lápokon. Kisvárda és Rétközberencs külterületén, a Magas-hegy-alji-lápon és a demecseri Bokor-laposa *ex lege* lápon találtuk.
- Nagy fülemüle *(Luscinia luscinia)* felmérése történt a korábbi észlelési helyeken, és a Tisza menti erdőkben. Nem észleltünk éneklő madarat.
- Ürge *(Spermophilus citellus)* élőhelyek állapotának folyamatos ellenőrzése, a baktalórántházi mezőgazdasági szakközépiskola focipályáján két éve nem észleltünk egy állatot sem. Új állományt határoztunk meg Nyírmada területén, egy birkákkal legeltetett homoki gyepen. Megközelítőleg 10 hektáron 50 üreget találtunk.
- A Kaszonyi-hegyen 3 hetes madárgyűrűző tábor zajlott, ahol 1 hét gyűrűzését végezett el Gilányi Gábor. A három hét alatt 554 madár került kézre, amelyek közül az érdekesebbek: 1 példány uhu *(Bubo bubo),* 3 példány macskabagoly *(Strix aluco),* 4

példány erdei fülesbagoly *(Asio otus)*, 1 példány egerészölyv *(Buteo buteo),* 1 példány hegyi billegető *(Motacilla cinerea),* 4 példány tüzesfejű királyka *(Regulus ignicapilla),* 1 példány szőlőrigó *(Turdus iliacus).*

- Szeptemberben és októberben ágas tapló *(Grifola frondosa)* felmérést végeztünk a Sóstói-erdőben. A 2018-as évben az adatok nagy számából eredően, a gombával gyökérkapcsolt fák védelme érdekében azok egyedi, festékszórós jelölése mellett döntöttünk a Nyírerdő Zrt. Nyíregyházi Erdészetének egyetértésével. Ezt a munkát 2024-ben is folytattuk. Ebben az évben 20 új előfordulást rögzítettünk (összesen 196 egyedileg jelölt fát ismerünk). Ezzel a Sóstói-erdő országos szinten kiemelkedő ágas tapló előfordulások tekintetében. Ezen kívül a Baktai-erdő TT területén, a Ricsikai-, berkeszi és mándoki erdőkben is védett gombák felmérését végeztük, Berkeszen új helyen azonosítottunk ágas taplót, a Baktai-erdőben pedig a gyökeres álpereszke *(Pogonoloma macrorhizum)* termőtesteit találtuk meg új helyszínen. Az előző évekhez képest szinte alig jelentek meg gombák a megjelölt fákon. A felmérést Dr. Szigetvári Csaba segíti. A Kaszonyi-hegyen a ritka kutyaszömörcsög *(Mutinus caninus)* egy termőtestét határoztuk meg.
- Havi rendszerességgel mértük a Mohos-tó körüli talajvízszintmérő kutak vízállását.
- Szőrhiányos ürgék állatorvosi vizsgálatának, mintázásának segítette Barna Péter Nagykálló-Harangodon. Szőrhiányt mutató közönséges ürge állomány befogásának és vizsgálatának segítése a Fővárosi Állat- és Növénykert, valamint a Herman Ottó Intézet munkatársaival (Dr. Sós Endre, Dr. Váczi Olivér). A szőrhiány oka valószínűleg rühatka.
- Barna Péter közreműködött az XIV. Aktuális flóra- és vegetációkutatás a Kárpát-medencében: *Nardus stricta* and other new data on flora of the nyírség (Gábor Matus, Attila Takács, Péter Barna, Júlia Schmidt).
- Barna Péter közreműködött X. Magyar Tájökológiai Konferencia: Balogh Sz., Máté A., Barna Péter, Szabó Gyula: A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság gyepgazdálkodási tapasztalatai a LIFE IP Grassland projekt keretében.
- A hortobágy-halastói Bivalyos-tavon nyári lúd (*Anser anser*) tömeges befogása és jelölése történt 06.04-én. Mindösszesen 244 nyári lúd lett befogva, ebből néhány már korábban lett jelölve, így 155 példány kapott színes nyakgyűrűt és további kettő pedig jeladót. 89 példányra nem tettünk, mert elfogytak a jelölő eszközök. Mindegyik példányból történt mintavétel madárinfluenza vizsgálatra. Későbbi visszajelzés alapján mindegyik negatív lett. A programon 54 fő vett részt, közöttük egy háromfős cseh delegáció is, akik a helyszínen szerették volna látni a befogási metodikát. A tevékenység fő szervezője Tar János volt.
- A DE és a HNPI közös kutatásánál partimadarak felmérése három mintaterületen valósult meg Tar János által a Darassai Őrkerületben (Bivalyos, Kis-kondás, V-ös).
- Szeptember 15-21. között Tihanyi Gábor részt vett a "*White-tailed Eagle Conference 2024 - Strengthening White-tailed Eagle network toward Southern Europe and Mediterranean countries, Osijek, Croatia*" rendezvényen, ahol prezentációt is tartott.
- Szeptember 26-27-én Tihanyi Gábor Illmitzben vett részt a „*1st Conference LIFE Pannonic* Salt" rendezvény előadás sorozatán.
- Vizes élőhely restaurációk és kezelések hatása kétéltűekre; 10 év, adatbázis. (Mester Béla)
- Legelőtó projekt (7 évnyi adat): structural equation modeling elemzés Lengyel Szabolccsal és Mészáros Gáborral. Eredmények kiértékelése Tóth Boglárkával. (Mester Béla)
- Kisvizes projekt (első év): terepi felmérések Tóth Boglárkával és eredmények kiértékelése. (Mester Béla)

- Tavaszi kétéltű gázolások monitorozása a 33-as hortobágyi szakaszán; 12. év. (Mester Béla)
- Dewsbury csapdák legyártása Tóth Boglárkával a Kisvizes projekthez. (Mester Béla)
- A distance sampling módszertani cikk kapcsán már csak egy GLM elemzés szükséges, a cikk írását megkezdtem. (Mester Béla)
- Mesterné Nagy K, Mester B. 2024. Békás Nap - Környezeti nevelési segédanyag óvodapedagógusoknak. Dr. Puky Miklós Varangy Akciócsoport Egyesület (VAC), Budapest, Hungary. 30 p. ISBN: 9786156100160 (Mester Béla)
- Szabolcs M, Mizsei E, Zsólyomi T, Mester B, Lengyel S. 2024. Road mortality of water snakes in light of landscape structure and traffic intensity in north-eastern Hungary. PeerJ 12:e17923 https://doi.org/10.7717/peerj.17923 (Mester Béla)
- Szabolcs M, Mizsei E, Zsólyomi T, Mester B, Lengyel S. In Print. High male biased road mortality in a lizard species. Salamandra Issue of 15 February 2025. (Mester Béla)
- CES-gyűrűzést végeztem a HVÁ-n (Szilágyi Attila)
- CES gyűrűzést tartottam 2 alkalommal a HVÁ-n (Szilágyi Attila)
- a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont Vizes Élőhelyek Funkcionális Ökológiai Kutatócsoport jóvoltából egy nagy goda befogását végeztük a Fecske-réten, amire színes gyűrűkombináció és műholdas jeladót tettünk (Szilágyi Attila)
- Máté Andrással, Balogh Szabolccsal és az ESRI Kft. szakembereivel drónos adatfelvételezést végeztünk régészeti lelőhelyen (Szilágyi Attila)
- 10 terepi napot felölelően foglalkoztam két 500x500 kvadrát esetében az MME új ún. MTT (Madár Territórium Térképezés) felmérési protokolljával, mely az adott területen fészkelő összes madárfaj territóriumát hivatott meghatározni (Katona József)
- Tihanyi Gábor a Heliaca folyóirat 2024-es számában két cikket közölt: E157 – hazánk legöregebb ismert, szabadon élő rétisasa (*Haliaeetus albicilla*), valamint Újabb színes gyűrűs rétisas (*Haliaeetus albicilla*) költése a Hortobágyon címmel.

Doktori iskolák hallgatói:

- Kiss Ádám: A székicsér *(Glareola pratincola)* élőhely-választásásának, költési sikerének, költésbiológiájának vizsgálata a magyarországi szántóföldi élőhelyeken.
- Katona József: Vízimadarak vonulásának térbeli és időbeli mintázatai.
- Tihanyi Gábor: Középfeszültségű elektromos szabadvezeték hálózatok madárvédelmi szempontú összehasonlító elemzése az alkalmazott technológiai sajátosságok függvényében. (2024/2025-ös tanévben halasztás.)
- Wilhelm Ákos Sándor: Nyergek a IX-X. Századi Kárpát-medencében.
- Borza Sándor: Madarak általi magterjesztés és talajbolygatás hatása szárazgyepek struktúrájára és fajkészletére - sikeres tudományos fokozat szerzés!

Turisztika, oktatás, szemléletformálás, média-feladatok

- Több alkalommal, helyenként havi rendszerességgel számoltunk be a mindennapi munkáinkról, ill. speciális természetvédelmi tevékenységekről a helyi és az országos sajtóban, rádióban és televízióban. (Kossuth Rádió, Új Néplap, Kabai hírmondó, RTL, Hajdú-Bihari Napló, Európa Rádió, Kelet Magyarország, Magyar Nemzet, Debrecen TV, MTVA, Alföld TV, EuroNews TV, FSN Hírügynökség).
- Az Igazgatóság közösségi média felületein természetvédelmet népszerűsítő, védett és fokozottan védett fajokat bemutató posztokat állítottunk össze.

- A 2024. év júliusában első alkalommal rendeztük meg a Közép-Tiszai Természetvédelmi Kutatótábort, egyetemi hallgatók részvételével. A táborban 10 fő hallgató vett részt, Csányi Béla, Dobrosi Dénes, dr. Tallósi Béla, Sallai Zoltán szakmai vezetésével, vízimakroszkopikus gerinctelenek, denevérek, szárazföldi makroszkopikus gerinctelenek, valamint halak fajismereti és kutatás módszertani foglalkozásokat bonyolítottunk le a Zagyván és a Tiszán.
- Sasközpontban lezajlott az Agrárminisztérium felkérésére Juhász Tibor által szervezett „jeladós" képzés és vizsga, amely a madarak jeladózásának alapfeltétele.
- Segítségnyújtás a Spektrum televízió Dr SOS sorozatának a kerecsensólyomról és parlagi sasról szóló részének forgatásánál.
- Természetvédelmi témákban online népszerűsítő előadásokat tartottunk. („HNPI partimadárvédelmi tevékenységéről", valamint a „Kunhalmok: az Alföld elfeledett őrszemei"címmel).
- Madármegfigyelő napot tartottunk Zagyva-mente SVK területen, valamint a Cégénydányádi-park Természetvédelmi Területen, ahol madárgyűrűző bemutatót rendeztünk az érdeklődőknek.
- A SAKERROADS life keretein belül kialakított bemutatóanyagok és bemutató kisbusz kialakításának, legyártatásának szakmai felügyeletét láttuk el.
- Részt vettünk az MME szervezésű év fajai fesztiválon Gödöllőn a Királyi kastélyban.
- Az Ifjú Kócsagőr program keretében egyetemi hallgatók mentorálását végeztük.
- Tisza-tavi túravezető képzésben vettünk részt előadóként.
- Szakmai előadásokat készítettünk és prezentáltunk különböző rendezvényeken.
- A Jászsági KFO felmérés önkéntesei számára felkészítő oktatást szerveztünk a Sasközpontban, melynek keretében a felmérés menetén kívül az egész természetvédelmi problémakörre kiterjedően hallgathattak meg előadásokat.
- Sakersroad Life keretében történő természetismereti foglalkozásokat tartottunk.
- Szakdolgozó és nyári gyakorlatos hallgatókat segítettünk az ismeretszerzésben, illetve irányítottuk a szakmai munkájukat. NTE: 1 fő, HDNYTE: 1 fő, NYSZBTE: 4 fő.
- Részt vettünk a Kun Hagyományok Napja rendezvényen a Kecskeri-pusztán, ahol szakvezetést tartottunk.
- A Karcagi Nagykun VT. 150 éves jubileumi rendezvényén képviseltük a HNPI-t, vadgazdálkodásunk élve fogó csapdáinak bemutatásával, és gyermek foglalkoztatóval.
- 2024.07.08-13 között rendezték meg az 50. Hortobágyi Természetvédelmi Kutatótábor, melynek szervezésében, lebonyolításában aktívan részt vettünk.
- Mementó túra vezetésében vettünk részt Ágota-pusztán.
- Csoportokat vezetünk, húsvéti programot szerveztünk a Bihari-sík tanösvényen (32 fő).
- Bihar Közalapítvánnyal közös darus programot tartottunk Andaházán, melyen 86 fő vett részt novemberben.
- Októberben Bihar Közalapítvánnyal közösen szervezett bemutató gyűrűzésen vettünk részt.
- A romániai Apuseni NP tanulmányútjával kapcsolatos szervezési, vezetési és szakmai, idegenforgalmi feladatokat láttunk el, több helyszínen május 8-10 között.
- Természetvédelmi mérnök szakos hallgatónak tartottunk ismertetőt a Monostorpályi-legelőről februárban.
- Október 9-én Kapocsi Istvánnal részt vettünk a Nagyerdő emlékoszlopának koszorúzásán, a Debreceni Erdészet udvarán.
- Terepgyakorlatot tartottunk 20 természetvédelmi mérnök hallgatónak a bagaméri Silye-réten és Malom-gáton természetvédelmi területkezelés/földikutya témakörben.
- Pompola Krisztián természetismereti vetélkedő nyerteseit kísérte Lengyelországban, a Wolinski Nemzeti Parkban.

- 3 alkalommal vezettünk Igazgatóság által szervezett egyéb túrát (Vízi-Sétányon, Kosbor-túra, Gyurgyalagok nyomában).
- Összeállítottuk a tájegységek kommunikációs tervét.
- Az Igazgatóság médiatárát fotó és videó tartalmakkal bővítettük.
- Magyar Nemzeti Parkok Hetével kapcsolatos programokat szerveztünk és kiviteleztünk több helyszínen.
- Több alkalommal vezettünk csoportokat különböző helyszíneken, többek között a daruvonulás során.
- A HNPI Natura 2000 területeit bemutató kiállítási anyag szállítása és összeállítása bemutatókra.
- Nagyerdő Hete rendezvénysorozat szervezésében, lebonyolításában vettünk részt.
- A Bátorligeti őslápon a szakvezetési feladatokat Máté Rudolf természetvédelmi őr látta el a látogatószám: 312 fő.
- Cégénydányád Kende-kúria látogatószám: 1739 fő.
- Őszi alkotópályázat meghirdetésében és zsűrizésében működtünk közre. A beküldött alkotások száma 244 db. Témája ezúttal a „Fedezd fel a Mohos-tó rejtett kincseit" volt. Az ország minden tájáról érkeztek nevezések.
- Gimnazisták számára tartottunk szakvezetést és bemutató gyűrűzést Hortobágyi-halastón (Szilágyi Attila)
- A Hortobágy Természetvédelmi Egyesület élőhely rekonstrukciós táborában segédkeztünk (Szilágyi Attila)
- Az Ifjú Kócsagőr program keretében mentoráltam Szabados Anna (Debreceni Egyetem biológus-ökológus) hallgatót, aki később megnyerte a HNPI házi versenyét és később az országos döntőt is. (Szilágyi Attila)
- A HNPI Madárgyűrűző táborában tartottunk terepi szakmai foglalkozást és gyűrűzési bemutatókat (Szilágyi Attila)
- A Hullócsillagok Éjszakája programsorozat keretében 4 alkalommal tartottunk szakvezetést (Szilágyi Attila)
- Képviseltük a HNPI-t a Debrecenben a Varázslatos Magyarország kiállítás megnyitóján és tárlatvezetést tartott Szilágyi Attila
- Kónyán, a kitelepítettek emlékére állított Emlékkereszt felavatási ünnepségén segédkeztünk és képviseltük a HNPI-ot (Szilágyi Attila)
- MME50 Szeretjük a madarakat- természetismereti fesztivál, a Madarak és Fák Napján képviseltük a HNPI-t a Királyi Kastélyban, Gödöllőn. (Szilágyi Attila)
- William Gevertz amerikai vlogger kalauzolása, aki a Hortobágyról készít kisfilmet (Szilágyi Attila)
- Online megbeszéléseken vett részt egy BBC által készített úti filmmel kapcsolatban Szilágyi Attila
- A Wild Return (szlovák produkció) című természetfilm készítőinek terepi vezetését végezte Szilágyi Attila

Egyéb tevékenység

- Ellenőriztük az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő birtoktesteken és a bérbe adott területeken folyó gazdálkodást. Közreműködtünk birtoktestek bérbeadásában, illetve a birtok visszavételi eljárásokban. Szakmai segítséget nyújtottunk a lejáró haszonbérleti szerződések birtoktesteinek a felülvizsgálatához.
- Natura 2000, JFGK ellenőrzéseket végeztünk, jegyzőkönyveket készítettünk, digitalizáltunk és töltöttünk fel a MÁK szerverére.

- MTÉT AKG célprogramok kíméleti területeink térinformatikai lehatárolását elvégeztük.
- Kaszálási kérelmeket véleményeztünk, és ellenőriztük a vagyonkezelői hozzájárulásban leírtak végrehajtását.
- Az épületleltárt frissítettük az OBM rendszerbe.
- Pályázatok, projektek előkészítésében, lebonyolításában, ellenőrzésében, eredmények összegyűjtésében működtünk közre. Több esetben szakfelügyeletet biztosítottunk ezekben a programokban.
- Az MNV ZRt. és a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek Igazgatóságunk vagyonkezelésébe kerülésének szándékáról adtunk ki véleményt az AM részére.
- Részt vettünk több alkalommal közösségi munkavégzésben (Kemény-kastély,).
- Együttműködtünk a Főváros Állat és Növénykerttel védett fajok Sasközpontban történő repatriációja, és kondició ellenőrzése kapcsán.
- A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület irányítása alatt működő méreg- és tetemkereső kutyával és vezetőjével, Deák Gáborral.
- A Madárfigyelő Szolnok Természetvédelmi Egyesülettel szerteágazó és hatékony együttműködés jött létre, ami kiterjed mind adatgyűjtési (fokozottan védett és telepesen költő madárfajok), monitorozási munkálatokra (Sas-, erdei fülesbagoly-, stb. szinkron) mind szemléletformálási, bemutatási célok megvalósítására, valamint élőhelykezelési és madármentési feladatok szervezése, lebonyolítása terén egyaránt.
- Helyi jelentőségű védett területek kezelési tervének véleményezésében vettünk részt.
- Online növényorvosi szakmai konferenciákon vettünk részt.
- Online munkavédelmi oktatás gólyagyűrűzés, magasban végzett emelőkosaras madárvédelmi munkák kapcsán.
- Szakfelügyeletet látunk el beruházási munkáknál.
- PROBONO képzéseket teljesítettük.
- Lőkészség fenntartó lövészetet teljesítettünk két alkalommal Apafán.
- Tűz- és munkavédelmi képzésen vettünk részt.
- A lejáró pszichológiai, orvosi alkalmassági, fegyvertartási engedélyek meghosszabbítása megtörtént üzemorvosi vizsgálaton vettünk részt.
- A Bihari-sík Tájegységközpontjában felváltva végeztünk takarítási, udvar karbantartási és kertápolási feladatokat.
- Részt vettünk a Te Szedd programban több helyszínen.
- Saját vadászterületeinken részt vállaltunk a vadgazdálkodási tevékenységben. Ennek meghatározó része a predátor kontroll, amelyben egyrészt hivatásos vadász kapcsolt munkakörben is foglalkoztatott természetvédelmi őrök fegyveres szolgálatot adtak, illetve Larsen- és létrás csapdákat üzemeltettek folyamatosan, másrészt nem vadász kollégáink tevékenységét segítették egyéb módon (kotorékok, fészkek felderítése, szállítási, kisegítő feladatok ellátása).
- Természetvédelmi szakmai kérdések, anyagok, ügyiratok megválaszolásában működtünk közre. Ezek között számos területfejlesztési koncepció, különböző szakági tervezet megtalálható.
- Rendszeresen működünk együtt társadalmi szervezetekkel. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és a Hortobágy Természetvédelmi Egyesület munkatársaival közös LIFE programok kapcsán is megvalósul a közös munkavégzés.
- Stratégiai együttműködést tartunk fenn a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft. és a Hortobágyi Halgazdaság Zrt. munkatársaival.
- Eleget tettünk a tervezési, jelentési és egyéb adminisztrációs feladatainknak.
- Törekedtünk a ránk bízott területek aktuális állapotáról a lehető legszélesebb körű információt begyűjteni és azt a természeti értékek és élőhelyek megőrzése érdekében felhasználni. (Ez jelentette például a vízvisszatartó műtárgyak állapotának követését,

szükség szerinti beavatkozásokat, az erdőgazdálkodási tevékenységek alakulásának ellenőrzését, vagy éppen a középfeszültségű elektromos hálózatok madárvédelmi aspektusainak alakulását.)
- Élőhely kezeléseket végeztünk, ill. kezelési tevékenységeket koordináltunk.
- Bekapcsolódtunk fajvédelmi programokba (díszes tarkalepke, fehér gólya, kis lilik, kékvércse, nagy szikibagoly, nyugati földikutya, túzok, egyhajúvirág, réti angyalgyökér).
- Védett és fokozottan védett madárfajok fészkelését elősegítő műfészkeket, mesterséges fészkelőodúkat és - tálcákat helyeztünk ki, amelyeket rendszeresen ellenőriztük, szükség esetén karbantartottuk vagy pótoltuk.
- Intézkedtünk az emberi környezetben megtelepedő védett fajokkal kapcsolatban, elsősorban a molnárfecske és a fehér gólya fészkek, illetve a denevérkolóniák védelme érdekében. (Csengersima, Tiszabecs, Záhony)
- Elvégeztük a ragadozómadarakra veszélyes középfeszültségű oszlopok felmérését a kijelölt szakaszokon, továbbá erősítettük az állami természetvédelem képviseletét az áramhálózati madárvédelem stratégiai jellegű egyeztetésein és teszteltük az ott elfogadott madárvédelmi innovációk hatékonyságát területi pilot programokban.
- Elláttuk a Természetvédelmi Őrszolgálat telefonos készenléti szolgálatát.
- Havária események során (tüzek, tömeges madárpusztulás botulizmus miatt) részt vettünk a negatív környezeti hatások megszüntetésében és a károk mérséklésében.
- A TVŐ meghatározott munkatársai részt vesznek a HNPI vadgazdálkodási tevékenységében is.

11. Költségvetés és vagyon

11.1. Kiadások

Az Igazgatóság 2024. évi kiadásai az alábbiak szerint alakultak

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés	Előirányzat változás
	HUF			
Személyi juttatások	906 672 000	1 067 782 341	1 067 669 061	161 110 341
Munkaadót terhelő járulékok	104 497 000	145 058 402	145 058 402	40 561 402
Dologi kiadások	459 088 000	2 437 751 524	1 230 433 078	1 978 663 524
Egyéb működési célú kiadások		230 000	230 000	230 000
Beruházások	57 109 000	276 864 040	149 419 379	219 755 040
Felújítások	13 300 000	89 332 394	8 672 446	76 032 394
Egyéb felhalmozási célú kiadások		15 000 00	15 00 000	15 000 000
Költségvetési kiadások mindösszesen	**1 540 666 000**	**4 032 018 701**	**2 616 482 366**	**2 491 352 701**

A pénzügyi helyzet által megkövetelt takarékossági intézkedéseket az Igazgatóság megtette. Az alábbi táblázatokban szereplő összegek az alapfeladatok maradéktalan ellátásával

kapcsolatban felmerült költségek valamint a folyamatban (megvalósítás szakaszában) lévő pályázatokkal kapcsolatban felmerült kiadások összességét mutatják.

Dologi kiadások pénzforgalmi előirányzatának és teljesítésnek alakulása

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
	HUF		
Szakmai anyagok beszerzése	30 000 000	66 600 000	65 208 439
Üzemeltetési anyagok beszerzése	30 000 000	197 964 151	179 884 310
Készletbeszerzés	**60 000 000**	**264 564 151**	**245 092 749**
Informatikai szolgáltatások igénybevétele	6 000 000	10 600 000	10 474 742
Egyéb kommunikációs szolgáltatások	5 000 000	3 500 000	3 400 101
Kommunikációs szolgáltatások	**11 000 000**	**14 100 000**	**13 874 843**
Közüzemi díjak - ebből:	47 000 000	99 218 964	93 198 388
Villamosenergia szolgáltatás díja	20 000 000	74 500 000	71 121 759
Gázenergia szolgáltatás díja	20 000 000	20 218 964	18 031 139
Víz- és csatorna szolgáltatás díja	7 000 000	4 500 000	4 045 490
Bérleti és lízing díjak		35 000 000	15 123 182
Karbantartási, kisjavítási szolgáltatások	50 000 000	107 000 000	93 810 738
Közvetített szolgáltatások	0	0	0
Szakmai tevékenységet segítő szolgáltatások	122 088 000	1 395 987 962	413 847 924
Egyéb szolgáltatások	50 000 000	123 000 000	97 112 832
Szolgáltatási kiadások	**269 088 000**	**1 760 206 926**	**713 093 064**
Kiküldetések kiadásai	10 000 000	9 400 000	8 413 132
Reklám- és propagandakiadások	1 000 000	0	0
Kiküldetések, reklám- és propagandakiadások	**11 000 000**	**9 400 000**	**8 413 132**
Működési célú előzetesen felszámított általános forgalmi adó	88 000 000	359 570 855	220 667 568
Fizetendő általános forgalmi adó	0	274 936	274 936
Egyéb pénzügyi műveletek kiadásai	0	64 656	64 656
Egyéb dologi kiadások	20 000 000	29 570 000	28 953 899

Különféle befizetések és egyéb dologi kiadások	**108 000 000**	**389 480 447**	**249 959 290**
Dologi kiadások	**459 088 000**	**2 437 751 524**	**1 230 433 078**

A felhalmozási kiadások pénzforgalmi előirányzatának és teljesítésnek alakulása

A felhalmozási kiadások előirányzatai közül a beruházási kiadás soron a pályázati forrásból (LIFE pályázatok) és saját bevételből meg megvalósuló fejlesztések következtében a módosított előirányzat jelentősen meghaladja az eredeti előirányzatot.

Az HNPI 2024. évi beruházásainak alakulása

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
	HUF		
Immateriális javak beszerzése, létesítése	0	365 040	365 040
Ingatlanok beszerzése, létesítése	10 000 000	66 571 000	65 562 561
Informatikai eszközök beszerzése, létesítése	24 968 000	18 768 000	18 239 995
Egyéb tárgyi eszközök beszerzése, létesítése	10 000 000	146 704 000	47 686 067
Beruházási célú előzetesen felszámított általános forgalmi adó	12 141 000	44 456 000	17 565 716
Beruházások	**57 109 000**	**276 864 040**	**149 419 379**

A felújítási kiadások módosított előirányzatán szereplő költségvetési támogatás összege év közben jelentős mértékben megemelkedett. Az előirányzat módosítást a halaszthatatlannak ítélt felújítási munkálatok tették szükségessé. Ezek a munkáltok az épületeink állagmegóvása, az állatok biztonságos tartási körülményinek fenntartáshoz szükséges halaszthatatlan feladatok. Ilyen például a Malomházi Vadasparkban indított felújítás, melyet az tett indokolttá, hogy a létesítmény megnyitása óta (több mint 10 év) jelentős felújításon nem esett át. A felújítási munkálatok többek között a kifutók és a volierek egy részének felújítását és egyéb látogatók fogadása szempontjából fontos elemeket foglal magában. A munkálatokhoz a turisztikai szezon zárása után kezdtünk hozzá, hogy a látogatóinkat a minél kevésbé zavarjuk, így a munkálatok jelentős és a befejezés átnyúlik a 2025. évre.

Az Igazgatóság 2024. évi felújításainak alakulása

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
	HUF		
Ingatlanok felújítása	5 000 000	71 577 848	7 198 436
Egyéb tárgyi eszközök felújítása	5 472 000	0	0
Felújítási célú előzetesen felszámított ált. forgalmi adó	2 828 000	17 754 546	1 474 010

Felújítások	**13 300 000**	**89 332 394**	**8 672 446**

Az Igazgatóság 2024. évi egyéb működési célú kiadások alakulása

Ezen a soron az Igazgatóság az „Erdei kisvasutak üzemeltetési támogatása” c. fejezeti kezelésű előirányzat terhére biztosított, az erdei kisvasutak üzemeltetésének csekély összegű (de minimis) támogatási keretére (95/2012. (VIII. 30.) VM rendelet alapján) 2022. évben 6.500.000 Ft összegű támogatást nyert el. A 2023. januárban benyújtott beszámoló alapján az EGF/502/2022 sz. hatósági szerződésben meghatározott támogatási összegből 230.000 Ft nem lett felhasználva. Az ebből eredő visszafizetési kötelezettség jelenik meg ezen a soron, melyet a Magyar Államkincstár felé teljesített az Igazgatóság 2024. évben.

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
	HUF		
Elvonások és befizetések	0	230 000	230 000
Egyéb működési célú kiadások	**0**	**230 000**	**230 000**

11.2. Bevételek

A HNPI 2024. évi bevételei az alábbiak szerint alakultak

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés	Előirányzat változás
	HUF			
Működési célú támogatások államháztartáson belülről	200 020 000	1 103 403 286	1 103 403 286	903 383 286
Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	0	156 190 618	156 190 618	156 190 618
Működési bevételek	911 872 000	1 215 538 553	1 215 538 553	303 666 553
Felhalmozási bevétel		18 641 055	18 641 055	18 641 055
Működési célú átvett pénzeszköz		105 211 348	105 211 348	105 211 348
Felhalmozási célú átvett pénzeszköz		4 772 211	4 772 211	4 772 211
Költségvetési bevételek	**1 111 892 000**	**2 603 757 071**	**2 603 757 071**	**1 491 865 071**
Költségvetési támogatás	428 774 000	603 243 993	603 243 993	174 469 993
ÁH belüli megelőlegezések	0	0	0	0
Előző évi működési célú előirányzat-maradvány átvétel	0	825 017 637	825 017 637	825 017 637
BEVÉTELEK ÖSSZESEN	1 540 666 000	4 032 018 701	4 032 018 701	2 491 352 701

Az intézményi működési bevételek részletezése

Az Igazgatóság működési bevétele elsősorban a kezelésünkben lévő természetvédelmi terület hasznosításából, készletértékesítésből és turisztikai szolgáltatások bevételeiből tevődik össze.

A Működési bevétlek 1.215.538.553 Ft összegben teljesültek 2024. évben. A bevételeink a Biztosító által fizetendő kártérítés kivételével minden soron magasabb összegben teljesültek, mint az eredeti előirányzatok. Ezek közül is legjelentősebbek a készletértékesítés ellenértéke soron, a közvetített szolgáltatások ellenértéke, a tulajdonosi bevételek valamint az egyéb bevételek soron jelentkező előirányzat túlteljesítések. A bevételek előirányzathoz képest mutatkozó teljesülése mutatja az Igazgatóság törekvését arra, hogy a saját bevételei a teljes költségvetési bevételhez képest minél nagyobb arányt képviseljenek.

A három legnagyobb összegű bevételi soron szerepel az Igazgatóság működési bevételeinek több mint 85%-a. Ezek közül a készletértékesítés sor részletezése az alábbiakban látható.

A szolgáltatások ellenértéke sor turisztikai attrakciók bemutatásából származó bevételt tartalmazza, a Tulajdonosi bevétel soron pedig a haszonbérleti díjakból befolyt bevétel látható.

A működési bevételeinket, többletbevételinket működési kiadásaink fedezetére fordítottuk az év során.

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
	HUF		
Készletértékesítés ellenértéke	85 000 000	165 899 949	165 899 949
Szolgáltatások ellenértéke	85 000 000	98 044 251	98 044 251
Közvetített szolgáltatások ellenértéke	15 000 000	60 169 702	60 169 702
Tulajdonosi bevételek	672 872 000	802 147 968	802 147 968
Kiszámlázott általános forgalmi adó	50 000 000	65 772 727	65 772 727
Kamatbevételek és más nyereségjellegű bevételek	0	21	21
Egyéb pénzügyi műveletek bevételei	0	4 274	4 274
Biztosító által fizetett kártérítés	1 000 000	338 908	338 908
Egyéb működési bevételek	3 000 000	23 160 753	23 160 753
Működési bevételek	**911 872 000**	**1 215 538 553**	**1 215 538 553**

A készletértékesítés sor részletezése az alábbiakban látható

Bevétel megnevezése	Bevétel összege (HUF)
Szalámi, lekvár, méz,	14 221 555
Lábonálló nád értékesítés	14 594 644
Erdészeti bevétel	4 166 392
Halászati bevétel	70 050 543
Vadászati bevétel	272 157
Mezőgazdasági növénytermesztés bevétele	16 677 409
Mezőgazdasági állattenyésztés bevétele	45 916 047
Egyéb bevétel	1 202

Az intézményi felhalmozási bevétel részletezése

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Egyéb tárgyi eszközök értékesítése	0	18 641 055	18 641 055
Felhalmozási bevételek	**0**	**18 641 055**	**18 641 055**

Az Igazgatóság felhalmozási bevétele Egyéb tárgyi eszköz értékesítésből származott. Ez a bevételi sor tartalmazza a tenyészállat értékesítést, valamint a feleslegessé vált tárgyi eszközök értékesítésének bevételeit.

Működési célra átvett pénzeszközök tételes kimutatása

Átvett pénzeszközök

2024. évben

forintban

Átadó intézmény, szervezet, fejezeti kezelésű előirányzat megnevezése	Átvett pénzeszköz célja, rendeltetése	Összege
Működési célú támogatások államháztartáson belülről (B1)		**1 103 403 286**
Egyéb működési célú támogatások bevételei államháztartáson belülről (B16)		1 103 403 286

ebből: fejezeti kezelésű előirányzatok EU-s programokra és azok hazai társfinanszírozása (B16)		***1 092 413 724***
	MVH - Mezőgazdasági támogatások	*1 092 413 724*
ebből: egyéb fejezeti kezelésű előirányzatok (B16)		***2 555 938***
	NÉBIH állatkártalanítás-madármérgezés	*867 364*
	MVH - Állati melléktermék megsemmisítés támogatás	*1 688 574*
ebből: elkülönített állami pénzalapok (B16)		***8 433 624***
	Közfoglalkoztatási program támogatása	*8 433 624*
Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről (B2)		**156 190 618**
Egyéb felhalmozási célú támogatások bevételei államháztartáson belülről (B25)		156 190 618
ebből: fejezeti kezelésű előirányzatok EU-s programokra és azok hazai társfinanszírozása (B16)	*GINOP-7.1.9-2018-000024 támogatás*	*156 190 618*
Működési célú átvett pénzeszközök (B6)		**105 211 348**
ebből: civil szervezettől (B65)	*Magyar Madártani Egyesület – LIFE15 pályázat zárókifizetés*	*576 510*
ebből: pénzügyi vállalkozástól	*MBH Bank Nyrt – Székicsér fajvédelem támogatása*	*8 350 000*
ebből: egyéb vállalkozásoktól (B65)	*MOL Nyrt. által nyújtott támogatás*	*3 000 000*
ebből: egyéb külföldiektől (B65)	*Kölni Állatkert - Vadlótartás támogatására átadott pénzeszköz*	*3 139 720*
	Lietuvos Ornitologu Draugija LT. – Life19 pályázat	*90 145 118*
Felhalmozási célú átvett pénzeszközök (B7)		**4 772 211**

Felhalmozási célú visszatérítendő támogatások, kölcsönök visszatérülése államháztartáson kívülről (B74)		4 772 211
ebből: háztartások (B74)	*Munkáltatói kölcsön megtérülése*	*4 772 211*
Költségvetési bevételek (B1-B7)		***1 369 577 463***
Finanszírozási bevételek (B8)		***1 428 261 630***
Központi, irányító szervi támogatás (B816)		***603 243 993***
	Központi költségvetési támogatás – Elemi költségvetés	*428 774 000*
	Minimálbér és garantált bérminimum 2023. december 01-i emelkedésével kapcsolatos 2024 évi többletkiadás elszámolásából eredő többletkiadás korrekció KF/50/2024	*-19 572*
	Rezsikompenzáció KF/126/2024	*114 903 966*
	„A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával KF/262/2024	*22 193 000*
	LIFE21-SAP-NAT-HU-LIFE SakerRoads… című 1010747014 pályázat megvalósításnak fedezetbiztosítása KF/216/2024.	*4 867 415*
	Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára LIFE19 NAT/LT/000898 KF/236/2024	*20 417 000*
	Világörökség gondnoksági feladatok támogatás KF/298/2024	*10 000 000*
	Természeti értékek védelme szakmai keret KF/305/2024	*7 040 000*

	DSZ/13-2023 és DSZ/27-2023.számú együttműködési megállapodás alapján végzett ellenőrzések pénzügyi elszámolás- MTÉT ellenőrzések KF/403/2024	*43 765 000*
	„A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával KF/487/2024	*4 871 000*
	Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára LIFE19 NAT/LT/000898 KF/236/2024	*16 094 000*
	Rezsikompenzáció elszámolás alapján támogatás visszavonás KF/551/2024	*-69 721 816*
	DSZ/13-2023.számú együttműködési megállapodás alapján végzett ellenőrzések pénzügyi elszámolás- MTÉT ellenőrzések	*60 000*
Előző év költségvetési maradványának igénybevétele (B8131)		***825 017 637***

11.3. Vagyon

11.3.1 Befektetett eszközök

11.3.2 Forgóeszközök

Megnevezés	2022. év	2023. év	2024. év
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök	**36 108 832 832**	**37 034 719 774**	**36 724 742 975**
Vagyoni értékű jogok	5 780 000	5 780 000	562 549
Szellemi termékek	44 598 514	51 569 644	38 342 192
Immateriális javak	**50 378 514**	**57 349 644**	**38 904 741**
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	34 523 846 549	34 304 684 436	34 163 641 105
ebből: Épület	4 083 979 293	4 940 900 164	4 940 900 164

Gépek, berendezések, felszerlések, járművek	306 679 850	671 902 427	605 533 620
Tenyészállatok	41 455 277	36 882 585	33 476 164
Beruházások, felújítások	1 186 472 642	1 963 900 682	1 883 187 345
Tárgyi eszközök	**36 058 454 318**	**36 977 370 130**	**36 685 838 234**
Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök	**184 125 477**	**149 684 753**	**259 712 383**
Vásárolt készletek	16 514 478	24 596 507	17 196 809
Befejezetlen termelés, félkész termékek, késztermékek	114 204 997	36 862 246	118 235 574
Növendék-, hízó és egyéb állat	53 406 002	88 226 000	124 280 000
Készletek	**184 125 477**	**149 684 753**	**259 712 383**
Pénzeszközök	**921 876 377**	**842 858 189**	**1 061 500 343**
Követelések	**299 591 820**	**276 327 138**	**193 819 133**
ebből:			
Költségvetési évben esedékes követelések	164 147 645	219 598 440	100 595 972
Költségvetési évet követően esedéskes követelések	81 471 237	15 085 102	38 028 763
Követelés jellegű sajátos elszámolások	53 972 938	41 643 596	55 194 398

Pénzeszközök

Megnevezés	**Összeg**
Kincstári forintszámlák	508 232 421
Célelszámolási számlák	541 642 343
Devizaszámlák	343 723 638
Intézményi kártyafedezeti számla	2 432 510
Kincstáron kívül vezetett számla	9 193 069

11.4. Épületek

2024-ben az épületeinkkel, építményeinkkel kapcsolatban merültek fel beruházási és felújítási kiadások. A lenti táblázatok tartalmazzák ezeket a kiadásokat. A beruházási kiadások forrását a LIFE pályázatok és az Igazgatóság működési bevételei biztosították. A

felújítási munkálatokat saját forrásból és LIFE támogatásból hajtottunk végre. Ezekre állagmegóvás és az állatok biztonságos tartási körülményeinek biztosítása érdekében volt szükség.

A megvalósításra fordított összeg részletezése

Beruházás megnevezése	**Nettó összege**
Féltető tervezése meglévő gépkocsi tárolóhoz	350 000
Hortobágy Halastó Bivalyos tó élőhely rekonstrukció	59 934 564
Kukatároló készítés - Hortobágy	140 000
Bivalybefogó rendszer kiépítése - Földes	94 997
Kutyafuttató készítése - Hortobágy	450 000
Sokkoló, mélyhűtő kamra készítése Jászberény	4 593 000
Ingatlanok létesítése	**65 562 561**
Felújítási célú előzetesen felszámított ÁFA	25 649
Beruházás összesen	**65 588 210**

A megvalósításra fordított összeg részletezése

Felújítás megnevezése	**Nettó összege**
Ingatlanbérleti szerződések miatti hodály felújítások	1 739 138
Jászberény volier-felújítás	5 459 298
Ingatlanok felújítása	**7 178 436**
Felújítási célú előzetesen felszámított ÁFA	1 474 010
Felújítások összesen	**8 672 446**

11.5. Eszközök

A tárgyi eszköz beszerzéseink egy része pályázati forrásból (LIFE pályázatok) valósította meg az Igazgatóság, de év közben jelentkező eszköz igények jelentős részének kielégítése működési bevételből és költségvetési támogatásból valósult meg.

Megnevezés	**Nettó összeg**
Immateriális javak beruházás	**365 040**
Pályázati forrásból történt beruházás	*0*
Saját forrásból történt beruházás	*365 040*
Informatikai eszköz beruházás	**18 239 995**
Pályázati forrásból történt beruházás	*2 825 464*

Saját forrásból történt beruházás	*15 414 501*
Egyéb tárgyi eszköz beruházás	**47 686 067**
Pályázati forrásból történt beruházás	*13 076 273*
Saját forrásból történt beruházás	*34 609 794*
Eszközbeszerzéshez kapcsolódó ÁFA	**17 638 628**
Beruházási célú előzetesen felszámított ÁFA	*17 638 628*
Beruházások összesen	**83 929 730**

12. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok

12.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

12.1.1. Látogató-, és oktatóközpontok

Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpontja

A Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpontja (a továbbiakban: Látogatóközpont) a 2024-es évben a GINOP pályázat átépítési munkálatai miatt március 29-én nyitott ki.

Információs iroda:

Az év nagy részében az ügyfélforgalom kiszolgálását és az egyéb feladatokat az 1 fő turisztikai ügyintéző mellett, a háttérben vagy más munkakörben dolgozó kollégákkal közösen oldottuk meg.

Feladatok – szolgáltatások:

Turistatájékoztatás – Formája: személyes, telefonos, írott (e-mail és postai levél).

A telefonos megkeresések száma 1 888 alkalom volt. Az elektronikus úton érkezett megkeresések száma 287. Személyesen 13 984 főt fogadtunk. A személyes vendégforgalomban növekedés volt tapasztalható.

Értékesítés – A bolti kínálatunkban az új partnerek, beszállítók és a nagyobb bolt kialakítás következtében minőségi változás következett be a korábbi évekhez képest. Értékesítés a Látogatóközpont ajándékboltján kívül a Vadasparkban volt.

Kölcsönzési lehetőségek - 2024-ben nem volt igény kerékpárkölcsönzésre, mivel a településen több kölcsönzési lehetőség nyílt az elmúlt időben. A kiépített kerékpárutak hiánya sem segíti elő ezt a fajta tevékenységet.

Csoportok fogadása, teljes körű programszervezés és koordináció – 2024-ben az előző évek tendenciáját mutatták a csoportszámok, foglalások. A legtöbb csoport osztálykirándulások idején, a nyári hónapokban és az októberi daruvonulás időszakában érkezett hozzánk.

Egykori Természetrajzi kiállítás (Hortobágy természete kiállítás) – A GINOP pályázat átépítési munkálatai eredményeként a kiállítás megújult névvel (Hortobágy természete) és megújult interaktív tartalommal várta a látogatókat.

Egykori Kézművesudvar (Pusztai Kincsestár) - A GINOP pályázat átépítési munkálatai eredményeként a kiállítás megújult névvel (Pusztai Kincsestár) és megújult interaktív

tartalommal várta a látogatókat. A Pusztai Kincsestár a Hortobágy természete közös belépőjeggyel volt látogatható.

A Hortobágy természete és a Pusztai Kincsestár kiállításokat 6 221 fő tekintette meg 2024-ben.

3D mozi – A 15 perces, a Hortobágy élővilágát évszakonként bemutató 4 db kisfilmet 1 153 fő tekintette meg 2024-ben.

12.1.2. Tanösvények

Az HNPI kezelésében 2024-ban 10 db, összesen közel 70 km hosszú tanösvény áll. A 2020 és 2021-ben megvalósított fejlesztéseknek köszönhetően a tanösvények többségének állapota megfelelőnek mondható, de folyamatos karbantartást igénylő folyamat.

A HNP területén jelenleg 5 tanösvény járható be (Szálkahalmi, Hortobágy-halastavi, Malomházi, Egyek-Pusztakócsi mocsarak Górési tanösvény, Tisza-tavi tanösvény). A Tisza-tavi tanösvény kivételével a nemzeti parkban lévő tanösvények belépőkártya megváltása mellett látogathatóak. A Fekete-rét tanösvény egy jelentős része a 2022-es nagy nyári tüzekben megsemmisült. Újjáépítése időt és anyagi forrásokat igényel.

A HNPI működési területén további 5 tanösvény található (Bihari-sík, Jónásrész, Tarpai Szőlőhegy, Cégénydányádi Kastélypark tanösvény, Bátorligeti-láp). A tanösvények egy része önállóan illetve előzetes bejelentkezéssel látogathatóak. A HDNYTE-hez tartozó Kokadi Daru-láp tanösvényt a megromlott állapota miatt 2022-ben lezártuk.

A tanösvényeket a Tisza-tavi tanösvény (Tisza-tavi Vízi sétány) kivételével a HNPI üzemelteti.

Tisza-tavi Vízi Sétány

A Vízi Sétány 2024-ban 14 504 főt fogadott. Kisebb csökkenés tapasztalható az előző évhez képest. Az üzemeltető partnerünk megelégedésünkre látja el feladatát.

12.1.3. Egyéb bemutatóhelyek (pl. tájházak, arborétumok, geológia, barlangi bemutatóhelyek)

Pásztormúzeum, Körszín (Tourinform Hortobágy), Hortobágy csárdamúzeum

A megújult Pásztormúzeum látogatószáma 14 444 fő volt 2024-ben. A létesítmény március 29-től év végéig volt látogatható.

Az egykori Körszín kiállítás helyén 2024. januárjától a Hortobágy Infó épülete (Tourinform iroda) kapott helyet. Az épületet és a benne található funkciókat a HNPI és a Hortobágyi Nonprofit Kft. közösen üzemelteti. A látogatószám 11 493 fő volt.

A Hortobágyi Csárdát, a kiállítással együtt a Hortobágyi Nonprofit Kft. bérli és üzemelteti. A kiállítás egész évben ingyenesen látogatható volt és 8 112 fő tekintette meg.

Hortobágy-halastavi Kisvasút

A Hortobágy-halastavi Kisvasút (a továbbiakban: Kisvasút) dolgozói száma 2024-ben 1 fővel csökkent. A személyi állomány év végére 1 fő Mt.-s dolgozó és 1 fő kormánytisztviselő volt.

A 2023-as év során jelentkező műszaki problémák miatt 2024-ben a Kisvasúti üzem egész évben szünetelt. A vasúti közlekedést gátló hibák kiküszöbölése 2023-ban és 2024-ben anyagi forrás hiánya miatt nem valósult meg.

A mozdonyvezetői és vonatkísérői jogosultsággal rendelkező dolgozók időszakos oktatása és időszerű vizsgái sikeresen megvalósultak. Az év folyamán havi rendszerességgel biztosított volt a vasúti pálya felügyelete, karbantartása és a vágánygondozás.

A Kisvasút működésének hiányában egyéni vendégeknek hétvégi gyalogos, szakvezetéses túrákat ajánlottunk ki, a jelentkező iskolás csoportok is ezt az opciót választhatták.

Sikeres ökoturisztikai események voltak 2024-ban: pl.: sasnap, madarásztúra és csillagászat, madarásztúrák Halastón. A tárgyévben tervezett kisvasutas darus túrák elmaradtak, igény esetén csoportoknak gyalogos darus túrát tartottunk.

Az év során számos különböző híradást tettünk fel a hnp.hu honlapra a létesítmény által, melyeket a HNPI hivatalos facebook oldalán is megosztottunk, ezeket számos más hírcsatorna, honlap vette át.

A Hortobágyi Halgazdaság Zrt-vel megállapodva eseti jelleggel továbbra is használtuk a „Halászbárka Fogadóközpont" épületének egy részét, azonban az épület egész évben zárva tartott. 2024-ben továbbra is folytattuk a Fogadóközpont előtti park gondozását (locsolás, gyomlálás). A tanösvény mentén korábbi években több madárodú lett kihelyezve, melyek tavaszi takarítása és a költések ellenőrzése megtörtént. Az év folyamán számos tanösvényelem javítása, karbantartása megtörtént.

Hortobágyi Vadaspark

2024 évben vezetőváltás okán a működési feladatokat vadasparki csoportvezető munkakörben létesítményvezető látja el és külön személy felelősségi köréhez kötődik az állatok tartásáért való felelősség. Ennek okán nemcsak a működési engedély, hanem a tartási és bemutatási engedélyek átfogó felülvizsgálata is megtörtént hatósági ellenőrzés mellett. Hatósági ellenőrzés hiányosságokat nem tárt fel, kifutókat körülvevő elektromos kerítés napi ellenőrzésének nyilvántartását kellet pótolnunk, melyet megtettünk. 2024. II. félévében megkezdtük a 2025 évben lejáró tartási engedélyek felülvizsgálatát.

2024 évben 2023-as évhez képest 13%-kal növekedett a látogatók száma a Vadasparkban (20 851 főről 23 493 főre) a szafari program szezonban egy terepjáróval zajlott, amin 5389 fő vett részt. Nagy népszerűségnek örvendő programok voltak 2024-ben az extra szafarin kívül, a naplemente szafari, Perseida-meteorles, valamint a különböző témanapok és a Vadaspark napja. Tavalyi évhez képest növekedett a csoportok száma: 165 csoport (5165 fő) vett részt szervezett kiránduláson, melynek egy része szakvezetésben is részesült.

2023-as évhez képest erősen nagy számmal érkeztek be 2024-ben legyengült, sérült állatok, összesen 152 egyed, melynek 31 %-a fehér gólya (*Ciconia ciconia*). Elsősorban lakossági bejelentések alapján kaptunk a TVŐ munkatársaitól madárfiókákat, sérült állatokat, amiket felnevelésük, valamint kezelésük után lehetőség szerint szabadon engedtünk. A madarak nagyobb része gyógyulás vagy felnevelés után meggyűrűzve természetes élőhelyére lett visszabocsátva. 22 gyenge kondícióban lévő egyedet teleltettünk, amelyek repatriálása folyamatban van, és hamarosan kondíciójukhoz mérten elengedésre kerülnek. Az állatkert mentőközpontként is működik, így folyamatosan és napi szinten vezetjük a mentett állományról készült nyilvántartást, sors követéssel együtt.

A FÁNK állatorvosai folyamatosan biztosították a tartott és mentett állomány ellátását.

Vadasparkban eutanázia nem történt. Az elhullott egyedeket szolgáltatási szerződés szerint az ATEV elszállította.

FÁNK-kal történő szoros együttműködésnek köszönhetően több sérült, nem repatriálható faj lett tartósan elhelyezve és bemutatva a Vadasparkban, amelyek tovább színesítik szemléletformáló, környezeti nevelési tevékenységeinket.

2024 év végén 3 röpde és három kifutó korszerűsítését felölelő vállalkozási szerződést kötöttünk. A felújítási munkálatok várhatóan 2025 nyarára fejeződnek be.

Állatállomány a Hortobágyi Vadasparkban:

Állatfaj	2024. január	Érkezés	Távozás	2024. december
Madarak				
Rózsás gödény	5	0	0	5
Borzas gödény	2	0	0	2
Pásztorgém	3	0	0	3
Fehér gólya	5	1	0	6
Daru	2	0	0	2
Nagy kócsag	1	0	0	1
Gyöngybagoly	0	2	0	2
Szürke gém	1	1	0	2
Fakó keselyű	8	0	0	8
Rétisas	2	2	0	4
Nyári lúd	3	0	6	3
Vörös vércse	0	3	0	3
Pusztai sas	1	0	0	1
Uráli bagoly	0	1	0	1
Fekete gólya	1	0	0	1
Holló	0	1	0	1
Batla	5	0	0	5
Barna rétihéja	2	1	1	2
Bütykös ásólúd	2	0	0	2
Nagy kárókatona	1	0	0	1
Kerecsensólyom	1	1	0	2
Vándorsólyom	1	1	0	2
Egerészölyv	4	0	1	3
Erdei fülesbagoly	2	0	0	2
Bütykös hattyú	1	0	0	1
Vörös ásólúd	0	4	0	4
Apácalúd	1	0	0	1
Emlősök (ragadozók)				
Vadmacska	1	0	0	1
Sakál	1	2	0	3

Farkas	1	3	1	3
Róka	1	1	1	1
Görény	1	0	0	1
Emlősök (patások)				
Przewalski-ló	24	8	3	29
Watusi	0	0	0	0
Őstulok	14	5	4	15
Vaddisznó	2	0	0	2
Emlősök (rágcsálók)				
Kihelyezve (Budakeszi Vadaspark)				
Vadmacska	1	0	0	1
Hüllők				
Mocsári teknős	0	5	0	5

Meggyes csárda

Az 1770-re felépült és ma már a közúttól távolabb eső, igazi természeti környezetben található Meggyes csárda kiállítása a korabeli bútorokkal, tárgyakkal berendezett tisztaszobát, füstös konyhát, az ivót és a csárdás szobáját mutatja be.

A csárda vagy az előzetesen meghirdetett túráink alkalmával, vagy előzetes bejelentkezéssel látogatható. 2024-ben 127 fő látogatója volt.

Nagyiváni tájház

Az egykori lakóházból 1977-ben alakított ki tájházat a HNPI, mely az 1930-as évek életmódját és gazdálkodását mutatja be a nagyiváni puszta szélén. A kiállítótér egy szabadkéményes konyhából és két szobából áll.

A Nagyiváni tájház 2024-ben nem volt nyitva, korábbi üzemeltetőjével, kérésére, felmondtuk a megállapodást.

Tiszakürti Arborétum

A 2024. első programja egy előadással kezdődött, ami Albánia növényvilágát mutatta be. A téli túránkon a kihelyezett madárodúk fészekanyagait vizsgáltuk át, a különféle téli gombákat néztük meg a sétán, valamint a rovarokról esett szó. Februárban még kertészeti egyetemisták számára volt szakmai előadás.

Márciusban a „Beporzók napja” programon filmvetítés volt a beporzó rovarokról, magot ültettünk, rovarhotetl készítettünk. A tavaszi időszak aktualitása volt a magbörze és a húsvéti túra. A meghirdetett pedagógus nyílt napra sajnos csekély érdeklődés volt. A „Fenntarthatósági témahét” programjai viszont sok iskolás csoportot vonzottak. A nyár elején még madármegfigyelő túrákat és vízi élőhely bemutató foglalkozásokat tartottunk. A Tiszavirág túráinkra nagy volt az érdeklődés, sok embert sikerült kellő időben a kérészek rajzására ide hívni a leglátványosabb napokon. Megtartottuk második alkalommal a nyári természetismereti napközis tábort is alsó tagozatos iskolások számára.

Az arborétum fogadóépületének kiállítóterében természetfotó kiállításon a „Varázslatos Magyarország” fotóiból készült összeállítást tekinthették meg a látogatóink.

Fotópályázatot is hirdettünk „A varázslat pillanata” címmel, amin 35 pályázó vett részt.

Év közben több alkalommal fogadtunk szakmai szervezetet, és más arborétumok munkatársait konzultáción. Több kitelepülésen vettünk részt, ahol képviseltük a HNPI-t, és népszerűsítettük a Tiszakürti Arborétumot is.

Az arborétum összes látogatója 8576 fő volt. A csoportok száma 50 volt. Szakvezetésen 1236 fő vett részt, ebből a tiszavirág túráinkon 657 fő volt a négy meghirdetett túranapon. Kézműves foglalkozáson 461 fő vett részt. Igény szerint egész évben tartunk kézműves foglalkozásokat, ahol a természetes anyagok felhasználásával – elsősorban az arborétumban begyűjtött termések, növényi részekből - és újrahasznosított anyagokból készülnek a kreatív alkotások.

A kert ezen évben is tovább bővült helyi anyagokból készült kiülőkkel, rovar élőhelyekkel, hidakkal, padokkal, fűzfa fonatból készült kapukkal, holt kerítésekkel, madárodúkkal stb. Továbbra is fontos, hogy az Arborétum oázisul szolgáljon, nem csak növényeknek, de az élővilág más tagjainak is. A kert kíméletes és ökologikus fenntartási módjai alkalmazkodnak a klímaváltozás támasztotta kihívásoknak és mindezeket példaként az ide látogatók számára is bemutassa.

Cégénydányádi Kölcsey-Kende kastély kiállítás és park

2024-ben a kastély kiállítása június 1-jén nyitott meg, a látogatókat a nyári nyitva tartással egészen augusztus végéig vártuk. Több egyéni és csoportos látogató, valamint számos iskolás és óvodás csoport kirándult el hozzánk a szezon folyamán. Ismét fogadtuk a Kerékpáros Vándortábor, valamint az Örökségünk tábor résztvevőit, június végétől egészen augusztus végéig. A szervezők a korábbi évekhez hasonlóan beépítették a Felső-Tisza-vidéki túraútvonalukba a kúria és a park látogatását, így ennek köszönhetően az ország számos pontjáról jutott el hozzánk több iskolás csoport, összesen 330 fővel.

Az éves látogatószám a kastély kiállításában 1739 fő volt.

A térségben végzett oktatási, szemléletformálási és turisztikai munkánk során (téli környezeti nevelési program, egyéb előadások és környezeti nevelési programok év közben, Erzsébet-táborokban tartott előadások, EMN, tematikus napok, pályaorientációs napok, tematikus túrák, kitelepülések) elért gyerekek és felnőttek száma 2024-ben összesen 6926 fő volt.

Hortobágy Vonuláskutató Állomás (HVÁ)

Funkcionális eredmények:

Év elején a gyűrűleltár és a 2023-as éves jelentés határidőre elkészült.

A gyűrűzőállások tavaszi kitisztítása megtörtént.

2024. novemberében a hálóállások felszámolása, a hálók, stanglik beszedése megtörtént. A pincelak műszaki állapota (vizesblokk) év végével bezárólag sem rendeződött megnyugtatóan.

A 2024-es évben a tervezett 9 CES alkalomból mind a 9 sikeresen megvalósult április közepe és július közepe között.

A CES mintavételezéseket 3 fő HNPI gyűrűzővizsgával rendelkező munkatárs (6 alkalom) és 1 fő külsős, önkéntes gyűrűző (3 alkalom) végezte el.

A 9 alkalom alatt 183 fogás történt, melyből 131 gyűrűzés, 52 visszafogás volt. A CES során 19 madárfaj regisztrálása történt meg.

A CES mintavételezések során a listavezető faj a cserregő nádiposzáta (Acrocephalus scirpaceus) volt (47 gyűrűzés, 5 visszafogás), a második a barátposzáta (Sylvia atricapilla) lett (26 gyűrűzés, 10 visszafogás), míg a harmadik legtöbbet jelölt fajként a kis poszáta (Sylvia curruca) szerepelt (17 gyűrűzés, 16 visszafogás).

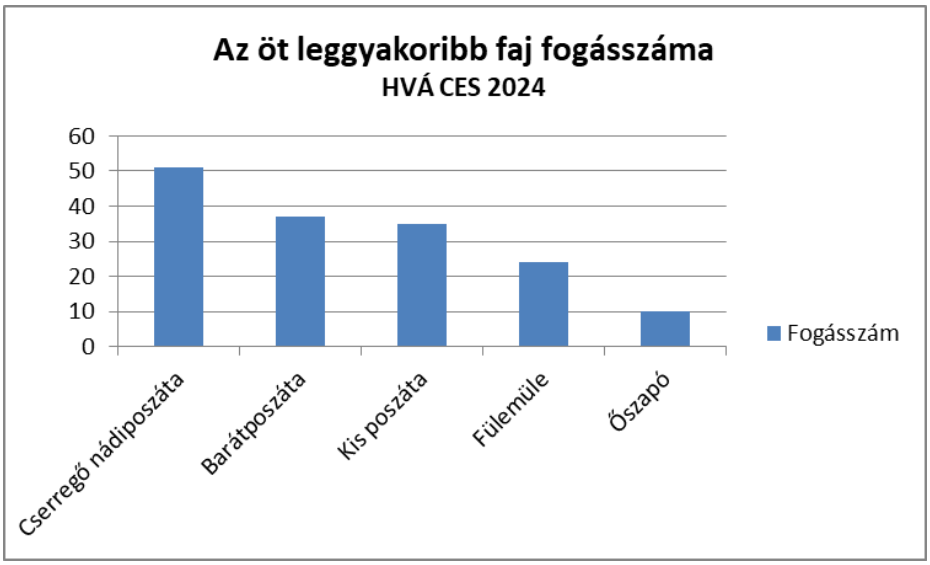

CES-en kívüli gyűrűzési napok száma: 27 nap. Az AH protokoll (minimum 40 egymást követő nap) nem valósult meg. A 2024-es évben összesen madárgyűrűzéssel töltött napok száma: 36 nap, melynek során összesen 8 gyűrűző (3 fő külsős önkéntes, 5 fő HNPI alkalmazott) végzett munkát, melynek során 1209 madár került a hálókba. A gyűjtött biotikai adatok és a gyűrűleltár 2025. január 15-ig maradéktalanul a TRINGA adatbázisba lettek felvéve.

2024. év végén HNPI költségből beszereztük az alábbi eszközöket: 5 db 12 m-es hálót, 4 db stanglit, 1 db digitális mérleget, 2 db szárnyhosszmérőt, 1 db gyűrűzőfogót.

Számos hír, beszámoló, toborzás, jelentés jelent meg a HVÁ facebook oldalán.

Tudományos eredmények:

Fogott madarak száma (gyűrűzések): idei évben 1020 madár lett meggyűrűzve.

- Visszafogások száma: 189 egyed.
- Fogott madárfajok száma: 55 faj.

Szeptember 21-27-ig célzottan, a Kolon-tavi madárvárta bevonásával a fülemülesitkére (Acrocephalus melanopogon) irányuló kutatás zajlott, melynek során 11 gyűrűzése és 3

visszafogása lett a fajnak. Egy Szlovákiában (Perin) gyűrűzött egyed felvételezése is megtörtént.

Legrégebben gyűrűzött madár visszafogások:

2018.07.07-én gyűrűzött (HVÁ) 1y korú kis poszáta (*Sylvia curruca*) visszafogása 2121 nap múlva (HVÁ).

2018.07.30-án gyűrűzött (HVÁ) 1y korú mezei veréb (*Passer montanus*) visszafogása 2112 nap múlva (HVÁ).

2021.04.28-án gyűrűzött (HVÁ) 1+ korú cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*) visszafogása 1196 nap múlva (HVÁ).

2021.04.23-án gyűrűzött (HVÁ) 1+ korú nádi tücsökmadár (*Locustella luscinioides*) visszafogása 1128 nap múlva (HVÁ).

Ökoturisztikai eredmények:

Két, ötnapos madárgyűrűző tábor zajlott le 2024 augusztusában 62 fő résztvételével; bemutató madárgyűrűzés három alkalommal volt 54 fő résztvevővel.

A sitkekutatás hetén a hortobágyi lakosoknak lehetőségük volt egy ismeretterjesztő előadáson és bemutató gyűrűzésen részt venni, mellyel 20 fő élt is.

Hortobágyi csillagoségbolt-parkhoz kötődő ökoturisztikai és szemléletformálási feladatok

A) Csillagászati bemutatások, a Hortobágyi Csillagoségbolt-parkkal és a pásztorok csillagismeretével kapcsolatos programok:

- Fecskeház Erdei Iskola: Erdei iskolai csoportok számára csillagászati előadások és bemutatások 10 alkalommal mintegy 300 fő részére (márciustól novemberig)
- Csillagászati bemutatások: mobil távcsővel Halastón és a Vadasparkban: 5 alkalom mintegy 120 fő részére
- Messier Maraton: 2 alkalom (3-3 napos, április eleje), az Erdei Iskolában, kb. 70 fő
- Tematikus csillagásztábor: 5 napos, július végén az Erdei Iskolában, kb. 25 fő
- Természetvédelmi táborok (csillagászati előadásokkal): 2 alkalom (július, augusztus), alkotótábor Góréson (csillagászati előadással): 1 alkalom (július), összesen mintegy 70 fő
- Perseidák rendezvény: négy napon (augusztus) mintegy 1000 fő részére
- Előadások: A Hortobágyi Csillagoségbolt-parkról és a pásztorok csillagismeretéről különböző helyszíneken (többek között Budapest és Hortobágyi esték): 10 alkalom, mintegy 300 fő

B) Előadások, képzések, konferenciák, nyilvánosság:

- Magyar-Szlovák-Ukrán fényszennyezés projekt, workshopok, előadások: Szlovákia Kolonica
- Részvétel és előadás a Planetáriumok és bemutató csillagvizsgálók szerepe az oktatásban XIII. workshopon, Alsóörs, Balatonfűzfő

- Részvétel és előadás: „Tudományos tanácsadás a fényszennyezés kapcsán és a társadalom válasza” workshop - MTA Pécsi Akadémiai Bizottság
- Eurodark 2024 konferencia Hollandiában (március), előadás
- Részvétel Peer review-en Hollandiában (október), előadás, szakértői részvétel
- Részvétel az International Dark Sky Week-en
- Interjúk adása: Magyar Hang, Debrecen Tv, Arte Tv
- A hortobagy.csillagpark.hu honlap fejlesztése
- A Madárszínház projekthez kapcsolódó és mátai csillagda és planetárium, kiállítás, tanösvény fejlesztés előkészítése
- A Pásztormúzeum évkörpalást fejlesztés befejezése
- Új csillagoségbolt-park leporelló készítése

Lápok a Beregben és a Nyírségben

A Bátorligeti Őslápon és a múzeumban 2024. május 1-től fogadtuk a látogatókat.

Az éves látogatószám a Bátorligeti Őslápon és a kiállításban 312 fő volt.

A Bábtaván - a lápon lévő növények virágzása idején - meghirdetett „Virágzó lápok” elnevezésű túrán 2024-ben 17 fő vett részt.

12.1.4. Természetiskolai minősítésre felterjesztett helyszínek

2021-ben a HNPI 3 helyszínt regisztrált a Természetiskola minősítési rendszerbe:

1. Fecskeház erdei iskola, mint Bázishely
2. Kölcsey-Kende kastély, mint Oktatóhely
3. Tiszakürti Arborétum, mint Oktatóhely

(A minősítésre felterjesztett programszolgáltatás bemutatását lásd a *12.2.3. fejezetben.)*

2022-ben mindhárom helyszínünk elnyerte a minősítést.

2024-ben újabb helyszínt nem terjesztettünk elő.

12.1.5. Szálláshelyek

A HNPI 5 szálláshelyet működtet, melyek kihasználtsága és funkciója is merőben eltér egymástól.

Górés-tanya, kutatói szálláshely – A szálláson idén is kutatók, dolgozók és családtagjaik szálltak meg főként, illetve egy alkalommal volt alkotótábor a tanyán.

A 2024-es év adatai:

Felnőtt létszám (fő)	Gyerek, diák, nyugdíjas létszám (fő)	Vendégéjszaka
40	51	209

Bátorligeti kutatóház: Jelentősebb változás nem történt a szálláshely állapotában és az elmúlt évben nem fogadtunk szállóvendéget sem.

Fecskeház erdei iskola és B kategóriás ifjúsági szálló – Leginkább kihasznált szálláshelyünk Hortobágy falu szélén, közel a pusztához és a Mátai Méneshez.

vendégszám (fő)	vendégéjszaka szám
1298	2637 vendégéj

Tiszafüredi Kemény kastély: 2024-ben egész évben igénybe vehető volt a Kastély, 53 fő 86 vendégéjszakát töltött el.

Nyugati Fogadó: Az elmúlt évben nem fogadtunk szállóvendéget.

12.1.6. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

A GINOP 7.1.9-17-2018-00024 azonosító számú, Hortobágy, mint világörökségi helyszín turisztikai fejlesztésére irányuló pályázatunk eredményeit a 2023. évi szakmai beszámolóban részletesen bemutattuk (épületek felújítása, berendezése, tartalomfejlesztés, információs rendszerek, kiadványok).

Az építési engedélyhez kötött létesítmények használatbavételi engedélyeztetése 2024. március második felében lezajlott, így áprilistól megindulhatott a próbaüzem, majd birtokba vehették a megszépült, korszerűsödött épületeket, kiállítói és egyéb tereket.

12.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

12.2.1. Szakvezetéses túrák, speciális túrák (pl. fotós túrák, kalandtúrák)

Szakvezetéses túráink közül változatlanul legismertebb a "Vezetett túra a darvak nyomában". Az érdeklődés a program iránt a darvak érkezte előtt, már augusztusban elkezdődik. A daruvonulás idejére meghirdetett túrák jelentős részét a TVŐ segítségével tudjuk lebonyolítani. Túraszervezésünk fő célterülete a HNP területe, így a legtöbb túrát is itt hirdetjük meg évről évre. Jelentősebb aktivitást fejtünk ki Szatmár-Beregben, és Debrecen térségében. A többi tájegységben eseti jelleggel, a felmerülő igényeket első sorban a TVŐ munkatársainak bevonásával igyekszünk kiszolgálni. Többféle csillagászati programot is hirdettünk az elmúlt évben, szinte havi rendszerességgel. A programok egy része Hortobágy-halastavi madarásztúrával, vagy vadasparki látogatással volt egybekötött.

Vezetett túráinkon a működési területen összesen 42 280 fő vett részt, ebből a Vadasparki speciális túrán: 23 493 fő, a maradék 18 786 fő leginkább gyalogos túrák, darus túrák (2241), extra szafari túrák keretében látogattak el hozzánk.

Népszerű a Perseidák-éjszakája esemény is augusztus elején (4 nap, 4 helyszín - Vadaspark, Pusztai Állatpark, Szálkahalmi tanösvény, Hortobágy-Halastó). A programokon 614 fő vett részt. A program kiegészült a Hortobágyi Látogatóközpont előtti terén naptávcsöves megfigyeléssel.

2024-ben is szerveztünk túrákat a Górési madár mentő központ, valamint a Górési tanösvény természeti értékeinek, s az ott folyó munka bemutatására, mely 5 alkalommal lett meghirdetve, abból 2 indult, amin 5 fő vett részt.

2024-ben munkaerő átcsoportosítása miatt kevesebb alkalmat fordítottunk arra, hogy a Debrecen térségében is legyenek túralehetőségek. Megvalósult túráink, melyen összesen 12 fő vett részt:

- Ragadozómadarak fészkeinek keresése
- Csillagvirág fotóstúra a Debreceni Nagyerdőn

12.2.2. Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények

Az Európai Madármegfigyelő Napon a Cégénydányádi-park Természetvédelmi Területen 205 fő érdeklődő volt.

A “Bemutatási KEHOP-os” mobil kiállítási csomaggal 2024-ben is számos kitelepülés vállaltunk ingyenesen óvodákban, iskolákban, egyéb intézményekben. 18 alkalommal 15620 érdeklődőhöz jutottunk el.

Pedagógus nyílt napot tavasszal és ősszel is szerveztünk, illetve tavasszal pedagógus terepi továbbképzést, mely eseményeken igazgatóságunk működési területén összesen 75 fő volt jelen.

Számos jeles napon képviseltük a Hortobágyi Nemzeti Parkot, többek között

- Gödöllőn az MME 50 éves születésnapi rendezvényén,
- a Nagyerdő hetén,
- a Vadonleső Gálán,
- Túrkevén a Bagolyfesztiválon,
- Karcagi Vadászati Kiállításon,
- Kecskeri Puszta Kun Hagyományok Ünnepén,
- Future of Debrecen 10 000. fa ültetés

2024-ben a hagyományos hortobágyi nagyrendezvényeink közül mindegyiket megszerveztük:

- Nyitott Istállók hétvégéje
- Szent György-napi Kihajtási ünnep és Kézműves vásár, Világörökségünk, a Puszta napja
- Hortobágyi Lovasnapok – amelyen a HNPI társszervező, s feladata a Gyermek Lovasfalu programjának összeállítása és lebonyolítása.
- Szent Dömötör-napi Behajtási Ünnep és Darufesztivált

További hortobágyi események, melyeken rendszeresen kitelepülünk információs pavilonnal a Hortobágyi Gulyásnapok, és a Hortobágyi hídivásár.

Zöld Mikulás 2024-ben elmaradt.

2024-ben is megvalósult a Vadaspark napja.

12.2.3. Természetiskolai minősítésre felterjesztett programszolgáltatás

2021-ben a HNPI 3 helyszínt regisztrált a Természetiskola minősítési rendszerbe. 2022-ben átvehettük a minősítést. 2024-ben nem regisztráltunk újabb létesítményt a minősítési rendszerbe. A már minősített létesítmények:

Fecskeház erdei iskola, mint Bázishely:

- A HNPI egyetlen erdei iskolájában, a Fecskeház erdei iskola és ifjúsági szálláson 2024-ben, mint erdei iskolai programszolgáltató 3 erdei óvodás csoportot (93 fő) és 11 erdei iskolás csoportot (309 fő) fogadtunk.
- A minősítés során az alsó tagozatosok számára a 4 programon belül 13 modult és azon belül 42 foglalkozást alakítottunk ki. A felső tagozatosok esetében az 5 programon belül 17 modullal és azon belül 51 foglalkozással készültünk. Az óvodások részére 6 modult és azon belül 20 foglalkozást dolgoztunk ki.

Kölcsey-Kende kastély, mint Oktatóhely:

- A minősítés során az alsó és a felsőtagozatosok számára is a 3 programon belül 10 modult és azon belül 37 foglalkozást alakítottunk ki. Az óvodások részére 4 modult és azon belül 16 foglalkozást dolgoztunk ki.

Tiszakürti Arborétum, mint Oktatóhely:

- A minősítés során az alsótagozatosok számára a 4 programon belül 9 modult és azon belül 30 foglalkozást alakítottunk ki. A felsőtagozatosok esetében 3 programon belül 9 modult és azon belül 29 foglalkozást, míg óvodások részére 5 modult és azon belül 17 foglalkozást dolgoztunk ki.

12.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások (pl. természetvédelmi táborok, kulturális jellegű rendezvények, kézműves foglalkozások)

Osztálykirándulások

2024-ben több mint 160 csoport érkezett egynapos osztálykirándulásra hozzánk, ez mintegy 12554 gyerek látogatását jelentette. Az osztálykirándulások keretében megvalósuló programon résztvevők számát az adott létesítményeknél számoljuk, ezért az összesítő táblázatban (12.2.7. Környezeti nevelési statisztika) nem tüntetünk fel létszámot az osztálykirándulások sorban.

Kétnapos osztálykirándulásra négy osztály érkezett, akik a Fecskeház erdei iskolában szálltak meg (197 fő).

Témanapok (speciális osztálykirándulás, egyszerre egy intézmény több osztálya, évfolyama jön el): 2024-ben egy intézmény érkezett hozzánk Debrecenből, közel 400 diákkal. (Létszám a szakvezetett túrákban jelenik meg.)

Szakmai kirándulások, terepgyakorlatok, iskolai közösségi szolgálat: 2024-ben 1393 tanuló volt jelen a HNPI működési területén, zömében egyetemisták, terepgyakorlat formájában.

Vetélkedők, versenyek: A környezeti neveléssel kapcsolatos versenyeken, vetélkedőkön 2024-ben összesen 4171 gyerek vett részt.

- Nagyítóval és távcsővel a Hortobágyért (2 korosztály számára)
- HortobágyON
- Névadó versenyek
- Hímzett kötény, kiscsizma…
- Játékos Hortobágy (2 korosztály számára)
- Alkotópályázatok (egy tavaszi, két őszi)
- A Balti-tenger lengyel partvidékétől a magyar pusztáig (lengyel-magyar projekt keretén belül)

Továbbképzések: Hortobágyi- és Tisza-tavi túravezető képzésen 2024-ben 42-en vettek részt.

Előadások: 2024-ben számos előadást tartottunk gyermekeknek és felnőttek egyaránt. Elsősorban személyes találkozások által megvalósult találkozások voltak ezek, de február-április közötti időszakban online előadásokat tartottunk a nagyközönség számára:

- 6 online előadás, melyet élőben 159-en néztek meg. Az online előadásokat rögzítettük és elérhetővé tettük az online felületeinken
- iskolai keretek között megtartott előadások kapcsán 5302 gyermekhez jutottunk el
- kb 700 felnőttet értünk el különböző témájú előadások kapcsán

Szakdolgozók: 2024-ben néhány alkalommal volt megkeresés, akiknek személyes, vagy írásos interjú formájában szolgáltattunk adatokat, töltöttük ki kérdőíveiket, láttuk el őket hasznos információkkal, segítettük dolgozatuk, szakdolgozatuk elkészítését.

Mobil kiállítás (10 csomag 18 különböző helyszínen): 15 620-an tekintették meg mobil kiállításaink valamelyikét.

Táborok: 6 meghirdetett táborunk volt, melyen 171 fő vett részt. Valamint a lengyel-magyar együttműködés keretében a verseny jutalom útja is egy közös tábor (29 fő):

- Családi hagyományőrző (36 fő)
- Csillagász (26 fő)
- Kalandra fel (36 fő)
- Gyűrűző (2 turnus) (27+35 fő)
- Tiszakürti tábor (11 fő)
- a lengyel-magyar közös projekt keretében (Hortobágyi és Wolinski Nemzeti Parkban) (29 fő)

„Ifjú Kócsagőr" program:

A HNPI-hez 7 jelölt kérte magát. A 10 napos terepgyakorlatot 6 fő fejezte be. A területi döntő nyertes párosa vehetett rész az országos versenyen. Az országos döntőnek a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság adott otthont, ahol Szilágyi Attila természetvédelmi őr kolléga és mentoráltja képviselte Igazgatóságunkat. Győzelmükkel ők hozhatták haza a Tutajos és a Matula díjat, valamint egy ötnapos tanulmányúton vehettek részt az Egyesült Királyságban található Lake District Nemzeti Parkban.

A környezeti neveléshez közvetlenül kapcsolható néhány adatokat az alábbi táblázatban részletezzük:

Tevékenység	2019 (fő)	2020 (fő)	2021 (fő)	2022 (fő)	2023 (fő)	2024 (fő)	Megjegyzés
Szakvezetéses túra					30998	42280	
1 napos osztálykirándulás	5226	1067	3258	4370	5265	12554	Szakvezetéses túrák számán belül jelenik meg
2 napos osztálykirándulás	251	0	95	234	116	197	Erdei iskolában alszanak 1 éjszakát
Erdei iskola, óvoda program	555	27	344	411	513	402	Minimum 3 napra (2 éj) érkeznek.
Vetélkedők, versenyek	2178	1559	2849	2461	2749	4171	
Saját szervezésű tanfolyam	21+17	12+18	11+39	10+30	0	42	Tisza-tavi és Hortobágyi túravezető képző tanfolyam (nem akkreditált), a létesítmények felújítása miatt elmaradt
Saját szervezésű táborok	118	67	151	176	175	200	5 tábor az erdei iskolában rendeztük meg, 1 tábor Tiszakürtön és 1 Magyarországon és Lengyelországban.
Pedagógus nyílt nap	26	0	0	15 +26	21	75	pedagógus nyílt nap és terepi továbbképzés pedagógusoknak
Zöld Mikulás	274	0	0	0	0	0	elmaradt (létesítmények felújítása)

Megjegyzés: adatainkban az osztálykirándulásoknak csak egy része jelenik meg, azok, akik előre bejelentkeznek, programot/szakvezetést kérnek tőlünk.

Tájegységek ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

Az A HNPI szemléletformálási és ökoturisztikai tevékenységében a TVŐ tájegységei és munkatársai is kiveszik részüket, melyben elhelyezkedésük és helyi infrastrukturális adottságai okán eltérő aktivitásokkal ugyan, de így is jelentősen gazdagítják az ez irányú tevékenységét.

Közép-Tisza-Jászság Tájvédelmi Körzet ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

- A MME által szervezett táborban, általános - és középiskolás gyerekeknek (20 fő) számára ismeretterjesztő előadás volt megtartva gyakorlati bemutatóval egybekötve.
- A MOHOSZ részéről szervezett táborban, elemi- és középiskolás gyerekeknek (kb. 20 fő) számára ismeretterjesztő előadás volt megtartva gyakorlati bemutatóval egybekötve.

- Helyi civil szervezet meghívására Szolnokon az Aba Novák Kulturális Központban természetismereti, természetvédelmi előadás volt megtartva előre meghirdetett program keretében felnőttek részére.
- Napközis táborban volt előadás és gyakorlati foglalkozás tartva felső tagozatos diákoknak (20 fő) Túrkevén.
- Jászapátin alsótagozatos korosztályú elemi iskolásoknak a föld napjára, termatikus előadások lettek megtartva egész napos program keretében 10-15 fős csoportoknak, összesen kb. 200 diáknak.
- Jászapátin felsős korosztályú elemi iskolásoknak a pályaorientációs nap keretében tematikus előadások lettek megtartva egész napos program keretében 10-15 fős csoportoknak, összesen kb. 200 diáknak.
- A Tiszakürti Arborétumban táborozó diákoknak lett megtartva terepi bemutató természetvédelmi és rovartani témában.
- A Tiszakürti Arborétumban éjjeli rovar megfigyelésen egy alkalommal kb. 10 fő vett részt.
- A Szarvasi Főiskolán pedagógusok országos szemináriumán vízzel kapcsolatos természetvédelmi témából volt egy előadás megtartva.
- A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységben ottalvós természetvédelmi tábort szerveztünk, amin egyetemi hallgatók (12 fő) vettek részt előre meghirdetett program keretében.
- Beporzók napja alkalmából rovarhotel készítés, filmvetítés alsó tagozatosok számára az arborétumban (45 fő).
- Fenntarthatósági témahéten diákok és pedagógusok 5 alkalommal (140 fő) vettek részt foglalkozásainkon.
- Méhek Világnapján a tiszaföldvári óvodában ismeretterjesztő családi nap.
- Környezetvédelmi Világnapon Vízi élőhely bemutató túra (22 fő).
- Állatok Világnapján a tiszaföldvári óvodában fajismereti foglalkozás.

Nagykunság Tájegység ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

- Hat alkalommal tartottunk előadást és terepi programot az Igazgatóság őszi daruvonulásra fokuszáló rendezvénysorozatában.
- Részt vettünk a Kun Hagyományok Napja rendezvényen a Kecskeri-pusztán, ahol szakvezetést tartottunk.
- Bemutató gyűrűzést több ízben tartottunk az évben általános iskolások és óvodás csoportok részére.
- A Kun Hagyományok Napja nevű rendezvényen tartottunk előadást a Dél-Nagykunság természetvédelmi értékeiről május 4-én, a Bene-tanyán.
- A Karcagi Nagykun VT. 150 éves jubileumi rendezvényén képviseltük a HNPI-t, vadgazdálkodásunk élve fogó csapdáinak bemutatásával, és gyermek foglalkoztatóval.
- Honlap hír készült a Magyar Telekom NYRT közreműködésével november 5-én felhelyezett gólyafészektartóról, ezzel is megköszönve az együttműködésüket.
- Karcagra, Kisújszállásra és Tiszafüredre telepítettük a térség természeti értékeit bemutató mobil kiállításokat, ahol előadásokat is tartottunk.
- Kitelepülésen vettünk részt a tiszaderzsi gyermeknapon és a tiszaszentimrei családi napon.

- 2024.07.08-13 között lett megrendezve az 50. Hortobágyi Természetvédelmi Kutatótábor. A tábor munkájába a hét folyamán bekapcsolódtunk. Főbb kutatási témái ornitológiai, botanikai felmérések, mikroklíma mérések, talajtani kutatások, kunhalom felmérések.
- Mementó túra vezetése Ágota-pusztán.
- Előadás tartottunk a Természetvédelmi Őrszolgálatról a Nádudvari Polgárőr Táborban és a Kövy Sándor Általános Iskolában.
- Több alkalommal vettünk részt és segédkeztünk a Kislilik LIFE keretében szervezett foglalkozásokon a NTE iskoláiban.
- Több alkalommal készítettünk bejegyzéseket a nemzeti park közösségi média felületeire.

Hortobágy Tájegység ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

Ökoturisztikai programok, média:

- Az ÖKO munkatársai mellett számos alkalommal vezettek túrákat tájegységünk természetvédelmi őrei és más szakmai munkatársa (a HTE-hez tartozó területeken, kiemelten a Hortobágyi-halastónál).
- Több mint 10 alkalommal tartottak munkatársaink terepi szakvezetéseket nemcsak a nemzeti park tanösvényein (Szálkahalmi és Halastavi-tanösvény) meghirdetett programok keretében, de bejelentkezett és VIP csoportoknak is, zöld jeles napokon és a HNP-s táborok (gyűrűzőtábor, természetismereti és csillagásztáborok) résztvevői számára is.
- A 2024-es őszi darus szezonban nagy számban, mintegy 25 alkalommal vezettek darus csoportokat a tájegység munkatársai.
- Számos médiamegjelenés (pl. Varázslatos Magyarország, MTV, MR1, stb.) kapcsán nyilatkoztunk, cikkek, posztok megírásában vettünk részt.
- Cikkeket írtunk a Természetbúvárba (madárvonulás), HBM Naplóba (kamillavirágzás), és számos posztot jelentettünk meg a HNP Facebook oldalán.
- A turisztikai projektek előkészítésében is részt vettünk, így a Madárszínház projekt kapcsán több alkalommal történt egyeztetés, bejárás az eljárásban részt vevő szervezetekkel.

Környezeti nevelési programok, szakmai továbbképzések:

- Környezeti nevelési programok keretében a Vizes Élőhelyek Világnapja, a Madarak és fák napja, Fenntarthatósági témahét, pályaorientációs napok alkalmából több előadást tartottunk (pl. a Józsai Gönczy, a debreceni Szt. Efrém, és Ibolya, a hajdúszoboszlói Bárdos és a nyírmártonfalvi Iskolákban stb.).
- Online előadások, Görög természetvédelmi szakemberek (NECCA), FHNPI PK osztály szakmai programja, Hortobágyi Esték, kerecsensólyom online előadás HNPI You Tube csatornán.
- Közreműködtünk a Tisza-tavi Túravezető képzésen ahol tájékoztatást adtunk a TVŐ működéséről és feladatairól.
- Versenyek (egyéni és csapat), vetélkedők, alkotópályázatok, IKP, Zöld Szemüveg Tanulmányi Verseny, HortobágyOn vetélkedő.

- Békás napok, madárodú kihelyezések és ellenőrzések, terepgyakorlat a DE biológia diszciplina hallgatói számára.
- A természetvédelmi hatósággal közösen kárókatona felismerő vizsgát tartottunk.

A TE feladataihoz tartozik a Csillagoségbolt-park működtetése, feltételeinek folyamatos fejlesztése, kontrollja és a hozzá kapcsolódó környezeti nevelési és ökoturisztikai feladatok. A témával külön fejezet foglalkozik.

Bihari-sík Tájegység ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

- Összesen 7 alkalommal tartottunk a TE természeti értékeivel kapcsolatos előadásokat Berettyóújfalu, Debrecen, Derecske településeken. Egyes előadásokat a fenntarthatósági témahét keretei között tartottuk meg.
- Élő riportot adtunk a Kossuth Rádiónak Derecske természeti értékeivel kapcsolatban.
- Szeptember során részt vettünk a harmadik Bihari-sík teljesítménytúra szervezésében és lebonyolításában, melyen ismét - csak úgy, mint tavaly - 116 fő vett részt (Bihar Közalapítvánnyal - mint főszervezővel - közös program).
- Az idei évben összesen három alkalommal vezettünk túrát a Bihari-sík tanösvényen 32 fő részvételével. A szabadon látogatható tanösvényt a szervezett túrákon túl rendszeresen látogatják érdeklődők, elsősorban a környékbeli településekről.
- A Bihar Közalapítvánnyal közös daru megfigyelő programot tartottunk második alkalommal Andaházán, melyen 86 fő vett részt. A programon kültéri előadást tartottunk madárvonulás témában.
- A Tájegységünk Natura 2000 területeit bemutató mobil kiállítási anyagot két helyszínre (Bakonszeg, Hajdúbagos) is eljuttattuk, ahol összesen 155 érdeklődő tekintette azt meg.
- A Bihar Közalapítvánnyal közösen húsvéti program szervezésében vettünk részt, melyet a Bihari-sík tanösvényen és annak környékén tartottunk kb. 200 fő részvételével.
- Októberben a Bihar Közalapítvány által szervezett bemutató gyűrűzésen vettünk részt Földesen.
- A Biharkeresztesi Általános Iskolában természetvédelmi témájú vetélkedő szervezésében és lebonyolításában vetünk részt 48 fő részvételével.
- Egy alkalommal a Bihari-sík tanösvényen terepgyakorlatot vezettünk a DE 22 természetvédelmi mérnök szakos diákja számára.
- A Bihari-sík tanösvény karbantartását az év során folyamatosan végeztük, melybe az ösvény tisztán tartása, kaszálása, a palló út és kilátó szükséges karbantartási munkái, a faház takarítása és inváziós növényfajok eltávolítása tartozik.
- A HNPI média felületeire számos alkalommal küldtünk beszámolókat és fényképeket és írtunk cikket (pl. telelő túzok állományáról) a HNPI honlapjára.

Hajdúság – Dél-Nyírség Tájegység ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

- A TE mobil kiállítását az első félév során három iskolába helyeztük ki. Az ott töltött idő alatt mintegy 2000 fő tekintette meg.
- Április 30-án a tájegység mobil kiállításával és táblás játékokkal vett részt kitelepülésen a Nagyerdőn a tízezredik debreceni fa elültetése alkalmából rendezett ünnepségen.

- Október 12-én a debreceni Nagyerdő Hete családi napján vettünk részt kitelepüléssel a mobil kiállítással, táblás játékokkal, és természetismereti túrát is vezettünk a Nagyerdőn.
- Kollégánk zsűri tagjaként működött közre az iskolásoknak szervezett hajdúböszörményi Ökoskodók elnevezésű versenyen.
- Május 8-10 között a tájegységvezető részt vett az Apuseni Natur Parkból érkezett delegáció kísérésében Andaházán és a Hortobágyon.
- Kollégánk egy természetismereti vetélkedő nyerteseit kísérte Lengyelországban, a Wolinski Nemzeti Parkban.
- Októberben 3 alkalommal vezettünk darutúrát a Hortobágyon.
- 2 terepgyakorlatot vezettünk: 20 természetvédelmi mérnök hallgatónak a bagaméri Silye-réten és Malom-gáton Moldován Orsolyával, Németh Attilával, Pompola Krisztiánnal természetvédelmi területkezelés/földikutya témakörben, és 6 természetvédelmi mérnök szakos hallgatónak a Monostorpályi-legelőn.
- 4 előadást tartottunk: Utassy Bence a kis lilikről tartott óvodai előadást Hajdúhadházon, a fenntarthatósági témahét során egy hajdúszoboszlói általános iskolában, természetvédelemről a MOHOSZ gyermek táborában a Macsi-Balcsin és denevérekről a fecskeházban Hortobágyon.
- Az Agrárszektor nevű szervezetnek adott riportot a Pompola Krisztián a magyar földikutya telepítéssel kapcsolatban, amiből az ő Facebook oldalukon jelent meg cikk. Ezt 43 ezren olvasták.
- Böjti récék elengedését bemutató videó készítésében vettünk részt, melyet bemutattak a közösségi médiában és a honlapon.
- Az Ifjú kócsagőr program keretében Pompola Krisztián 1 fő kócsagőrrel 6 napot töltött el. Néhány napot Utassy Bence is foglalkozott vele. Részt vettek a területi döntőn is.
- Az év során legalább 13 facebook posztot készítettek a tájegység munkatársai.
- Egy nyári gyakorlatos hallgatót foglalkoztattunk idén.
- Pompola Krisztián egy természetvédelmi mérnök szakos hallgatónak segített a szakdolgozat elkészítésében.

Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

- A Nyírség-Szatmár-Beregi térségben 2024-ben aktív ökoturisztikai- és környezeti nevelési tevékenységet tudtak folytatni munkatársaink.
- Az év során oktatási-, szemléletformálási-, ökoturisztikai programokon és terepi szakvezetéseken összesen 6.926 főt értünk el.
- 4 alkalommal hirdettünk tematikus túrákat a térségben (pl.: Agárkosbor túra, Téltemető túra, Virágzásváró túra, Virágzó láp túra, stb.).
- 2024-ben megtartottuk téli környezeti nevelési programunkat, valamint a nyári szünet idején több szervezett programon, mint például Erzsébet-táborokon is részt vettünk vendégelőadóként. Az év során összesen 2.914 főt értünk el valamely oktatási programunk (Téli környezeti nevelési program, Erzsébet-tábor, Pályaorientációs nap) által.
- Az őszi alkotópályázatunkra, melynek témája a *"Fedezd fel a Mohos-tó rejtett kincseit"* összesen 244 pályaművet kaptunk. Az eredményhirdetést Cégénydányádon

tartottuk a Kende-kúriában, illetve a díjazott alkotásokat korcsoportokra bontva osztottuk meg médiafelületeinken.

- A 2024. október első hétvégéjén megtartott Európai Madármegfigyelő Napok keretében ismét madárgyűrűzési bemutatót tartottunk a Cégénydányádi-park Természetvédelmi Területen. Ebben az évben 205 fő vett részt a több állomásból álló természetismereti játékokkal és madárgyűrűzési bemutatóval színesített programon. Többnyire helyi iskolások és környékbeli családok látogattak el az eseményre.

Környezeti neveléshez kapcsolódó tevékenység (működési területre vetítve)	**létszám összes (2024/fő)**
szakvezetéses túra	42 280
erdei iskola/óvoda	402
saját szervezésű szakmai napok	20 155
természetvédelmi táborok	200
osztálykirándulás	140
egyéb tematikus program	23 054
regisztrált igénybevevők összesen:	91 533

- Bátorligetre 2024-ben összesen 312 fő látogatott el.

12.2.5. Kiadványok

2024. évben a HNPI tervezett nyomdai szolgáltatásai a becsült érték alapján az egybeszámítás szabályai szerint a közbeszerzés hatálya alá estek. Az eljárást az év végére folytattuk le. A beérkezett kilenc ajánlat közül három lett kiválasztva, ezen cégekkel a szerződéskötés 2025. év elején történt. Ennek megfelelően 2024-ben kiadványok nem készültek

12.2.6. Látogatóstatisztika 2024-ben

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyek regisztrált látogatói						
	Bemutatóhely neve	***Fizetős látogatók (fő)***	***Nem fizetős látogatók (fő)***	***Összesen (fő)***	***Belépőjegy ára (tól-ig; Ft)***	***Megjegyzés***
1	**Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpont**	**6221**	**7763**	***13 984***	**100-9900 Ft**	**A látogatóközpontban 2024. március 29-től két megújult kiállítás jött létre (Hortobágy természete, Pusztai Kincsestár). A két kiállítás közös belépőjeggyel látogatható, melyet 6221 fő vett igénybe.**
2	~~**Darvak világa – a vándorok nyomában kiállítás**~~	~~**0**~~	~~**0**~~	~~***0***~~	~~**0 Ft**~~	**A kiállítás 2024. március 29-től beolvadt a megújult Hortobágy természete kiállításba.**
3	**Hortobágyi Pásztormúzeum**	**9343**	**5101**	***14 444***	**100-9900 Ft**	**A létesítmény 2024. március 29-től 2024. december 22-ig, valamint 2024. december 27-30. között tartott nyitva.**
4	**Hortobágy Infó (egykori Körszín kézműveskiállítás és vásár helyett)**	**0**	**11 493**	***11 493***	**0 Ft**	**Az egykori kiállítás helyén 2024. januárjától a Hortobágy Infó épülete (információs iroda) kap helyet. Az épületet és a benne található funkciókat a H és a Hortobágyi Nonprofit Kft. közösen üzemelteti.**
5	**Hortobágyi csárda kiállítás**	**0**	**8112**	***8 112***	**0 Ft**	**A létesítményt (Hortobágyi Csárda) a kiállítással együtt a Hortobágyi Nonprofit Kft. bérli és üzemelteti. A**

						kiállítás ingyenesen volt megtekinthető egész évben.
6	**Kadarcsi és Meggyes Csárda kiállítás**	**127**	**0**	***127***	**1600-8000 Ft**	**A Kadarcsi Csárda 2024-ben nem volt látogatható, év végén a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt-vette át. A 127 fő a Meggyes Csárda Múzeumot látogatta.**
7	**Hortobágy-halastavi Kisvasút**	**0**	**0**	***0***	**0 Ft**	**A 2023 tavaszi sok esőzés következtében kialakult pályasüllyedés miatt a kisvasút 2024-ben sem közlekedett**
8	**Hortobágyi Vadaspark**	**22 342**	**1151**	***23 493***	**100-16500 Ft**	**A létesítmény a karácsonyi az újévi és a hétfői napokat kivéve egész évben nyitva tartott.**
9	**Tiszakürti Arborétum**	**7223**	**1353**	***8 576***	**100-4500 Ft**	**A létesítmény a hétfői napokat kivéve egész évben nyitva tartott. A téli hónapokban a látogatás ingyenes**
10	**Tisza-tavi Vízi Sétány**	**14 107**	**397**	***14 504***	**1500-2000 Ft**	**A létesítmény április és október között tartott nyitva, külsős bérlő üzemeltetésében**
11	**Kölcsey-Kende Kastély, Cégénydányád**	**1442**	**297**	***1739***	**300-12000 Ft**	**A létesítmény 2024. június 1. és szeptember 30. között tartott nyitva, a fenti időszakon kívül előzetes bejelentkezéssel volt látogatható**
Regisztrált látogatók összesen:		**60 807**	**35 667**	**96 474**		

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői						
Szolgáltatástípus		*Fizetős látogatók (fő)*	*Nem fizetős látogatók (fő)*	*Összesen (fő)*	*Szolgáltatás ára (tól-ig; Ft)*	*Megjegyzés*
Szakvezetéses túra, nyílt túra		**17 052**	**1734**	**18 786**	**1500-8000 Ft**	**A Vadasparki látogatószámok mivel külön sorban már szerepeltek, ebből a sorból kivontuk.**
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény		**200**	**17 778**	**19 778**	**2000-4000 Ft**	**Nagyerdő Hete, Vadonleső Gála, Föld-napi és egyéb nagyrendezvények (Szent György-napi Kihajtási Ünnep, Szent Dömötör napi Behajtás, Perseidák, Nyitott Istállók hétvégéje stb.)**
Erdei iskolai program		**402**	**0**	**402**	**1500-7100 Ft**	
Természetvédelmi táborok		**200**	**0**	**200**	**25000-65000 Ft**	
Barlangi kalandtúra		**0**	**0**	**0**	**0 Ft**	
Csónak- és kenútúra		**0**	**0**	**0**	**0 Ft**	
Fotóstúrák		**0**	**0**	**0**	**0 Ft**	
Kulturális jellegű rendezvények (pl. koncertek)		**0**	**0**	**0**	**0 Ft**	
Egyéb:	**nemzeti parki belépőkártya**	**3958**	**0**	**3958**	**100-40000 Ft**	
Egyéb:	**3D mozi**	**1153**	**0**	**1153**	**600 Ft**	
Egyéb:	**exkluzív túra**	**0**	**0**	**0**	**0 Ft**	
Egyéb:	**kézművesfoglal-kozás**	**591**	**300**	**891**	**1 500 Ft**	

Regisztrált igénybevevők összesen:	**25 356**	**19 812**	**45 168**		

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben			
		Ár (tól-ig; Ft)	***Megjegyzés***
Szállóvendégek száma (fő)	**1485**	**4000-14900 Ft**	
Vendégéjszakák száma (fő)	**3038**		

Bemutatóhelyek és szolgáltatások összesen:	**141 642**
Szállóvendégek	**1485**
Mindösszesen	**143 127**

12.2.7. Környezeti nevelési statisztika

HNPI 2024. ÉVI KÖRNYEZETI NEVELÉSI STATISZTIKAI ADATAI									
Környezeti neveléshez kapcsolódó tevékenység	**korosztály/helyszín**	**létszám** ***(összes/év)***					**modul-foglalkozás/év**	**belépőjegy /modul ára**	**megjegyzés**
		fizetős (fő)	nem fizetős (fő)	regisztrált együtt (fő)	turnus//osztály	összesen fő	db	tól-ig Ft.	
Szakvezetéses túra						42 280			
gyalogos túra		7901	252	8153	156		0		
kerékpáros túra		0	30	30	1		0		
e-bike túra		0	0	0	0		0		
kisvonatos túra		0	0	0	0		0		
speciális gyalogos túra - Vadaspark		22 342	1151	23 493	0		0		

extra szafari túra – Vadaspark		5177	212	5389	0		0		
darus túra		2066	175	2241	11		0		
speciális gyalogos túra - Tiszakürti Arborétum		154	112	266	7		10		
autós túra - egy nap a természetvédelmi őrrel		0	0	0	0		0		
speciális gyalogos túra - Kölcsey-Kende Kastély kiállítás		1442	297	1739	0		0		
Bátorligeti-ősláp és kiállítás		312	0	312	18		0		
Tiszavirágzás		0	657	657	4		0		
Erdei iskola/óvoda						513			
3-5 napos ottalvós saját helyszínen	-iskolai korosztály	309	0	309	11		**0**		
	- óvodás csoport	93	0	93	3		**0**		
3-5 napos bejárós saját helyszínen	-iskolai korosztály	0	0	0	0		**0**		
	- óvodás csoport	0	0	0	0		**0**		
erdei iskola program	- saját helyszín	0	0	0	0		**0**		
	- külsős helyszín	0	0	0	0		**0**		
saját szervezésű szakmai napok						20 155			
nyíltnap, jeles nap	- saját helyszín (pedagógus nyílt nap)	49	6	55	5		**0**		
	- külsős helyszín	900	0	900			**0**		
témanap	- saját helyszín (egy egész iskola vagy annak több osztálya látogat el hozzánk)	50	72	122	6		**0**		

	- külsős helyszín	0	0	0	0		**0**		
családi nap	- saját helyszín (rendezvényeink)	200	14328	14328	0		**0**		
	- külsős helyszín /kitelepülés (pl. Nagyerdő Hete)	0	4750	4750	0		**0**		
természetvédelmi táborok						200			
ottalvós		189	0	189	6		**0**		
napközis		11	0	11	1		**0**		
természetvédelmi szakmai előadások						5302			
tanóra jellegű	iskolai, óvodai koroszt.	48	4527	4575	41		**0**		
ismeretterjesztő (személyes és online)	felnőtt koroszt.	93	634	727	21		**0**		
osztálykirándulás						140			
· egynapos		140	0	140	5		**15**		
· kétnapos		0	0	0	0		**0**		
Egyéb tematikus program						23 054			
madárgyűrűzés		0	456	456	7		**0**		
mobil program (mobil kiállítás)		0	15 620	15 620	18		**0**		
vetélkedő, rajzverseny		0	4171	4171	16		**0**		
Felnőttképzés		0	20	20	1		**0**		
Terepgyakorlat/ szakmai gyak/ közösségi szolgálat		42	1351	1393	5		**0**		

Csillagászat		1284	110	1394	10		**0**		
Zöld Mikulás		0	0	0	0		**0**		
Bagoly-nap		0	0	0	0		**0**		
Regisztrált igénybevevők összesen:						**91 533**	**28**		

12.3. Társadalmi kapcsolatok

12.3.1 Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása

2024-ben Nemzeti Parki Termék Védjegy pályázati felhívás nem jelent meg. Jelenleg 35 Hortobágyi Nemzeti Parki Termék védjegyes termelő és 322 védjegyes termék van.

2024-ben 2 termelő védjegylicencia használati szerződésének meghosszabbítása volt időszerű, mely megtörtént. Sajnálatos módon egy védjegyes termelőnk elhunyt, vele és a termékével lett szegényebb a védjegyes termelők és temékek köre.

A Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitófesztiválon egy védjegyes termelőnk volt jelen. A hortobágyi nagyrendezvények esetén: Szent-György napi Kihajtási Ünnep, Kézműves Vásár és Világörökségünk, a Puszta napja; a Hídi Vásár és a Szent Dömötör-napi Behajtási Ünnep, Kézműves Vásár és Darufesztivál idején ingyenes értékesítési lehetőséget ajánlottunk fel termelőink számára, mellyel hat védjegyes termelő élt. Az Agrárminisztérium által felajánlott megjelenési és értékesítési lehetőségről tájékoztattuk a termelőket.

12.3.2. Natúrparkokkal való kapcsolat

A HNPI működési területén korábban működő Szatmár-Beregi Natúrpark több éven keresztül nem mutatott aktivitást. 2023-ban megalapozó dokumentációjuk átdolgozása és megújítása történt, amelyben a HNPI munkatársai is részt vettek. Más érdemi együttműködés 2023 és 2024 évben nem valósult meg.

A Hortobágyi Tisza mente Natúrparkkal a 2024-es évben nem volt deklarált együttműködése a HNPI-nek.

A HNPI működési területét érinti még a Körösök Völgye Natúrpark is, mely szervezettel 2024-ben nem volt érdemi együttműködés.

12.3.3. Kommunikáció – hírlevelek, honlapok, rendszeres kiadványok

A www.hnp.hu honlapon folyamatos az aktuális hírek közzététele. A statikus oldalak és letölthető dokumentumok, hirdetmények frissítése mellett ebben az évben összesen 161 honlap cikk jelent meg az Igazgatóság, Természetvédelem, Turizmus és Környezeti nevelés aloldalakon. Ökoturisztikai programjaink mindegyike elérhető az eseménynaptárban.

A HNPI nagy hangsúlyt fektet a közösségi média jelenlétre. Az Igazgatóság Facebook oldalát közel 48 ezren követik. 2024-ben mintegy 400 saját tartalmat osztottunk meg és a szakmai munkánkhoz kapcsolódó vagy a HNPI-ről szóló médiatartalmak posztjainak száma meghaladja a 100 bejegyzést. Az Igazgatóság Instagram oldalának követőszáma meghaladja a hatezret. Ezen a felületen 231 posztunk jelent meg és a történet funkciót közel 500 alkalommal használatuk. Aktuális híreket, programokat, illetve az igazgatóságról szóló bejegyzéseket ilyen formában is közzéteszünk. A HNPI Youtube csatornáján 6 új videó jelent meg.

A HNPI az elmúlt évben 893 sajtómegjelenést koordinált (142 engedélykérelem). Ebből 58 esetben televíziós és 36 esetben rádiós interjúban nyilatkoztak kollégáink, illetve 799 nyomtatott és online cikk készítésében működtünk közre. Számos sajtómegkeresés a Pásztormúzeum megnyitása kapcsán, a Szent György-napi Kihajtás, illetve a Szent Dömötör-napi Behajtási Ünnep, Darufesztivál és szakmai konferencia, az UNESCO világörökségi cím elnyerésének 25. évfordulója alkalmából és a közösségi média felületeken közzétett tartalmakkal összefüggésben érkezett. 6 sajtóközleményt jelentettünk meg ökoturisztikai, természetmegőrzési és pályázati eredményeink témában. 3 sajtónyilvános rendezvényt tartottunk. Rendszeresen megjelenő kiadványaink nincsenek.

Hírlevél szolgáltatásunk 2024-ben nem működött.

12.4. Tervezett fejlesztések

Hortobágyi-halastón, a halastavi tanösvény mentén megvalósítandó Madárszínház és Halastavi-kisvasút üzembiztossá tételének 2. ütemének befejezése kapcsán a Hajdú-Bihar Vármegyei Önkormányzattal közös TOP Plusz pályázatot benyújtottuk, de év végéig elbírálása nem történt meg. A háttérben több tárgyalás zajlott, ill. a konzorcium kiegészítése vált szükségessé az Építési és Közlekedési Minisztériummal, mellyel kapcsolatos tárgyalások és adminisztratív teendők a 2025. évre húzódnak át.

Szintén TOP Plusz támogatásból kívánjuk fejleszteni a Tiszakürti Arborétum turisztikai kínálatát és a Tisza-tavi Vízi sétány felújítását is megvalósítani. Előbbiben a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Területfejlesztési Ügynökséggel, utóbbi esetében Heves Vármegye Önkormányzatával közösen készítjük elő a beruházás megvalósítására vonatkozó pályázatunkat. Elkészítettük Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye területére vonatkozóan is, illetve benyújtottuk TOP plusz pályázatot a Cégénydányádi kastélypark fejlesztése, valamint a térség természetvédelmi értékeinek bemutatása kapcsán. Minden esetben sikerrel benyújtottuk pályázatainkat, melyek megvalósítása vármegyei konzorciumi partnerekkel és AÖFK-val együttműködve, konzorciumi keretek között tervezettek.

2025 első felében várjuk a pályázati döntéseket.

12.5. Együttműködési megállapodások

Igazgatóságunkon 2024-ben 11 esetben kötött együttműködési megállapodást különböző szervezetekkel, magánszemélyekkel

- 2018. szeptember 27-én a HNPI, a lengyel Woliński Park Narodowy (Wolinski Nemzeti Park) és a Fundacji Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej (Lengyel Falufejlesztési Európai Alap Alapítvány) közös együttműködési megállapodást írt alá.

A megállapodásban az alábbi célokat fogalmaztuk meg:

- mindkét régióban bevonni a fiatalokat olyan értékteremtő munkákba, amelyek hozzájárulnak a nemzeti parkok társadalmi elismertségének növeléséhez,
- a lakosság természethez fűződő viszonyának javulásához,
- hosszú távú együttműködést alakítsunk ki a két nemzeti park között.

Az együttműködés szándékát az eredeti partnerek továbbra is fenntartják. Ehhez a 3 oldalú együttműködéshez csatlakozott a Waclaw Felczak Alapítvány. 2022-ben aláírtuk a most már négyoldalú együttműködési megállapodást, a fent megnevezett célok elérése érdekében.

Ennek köszönhetően 2024-ben egy újabb teljes, egyben sikeres évet zárhattunk le, mely során meghirdettünk egy vetélkedőt (3 fordulós, 3 fős csapatok számára, 12-14 évesek) a

HNP területével határos iskolákban (30 ezer fő alatti települések, és a tervezett védőzónával határos településeket is bevontuk). A 3 forduló során a nyertes 3 csapat 9 napos ingyenes jutalomkirándulást nyert a WNP és a HNP területére.

- A Poroszló mellett található Tisza-tavi Vízi Sétány tanösvény bérleti megállapodás keretében az ER-TANK Kft. bevonásával működtetett létesítményünk.
- A Hortobágyi Látogatóközpontban 2024-ben megnyíló új kávézó (Hortobágy Cafe) üzemeltetése szintén egy külső vállalkozó bevonásával történik.
- A térség turisztikai szereplőivel is szoros kapcsolatok ápolására törekszünk. Tagjai vagyunk a Tisza-tavi Turisztikai Kerekasztal közösségnek (JNSZ Vármegye), illetve folyamatos egyeztetések zajlanak közös rendezvények kapcsán, turisztikai létesítmények üzemeltetése, valamint turisztikai szolgáltatások fejlesztése terén.
- Hortobágy helyi szereplőivel is együttműködünk (HTGN Nkft., Hortobágy Község Önkormányzata), leginkább a közös rendezvények kapcsán,
- A HTGN Nkft-vel a Tourinform iroda működtetésével kapcsolatos korábbi megállapodásunkat újra gondoltuk. Ennek nyomán az irodavezetői feladatokat 2023-tól ismét a HTGN Nkft. biztosítja, és az iroda üzemeltetésért is ő felel, az ő kötelssége megszervezni, melyhez Igazgatóságunk biztosítja a megfelelő épületet, helyiségeket (ideiglenesen még a Hortobágyi csárdában működött, 2024-től pedig az újonnan megnyíló Hortobágy Infó épületben), valamint anyagi és szakmai segítséget nyújtunk a jövőben. A megállapodás szerint a HTGN Nkft. feladata a közös jegyértékesítő rendszer online webshop funkció üzemeltetése is. Valamint a Hortobágyi csárda Csárdamúzeum üzemeltetése is a HTGN Nkft feladata lett.
- Iskolai közösségi szolgálat terén minden évben több együttműködési megállapodást írunk alá különböző középiskolákkal.
- Turisztikai partnerekkel való együttműködési megállapodások előkészítése és aláírása a Látogatási szabályzat paraméterei alapján.
- Hortobágyi Vadaspark kapcsán a FÁNK fő állatorvosával szakmai tanácsadás és egyedi megrendelők alapján egyéb tevékenységek.
- Hortobágy településen, nemzeti parkunk központi településén a jó kapcsolatok ápolása a helyi lakossággal kiemelten fontos. 2024-ben a helyi lakosok számára több eseményt is szerveztünk (madárgyűrűzési bemutató, darules, kiállítás bemutatás, Hortobágyi Esték előadás), melyen aktív részvételük megerősítette, hogy érdemes együtt dolgozni a helyi civil szervezettel, a Hortobágy Természetvédelmi, Kulturális és Egyesülettel. Szintén előremutatónak bizonyult, hogy bizonyos helyi kérdésekben a település vezetői kikérik előzetesen véleményünket, kiemelten a turisztikai és természetvédelmi vonatkozású tervezett intézkedések, fejlesztések kapcsán.

12.6. Fontosabb események

- A GINOP pályázatból megvalósuló turisztikai fejlesztések keretein belül megnyitottuk a Pásztormúzeum új kiállítását és a megújult HNP Látogatóközpontot
- A Hortobágyi csárda Csárdamúzeumát átvette üzemeltetésre a Hortobágyi Nonprofit Kft.
- A Puszta Infó (egykori Körszín) épülete helyet biztosít a Tourinform irodának, melyet közösen üzemeltetünk a Hortobágyi Nonprofit Kft-val.
- Új jegyértékesítő rendszer bevezetése (SRS).

- A Szent György-napi Kihajtási Ünnep, Kézműves vásár és Világörökségünk, a Puszta napja áprilisban nagy érdeklődés mellett rendeztük meg Hortobágy-Mátán.
- Magyar Nemzeti Parkok Hete – 2024-ben is részt vettünk védjegyeseinkkel a Vajdahunyad várában megrendezett eseményen. Ezt követő héten létesítményeinkben egyedi programokat és kedvezményeket biztosítottunk a látogatók számára, kapcsolódva ezzel az országos programhoz.
- Az „Ifjú Kócsagőr" program 2024-ben is meg lett hírdetve. Igazgatóságunkhoz 6 jelölt kérte magát. A 10 napos terepgyakorlatot mind a 6 fő befejezte. A területi döntő után a nyertes párossal képviselte magát a HNPI az országos versenyen. Az országos versenyt a HNPI mentora és mentoráltja nyerte meg. Az országos verseny résztvevőinek egyik ajándéka az, hogy 1-1 páros ellátogathat 3 napra 1-1 másik nemzeti park igazgatósághoz. A Kiskunsági NPI párosa minket választott jutalomkirándulás helyszínéül.
- A Szent Dömötör-napi Behajtási Ünnep, Kézműves vásár és Darufesztivál rendezvény nagy érdeklődés mellett már a megújult Vásártéren valósult meg.
- 25 éve kapta meg az UNESCO-tól a Világörökségi címet kultúrtáj kategóriában a Hortobágy. Ennek megemlékezéseként konferenciát szerveztünk Hortobágyon.
- 2024-ben több ezer emberhez jutottunk el kitelepülések, rendezvények alkalmával.
- 2024-ben több ezer gyermekhez jutottunk el a különböző versenyek/vetélkedők lebonyolításával.
- A Hortobágyi Vadasparkban viszonylag nagyobb léptékű felújítási munkálatok kezdődtek el.
- Madárszínház megvalósításának előkészületei.
- Fieracavalli megjelenés (Olaszország, Verona). A HNPI munkatársai kitelepültek a Fieracavalli lovas expo és nemzetközi kiállításon a Parco Natura Pastrengoi Állatkert és a Győri Állatkert meghívására.

13. Közfoglalkoztatás (személyi feltételek, elvégzett feladatok, eredmények, javaslatok)

13.1. Alapfeladatok, személyi feltételek

A 2024. évi Országos Közfoglalkoztatási program 2024. március 01. és 2025. február 28. közötti időszakra vonatkozóan, két ütemben valósult meg, 5 fő támogatott létszámmal.

A közfoglalkoztatási program során kétféle szakképzettséget, iskolai végzettséget nem igénylő munkakörben (egyszerű mezőgazdasági segédmunkás, intézményi takarító és kisegítő) dolgoztak munkavállalóink.

13.2. Elvégzett feladatok, eredmények

A program során tervezett munkák 2 vármegyében, 2 településen (Bátorliget, Hortobágy/ Hortobágy-halastó), Igazgatóságunk működési területein valósultak meg.

A közfoglalkoztatási programban dolgozó *mezőgazdasági segédmunkás* munkakörben dolgozó munkavállalók alapfeladatai az alábbiak voltak:

- növények kapálása, gyomlálása, permetezése, kötözése; részvétel a gazdálkodási, állattartási feladatokban; kaszálási, nyiladék takarítási feladatok elvégzése; adventív növények, cserjék irtása; termések kézi betakarítása; környezetének tisztántartása; szemétszedés;
- parlagfű mentesítéssel kapcsolatos feladatok ellátása;

- fűnyírás, festés, parkgondozás, takarítás, szemétszedés, javítási munkák, udvaros tevékenységek, park gondozás, növényápolási munkák;
- a munkakörhöz kapcsolódó egyéb eseti feladatok ellátása.

A közfoglalkoztatási programban dolgozó *intézményi takarító és kisegítő* munkakörben dolgozó munkavállalók alapfeladatai az alábbiak voltak:

- padlók, bútorok és egyéb berendezési tárgyak söprése, porszívózása, mosása és törölgetés;
- a rábízott terület rendben tartása, takarítása; környezetének tisztántartása;
- takarítás a konyhában, és általában a konyhai munka segítése, beleértve a mosogatást;
- parlagfű mentesítéssel kapcsolatos feladatok ellátása;
- a szemét felszedése, a szemetes tartályok kiürítése, tartalmuk elvitele a szemétgyűjtő helyre;
- a munkakörhöz kapcsolódó egyéb eseti feladatok ellátása.

A program keretében az Igazgatóság, mint közfoglalkoztató „természeti értékek megismerése" elnevezésű belső képzés keretében teljesítette képzési kötelezettségét. A képzésen 1 fő közfoglalkoztatott vett részt, akik sikeres vizsgát tett.

13.3. Tapasztalatok

A 2024. évi közfoglalkoztatási programban engedélyezett létszámkeretet (5 fő) feltöltöttük, így foglalkoztatási kötelezettségünknek eleget tudtunk tenni.

Összességében elmondható, hogy a 2024-es időszakra tervezett, közfoglalkoztatás keretében kitűzött feladatok mind végrehajtottuk. A program által, a rendszeres jövedelemmel nem rendelkező, hátrányos helyzetben élők megélhetését tudta biztosítani Igazgatóságunk. A nálunk dolgozó közfoglalkoztatottak nagyon jól beilleszkedtek az intézmény munkájába, valamint komoly segítséget nyújtottak még ilyen kis létszámban is.

Igazgatóságunk törekszik arra, hogy amennyiben lehetőség nyílik rá, hozzájáruljon a közfoglalkoztatási program alapvető céljához, a közfoglalkoztatottak elsődleges munkaerő-piacon való elhelyezkedéséhez.

13.4. Javaslatok

Új közfoglalkoztatási program tervezése:

Javaslat: A közfoglalkoztatási programban résztvevő - korábbi évek számaihoz kötött - létszám korlátozásának feloldásával enyhíthetők a szigorú feltételek.

Indokolás: A Belügyminisztérium az országos közfoglalkoztatási programok tervezésekor az új programban igényelt létszámok esetében feltételként szabja meg, hogy annál magasabb létszámot nem tervezhetnek a programba belépők, mint az előző évi programban ténylegesen megvalósult átlagos közfoglalkoztatotti létszám. Abban az esetben, ha nagyobb munkaerő igény jelentkezik - a korábbi évek esetlegesen sikertelen létszámfeltöltése miatt - nem ad a rendszer lehetőséget arra, hogy a következő évben sikeresen megvalósítható legyen az újonnan felmerülő munkaerő igény egy nagyobb létszámmal.

14. Belföldi és külföldi együttműködés

I. Hazai

A Poroszló mellett található Tisza-tavi Vízi Sétány tanösvény bérleti megállapodás keretében az ER-TANK Kft. bevonásával működtetett létesítményünk.

A Hortobágyi Látogatóközpontban 2024-ben megnyílt új kávézó (Hortobágy Cafe) üzemeltetése szintén egy külső vállalkozó bevonásával történik.

A térség turisztikai szereplőivel is szoros kapcsolatok ápolására törekszünk. Tagjai vagyunk a Tisza-tavi Turisztikai Kerekasztal közösségnek (JNSZ Vármegye), illetve folyamatos egyeztetések zajlanak közös rendezvények kapcsán, turisztikai létesítmények üzemeltetése, valamint turisztikai szolgáltatások fejlesztése terén.

Hortobágy helyi szereplőivel is együttműködünk (HTGN Nkft., Hortobágy Község Önkormányzata), leginkább a közös rendezvények kapcsán,

A HTGN Nkft-vel a Tourinform iroda működtetésével kapcsolatos korábbi megállapodásunkat újra gondoltuk. Ennek nyomán az irodavezetői feladatokat 2023-tól ismét a HTGN Nkft. biztosítja, és az iroda üzemeltetésért is ő felel, az ő kötelssége megszervezni, melyhez Igazgatóságunk biztosítja a megfelelő épületet, helyiségeket (ideiglenesen még a Hortobágyi csárdában működött, 2024-től pedig az újonnan megnyíló Hortobágy Infó épületben), valamint anyagi és szakmai segítséget nyújtunk a jövőben. A megállapodás szerint a HTGN Nkft. feladata a közös jegyértékesítő rendszer online webshop funkció üzemeltetése is. Valamint a Hortobágyi csárda Csárdamúzeum üzemeltetése is a HTGN Nkft feladata lett.

Iskolai közösségi szolgálat terén minden évben több együttműködési megállapodást írunk alá különböző középiskolákkal.

Turisztikai partnerekkel való együttműködési megállapodások előkészítése és aláírása a Látogatási szabályzat paraméterei alapján.

Hortobágyi Vadaspark kapcsán a FÁNK fő állatorvosával szakmai tanácsadás és egyedi megrendelők alapján egyéb tevékenységek

A HNPI és a DE Természettudományi és Technológiai Kar, Biológiai és Ökológiai Intézet között fennálló együttműködési megállapodás alapján a HNP Igazgatóságon működő Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszék szervezésében a két intézmény közötti együttműködést folyamatos kapcsolattartással, konferenciák terepi programjának előkészítésével, szemináriumok (pl. a DE Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszékének heti rendszerességű szemináriuma) és előadások közös meghirdetésével és részvételével, a programok kölcsönös megosztásával tovább erősítettük. Folyamatosan közreműködünk a PhD képzésben, illetve több munkatársunk is részt vesz a DE doktori képzésében fokozatszerzés céljából.

Megállapodás van érvényben Igazgatóságunk és a DE Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar között természetvédelmi mérnök képzés keretében duális képzésben történő részvételi lehetőség kapcsán (BSc és MSc), továbbá a Természettudományi és Technológiai Kar között biológus és környezettudományi (MSc) képzés keretében duális képzésben történő részvételi lehetőség kapcsán. 2024-ben két új hallgatóval, illetve egy olyan hallgatóval aki BSc hallgatóként már nálunk dolgozott MSc hallgatóként újra szerződést kötöttünk.

A HNP területén a partimadár-élőhely fejlesztésekhez kapcsolódóan a DE Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék kutatóival együttműködésben megkezdett természetvédelmi célú kutatási programot folytattuk (TMO, TVŐ). A kutatás egy 2018-ban indult ÉLVONAL kutatóprogramhoz kapcsolódik, aminek a fő célkitűzése a partimadarak

szaporodásának evolúciós vizsgálata. Az állattani tanszék kutatóinak közreműködésével zajlik székicsérkutatási programunk.

A Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszék szervezésében folytattuk természetvédelmi szeminárium-sorozatunkat, melynek keretében rendszeresen meghívtuk egy-egy szakterület elismert kutatóját, akivel egy felvezető előadást követően nyitott beszélgetés formájában vitattunk meg a témához kapcsolódó aktuális természetvédelmi kérdéseket. A közös fórum célja továbbá a két intézmény közötti együttműködés továbberősítése.

A Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszék koordinációjában, a HNPI munkatársaival és a DE TTK Élvonal kutatócsoportjával közösen folytattuk a 2021-ben elindított oktatási-szemléletformálási együttműködésünket, melynek során két napos, telt házas terepi továbbképzést pedagógusok számára 2024. 06. 27-28-án. A képzés célja a közoktatásban tanító pedagógusok számára olyan terepi, a természetben végezhető kutatási módszerek elsajátíttatása, amely lehetővé teszi számukra azok beillesztését és alkalmazását a természettudományos oktatásba.

2024-ben a HNPI Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszékének koordinációjában, együttműködésben a Debreceni Egyetem Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszékével, ill. a DE TTK Ökológia Tanszéke természetvédelem és környezettan szakos tanárok képzéséért felelős Biológia Szakmódszertani Csoportjának bevonásával összeállítottuk a pedagógus terepi továbbképzésünk akkreditációjának dokumentációját, melyet a DE Oktatási Főigazgatóságához nyújtottunk be.

A Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszék koordinációjában együttműködtünk a DE Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszékével a DE Botanikus kerttel közösen szervezett botanikuskerti pedagógusképzésen (október 12.), melyen a HNP környezeti nevelési programjait mutattuk be.

Folyamatos munkakapcsolatban állunk a Magyar Természettudományi Társulattal, melynek programjain rendszeresen részt veszünk, illetve részt vállalunk a szakmai programok szervezésében és lebonyolításában.

Rendszeresen részt veszünk a Ramsari Egyezmény Magyar Nemzeti Bizottságának ülésein.

A Hortobágy-folyó rehabilitációját, illetve az abba csatlakozó kisvízfolyások mentén található vizes élőhelyek árasztását célzó, az OVF koordinációjában és több vízügyi igazgatóság részvételével egy HORIZON-CL6-2024-BIODIV-02-1-kétlépcsős projekt alprojektjeként benyújtani kívánt fejlesztés előkészítése érdekében részt vettünk a szakmai egyeztetéseken és a vízrendszer vízügyi kezelőjével, a TIVIZIG-gel partnerségben közreműködtünk a projekt-koncepció szakmai kidolgozásában. A projekt benyújtása 2024-ben valósult meg februárban, májusban tájékoztattak minket, hogy sajnálatos módon nem jutott tovább.

Az Igazgatóság saját szakembere által folytatta az NBmR nappali - és éjjeli lepke monitorozó programjának országos koordinációját az NBmR Irányító Központjával (Agrárminisztérium) együttműködve. Az országos koordináció feladatköre elsősorban az NBmR országos programja keretében tervezett terepi felmérések elvégzésére, az adott évben kiválasztott lepkepopulációk országos szintű vizsgálatában történő szakértői közreműködésre, a monitorozásra javasolt fajok körének kiválasztására, a vizsgálati területek, illetve populációk évenkénti szelekciójára és a kutatási módszerek fejlesztésére, tesztelésére irányul.

Közösségi adatgyűjtésekben és nemzetközi lepkefaunisztikai kutatásokban való részvétel, illetve folyamatos együttműködés a Szalkay József Magyar Lepkészeti Egyesülettel és a Butterfly Conservation Europe (BCE) szakmai szervezettel.

Folyamatos a részvételünk a Tiszántúli, a Felső-Tisza-vidéki és a Közép-Tisza-vidéki Területi 1és a Tisza Részvízgyűjtő Vízgazdálkodási Tanácsok munkájában, melynek keretében 2024-ben is több, (egyre csökkenő számú) belterületi csapadékvíz elvezetési koncepciót kellett véleményezni.

Továbbra is üdvözöljük, hogy bár az Igazgatóság nem gyakorol hatósági jogkört, jó néhány nagyobb beruházó rendszeresen megkeresi az Igazgatóságot egy-egy nagyobb beruházás engedélyeztetésének megkezdése előtt, előzetes egyeztetés céljából.

Kapcsolattartás gazdálkodókkal: a tevékenységi kör fő tömegét az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő bérbe adott területeken, kisebb részben a más állami, illetve magántulajdonban lévő területeken gazdálkodó magánszemélyekkel, illetve szervezetekkel történő folyamatos kapcsolattartás teszi ki.

Kapcsolattartás társadalmi szervezetekkel: ennek keretében főleg a szakmai társadalmi szervezetekkel kell folyamatos munkakapcsolatot fenntartanunk. Fő partnereink – a teljesség igénye nélkül - különösen: Hortobágy Természetvédelmi Egyesület (HTE), MME, WWF Magyarország, E-Misszió Egyesület, Jászkun Természetvédelmi Szervezet, Dél-Nyírség–Bihar Tájvédelmi Egyesület. A kapcsolattartás síkjai: aktív faj- és élőhelyvédelmi együttműködés, tudományos kutatás, felmérések; oktatási-szemléletformálási, illetve turisztikai tevékenység, stb.

A projektek megvalósítása során rendkívül fontos a hatékony ügymenetet biztosító kapcsolattartás a partnerszervezetekkel.

Nemzetközi

A 2020-ban támogatást nyert kis lilik LIFE (LIFE LWfG CLIMATE RESILIENCE, LIFE19 NAT/LT/000898) a fennoskandináv szubpopuláció vonulási útvonala mentén együttműködő nemzetközi szervezetek szorosabb együttműködését teszi lehetővé. A projekt az alábbi szervezetek együttműködését foglalja magában: Lithuanian Ornithological Society (Litvánia), UNEP/AEWA Secretariat, Estonian Ornithological Society (Észtország), HNPI, Hellenic Ornithological Society (Görögország), Management Body of Evros Delta and Samothraki Protected Areas (Görögország – szervezeti és névváltozáson estek át 2022-ben, azóta: Natural Environment and Climate Change Agency részei (NECCA)), Metsähallitus Parks & Wildlife Finland (Finnország), Oulun yliopisto (University of Oulu) (Finnország), Maailman Luonnon Säätiö – World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr.(Finnország). A projekt megvalósítása során a közösen megvalósítandó akciókon, feladatokon túl a rendszeres partnertalálkozók és CINEA ellenőrzések keretében is biztosított az együttműködés.

Az Interreg VI-A Romania-Hungary pályázati konstrukció keretében a ROHU00083 azonosító számú projekt támogatói döntése 2024.11.08-án érkezett meg. A Joint conservation management and public awareness of the natural values of protected areas along the Romanian and Hungarian course of the Tur River című projekt keretében a Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi védett területek közös természetvédelmi kezelése és bemutató infrastruktúrájának fejlesztése valósul meg az Erdélyi Kárpát Egyesület – Szatmárnémeti / Societatea Carpatină Ardeleană - Satu Mare konzorciumi partnerrel együttműködésben.

2018. szeptember 27-én a HNPI, a lengyel Woliński Park Narodowy (Wolinski Nemzeti Park) és a Fundacji Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej (Lengyel Falufejlesztési Európai Alap Alapítvány) közös együttműködési megállapodást írt alá.
A megállapodásban az alábbi célokat fogalmaztuk meg:

- mindkét régióban bevonni a fiatalokat olyan értékteremtő munkákba, amelyek hozzájárulnak a nemzeti parkok társadalmi elismertségének növeléséhez,
- a lakosság természethez fűződő viszonyának javulásához,
- hosszú távú együttműködést alakítsunk ki a két nemzeti park között.

Az együttműködés szándékát az eredeti partnerek továbbra is fenntartják. Ehhez a 3 oldalú együttműködéshez csatlakozott a Waclaw Felczak Alapítvány. 2022-ben aláírtuk a most már négyoldalú együttműködési megállapodást, hogy a fent megnevezett célok elérése érdekében a továbbiakban együtt kívánunk működni.

Az **EUROPARC** Szövetség Közép- és Kelet-Európai Szekciójának elnökségét 2018 óta hazánk képviseletében az Igazgatóság látja el. A Szövetség elnöksége és a Szekció között fennálló együttműködési megállapodást 2023-ban megújította a Szövetség. A Szekció tagságának megújítására és az elnöki tisztség átadásának előkészítésére 2024. szeptember 16-18. időpontra workshopot szerveztünk a Krkonoše Nemzeti Parkba a Szekció tagjai számára, de az eseményt sajnos törölni kellett a csehországi áradások miatt. 2024-ben Az Európai Nemzeti Parkok Napjának (2024. május 24.) megünneplésére számos szakvezetéses túrát regisztráltunk az EUROPARC felületén.

Régóta fennálló szakmai kapcsolatunk keretében 2024. május 8. és 10. között több napos tanulmányútra és tapasztalatcserére fogadtuk Alin Mos igazgató urat és az Erdélyi-szigethegység Natúrpark (Parcul Natural Apuseni) munkatársait a Hortobágyi Nemzeti Parkban és a Bihari-sík Tájegységben, illetve november 13-15. időpontban a HNPI munkatársai látogattak el az Apuseni NP-ba szakmai egyeztetésre.

A Biebrza Nemzeti Park (Lengyelország) és a HNP között fennálló együttműködési megállapodás keretében 2024-ben több alkalommal fogadtuk terepi programon a Biebrza NP munkatársait a nemzeti parkban.

Továbbá mindkét nemzeti park (Apuseni NP, Biebrza NP) igazgatói szinten képviseltette magát a Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta – mint Világörökségi helyszín 25 éves jubileumának alkalmából 2024. október 25-26-án Hortobágyon szervezett szakmai konferencián, melyen részt vett Lengyelország rendkívüli és meghatalmazott nagykövete is.

A 2024. október 7-11. között Csehországban, a Cseh Környezetvédelmi Minisztérium finanszírozásában az Elba vízgyűjtő területén szervezett vizes élőhely kezelési képzésen (International Course on River and Wetland Restoration) 3 kollégánk vett részt.

Egyéb belföldi és külföldi együttműködés területkezelési feladatkörbe tartozó ügyekben:

Igazgatóságunk tagja a Tisza-tavi Turisztikai Kerekasztal szakmai szervezetnek, mely ugyan tagsági díjmentes, de véleménynyilvánító fórumként működik a Tisza-tó Térségi Fejlesztési Tanács mellett, és a turisztikai térség turisztika partnerei közötti kapcsolattartást, szakmai együttműködést és marketingtevékenységet ölel fel.

A HNPI által megvalósított és megvalósítani kívánt projektek nagyobb hányada konzorciumban valósul meg, mely a konzorciumi tagok közötti folyamatos együttműködésre épül.

Konzorciumi partnereink:

- Agrárminisztérium
- Nemzeti Park Igazgatóságok
- Hortobágy Természetvédelmi Egyesület
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
- Alkossunk Várost Alapítvány
- Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság
- Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.
- MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zártkörűen Működő Részvénytársaság
- Magyar Kajak-Kenu Szövetség
- Heves Vármegye Önkormányzata
- Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata
- Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ Nonprofit Kft.
- Építési és Közlekedési Minisztérium
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata
- Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Területfejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.
- Tiszasüly Községi Önkormányzat
- Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

A projektek megvalósítása során rendkívül fontos a hatékony ügymenetet biztosító kapcsolattartás a partnerszervezetekkel.

A PKO munkatársai - a teljesség igénye nélkül - az alábbi hazai szervezetekkel állnak kapcsolatban:

- a támogatást nyújtó Irányító Hatóság (Nemzeti Fejlesztési Központ - Emberi Erőforrás, Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Főigazgatóság; Magyar Államkincstár)
- társfinanszírozást nyújtó szerv: Agrárminisztérium, Miniszterelnökség, Széchenyi Programiroda
- támogatást nyújtó egyéb szervezetek (MBH Bank Nyrt., WWF Világ Természeti Alap Magyarország Alapítvány)
- konzorciumvezetők, konzorciumi tagok
- környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi, építésügyi, örökségvédelmi, erdészeti hatóságok, földhivatalok az illetékes Kormányhivatalokon belül,
- illetékes helyi önkormányzatok
- magántulajdonban lévő földterületek tulajdonosai
- közbeszerzési tanácsadó, tervező, kivitelező, műszaki ellenőri, informatikai, PR cégek
- kutatók, alapítványok.

15. Ellenőrzés

15.1. Belső ellenőrzés

A HNPI-nél a belső ellenőrzést külső szakember látja el megbízási szerződés keretében, a hatályos 370/2011. (XII.31.) Korm. rendeletben előírtaknak megfelelően. Az ellenőr független, közvetlenül a HNPI igazgatója irányítása alatt látja el feladatait az SZMSZ-nek és a belső szabályzatoknak megfelelően.

2022-ben az igazgató személyében változás történt, majd változás a gazdasági igazgatóhelyettes személyét is érintette két esetben. A jelenlegi gazdasági igazgatóhelyettes 2024. március 15. óta végzi ezt a tevékenységét.

A költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről szóló 370/2011. (XII. 31.) kormányrendeletet a 462/2024. (XII.30.) kormányrendelet 2024. december 31-i hatállyal módosította, mely során a belső kontrollrendszerre vonatkozó előírások csekély mértékben módosultak.

A belső ellenőrzés a tanácsadási és ellenőrzési feladatokat kiegészítve 2024-ben elkészítette az Igazgatóság 2024-2028. évi belső ellenőri stratégiáját (2024.11.04. HNPI-10296/2024.)

A Pénzügyminisztérium 2020-ban kiadott, módosított módszertani útmutatóit a belső ellenőrzés munkája során figyelembe vette.

A 2024. évi Éves jelentés a Pénzügyminisztérium 2024. évi útmutatója szerint készült.

Az Igazgatóság 2024. évi belső ellenőrzése során a lenti táblázatban látható ellenőrzések valósultak meg az éves ellenőrzési terv alapján. Tervmódosítás tárgyévben nem történt és az év folyamán nem volt soron kívüli ellenőrzés.

Az eredeti Éves ellenőrzési terv hét ellenőrzést tartalmazott. Ebből kettő a témakör hasonlósága miatt össze lett vonva.

A vizsgálatok közül négy végrehajtott, egy esetben a zárás 2025. I. negyedévben várható a kapcsolódó 2025. évi jogszabályi változás miatt, mely befolyásolja a megállapításokat, illetve az intézkedési javaslatokat. Ebből egy esetben a jelentés véleményezés alatt van.

A 2023. évről áthúzódó két vizsgálat lezárása megtörtént.

A bizonyosságot adó vizsgálatokhoz fentiek alapján a tervezett 52 ellenőri napból 50 felhasználása történt, melyet kiegészített az áthúzódó vizsgálatokra elkülönített két ellenőri nap.

A vizsgálatok során általánosságban megállapítható volt, hogy a belső szabályozottság kialakított, azonban maga a gyakorlat, illetve az annak megfelelő eljárásrendek kialakítása fejlesztendő terület.

A jelentések megállapításai és javaslatai általában az év során elkészített intézkedési terv hatáskörébe tartoznak.

Ssz.	Azonosító	Ellenőrzés tárgya	Ellenőrzés típusa	Az ellenőrzés státusza (végrehajtott, áthúzódó, törölt, soron kívüli)
1.	2024/1	A HNPI informatikai rendszerének adatbiztonsági vizsgálata” és „A HNPI tevékenysége során alkalmazott szoftver állományának és működtetésének ellenőrzése	informatikai ellenőrzés	áthúzódó
2.	2024/2	A Közép-Tisza-Jászság Tájegység működésének ellenőrzése	rendszer ellenőrzés	végrehajtott
3.	2024/3	Az Igazgatóság követeléskezelési tevékenységének vizsgálata	pénzügyi ellenőrzés	végrehajtott
4.	2024/4	Az ÖKO tevékenységének átfogó vizsgálata a hatékonyság, szabályosság és az eredményesség szempontjainak figyelembevételével	rendszer ellenőrzés	végrehajtott
5.	2024/5	Az ÖKO Vadasparki csoport működésének vizsgálata a hatékonyság és szabályszerűség szempontjainak figyelembevételével	teljesítmény ellenőrzés	áthúzódó
6.	2024/6.	Az Igazgatóság MAHOP projektben való részvételének vizsgálata	pénzügyi ellenőrzés	végrehajtott

A 2024. évi belső ellenőrzések során büntető-, szabálysértési, kártérítési, illetve fegyelmi eljárás megindítására okot adó cselekmény, mulasztás vagy hiányosság gyanúja nem merült fel, így nem történt ilyen irányú megállapítás, nem készült erre irányuló jelentés.

A belső ellenőrzési tevékenység fejlesztésének jegyében 2023-ban a belső ellenőr személyében történt változással egyidejűleg jelentős módosítás történt az alkalmazott módszerekben és a kapcsolódó vezetői attitűd is változott. A tapasztalatok szerint a tanácsadási tevékenység tölti be legjobban szerepét, mert az a folyamatos munkát tudja segíteni és az amúgy is jelentősen leterhelt munkatársak feladatvégzését adott területen könnyíteni.

A 2025. évi belső ellenőrzési éves terv összeállítása az Igazgatóság vezetésének szándéka szerint továbbra is a 2023-2024-ben elkezdett módszer szerint történt.

Az Igazgatóság ellenőrzési terve szerint négy, konkrét tanácsadási feladatot tartalmazott főként belső kontrollrendszer fejlesztésével kapcsolatban, a belső ellenőr jelentéseihez kapcsolódó intézkedési tervek végrehajtását érintve.

A tanácsadás valamennyi témakörben a jogszabályban meghatározott feltételek mellett a következő táblázat szerint zajlott:

A tanácsadás tárgya	A tanácsadás eredménye
tanácsadás a 2023/1. számú belső ellenőrzésre hatályba léptetett intézkedési terv végrehajtása során elkészített szakmai jellegű szabályzatok, illetve ügyrendek és ellenőrzési nyomvonalak hasznosságának és gyakorlati megfelelőségének kontrolljában.	áthúzódó
tanácsadás a 2023/1. számú belső ellenőrzésre hatályba léptetett intézkedési terv végrehajtása során elkészített gazdasági jellegű szabályzatok hasznosságának és gyakorlati megfelelőségének kontrolljában. Az igényelt belső ellenőri napok száma hat.	áthúzódó
tanácsadás az Igazgatóság önköltségszámítási feladatainak megújításának és a hiányterületekre történő kiterjesztés módszereinek kidolgozásában.	A tanácsadási tevékenység eredményeképpen az Igazgatóság elkészítette belső szabályzatait és kalkulációs sémáit, figyelembe véve a belső ellenőr javaslatait. A véleményezési szakasz elindult.
az Igazgatóság belső kontrollrendszerének felülvizsgálatához és dokumentálásához kapcsolódó vezetői feladatvégzésben történő tanácsadás	A tevékenység keretében a HNPI vezetésének belső kontrollrendszert érintő konzultációs jellegű tanácsadási feladatai történtek, valamint a belső ellenőrzési kézikönyv felülvizsgálata és módosítása.

A tanácsadási feladatokat kiegészítve az Igazgatóság külön megbízási szerződés keretében növelte a felhasználható időkeretet, mely előre nem meghatározott ellenőri nappal, hanem feladatkiírással került érvénybe. A szerződés módosított határideje igazodik a 2023/1. számú jelentéshez kapcsolódó intézkedési terv végső határidejéhez, így a végzett tevékenységről készített beszámoló a 2025. évi éves jelentés része lesz.

A 2024. évi tanácsadási keret 21 ellenőri napban lett meghatározva, melyből 21 nap lett felhasználva, figyelembe véve a 2023-ról áthúzódó időkeretet.

Szóbeli felkérésre végzett tanácsadásnak tekinthető emellett valamennyi - vizsgálati témakörhöz kapcsolódóan bonyolított - személyes beszélgetés, mely során a belső ellenőr tapasztalatai átadásával a folyamatok és eljárásrendek hatékonyabbá tételét szolgálta. Ezeknek az időigénye az adott ellenőrzésre biztosított kapacitást terhelte.

A tárgyévben lezárt négy ellenőrzés megállapításai alapján a belső ellenőrzés egy esetben intézkedési terv keretében javasolta a belső kontrollrendszert érintő feladatok végrehajtását.

A javaslatok alapvetően a belső szabályozottság fejlesztésére vonatkoztak, különös tekintettel a gyakorlatnak való megfelelőség biztosítására. Mindenképpen ki kell hangsúlyozni, hogy az Igazgatóság széles körű szabályzati rendszerrel rendelkezik, melyben hiányterület csekély mértékű, a vizsgálati jelentés inkább a gyakorlati megfelelőségre vonatkozóan tartalmazott javaslatokat.

Az Igazgatóság vezetése a belső ellenőrzés valamennyi javaslatát elfogadta.

Lenti táblázatban foglaltuk össze a fontosabb megállapításokat és javaslatokat:

Az ellenőrzés címe	Intézkedést igénylő megállapítás	Következtetés	Ellenőrzési javaslat
Az Igazgatóság követeléskezelési tevékenységének vizsgálata	A vizsgálat során megállpítható, hogy az Igazgatóság a követeléskezelési tevékenységét belsőleg nem teljes körűen szabályozta, az minden szempontból fejlesztésre szorul.	Magas kockázatot jelent a belső eljárásrend, ezért fejlesztése szükséges	Külön intézkedési terv nélkül, azonnali határidővel a 2024. évi beszámoló zárási feladataihoz kapcsolódóan: -jogi indoklással az éven túl lejáárt követelések minősítése, különös tekintettel a behajthatatlanságra; -a mérleg valódisága érdekében a 2024. évi beszmoló készítésekor a behajthatatlannak minősített követelések kivezetése; Intézkedési terv keretében - a nem behajthatatlannak minősített tételek esetében a behajtási eljárás megkezdése (felszólító levelek, fizetési meghagyás, egyeztetések, egyéb jogi eljárás indítása) -a 2024. évi beszámoló készítésétől kezdődően, legkésőbb tárgyévet követő január 25-ig a lejárt és jogi intézkedésre átadott követelésekről a mérleg és étékelése alátámasztásaként tételes jogi részletezés szükséges, melyet megelőz a pénzügyi szakterület tájékoztatása a jogi szakterület számára szükséges pénzügyi információkról. A jogi szakterület feljegyzése tartalmazza a jogi útra terelt követelések eljárásbeli helyzetét és minősítését, illetve behajthatatlanságának indoklását. -a behajtást elősegítendő ki kell alakítani jogi segítséggel a követelések megfelelő megalapozásának rendszerét, az előírásokhoz szükséges dokumentumok tartalmi elemeit meg kell határozni és a munkatársak felé eljárás és dokumentum mintákat biztosítani.

A 2023-ról áthúzódó két vizsgálat közül egy esetben készült intézkedési tervre felszólító megállapítás a következő táblázat szerint:

Az ellenőrzés címe	Intézkedést igénylő megállapítás	Következtetés	Ellenőrzési javaslat
Konyári állattartó telep működésének vizsgálata	Az ellenőrzés során tett megállapítások és következtetések eredményeképpen megállapítható, hogy 1. a vizsgálattal érintett terület belső szabályozása kialakított, azonban tartalmaz a gyakorlati eljárásrendek tekintetében hiányterületeket, emiatt fejlesztésük szükséges. 2. az állattartó telep működéséhez kapcsolódóan nem áll rendelkezésre közép-, vagy hosszútávú tenyésztés és növénytermesztési koncepció, melyet az Igazgatóság stratégiájának részeként ki kell alakítani. 3. az állattartó telep szakmai tevékenységét a gyakorlatban külső vállalkozó látja el, melynek szerződse a feladatok kijelölése területén módosítást igényel. 4. az adminisztratív feladatok végzése részletesen, pontosan nyomon követhető. A nyilvántartások vezeteése excelben történik, melyeket –abban az esetben, ha az szigorú számadású bizonylatot helyettesít- a havi	Belső szabályzatot fejleszteni szükséges	A belső intézkedési terv készítését jelen vizsglathoz kapcsolódva a következő területeken javasolja: -Önköltségszámítási rendszer kailakítása -Vállalkozó szerződés felülvizsgálata -Gyakorlatban használt nyomtatványok szigorú számadásúvá tétele és időszakonkénti hitelesítése -Mezőgazdasági közép- és hosszútávú koncepció kialakítása az intézményi stratégia részeként.

	elszámolások során lehetőség szerint hitelesíteni, illetve sorszámozni szükséges. 5. a mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódóan nem készül önköltségszámítás, illetve a szükséges adatok és információk nyilvántartása és rögzítése jelenleg nem nyújt a számítás elvégzéséhez megfelelő alapot. Javasolt a mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó önköltségszámítási rendszer kialakítása.		

A 2023/1. számú jelentés javaslatai alapján az Igazgatóság elkészítette intézkedési tervét valamennyi javaslatra vonatkozóan, összesen 18 pontban. Személyi változások miatt az előírásoknak megfelelő módon, a belső ellenőr egyetértésével intézkedési terv módosítását hagyta jóvá az igazgató. A módosításban tartalmi elemek nem változtak, a határidők átgondolása történt, mely alapján az intézkedési terv végrehajtásának végső határideje 2025. március 31. Az intézkedési tervben foglalt feladatok közül két határidő 2024. évet érintette. A szükséges dokumentumok elkészültek, véleményezés alatt állnak, így ezek a 4.b táblázatban végrehajtottnak vannak jelölve.

Az áthúzódó, 2023/5. számú vizsgálatra készített intézkedési terv (HNPI-0822-7/2024.) négy pontjából három 2024. évi teljesítéssel megvalósult. Egy feladat határideje 2025. évet érint.

A belső ellenőrzés 2024/3. számú jelentésének megállapításaira készített intézkedési terv hatályba lépése 2025., melynek végrehajtásáról a következő éves jelentésben lehet számot adni.

A belső ellenőr az év során folyamatosan vezette a Bkr.21.§ (2)d. pontja alapján az intézkedések nyilvántartását.

Az intézkedési tervben foglaltakat a belső ellenőrzés szükség esetén tanácsadással segíti, illetve a végrehajtást követően majdan ellenőrzi.

15.2. Külső ellenőrzés

A jogszabályi változásoknak megfelelően (370/2011. 48.§ ca) cb)) az Igazgatóság a külső ellenőrzéseinek, illetve az azokra megtett intézkedéseinek nyilvántartását a belső ellenőr részére 2025. január 15-ig átadta. Az intézkedések nyilvántartására vonatkozó táblázat a jelentés 5. számú melléklete.

A kapott táblázat alapján megállapítható, hogy az Igazgatóságnál 2024-ban összesen 16 külső ellenőrzés zajlott, melyekben az ellenőrző szervezetek intézkedési kötelezettséget nem írtak elő.

2023-ról áthúzódóan egy felügyeleti ellenőrzés zárult tárgyévben, melyre az Igazgatóság elkészítette két feladatot tartalmazó intézkedési tervét (HNPI-00823-4/2024.). Az intézkedési tervben foglaltak megvalósultak, erről a beszámoló elkészült (HNPI-00823-7/2024.)

sorszám	A külső ellenőrzést végző megnevezése	Az ellenőrzés tárgya (címe)	Intézkedést igénylő megállapítás
1.	Kormányzati Ellenőrzési Hivatal	Tájékoztatás ellenőrzés megkezdéséről - kapcsolattartó kijelölése (4108/2023. Korm.hat.)	Adatszolgáltatás-kapcsolattartó kijelölése

2.	Kormányzati Ellenőrzési Hivatal	Tájékoztatás ellenőrzésről, adatszolgáltatás kérése (Szabó Tímea); (4028/2023. Korm. Hat.)	Adatszolgáltatás kérése
3.	Kormányzati Ellenőrzési Hivatal	Tájékoztatás ellenőrzés megkezdéséről - kapcsolattartó kijelölése (4024/2024. Korm.hat.)	Adatszolgáltatás-kapcsolattartó kijelölése
4.	Kormányzati Ellenőrzési Hivatal	Tájékoztatás kormányzati ellenőrzés megállapításairól (185/2022. Korm.rendelet	Tájékoztatás kérés végkielégítésből visszafizetéséről
5.	Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivtal	Értesítés eljárás megindításáról- Átfogó tb.ellenőrzés	
6.	Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivtal	HNPI országos közfoglalkoztatási program ellenőrzése	helyszíni ellenőrzés
7.	Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivtal	HNPI országos közfoglalkoztatási program támogatásának ellenőrzése	helyszíni ellenőrzés
8.	Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivtal	HNPI országos közfoglalkoztatási program támogatásának ellenőrzése	helyszíni ellenőrzés
9.	Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 „Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)”	-
10.	Magyar Államkincstár Helyszíni Ellenőrzési Főosztály Vidékfejlesztési Támogatások Ellenőrzési Osztálya	MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129 „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hortobágy-halastavi tógazdasági haltermelésének támogatása”	-
11.	Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Gazdaságfejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	GINOP-7.1.9-17-2018-00024 'Hortobágy - Világörökségünk a Puszta'	-

12.	Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság Helyszíni Ellenőrzési Osztály	KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 'Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása'	-
13.	Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság Helyszíni Ellenőrzési Osztály	KEHOP-4.1.0-15-2016-00012 "A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén"	-
14.	Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság	MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129 „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hortobágy-halastavi tógazdasági haltermelésének támogatása"	-
15.	Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Főigazgatóság - Környezet és Energiahatékonysági Operatív Programok Irányító Hatósága	KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 „A Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása"	-
16.	Agrárminisztérium Ellenőrzési Főosztály	A HNPI ellenőrzése a büntetés-végrehajtási szervek részéről a központi államigazgatási szervek és a rendvédelmi szervek irányában fennálló egyes ellátási kötelezettségekről	nem releváns
17.	Nemzeti Adó és Vámhivatal Hajdú-Bihar Vármegyei Adó- és Vámigazgatósága	Jogkövetési vizsgálat 2023.10.01 - 2023.11.30	-

16. Éves munka legfontosabb összefoglalása

2024. év nyitó rendezvénye, a Hortobágy – Világörökségünk a Puszta című pályázatból megvalósult kiállításainak ünnepélyes megnyitója 2024. március 28-án Hortobágy helyszínen.

Az év további részében a saját szervezésű és a hazai országos természet- és környezetvédelmi versenyeken, programokon vettünk részt. Ezek a programok nagyon széles körben igyekeznek megszólítani az embereket, főként a fiatalokat, óvodásokat, iskolásokat. Pályázati forrásból megvalósult bemutatási eszközeink segítségével folyamatosan szerveztünk kitelepüléseket, melyeken óvodások, iskolások kerülnek megszólításra. A természetvédelem fontosságára és a védelemre szoruló fajok óvásra hívják fel a figyelmet ezek a programok. Szintén megjelentünk egyéb debreceni és hortobágyi nagyrendezvényen is, mint a Campus Fesztivál és természetesen a Hortobágyi Lovas-napokon és a Hídi vásáron is.

Szakmai szempontból jelentős esemény 2024-ben a pentezugi vadlórezervátumban élő Przewalski lovak állományából egy több egyedből álló állomány kiszállításának megszervezése a Kazah Köztársaságba, annak érdekében, hogy ezek a félvad körülmények között élő állatok ott ismét meghonosodjanak (visszatelepüljenek). Ennek a folyamatnak előkészítésében Igazgatóságunk mellett számos szervezet pl, a prágai állatkert is részt vesz, hosszú és körültekintő előkészítést igényel. Maga a szállítás 2025. évben fog megvalósulni.

Fontos feladat volt az év során Igazgatóság számára a lejáró földhaszonbérleti szerződésekből adódó feladatok pontos, zökkenőmentes és határidőre történő elvégzése. Érdemes megjegyezni, hogy a szerződések mellékletét képező gyepgazdálkodási szabályzatunk világosan leírja a villanypásztor használatának feltételeit, ennek ellenére sokan kértek vagyonkezelői engedélyt ettől eltérő okok miatt (pl. pásztorhiány). Ugyancsak jelentős volt azoknak a bérlőknek a száma, akik a szárazság miatt egyébként is leromlott állapotú legelőket szerették volna tovább használni. Ezeket a megkereséseket egyedileg kezeltük.

Számos „áthúzódó", több éven át tartó kutatási feladatot is folytattuk, illetve a tudományos életben való közreműködéseinket is tovább fejlesztettük.

Területkezeléssel kapcsolatos feladatainkat nem csak az időjárás befolyásolta negatívan, hanem a piac viselkedése is. Év végéhez közeledve a Hortobágy Halastó tervezett tavainak halászata az alacsony felvásárlási árak miatt elmaradt. Terveink szerint ezt a halászatot 2025-ben végezzük el. Folytattuk a pentezugi vadlórezervátumban, a Przewalski lovak mellett félvad körülmények között élő rekonstruált őstulok fajta elismertetését.

Nagy kihívás volt, az utóbbi évek során, a forráshiány miatt elmaradt, de tovább már nem halasztható, természetvédelmi kezelési faladatok beütemezése. Ezek közül kiemelkedő jelentőséggel bírt a vizes élőhelyeink őszi árasztása. Több fórumon is felhívtuk a figyelmet arra, hogy nagyon fontos lenne különbséget tenni az ökológiai célú vízvisszatartás és az agrotechnikai célú öntözés között!

Talán a legfontosabb eredmény, melyet gazdálkodásunkkal megvalósítottunk, hogy a dolgozók számára az előző évhez hasonlóan tudtunk bérfejlesztést adni. A kiigazításhoz szükséges feltételeket, gazdasági-pénzügyi helyzetünk alapján, szeptemberben láttuk biztosítottnak. Az emelésnél igyekeztünk szem előtt tartani, hogy az egyes álláshelyekhez tartozó besorolások bérei közötti különbségek csökkenjenek. Az így elért béremelés átlagos szintje2024-ben 12% lett.

A személyi juttatások között kell még megemlíteni, hogy biztosítottuk a dolgozóink számára a jogszabály adta keretek között a cafetéria juttatást, a gyermeknevelési és iskolakezdési támogatást.

Az előző évek létszám leépítései miatt, mely 2023-ban 17 főt érintett az Igazgatóságunk esetében rákényszerülünk, hogy a munkajogi szabályoknak való megfelelés érdekében

(munkaidő, pihenőidő, szabadság) egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazzunk dolgozókat. Ennek a költsége is a személyi juttatások soron jelenik. Ezt a foglalkoztatást főként a turisztikai létesítményeknél, kiállításainknál turisztikai szezonban (teremőr) alkalmazzuk.
Az Igazgatóság szerződéses kapcsolatot épített ki a Debreceni Egyetemmel, duális képzés formájában több hallgató is segíti szakmai munkánkat a Természetmegőrzési Osztályon és az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztályon.

Év végén örömteli esemény volt Dr. Aradi Csaba 80. születésnapja alkalmából rendezett köszöntés.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv), külön részletezve a tervezett pályázatok ütemezését és megvalósítását

17.1. Pályázati forrás terhére tervezett fontosabb célkitűzések

A HNPI pályázatkezelés fő célja 2025. évben is a megvalósítás alatt álló projektek sikeres folytatása, a záruló projektek sikeres lezárása, és élni a 2024-ben indult új pályázati lehetőségekkel, melyre a Széchenyi Terv Plusz 2021-2027 uniós fejlesztési pályázati ciklus (pl. a KEHOP és TOP Plusz felhívás) nyújt jó lehetőségeket.

A fentiek mellett Igazgatóságunk egyéb támogatási források (MBH Bank, WWF támogatás, EXIM Bank támogatás) sikeres felhasználását tervezi.

A HNPI 2025. évben folyamatban lévő projektjei

- A HNPI a „Pannon legelők és kapcsolódó élőhelyek a PAF stratégia intézkedéseinek implementálásával történő hosszú távú megőrzése" című **LIFE17 IPE/HU/000018** azonosító számú LIFE-IP GRASSLAND-HU projekt keretében a 2021. évben sikeresen megkezdte a konkrét természetvédelmi célú beavatkozásait. 2024-ben a természetvédelmi célú gyepkezelést, szukcesszió megfékezést és cserjeirtást valósítottunk meg, mely feladatok 2025-ben is folytatódni fognak. A 2021-től működő gyepvédelmi tanácsadó szolgálat munkatársainak tanácsadói feladata folyamatos és a helyileg illetékes természetvédelmi őrök monitoring jelenléte is. 2024-ben a projektterület gyeprekonstrukcióval és élőhelykezeléssel érintett területeinek botanikai és zoológiai felmérése megtörtént a Horizont Természetvédelmi és Tudományos Egyesület bevonásával, a monitoring feladatok 2025-ben is folytatódnak.
- Kommunikációs tevékenységeink között 2024. évben a projektet bemutató és népszerűsítő kiadványok előkészítése zajlott, melynek nyomdai munkálatai 2025-ben valósulnak meg. Készül egy projektbemutató leporelló és a rekonstrukciós feladatokat bemutató képeslap sorozat is. Szemléletformálási feladataink között a gyerekeknek készülő munkafüzet kiadására is sor kerül 2025-ben.
- A **LIFE19 NAT/LT/000898** számú, „Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára" című pályázat keretében 2021. januárjában megkötöttük a Partnerségi Megállapodást (Partnership Agreement) a litván főkedvezményezett és a HNPI között. A 2025. évi tevékenységek között már csak eszközbeszerzési feladatok szerepelnek, illetve továbbra is kiemelt szerepet kap itt tartózkodása alatt a faj monitorozása is. A környezeti nevelési akció keretében folytatódik az iskolák, óvodák látogatása, ahol tematikus nap keretében kerülnek ismertetése a fajjal kapcsolatos legfontosabb természetvédelmi problémák, ugyanezen napok keretében történnek meg a

pedagógusok képzései is. A fajvédelmi terv felülvizsgálat kapcsán 2025-es évben a tervezetet véglegesítjük és az AM általi jóváhagyást követően 2025. évben megtörténhet a nyomdai kivitelezése is.

- A pályázat eredetileg 2025. augusztus 30-val zárul, ám a projekt 1 évvel történő hosszabbítása tervezett az egyik partner kezdeményezése folytán. Amennyiben a főkedvezményezett, valamint Támogató elfogadja a hosszabbítási kérelmet, úgy 2025 őszén irtási, szárzúzási munkálatokat tudunk még beütemezni a projekt területen.

- **101074704 LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoads** „A kerecsensólyom védelme az Észak-alföldi régióban" című projekt keretében 2025-re az alábbi tevékenységek megvalósítását tervezzük:
  - terepi vizsgálatokhoz szükséges rovarcsapdák beszerzése
  - projektmenedzsment feladatok ellátására laptop beszerzése
  - kerecsensólyom fészkek monitorozása, ellenőrzése, fiókák keresése
  - a jászberényi Sasközpont napelem rendszerének bővítése, elektromos autók töltésére egy töltőállomás létesítése
  - a Sasközpontban egy interaktív foglalkoztató kiállítási panel létrehozása
  - workshopok szervezése a faj védelmével kapcsolatos szakmai információk megosztása érdekében az érintett célközönséggel (galambászok, vadászok, gazdálkodók, stb.)
  - networking alkalmával nemzetközi konferenciákon történő részvétel
  - a dűlőutak mentén tervezett élőhely-fejlesztésekre vonatkozóan élőhely-fejlesztési terv elkészítése
  - meglévő garázs mellé kocsibeállóként szolgáló féltető építése.

- **KEHOP_PLUSZ-3.2.1-24-2024-00008** „Fás vegetációval borított területek és speciális élőhelyek természetvédelmi kezelésének fejlesztése"
- A projekt általános célja a fenntartható, természetközeli, tartamos erdőgazdálkodás feltételeinek megteremtése, a HNPI vagyonkezelésében lévő erdő, fás vegetációval borított és erdőművelési ágú területein. A projekt során a területek természetvédelmi kezeléséhez, a folyamatos erdőborítást biztosító technológiához szükséges gépek, eszközök beszerzése tervezett. A beszerzett eszközökkel elvégzett természetvédelmi kezelési tevékenység által rövid távon elérni kívánt eredmény elsősorban a faültetvények és kultúrerdők, valamint az inváziós fafajokból álló erdők állományainak felszámolása, helyükön őshonos, az egyes tájegységeknek megfelelő fafajú és szerkezetű elegyes erdők létrehozása. A projekt keretében tervezett tevékenység maguknak a gépeknek a beszerzése, melyekkel biztosítható, hogy elvégezhetőek legyenek a HNPI munkatársai által ezen fás vegetációjú területek és kunhalmok rendszeresen, évről-évre visszatérő kezelési feladatai. A projektben megjelölt, természetvédelmi kezeléssel érintett elsődleges helyszínek: Kaszonyi-hegy Dédai-erdő; Cégénydányádi-park; Tiszadorogmai Göbe-erdő; Hajdúbagosi Földikutya-rezervátum; Hencidai Csere-erdő; Tiszakürti Arborétum; HNP Ohati-erdő; 11 db kunhalom a HNPI működési területének több helyszínén.

- **KEHOP_PLUSZ-3.2.1-24-2024-00021** A Hortobágyi Öregtavak vízellátásának és kezelésének fejlesztése
- A fejlesztés célja a Hortobágyi-Öregtavak halastórendszer extenzív akvakultúra fenntartására alkalmas tavainak működőképes állapotban tartása. A Hortobágyi-halastó kiemelkedő vízimadárvilága révén nemzetközileg is elismert természetvédelmi terület, melyet Közép-Európa egyik legfontosabb madárélőhelyeként tartanak számon. A tervezett fejlesztéssel érintett tavak Hortobágy legöregebb, mintegy 100 éves halastavai, melyek jelentősen feltöltődtek és erodálódtak az évek során. A fenti természetvédelmi célok elérése érdekében a teleltető medencék, halastói tápcsatorna részleges helyreállítása, halágy rekonstrukciók, valamint a főgát egyes részeinek megerősítése tervezett.

- **MBH Bank Nyrt. támogatás révén „**A székicsér (*Glareola pratincola*) fajvédelmi törekvéseinek bővítése jeladózással (geolokátorral) történő kutatás megvalósításán keresztül" projektet kívánjuk megvalósítani. A székicsér (*Glareola pratincola*) a Kárpát-medence kipusztulással egyik potenciálisan fenyegetett partimadár-madárfaja. Az Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálata kiemelt figyelmet szentel a faj védelmének, amely napjainkban legfőképpen agrárkörnyezetben, elsősorban olyan kapáskultúrákban fészkelnek rizsföldek közelében, ahol az intenzív technológiák során alkalmazott mezőgazdasági művelési folyamatok a fészkek veszélyeztetésével, sok esetben megsemmisülésével járhatnak. Célunk a székicsér költőhelyeinek felderítése és a terület tulajdonosával, földhasználójával folyamatosan egyeztetve, a mezőgazdasági munkákat alaposan felügyelve és koordinálva az előkerült fészekaljak aktív védelme. A technikai fejlődés a kutatási és gyakorlati védelmi feladatok megvalósításához új lehetőségeket is kínál, mint például a műholdas nyomkövető rendszerek alkalmazása, amely egyre nagyobb teret nyer a gyakorlati természetvédelmi és tudományos munkák során. A projekt megvalósítása során 10 db műholdas geolokátoros nyomkövető tartozékokkal történő vásárlása és ezen jeladók üzemeltetése valósulna meg 5 éves időszak vonatkozásában 2024-től kezdődően 2028. év végéig. A műholdas nyomkövetővel geolokátorokkal jelölt madarak sok értékes információt nyújtanak a madarak élőhelyhasználati, költésbiológiai, viselkedési, valamint vonulási, telelési kérdések megismeréséhez.
- **WWF támogatás**ával Pélyi Madárrezervátum élőhelyfejlesztését kívánjuk megvalósítani.
- Az élőhelyfejlesztés célja Pély külterületén található Patkós-holtág vízmegtartó képességének javítása, vízparti erdőállomány természetességi fokának növelése, valamint természetes partszegély kialakítása. A Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzetben található védett területek megőrzése által biztosítható a fennmaradt természetes élőhelyek védelme és a leromlott állapotú területek helyreállítása. Stabil szintű nyílt vízfelületek, vízállások fenntartása a védett kétéltű és halfajok számára szaporodóhelyként, továbbá gázlómadarak, gémfélék számára táplálkozó területként szolgál. A kubikgödrök parti sávjában az inváziós fásszárúakat őshonos faegyedekre cseréljük, a faállományok őshonos egyedei megtartásra kerülnek. A célállapot őshonos fafajok, elsősorban fűz egyedek alkotta parti sáv kialakítása és fenntartása a vízállás körül. 2025-ben a tervező kiválasztásáról szóló beszerzési eljárásra, a tervezési és engedélyeztetési eljárásokra kerül sor.
- Élőhelyrekonstrukciós feladatokat tervezünk Kállósemjén külterületén szintén a **WWF támogatás**ával.

- A tervezett beavatkozások a Kállósemjéni Mohos-tó Természetvédelmi Terület a fennmaradt természetes élőhelyek védelmét és a leromlott állapotú területek helyreállítását szolgálják. A projekt célja Kállósemjén 0305/1a, 0305/1b, 0305/1c helyrajzi számú területen élőhely helyreállítása: homoki gyep létrehozása felülvetéssel 30 hektáron, valamint pontvetéssel és ültetéssel 500 egyed mennyiségben, amely a jelenlegi másodlagos gyep (kiöregedő lucernás) fajdiverzifikációjának emelését célozza meg, emellett az élőhely sokszínűségének fokozása érdekében 5 ha-on táj-és termőhelyhonos erdő és facsoportok telepítése, illetve 1000 méter hosszan mezővédő cserje- és fasor telepítése. A Támogatási Okiratot 2024. december 19. napján írták alá a felek. 2025-ben az erdőtelepítéshez kapcsolódó terület- és talaj előkészítési munkákat, valamint a mezővédő erdősáv (fasor) telepítését kocsányos tölgy és hazai nyárfa fajokkal valósítjuk meg.
- A HNPI 2025. évben támogatási szerződéskötés előtt álló projektjei
- **KEHOP_PLUSZ-3.2.1-24-2024-00014** Őrszolgálat terepi jelenlétének fejlesztése a HNPI működési területén II.
- A fejlesztés célja a HNPI Természetvédelmi Őrszolgálata terepi jelenlétének és munkavégzési feltételeinek további fejlesztése, hatékonyságának javítása (1) gépjárművek, illetve monitoring, valamint őrzést és felderítést segítő eszközök beszerzésével, (2) a HTE és a HDNYTE jelenlegi központjainak korszerűsítésével, felújításával, tároló kapacitásainak bővítésével.

A Széchenyi Terv Plusz 2021-2027 **TOP Plusz** konstrukcióban 2024-ben benyújtott, jelenleg támogatási szerződéskötési fázisban lévő alábbi projektekben a HNPI konzorciumi tagként vesz részt:

1. *Aktív turizmus fejlesztése Hajdú-Bihar Vármegyében*

A TOP_PLUSZ-6.1.4-23-HB2-2024-00001 azonosító számú projekt keretében a Hortobágy-halastavi bemutatóterületen egyedülálló ökoturisztikai létesítmény, Madárszínház és kiegészítő építményeinek létrehozása (ösvény, kilátó, fedett folyosó, madármegfigyelő), amely lehetőséget biztosít a madárvilág testközelből történő megfigyelésére oly módon, hogy képes megvalósítani azt az élményt a társadalom szélesebb rétegei számára, ami eddig csak az egyéni, szervezett madármegfigyelés alkalmával volt megtapasztalható. Az attrakció kiegészítéseként a megközelítő út kiépítése a kapcsolódó infrastrukturális fejlesztésekkel együtt, fogadóépület létrehozása és a Kisvasút fejlesztése megközelítőleg 1 km szakaszon, a Madárszínház épületéig tervezett.

Konzorciumvezető: Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata

További konzorciumi partnerek: Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ Nonprofit Kft.; Építési és Közlekedési Minisztérium

2. *Az élő Tisza aktív turisztikai fejlesztése - Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye*

A TOP_PLUSZ-6.1.4-23-JN1-2024-00001 azonosító számú projekt fejlesztési koncepciója alapján az élő Tisza mentén sor kerül egy több állomásból álló hálózatos vízitúra-útvonal kialakítására a vármegyében, melynek utolsó állomása a HNPI gondozásában lévő Tiszakürti Arborétum. Az Arborétum turisztikai célú fejlesztésesével vonzerőt képez az ide látogató turisták mellett a családoknak és a kikapcsolódni vágyóknak egyaránt. Az Arborétumban kialakításra kerülne új tanösvény, melynek mentén mozgáskoordinációs tér kialakítása, mosdó telepítése, erdőfürdő és madármegfigyelő hely tervezett. A fogadóépületben kisebb átalakításra kerülne sor, így pénztári és ajándékbolti funkcióját kávézóval szeretnék bővíteni.

Konzorciumvezető: Magyar Kajak-Kenu Szövetség

További konzorciumi partnerek: Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Területfejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.; Tiszasüly Községi Önkormányzat; KÖTIVIZIG.

3. *Heves vármegye Tisza-tavi komplex aktív turisztikai fejlesztése*

A TOP_PLUSZ-6.1.4-23-HE2-2024-00002 azonosító számú projekt célja a Tisza-tó partján vízitúrás megállópontok fejlesztése, a Tisza-tó körbeevezhetőségének biztosítása kikötőkkel és a kikötőpontokkal, melyek egyúttal biztosítják a túratípus váltást is. A projektben a HNPI vagyonkezelésében lévő Tisza-tavi vízi- tanösvény kerül felújításra. A mintegy 1350 fm pallósor részben teljes cserével, részben felújítással újulhat meg. A terveink között szerepel még egy kilátó építése valamint a meglévő madárles házak felújítása, melyek esetlegesen egy következő ütemben vagy opcionálisan kerülhetnek felújításra, kialakításra.

További konzorciumi partnerek: KÖTIVIZIG; Gyerekreáció Sport- és Közösségfejlesztő Egyesület

4. *Aktív- és ökoturisztikai fejlesztések Szatmár-Beregben I. ütem*

A TOP_PLUSZ-6.1.4-23-SB2-2024-00003 azonosítószámú tárgyú pályázat 2024.10.31-én lett benyújtva, mely projekt nyertessége estén 2025-ös megvalósítással indulhat.

A projekt Országos jelentőségű aktív turisztikai hálózatok fejlesztése tevékenységre irányul. Megvalósulnak az alábbi altevékenységek: 1) Az útvonalhálózat és kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése (pl. megállóhelyek, pihenőhelyek, be- és kilépési pontok építése, felújítása); 2) Aktív turisztikai túratípusok együttműködését, eszközváltást szolgáló tevékenységek, a túratípusok közötti átjárhatóságot megkönnyítő infrastrukturális fejlesztések (új építés, vagy felújítás); 3) Az útvonalhálózat kitáblázása tájékoztató, útjelző és információs táblarendszerrel, valamint nyomvonalfestés.

A HNPI projektrésze: a Cégénydányádi-park turisztikai célú fejlesztése, tanösvény megújítása, bővítése, kerékpáros pihenőpont és aktív turisztikai megálló fejlesztése (Angolkert felújítása, tanösvény megújítása, bővítése; A parkban, a látogatók kiszolgálása érdekében tervezünk egy akadálymentes mosdó, WC kialakítását; Madármegfigyelőhely kialakítása (Madárbisztró); Látogatószámlálás kialakítása).

Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek a kerékpáros és gyalogos túrák megállóhelyeként történő fejlesztése (Információs táblák, ismertető táblák készítése; a térségben előforduló ritka, fokozottan védett rovarfajok közül kettőt tervezünk nagyított, makettként elkészíttetni).

Konzorciumvezető: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata

További konzorciumi partnerek: Vásárosnamény Város Önkormányzata; Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság; Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetség; Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ Nonprofit Kft.

<u>2024. évben lezárt projektek</u>

- A GINOP-7.1.9-17-2018-00024 azonosító számú „Hortobágy – Világörökségünk a Puszta” című projekt fizikai zárása 2023.12.15-én megvalósult, 2024. február 21-én

záró helyszíni ellenőrzés történt, melyet követően 2024. május 15-én megtörtént a projekt pénzügyi zárása is.

- A KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 számú, a „Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)” című projekt fizikai zárása 2023. december 15-én megvalósult. 2024. április 23-án a projekt záró beszámolójának jóváhagyása is megtörtént, és a projekt befejeződött, majd 2024. július 10-én megtörtént a projekt pénzügyi zárása is.
- „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hortobágy-halastavi tógazdasági haltermelésének támogatása” című **MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129** azonosítószámú projekt támogatási kérelmét 2023. augusztus 17-én nyújtottuk be az Irányító Hatóság felé, mely 2023. október 30-án kelt Támogatói Okiratában rögzítettek szerint támogatást nyert. A projekt fizikai befejezésének napja 2023. október 31, támogatási intenzitás 100%, megítélt támogatási összeg 119 307 804 Ft. A záró kifizetési igénylés és záró beszámoló benyújtása 2023. október 31-én megtörtént, 2023. november 8-án elfogadta az Irányító Hatóság, a támogatási összeg 2023. november 10-én átutalása megtörtént az Igazgatóság részére. A projekt záró helyszíni ellenőrzését a Magyar Államkincstár bonyolította le 2024. február 20-án, intézkedési tervet nem állapítottak meg, a projekt sikeresen lezárult.
- LIFE15 NAT/HU/000902 számú „A parlagi sas védelme a Pannon-régióban az ember okozta pusztulás csökkentésével” című projekt fizikai befejezésének dátuma 2023. január 31. volt, a záró kifizetési kérelem és záró szakmai beszámoló benyújtása határidőn belül megtörtént konzorciumi szinten. 2023. évben kapott hiánypótlások, tisztázó kérdések mindegyike megválaszolásra kerül. A projekt záró beszámolójának EU által történő elfogadása folyamatban van, mely 2025-ben várható a fennmaradó EU támogatási részlet („balance payment”) kifizetésével együtt.

Új pályázati lehetőségek

A Széchenyi Terv Plusz 2021-2027 tervezési időszakban, a 2024. júliusban meghirdették **KEHOP Plusz** konstrukcióban további pályázatok benyújtása tervezett a 2025.06.30. beadási határidőig:

- *Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja* (megvalósítás)

  A tervezett beruházások célja a projekthelyszíneken helyben keletkező felszíni vizek megtartása, a talaj nedvességtartalmának növelése, melyet árkok és csatornák megszüntetésével, műtárgyak építésével, vízutánpótlás biztosításával, valamint a mesterséges objektumok bontásával kívánunk elérni.

  A tervezett élőhely-rekonstrukciók során érintett területek kimagasló természetvédelmi értékű élőhely típusok, melyek javításával, az élőhelyek degradációjának megszüntetésével számos védett és fokozottan védett faj hosszú távú megőrzése is biztosítható. A tervezett fejlesztések előkészítése a KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 sz. projektben valósult meg.

  A projektben konzorciumvezetőként és építtetőként részt vesz az Építési és Közlekedési Minisztérium, amelyről szóló nyilatkozatot kiállították az ÉKM részéről 2024. szeptember 12-én PAT/10518/2024/ABTVFFO iktatószámon.

- *A Tiszadobi és a Tiszatelek-Tiszabercel ártér holtág-rendszerének vízpótlása*

  A fejlesztés a Tiszadobi és Tiszatelek-Tiszaberceli holtágak vízpótlására irányul, mely során a terület vízellátása műtárgyak segítségével javításra kerül. A Tiszadobi holtág-rendszer vízpótlással érintett részei a Darab-Tisza, Falu-Tisza, Malom- Tisza és a Szűcs-Tisza. A holtágak a Tiszadobi-ártér Természetvédelmi Területen találhatók. A projekt fő célja a terület természetvédelmi kezelése és egy élhető terület kialakítása. A megfelelő minőségű és mennyiségű víz kormányzott bejuttatásának eredményeként a nevezett területek természetbeni állapota javulni fog, mind a víztestben, mind a környező védett és Natura 2000-es területeken.

A 2025. évben megjelenő **LIFE** pályázati felhívásra, amennyiben konzorciumi szinten döntés születik, a jelenleg tartaléklistán levő LIFE24-NAT-HU-CitellusLIFE (101202727) pályázat ismételt benyújtása tervezett konzorcium tagként: „ürge” fajmegőrzési programra. Tekintettel arra, hogy az ürge világállományának géncentrumaként tekinthető Pannon régió ürgeállománya minden korábbi természetvédelmi erőfeszítés ellenére drasztikusan csökken, a projekt legfőbb célja a Pannon régió ürgeállományában azonosított három elkülöníthető genetikai vonal fennmaradásának biztosítása, amely egyben a régió életképes állományának fenntartásán keresztül az ürge világállományának is legfontosabb záloga.

2025-ben HNPI projektjavaslatokat nyújtott be az egyéb támogatási források (MBH Bank, EXIM Bank támogatás) sikeres felhasználása érdekében.

Konzorciumi partnerként részt vesz az Igazgatóság az Európai Bizottság által támogatott Interreg Central Europe Biodiversity Innovative Communities Programme 2021 -2027 InterregVI-B Central Europe felhívás keretén belül a „Central Europe Biodiversity Innovative Communities” projektben, célzott élőhelyek és ökoszisztéma-szolgáltatásaik kapcsolata témában.

Amennyiben lehetőség nyílik rá, HNPI 2025-ben is pályázni kíván MAHOP felhívásra a Hortobágy-halastavi tógazdasági haltermelésének támogatása érdekében.

17.2. 2025. évi feladatok, célkitűzések

Kiemelkedő esemény az Igazgatóság életében a Természetvédelmi Örök Országos Szakmai Találkozójának megszervezése, melyre Dr. Rácz András környezetügyért felelős államtitkártól kapott felkérést az Igazgatóság 2024-ben. A rendezvények fő helyszínei a bárorligeti ősláp és a Nyíregyháza lesznek. A Találkozó helyszínének kijelölése a hazai természetvédelmi őrzés szakembereinek történelmi listája alapján történik. A soron következő „természetvédelmi őr", Tatár Ignác nyírlápőr volt, aki a nyírségi természetvédelmi területeken teljesített szolgálatot.

Jelentős esemény lesz még a 2025. év során a pentezugi vadlórezervátumban élő Przewalski lovak állományából egy több egyedből álló állomány kiszállítása a Kazah Köztársaságba, annak érdekében, hogy ezek a félvad körülmények között élő állatok ott ismét meghonosodjanak (visszatelepüljenek). A folyamat előkészítése 2024-ben kezdődött el.

A legfontosabb célunk 2025. évben, hogy fegyelmezett gazdálkodás mellett az Igazgatóság működőképessége, likviditása folyamatos legyen.

Jelentős feladatot jelent az év folyamán, korábbi évek során, a forráshiánya miatt elmaradt, de tovább már nem halasztható, természetvédelmi kezelési feladatok, felújítási, karbantartási feladatok elvégzése. Ezeknek a feladatoknak végrehajtását már 2024. évben elkezdtük, a 2025. év során fognak befejeződni.

A 2025. évben Igazgatóságunk rendezvényeit, programjait a megszokott rend szerint tervezi megvalósítani.

Megszervezésre kerülnek a képzéseink, táboraink, a versenyek és a kitelepülések.

Részt vesz az Igazgatóság Hortobágyon megrendezésre kerülő meghatározó rendezvényeken, szervezőként vagy szervezésben résztvevő partnerként.

- Nyitott Istállók hétvégéje
- Szent György-napi Kihajtási ünnep és Kézműves vásár, Világörökségünk, a Puszta napja
- Hortobágyi Lovasnapok – amelyen a HNPI társszervező, s feladata a Gyermek Lovasfalu programjának összeállítása és lebonyolítása.
- Szent Dömötör-napi Behajtási Ünnep és Darufesztivált
- Hortobágyi Gulyásfesztivál és Pásztortalálkozó
- Hortobágyi hídivásár

Szakmai beszámoló tartalom jegyzékének 8. pontjához
LIFE projektek esetében az € átváltása egységesítésre került: az átváltási árfolyam a 2024. év utolsó banki napján (2024.12.31-én) érvényes MNB középárfolyam, 410,09 Ft/€.

Projekt címe	Támogatási szerződés hatályba lépése (dátum)	Fizikai befejezés (dátum)	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Megcélzott védett természeti terület/Natura 2000 terület megnevezése	Célterület kiterjedése (ha)	Kapcsolódó bemutatási elem	Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2024. évi teljesítése
KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)	2021.09.01	2023.12.15	KEHOP	A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság jelen projekt keretében előkészítési tevékenységet valósított meg. A projekt célja a későbbiekben tervezett – a kisvízterek rehabilitációját szolgáló – tevékenységek természetvédelmi, műszaki szakmai megalapozása, a beruházások vízjogi létesítési engedélyes tervezése és engedélyeztetése, a kiviteli tervezés. A projektfejlesztés során készítendő előzetes vizsgálati dokumentáció a későbbi megvalósítási pályázatban tervezett beavatkozások megvalósíthatóságát, azok környezetre gyakorolt hatását megvizsgálva, megfelelő szakmai alátámasztást nyújt a tervezési munkáknak.	Hajdúság - Dél-Nyírség, Nyírség-Szatmár-Bereg és Bihari-sík tájegységek	0		150 870 900 Ft	150 870 900 Ft	A projekt fizikai zárása 2023. december 15-én megvalósult. 2024. április 23-án a projekt záró beszámolójának jóváhagyása is megtörtént, és a projekt lezárásra került, majd 2024. július 10-én megtörtént a projekt pénzügyi zárása is.
GINOP-7.1.9-17-2018-00024 Hortobágy – Világörökségünk a Puszta	2018.11.30	2023.12.15	GINOP	A projekt közvetlen célja a hortobágyi világörökség kulturális jelentőségéhez méltó fejlesztés megvalósítása. Megújul a település nagyrendezvényeinek helyet adó Vásártér, a megnövekedő látogatószám fogadására alkalmas parkolóval, közműfejlesztésekkel. A régi Körszín helyén a világörökségi helyhez méltó új információs pavilon valósul meg, benne az időszaki kiállításoknak helyet adó galériával, ajándékbolttal és jegypénztárral. A Pásztormúzeum épületének műemléki helyreállítása, kiállításának teljes megújulása, a Látogatóközpont kiállításainak megújítása, új	Hortobágy	0	Pásztormúzeum, Látogatóközpont és Pusztai Kincsestár kiállításai	A projekt bruttó összköltsége 2 994 370 931 Ft, ebből HNPI: 1 562 131 455 Ft.	Projektszinten 2 994 370 931 Ft, ebből HNPI: 1 562 131 455 Ft.	A projekt fizikai zárása 2023. december 15-én megvalósult. A fejlesztéssel a Pásztormúzeum – az egykori Szekérállás – épületének műemléki helyreállítása mellett, kiállításának négy évszakossá tételével teljesen megújult, s a desztináció központi fő attrakciójává alakult. A Látogatóközpont kiállításainak megújítására, a nemzeti parki bázis épületben a világörökségi értékek bemutatását legteljesebben lehetővé tevő „tartalomjegyzéknek” a létrehozására, új kávézó kialakítására, az épületnek és környezetének a megújuló településközpontba történő bekapcsolására is sor került. Teljesen megújult a Látogatóközpont épülete és környezete, udvarán egy egyedi tematikus játszótérrel. A régi Körszín helyén egy új létesítmény, a világörökségi helyhez méltó információs pavilon valósult meg, benne ajándékbolttal és jegypénztárral. A fejlesztések további fontos eleme a közös arculat kialakítása, az egyes helyszínek közötti közlekedést is segítő környezetbarát szállítóeszközök beszerzése, az egységes információs és tájékoztató rendszer kialakítása szintén megvalósult. A projekt zárása: a projekt fizikai zárása 2023. december 15-én megvalósult.

				kávézó és egyedi tematikus játszótér kialakítására, az épületnek és környezetének a megújuló településközpontba történő bekapcsolása. Hortobágy-folyó-parti sétány létrehozása, . Megújul a Mátai Ménes több helyszíne, bővül a Pusztai Állatpark kínálata is. Egy új bivalyos bemutató tó, egy interaktív tanösvény megvalósítása mellett megújulnak a meglévő állatbemutató építmények.						2024. február 21-én záró helyszíni ellenőrzés történt, melyet követően 2024. május 15-én megtörtént a projekt pénzügyi zárása is. 2024. évben több alkalommal és több fejlesztést érintően garanciális javítások zajlottak.
LIFE15NAT/HU/000902 „A parlagi sas védelme a Pannon-régióban az ember okozta halálozás visszaszorításával”	2016.10.01	2023.01.31	LIFE	A parlagi sas védelme a Pannon Régióban az ember okozta pusztulás csökkentése: ebben a régióban a faj számára a legnagyobb közvetlen veszélyt az ember okozta pusztulási okok, azon belül is a mérgezés, a lelövés és az áramütés jelentik. A Pannon Régió valamennyi érintett országából a faj védelmével foglalkozó szervezetek a tervezett projekt keretében elsősorban a szándékos ragadozó-pusztítást (mérgezést és lelövést) kívánják lecsökkenteni. A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, valamint a külföldi partnerszervezetek méreg-és tetemkereső kutyás egységeket hoznak létre, a madarakat GPS jeladók segítségével követik nyomon és bevált protokollok alapján felkészítik a bűncselekmények felderítésében résztvevő természetvédelmi szakembereket, állatorvosokat, jogászokat, rendőri és vadászati szerveket.	Magyarország, Szlovákia, Kelet-Ausztria, Délkelet-Csehország és Észak-Szerbia	138,988 ha (HU)		Összes kedvezményezettnek: 3 576 052,57 € (1 466 503 398 Ft) ebből HNPI: 128 899,19 € (52 860 269 Ft)	Minisztériumi társfinanszírozás: 88 201 € (36 170 348 Ft) HNPI önrész 25 657 € (10 521 679 Ft) LIFE támogatás: 15 041 € (6 168 164 Ft)	A projekt fizikai befejezésének dátuma 2023. január 31. volt, a záró kifizetési kérelem és záró szakmai beszámoló benyújtása határidőn belül megtörtént konzorciumi szinten. 2023. évben több alkalommal kaptunk hiánypótlást, tisztázó kérdést, ezek mindegyike megválaszolásra került. 2024-ben nem történt meg a projekt záró beszámolójának EU által történő elfogadása, ez előreláthatólag 2025-ben várható a fennmaradó EU támogatási részlet („balance payment”) kifizetésével együtt.

LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures)	2019.01.01	2026.12.31	LIFE	(1)alapállapot felmérések (botanikai és zoológiai) (2)vízgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése: 1 db vizes műtárgy építése (3)legeltetési infrastruktúra fejlesztése villanypásztor telepítéséve (4)Természetvédelmi Gyepterület Kezelési Tanácsadó Szolgálat kiépítése és közreműködés (eszközbeszerzések, tréningek) (5)szukcesszió megfékezése (cserjeirtás, szárzúzás), inváziós fajok irtása (6)gyepterületek helyreállítása, gyepvetés (7)fajokat célzó környezetvédelmi tevékenységek, (8)monitoring munkák (9)kommunikációs kiadványok készítése	Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő (HUHN20045) Tarpa-Tákos (HUHN20048) Kömörő-Fülesd (HUHN20050) Daru-rét (HUHN20124)	1326,58 ha 6351,29 ha 1943,52 ha 117,84 ha	Célzott információs anyagok előkészítése az érdekeltek számára: Gazdálokdói könyv (1500 db) QR-kódos plakát (1500 db) Leporello (2000 db) Könyvek, füzetek és más információs anyagok előkészítése és publikálása Daru-füzet” gyerekeknek (1500 db) Munkafüzet gyerekeknek (2000 db) QR-kóddal ellátott térkép (400 db) Képeslap (2000 db)	Projektszinten 17 258 307 € (7 077 459 117 Ft), ebből HNPI 1 156 629 € (474 321 986 Ft)	Projektszinten 10 354 984 € (4 246 475 389 Ft), ebből HNPI 693 977 € (284 593 028 Ft) AM Társfinanszírozás: 54 117 € (22 193 000 Ft) 11 878 € (4 871 000 Ft	Az élőhelykezelési munkákhoz szükséges engedélyek korábbi évben beszerzésre kerültek. A cserjeirtásra és inváziós irtásra vonatkozó beszerzési eljárást 2024-ben is lefolytattuk, a megbízott vállalkozó a szukcesszió megfékezését (cserjeirtással, szárzúzással) 26 ha kiterjedésű területen, az inváziós fajok irtását 54 ha kiterjedésű területen elvégezte. A Kaszonyi –hegyen és a Dédai erdőben további kiegészítő élőhelykezelési feladatokat végeztünk mely feladatokkal kapcsolatos szerződés megkötésére 2023. 12. 22-én került sor. A tevékenység 2024-re áthúzódott és cserjesáv kialakítása 2024 tavaszán valósult meg. 2023-ban szerződéskötésre került sor a Horizont Természetvédelmi és Tudományos Egyesülettel a Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő, Tarpa-Tákos, Kömörő-Fülesd és Daru-rét Natura 2000 projektterületeken botanikai és zoológiai vizsgálatok elvégzésére. A Daru-réten és Tarpa-Tákoson a faunisztikai gyűjtés megvalósult, a második felmérési kötelezettségét az Egyesület 2024 év végén teljesítette. A monitoring kutatás 2025 évben folytatódik. Kommunikációs akciók közül kiemelendő, hogy 2024 év harmadik negyedévében egy előadás-sorozatot indítottunk a gazdálkodók részére, amely előadásokon a gyepgazdálkodás, a támogatási rendszerek és a természetvédelem kapcsolatát állítottuk fókuszba. Az előadások népszerűvé váltak, így tervezzük 2025-ben is folytatni a szemléletformáló tevékenységet. A 2 fő Natura 2000 koordinátor (Gyepvédelmi Tanácsadó) munkája 2024-ben folyamatos volt. Petneháza 09/23 hrsz 2024-ben Natura 2000 hálózat részévé vált, az osztatlan közös tulajdon megszüntetése folyamatban van.
LIFE19 NAT/LT/000898 Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára	2020.09.01	2025.08.31	LIFE	A pályázat célja a kis lilikre (Anser erythropus), mint fajra, azon belül is a Magyarországon is megjelenő fennoskandináv populációra legfőbb veszélyt jelentő két tényező hatásának mérséklése: (1) A klímaváltozás okozta változó kiterjedésű és összetételű élőhelyek, ezen keresztül pedig a változó vonulási időszakok és útvonalak okozta várható problémák felderítése. (2) Az illegális vadászat nemzetközi szinten, illetve az idényen kívüli vadlúdvadászat hazai szinten jelenthet veszélyt az említett populációk egyedeire. Nemzetközi szinten a biztonságos telelő területek kiterjesztése a feladat Görögországban, továbbá a projekt célul tűzi ki, hogy a projekthelyszíneken alternatív gazdálkodási (helyi megélhetési) lehetőségek ismertetésével csökkentse az illegális vadászat felmerülésének gyakoriságát.	Hortobágy (HUHN10002) Hortobágy (HUHN20002)	121 110 ha 105 170 ha	Környezeti nevelés: mobil kiállítás anyagok, interaktív bemutatási elemek, játékcsomagok. Oktatási segédanyagok több korosztály számára.	Projektszinten: 5 689 448 € (2 333 185 730 Ft), ebből HNPI: 767 982 € (314 941 738 Ft)	EU Támogatás Projektszinten: 4 263 543 € (1 748 436 349 Ft), ebből HNPI: 575 294 € (235 922 3167 Ft) AM Társfinanszírozás: 49 786 € (20 417 000 Ft) 39 245 € (16 094 000 Ft)	Az előkészítési tevékenységek közül a közbeszerzési eljárásokat 2023-ban lefolytattuk le, gépjármű beszerzésre vonatkozóan két sikeres eljárást bonyolítottunk le: 2023. júliusában és 2024. februárban jelentek meg az eredményről szóló tájékoztatók. Az egyik gépjárművet 2023 augusztusában, a másik gépjárművet 2024 februárban vettük át. Az élőhelyrekonstrukciós beavatkozásokra vonatkozóan szintén sikeres közbeszerzési eljárást bonyolítottunk le, 2023. decemberében került aláírásra a vállalkozási szerződés, teljesítési határidő 12 hónap. A kivitelezési munkálatok 2024 tavaszán szárzúzással kezdődtek. A mélyépítéssel kapcsolatos tevékenységek 2024 szeptemberben kezdődtek és 2024. november 15-én eredményes műszaki átadás-átvétellel zárultak. 2024 decemberben megkértük az Akadémia és a Bivalyos tóegységekre vonatkozóan az üzemeltetési engedélyeket. Fecske-rét és Szálka-ér projekt területeken 2024 őszén élőhelykezelési munkák is megvalósultak. A felülvizsgálandó fajvédelmi terv hazai szakértők által is véleményezett anyagával kapcsolatban konzultáltunk az Agrárminisztériummal, elkészült a közel véglegesnek tekinthető munkaanyag. A környezeti nevelési akció keretében az elkészült a mobil kiállítási anyaggal, valamint az oktatási segédanyagokkal a környezeti nevelő által szervezett tematikus kitelepülések folyamatosak, 2024-ban összesen 13 helyre jutottunk el, összesen 1011 gyermek kapott betekintést a projektbe. A faj és a projekthelyszínek monitorozása folyamatos. 2024. június 7-én online beszámolót tartottunk a CINEA részére.

				A közreműködők által ellátott tevékenység, vagy feladat: (1) Élőhely rekonstrukciós beavatkozások előkészítés feladatai (2) Fajvédelmi terv aktualizálása (3) Élőhelykezelés és élőhely rekonstrukció a HNPI hortobágyi területein (4) A vonulási időszakban a HNPI hortobágyi területein tartózkodó kis lilikek megfigyelése, rendszeres terepi monitorozási feladatok (5) A terepi jelenlét infrastrukturális fejlesztése, eszközbeszerzések (6) Környezeti nevelés, oktatási anyagok előkészítése						
101074704 LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoads Recovering the Saker Falcon population of the North-Hungarian Plain (A kerecsensólyom védelme az Észak-alföldi régióban)	2022.09.01	2028.11.30	LIFE	A projekt 2022. szeptember 1-én indult a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület konzorciumvezetésével, melyben a HNPI, a BNPI és a MAVIR Zrt. mellett partnerként vesz részt. A projekt legfőbb célja, hogy a mortalitási okok feltérképezésével, élőhelyek kezelésével, táplálékkínálat növelésével a projektben szereplő SPA-k tekintetében (Jászság SPA, Heves SPA) 20%-os populációnövekedést érjen el a kerecsensólyom esetében. A projekt keretében Igazgatóságunk az alábbi tevékenységek megvalósítását tervezi: - terepi vizsgálatokhoz szükséges eszközök beszerzése, valamint rovarcsapdák beszerzése és kihelyezése. - kerecsensólyom fészekládák kihelyezése - kerecsen fészkek monitorozása, ellenőrzése, fiókák keresése - a jászberényi Sasközpont napelem rendszerének bővítése, elektromos autók töltésére egy töltőállomás létesítése, valamint egy új fagyasztó konténer beszerzése telepítéssel, beüzemeléssel. A	Jászság SPA (HUHN10005) Hortobágy SPA (HUHN10002)	141 241 ha	(1) a Sasközpontnál az ide látogató vendégek fogadására, a kerecsensólyom és a környék élővilágának megismertetése céljából egy új tanösvény létrehozása (2) a Sasközpontban egy interaktív foglalkoztató kiállítási panel létrehozása	Projektszinten 3 451 492,67 € (1 415 422 629 Ft), ebből HNPI 365 239,15 € (149 780 923 Ft)	LIFE támogatás: 273 929,36 € (112 335 691 Ft), Miniszterelnökségi önerő támogatás (2023-2026) konzorciumi szinten: 282 114 001 Ft, ebből a HNPI-re eső rész: 32 434 312 Ft. HNPI önrész: 3 650 € (1 496 828,5 Ft)	2024-ben 40 db kerecsensólyom fészekláda kihelyezése történt meg a Hortobágy SPA és Jászság SPA területén. Folytatódtak a kerecsensólyom revírek, fészkelések visszaellenőrzései is a projektben meghatározott protokoll szerint. A jászberényi Sasközpontban egy régi voliersor felújításra került, amely már a pályázatban foglalt vállalásoknak eleget tud tenni szaporításra alkalmas tartási körülményeket kínál. Ugyanitt helyet kapott egy új hűtőkamra is. Létrehoztunk a Sasközpont területén belül egy rövid tanösvényt, mellyel az ide érkező látogatók számára jobban megismerhetőek az itt élő élővilág egyedei. A meglévő garázs mellé kocsibeállóként szolgáló féltető építéséhez kapcsolódóan lefolytattuk az építési engedélyezési eljárást, az elkészült trvek alapján a kivitelezést 2025-re tervezzük. A kerecsensólymok monitorozása céljából terepi vizsgálatokhoz szükséges monitoring eszközök (2 db spektív) és a projektmenedzsment számára 2 db okostelefon beszerzése valósult meg.

				napelemek tartására alkalmas féltető kialakítása a meglévő garázs épületéhez kapcsoltan. - a Sasközpontnál az ide látogató vendégek fogadására, a kerecsensólyom és a környék élővilágának megismertetése céljából egy új tanösvény létrehozása - a Sasközpontban egy interaktív foglalkoztató kiállítási panel létrehozása - a kerecsensólymok egyedszámának növelése érdekében a meglévő szaporító volier sor felújítása, a volier soron belül 4 volier kialakítása, míg a táplálékbázis biztosítása céljából egy galambdúc létrehozása - workshopok szervezése a faj védelmével kapcsolatos szakmai információk megosztása érdekében az érintett célközönséggel (galambászok, vadászok, gazdálkodók, stb.) - networking alkalmával nemzetközi konferenciákon történő részvétel - a dűlőutak mentén tervezett élőhely-fejlesztésekre vonatkozóan élőhely-fejlesztési terv elkészítése					
A székicsér (Glareola pratincola) fajvédelmi törekvéseinek bővítése jeladózással (geolokátorral) történő kutatás megvalósításán keresztül.	2024.06.11	2028.12.31	MBH Bank Nyrt. támogatás	A székicsér (Glareola pratincola) a Kárpát-medence kipusztulással egyik potenciálisan fenyegetett partimadár-madárfaja. A hazai állománya igen jelentős állománycsökkenést szenvedett el, melynek során az 1960-70-es években jellemző 500 párról a 2000-es évek elejére 20 pár alá csökkent a fészkelő párok száma. Az Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálata kiemelt figyelmet szentel a faj védelmének, amely napjainkban legfőképpen agrárkörnyezetben, elsősorban olyan kapáskultúrákban fészkelnek rizsföldek közelében, ahol az intenzív technológiák során alkalmazott mezőgazdasági művelési folyamatok a fészkek veszélyeztetésével, sok esetben megsemmisülésével járhatnak. Emiatt a természetvédelmi	Hortobágyi Nemzeti Park	-	-	8 350 000 Ft	8 350 000 Ft	2024. június 13-án írta alá az Igazgatóság a székicsér (Glareola pratincola) fajvédelmi törekvéseinek támogatásáról szóló Támogatási Szerződést, mellyel az MBH Bank természetvédelmi-kutatási célú tevékenységünket támogatta. A támogatás keretében geolokátoros nyomkövető eszközök és a szükséges tartozékok beszerzése és ezen jeladók üzemeltetése valósul meg 5 éves időszak vonatkozásában. A jeladók nyomon követésén túl, elengedhetetlen a megfelelő és folyamatos terepi jelenlét, melyet két természetvédelmi őr kolléga felügyel. A projekt eredményeit a honlapon keresztül egy aloldal létrehozásával, közöljük az érdeklődőkkel. 2024-ben a tervezett 10 jeladóból 3 jeladó került megvásárlásra, melyből egy jeladót sikerült madárra rögzíteni. További 7 jeladó vásárlására és a jeladók felszerelésére 2025-ben kerül sor. A projekt kommunikációs tevékenységére is hangsúlyt fektetünk a szakmai feladatok elvégzése mellett. A HNPI honlapján elkészítettük a tevékenységgel kapcsolatos aloldalt, ahol információt nyújtunk a támogatással, a fajjal valamint a fajvédelmi tevékenységgel kapcsolatosan. Az elérhetősége: https://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egyseg/termeszetvedelem/oldal/szekicser-fajvedelmi-osszefoglalo-2024

				őrök igen precíz és sajátos technikát alkalmazva felderítik a székicsér költőhelyeit, majd a terület tulajdonosával, földhasználójával folyamatosan egyeztetve, a mezőgazdasági munkákat alaposan felügyelve és koordinálva oldják az előkerült fészekaljak aktív védelmét. A technikai fejlődés a kutatási és gyakorlati védelmi feladatok megvalósításához új lehetőségeket is kínál, mint például a műholdas nyomkövető rendszerek alkalmazása, amely egyre nagyobb teret nyer a gyakorlati természetvédelmi és tudományos munkák során.A projekt megvalósítása során 10 db műholdas geolokátoros nyomkövető tartozékokkal történő vásárlása és ezen jeladók üzemeltetése valósulna meg 5 éves időszak vonatkozásában 2024-től kezdődően 2028. év végéig. A műholdas nyomkövetővelgeolokátorokkal jelölt madarak sok értékes információt nyújtanak a madarak élőhelyhasználati, költésbiológiai, viselkedési, valamint vonulási, telelési kérdések megismeréséhez. A jeladók geolokátorok nyomon követésén túl kiemelt figyelmet kell szentelni a terepi jelenlétre is, nemcsak az élőhelyhasználat és az állomány vizsgálata céljából, de a gazdálkodókkal való kapcsolattartás miatt is.					
Pélyi Madárrezervátum élőhelyfejlesztése	2024.12.19	2029.12.31	WWF támogatás	Az élőhelyfejlesztés célja Pély külterületén található Patkós-holtág vízmegtartó képességének javítása, vízparti erdőállomány természetességi fokának növelése, valamint természetes partszegély kialakítása. A Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzetben található védett területek megőrzése által biztosítható a fennmaradt természetes élőhelyek védelme és a leromlott állapotú területek helyreállítása. Stabil szintű nyílt vízfelületek, vízállások fenntartása a védett kétéltű és halfajok számára szaporodóhelyként, továbbá	Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet Közép-Tisza (HUHN20015)	6	-	20 000 000 Ft	20 000 000 Ft	Az élőhelyfejlesztés célja a Patkós-holtág vízmegtartó képességének javítása, vízparti erdőállomány természetességi fokának növelése, valamint természetes partszegély kialakítása Heves Vármegyében Pély külterület 0702/1a és 0702/1b hrsz ingatlanon. A Támogatási Okiratot 2024. december 19. napján írta alá az Igazgatóság, így érdemi feladatvégzés 2024-ben nem történt. A projekt megvalósításához a projektindító egyeztetésekre sor került, valamint a tervezővel történt egyeztetések elkezdődtek. A tervező kiválasztásáról szóló beszerzési eljárásra. A tervező kiválasztásáról szóló beszerzési eljárásra, a tervezési és engedélyeztetési eljárásokra 2025-ben kerül sor.

				gázlómadarak, gémfélék számára táplálkozó területként szolgál. A kubikgödrök parti sávjában az inváziós fásszárúakat őshonos faegyedekre cseréljük, a faállományok őshonos egyedei megtartásra kerülnek. A célállapot őshonos fafajok, elsősorban fűz egyedek alkotta parti sáv kialakítása és fenntartása a vízállás körül.						
Élőhelyrekonstrukciós feladatok Kállósemjén külterületén	2024.12.19	2027.12.31	WWF támogatás	A tervezett beavatkozások a Kállósemjéni Mohos-tó Természetvédelmi Terület a fennmaradt természetes élőhelyek védelmét és a leromlott állapotú területek helyreállítását szolgálják. A projekt célja Kállósemjén 0305/1a, 0305/1b, 0305/1c helyrajzi számú területen élőhely helyreállítása: homoki gyep létrehozása felülvetéssel 30 hektáron, valamint pontvetéssel és ültetéssel 500 egyed mennyiségben, amely a jelenlegi másodlagos gyep (kiöregedő lucernás) fajdiverzifikációjának emelését célozza meg, emellett az élőhely sokszínűségének fokozása érdekében 5 ha-on táj-és termőhelyhonos erdő és facsoportok telepítése, illetve 1000 méter hosszan mezővédő cserje- és fasor telepítése.	Kállósemjéni Mohos-tó TT	35	-	34 500 000 Ft	34 500 000 Ft	A támogatás keretében a HNPI vagyonkezelésében lévő, Kállósemjén település közigazgatási területén (0305/1a, 0305/1b, 0305/1c hrsz) erdő telepítése, mezővédő erdősáv kialakítása, valamint fajgazdag gyepes élőhelyek létrehozása, továbbá azok utókezelésével összefüggő élőhely rekonstrukciós feladatok elvégzése a célunk. A Támogatási Okiratot 2024. december 19. napján írták alá a felek, így érdemi előrelépés a projekt megvalósításában csak 2025-ben várható.
MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129 A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hortobágy-halastavi tógazdasági haltermelésének támogatása	2023.10.30	2023.10.31	MAHOP	A Hortobágyi-halastó teljes területe a Hortobágyi Nemzeti Park 1973-as megalakulása óta a nemzeti parkhoz tartozik. A tavak területe emellett szerepel a nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyek, ún. Ramsari jegyzékén. Fontos madárélőhely (IBA terület), a világörökség része, valamint európai közösségi jelentőségű, természetvédelmi rendeltetésű, Natura 2000-es terület. Az extenzív halgazdálkodás egyik célja, hogy kiváló táplálkozó helyet biztosítson a halfogyasztó madárállomány számára, ami által a környező tóegységek „madárkárát” csökkenteni lehet. A természetvédelmi célok és feladatok mellett azonban gazdasági szempontokat is	Hortobágy (HUHN10002) Hortobágy (HUHN20002)	1178,5 ha	-	119 307 804 Ft	119 307 804 Ft	A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a MAHOP-5.3.4-2023 - „Krízishelyzetre szóló támogatás” című felhívás keretében „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hortobágy-halastavi tógazdasági haltermelésének támogatása” című MAHOP-5.3.4-2023-2023-00129 azonosítószámú projektet valósított meg 2023-ban. Az elnyert 119 307 804 Ft értékű, 100% támogatási intenzitású forrás nagyban hozzájárult a Hortobágy-halastavak halgazdálkodásának gazdaságos működtetéséhez. A projekt fizikai befejezésének napja 2023. október 31. A záró kifizetési igénylés és záró beszámoló 2023. november 8-án elfogadásra került az Irányító Hatóság által, a támogatási összeg 2023. november 10-én átutalásra került Igazgatóságunk részére. A projekt záró helyszíni ellenőrzését a Magyar Államkincstár bonyolította le 2024. február 20-án, intézkedési tervet nem állapítottak meg, a projekt sikeresen lezárult.

				figyelembe kell venni a halastavi gazdálkodás során. A tóegység területnagysága a vízjogi engedélyben foglaltak szerint nettó 1439,5 ha. Ez a terület nagyság 7 üzemelő termelő tavat és teleltető medencéket foglal magába. Az elmúlt évtizedekben a halgazdálkodás infrastruktúrája jelentősen leromlott, a termelés feltételei korszerűtlenné váltak. Rekonstrukciós munkálatok váltak halaszthatatlanná annak érdekében, hogy a természetvédelmi és turisztikai célok mellett a gazdasági hasznosítás színvonalát, rentábilitását és eredményességét is emelni tudjuk. A félintenzíven kezelt tavakban takarmányozás is történik, mely során az Igazgatóságunk vagyonkezelésében lévő szántóterületeken megtermelt búza és kukorica felhasználásával valósul meg. Az évenkénti takarmány felhasználás 200-300 t.						

[1] Amennyiben adott projekt esetében a célterület a teljes működési terület, elegendő ezt feltüntetni a táblázatban, az egyes védett, ill. Natura 2000 területek felsorolását kérjük mellőzni. A célterülettel kapcsolatos információk megadása különösen fontos azon projektek esetén, amelyek hatásai a természetvédelmi helyzet javulásához közvetlenül hozzájárulnak és hatásai jól lehatárolható célterületekhez köthetők (pl. élőhely-rekonstrukciós fejlesztések, kezelési infrastruktúra fejlesztése, monitorozás)